

Sasserath, Reiner,

Neo-confessarius practice instructus

Colonia Agrippina 1781

Mor. 880

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10597292-5

VD18 14632292-001

Nov. 880

ADM. REVERENDI, ET EXIMII PATRIS

REINERI SASSERATH

IN ALMA UBIORUM UNIVERSITATE

SS. THEOLOGIÆ DOCTORIS DE CONCILIO,
ET PROFESSORIS PUBLICI, EXAMINATORIS
SYNOD. ORD. FR. MIN. S. P. FRANCISCI
CONVENT. EXPROVINCIALIS

NEO-
CONFESSARIUS

PRACTICE INSTRUCTUS

Ad. Conv. Monac. Ord. Cren. S. P. Augustini

AD

EXCIPIENDAS CHRISTI FIDELIUM
CONFESSIONES

BREVICUM METHODO

ASSISTENDI INFIRMIS ET SACRAMENTA
ILLIS ADMINISTRANDI.

AUGMENTATUS

OPERA

R.P. ANDREÆ SCHOELKENS

MIN. CONVENT. THEOLOGI

SUPERIORUM PERMISSU ET APPROBATIONE

COLONIÆ AGRIPPINÆ

TYPIS ET SUMPTIBUS THOMÆ ODENDALL
M D C C L X X I.

Handwritten text in a cursive script, likely a library or archival mark, oriented horizontally across the middle of the page.

Bayerische
Staatsbibliothek
München

PLURIMUM
REVERENDO,

ET

AMPLISSIMO

VIRO

AC

DOMINO

D. JOANNI

GERARDO

FEICKUS

AUREI CAPITULI RURALIS

WASSENBERGENSIS

DECANO DIGNISSIMO,

AC

P A R O C H O

IN SANCTI

ANTONII AMEREN

ZELOSISSIMO, NEPOTI SUO
COLENDISSIMO

PRÆSENS OPUSCULUM DEDICAT
ET CONSECRAT

FAMULUS INFIMUS

F. ANDREAS SCHOELKENS
MIN. CONV.

CEN-

CENSURA ORDINARII.

OPus hoc didacticum ab Eximio P. REI-
NERO SASSERATH Ord. Min S. Fran-
cisci Conventualium ad practicam institutionem
Confessariorum in universitate Colon. sedulo
compositum, novis jam additionibus Theologi-
cis, & methodo infirmis Sacramenta adminis-
trandi à R. P. Andréâ Schoelkens ejusdem Or-
dinis Theologo auctum imprimendi facultatem
concedo.

JO. GODEFR. KAUFFMANS	
Coloniæ	S. Th. D. Sigillifer Major &
2. April,	Librorum Censor Ordinarius,
1781.	S. Gereon. & S. Mariæ in Ca-
	pitolio Canon, mp.

PRACTICA instructio, ad formandum, atque in Principiis sanæ Doctrinæ Theologicæ usu ipso firmandum Confessarium, ab Eximio Authore suo P. R. P. Reinerio Sasserath, Ord. F. F. Min. Convent. Facultatis nostræ quondam membro, & perpetuo ornamento primùm edita; nunc felice operâ Theologi ejusdem Ordinis adaucta perite nitideque delineatam exhibet Iconem Confessarii, qui ad curandas regendâsque cujusvis statûs Pœnitentium animas necessariis qualitatibus probè munitus, uti *sapientibus & insipientibus debitor est*, ita *omnibus omnia fiat, ut omnes lucrifaciat*. Quare lucubrationem istam luce publicâ dignissimam judico.

Coloniæ
Agrippinæ
4. Aprilis
1781.

GODEFRIDUS WILHELMUS
DANIELS SS. Theol. Doctor &
Professor publ. ac Ordin. Sacræ
Facultatis p. t. Decanus, Eccl.
Coll. ad Ss. Apostolos & B. M. V.
ad Gradus Canonicus Capit. mp.

Directo-

Directorium Neo - Confessariorum pro compendiosa juniorum nedum , sed & aliorum curam animarum exercentium instructione à piè defuncto Eximio P. M. Reinerio Sallerath Minorita Conventuali editum , atque secundis curis alterius ex eodem Ordine Sacerdotis auctum, à nobis infra scriptis diligenter revisum prælo nedum dignum , sed & singulis animarum regimen obeuntibus ad docendum , arguendum, corripiendum & erudiendum in justitia perutile esse censemus

Coloniæ

Die

3tiâ Aprilis

1781.

F. THEODOSIUS HENRICI

Min. Conv. S. T. Doctor mp.

F. MARCUS FUHR Minor.

Conv. S. T. Doctor mp.

Directorium hoc Neo - Confessariorum ab
 Eximio P. Sasserath quondam editum, nunc
 novis additamentis & methodo infirmis Sacra-
 menta administrandi auctum, practicas veritates
 apposite & utiliter applicare docet, Confessa-
 rios officii sui serio monet, & ad impertien-
 dam fidelibus scientiam Dei & salutis multum
 adjuvat, instruit, hortatur. Quare omnino me-
 retur, ut prælo donatum, juniorum & erudito-
 rum Confessariorum sedula manu volvatur,
 singulisque familiare fiat. Ita censeo

Coloniae 5ta Aprilis 1781.	JOANNES PETRUS BREWER <i>Canon. S. Georgii S. Tb. Li- cent. & Professor in Seminario Archiepiscopali mp.</i>
----------------------------------	---

PRÆFA-

P R Æ F A T I O

AD

LECTOREM CONFESSARIUM.

Confessarios plurimos in tanti ponderis negotio cum propriæ conscientie summo onere convenientem non adhibere diligentiam (ut pœnitentiae Sacramentum administrent eo cum fructu, quo deberent, quique in sincerâ vitæ emendatione positus est) ex hoc unico satis liquido constat, quod de tanto confitentium numero tam exiguam emendationem videamus in iis, qui toties multis abhinc annis hoc Sacramentum frequentarunt; licet enim verum sit illud: non est in causa semper medicus, quod ægrotus non sanetur; indubitatum tamen est, ex Confessariorum culpâ & negligentia potissimum accidere, quod plurimi in iisdem semper peccatis hæreant: Utinam perpenderent Confessarii salutem æque ac damnationem pœnitentium à bonâ vel malâ confessione, & ut plurimum à Confessario dependere, eique imputari. Verissimum est (quod deplorare solebat seraphica virgo Theresia) infernum per sacrilegas confessiones impleri, nec diabolus alio laqueo plu-

res animas ad infernum pertrahere, quam isto, cujus potissima causa est Confessariorum in suo munere peragendo negligentia, ideo S. Bern. non immerito Confessarios rudes vocat dæmonis negotiatores.

Hinc opus & Deo gratissimum, & præsertim almæ nostræ Provinciæ Coloniensis Confessariis saluberrimum me facturum sum arbitratus; si practicam instructionem gravissimæ illius functionis certis regulis practicis tum ex diversis probatissimorum Doctorum, Sanctorumque libris, ac judiciis sparsim datis, in unum compendiosè collectis, tum ex iis, quæ sedulâ observatione pro-vel obfuisse deprehenderunt viri in hoc munere versatissimi, conficerem, in eaque optimi Confessarii imaginem, si non omnibus numeris absolutam, certè aliquo modo adumbratam proponerem iis, qui vel munus Confessarii jam actu obeunt, vel ad hoc officium per divinam inspirationem, aut superiorum voluntatem vocabuntur. Longas hic Authorum citationes omittam, ut brevitati studeam, viros doctissimos in hoc genere imitatus, interim nonnisi tales sunt, quos tutò sequi liceat. Casus passim obvios succinctè simul
&

& solidè resolvam, ut onere (quo in quotidianis
 ad varios Authorum libros, & tractatus recur-
 reretur) exsolvam. Varia pariter contra com-
 muniora peccata addam remedia, præsertim ma-
 gis obvia & opportunitiora; nam Confessarium
 inter omnia meminisse, necesse est, se non judicem
 tantum, sed & medicum esse; certe inquit
 D. Thomas opusc. 65. de cautela in confessione:
 cum videamus medicos corporum quotidie & le-
 gere libros Physicales & medicinales corporum,
 in quibus docentur curare corpora moritura,
 magna stultitia est, non legere libros sanctorum
 medicinales animarum, in quibus docemur cura-
 re animas in æternum victuras, majus est dam-
 num unius animæ, quam inenarrabilem cor-
 porum. Tu amice lector meo, si placet,
 labore fruiere, meique apud Deum
 memor esto &
 vale.

I N D E X

C A P U T I.

De Dignitate Confessarii, & aliis in eo requisitis Pag. 1

C A P U T II.

De scientia & prudentia in Confessario requisitis 6

C A P U T III.

De Agendis à Confessario, dum Confessiones excipere intendit 13

C A P U T IV.

De obligatione & modo interrogandi pœnitentem 21

C A P U T V.

Modus interrogandi de peccato carnis 31

C A P U T VI.

De Prudentiâ Confessarii in adbortando vel monendo pœnitentem 37

C A P U T VII.

Regulæ ulteriores à Confessariis observandæ 43

INDEX.

CAPUT VIII.

Pag.

Quomodo pœnitens sit disponendus ad verum de peccatis dolorem, & emendationis propositum 47

CAPUT IX.

De Prudentia Confessarii circa pueros 52

CAPUT X.

Quomodo procedendum cum adolescentibus 57

CAPUT XI.

Quid specialiter observandum circa rudes 63

CAPUT XII.

Quomodo fidei mysteria ignorantes sint instruendi 75

CAPUT XIII.

Quid specialiter circa parentes observandum 81

CAPUT XIV.

Quid specialiter circa filios & filias-familias observandum 86

CAPUT XV.

In quo proponuntur obligationes dominorum & famulorum, & illarum obligationum transgressiones 90

CA-

INDEX.

CAPUT XVI.

Instructio pro Confessariis circa conjuges Pag: 96

CAPUT XVII.

Quid circa alios pœnitentium status observandum 103

CAPUT XVIII.

Quid agendum cum fatuis, surdis, mutis &c. 121

CAPUT XIX.

De Recidivis & Consuetudinariis 126

CAPUT XX.

Quid agendum cum illis, qui in peccandi occasione versantur 139

CAPUT XXI.

Quid agendum cum illis, qui in odio, & inimicitia cum aliis vivunt 150

CAPUT XXII.

In quo ponitur informatio pro casibus, in quibus agitur de obligatione restitutionis 156

CAPUT XXIII.

Quid observandum Confessario circa pœnitentes, qui variis vexantur tentationibus 163

INDEX.

CAPUT XXIV.

Pag.

*In quo traditur modus agendi cum hæretico, aut
Judeo, qui ad Ecclesiam Catholicam admitti
desiderat.* 168

CAPUT XXV.

Quomodo dirigendi scrupulosi 180

CAPUT XXVI.

*De Recidivis, & in occasione peccandi con-
stitutis* 195

CAPUT XXVII.

*Quomodo agendum cum fatuis, surdis, mutis,
& cum illis, qui sunt linguae ignotæ* 221

CAPUT XXVIII.

*Quomodo agendum cum illis, qui in odio vivunt,
& inimicitiiis sunt impliciti* 226

CAPUT XXIX.

*Quid circa obligatos ad restitutionem obser-
vandum.* 231

CAPUT XXX.

De Satisfactione Pœnitentibus imponenda 238

CA.

INDEX.

CAPUT XXXI.

Pag.

Quid agendum Confessario ad infirmum vocato 248

CAPUT XXXII.

Quid incumbat Confessario venienti ad infirmum, loquela & sensibus destitutum 258

CAPUT XXXIII.

Quænam observanda circa communionem infirmis distribuendam 263

CAPUT XXXIV.

Quid observandum sit, dum extrema unctio infirmis est danda 269

CAPUT XXXV.

Quis sit ritus absolutionis generalis pro mortis articulo, & qualiter à Sacramentali differat 274

CAPUT XXXVI.

De Sigillo Sacramentali 280

CAPUT XXXVII.

In quo proponuntur remedia contra peccata capitalia 284

CA-

INDEX.

CAPUT XXXVIII.

Pag.

*In quo traditur instructio pro obtinendis literis
dispensationum sacræ pœnitentiariæ* 309

CAPUT XXXIX.

*In quo traditur instructio obtentas literas dispen-
sationum sacræ pœnitentiariæ exequendi* 316

REGULÆ QUÆDAM

A CONFESSARIIS MONIALIUM OBSERVANDÆ.

CAPUT I.

*Examinantur ea, quæ in Monialium Confessa-
rio specialiter requiruntur* 325

CAPUT II.

De voto obedientiæ & hujus obligatione 335

CAPUT III.

De paupertate religiosa, ejusque obligatione 339

CAPUT IV.

De voto castitatis, & ejus obligatione 345

CA.

INDEX.

CAPUT V.

Pag.

De clausura Monasteriorum & ejus obligatione 351

CAPUT VI.

*Quid observandum circa Moniales scrupulosas
& meras imperfectiones confitentes* 358

CAPUT VII.

*Quid observandum Confessario circa Moniales
peccata etiam graviora adferentes* 365

CAPUT VIII.

*Quid circa absolutionem Monialium à reser-
vatis* 370

CAPUT IX.

De obligatione servandi sigillum Sacramentale 375

CAPUT X.

De Confessario Extraordinario 379

CAPUT XI. ET ULTIMUM.

*De conversatione externa Confessarii cum
Monialibus.* 384

INSTRUCTIO PRACTICA.

*Assistendi infirmis & Sacramenta illis admi-
nistrandi.*

CAPUT

CAPUT I.

DE

DIGNITATE CONFESSARII ET ALIIS IN EO REQUISITIS.

Confessariorum Dignitas tanta est, ut hoc munere nihil sublimius in terris reperiat^{ur} teste *S. Dionys. Areop. in cæl. Hier. omnium divinarum divinissima extat perfectio, Dei cooperatores esse in salute animarum ad suum creatorem.* Illis enim dicitur *Joan. 20. quorum remiseritis peccata, remissa sunt, & quorum retinueritis, retenta sunt.* Unde merito cum Apostolo *1. Cor. 3.* dicere possunt: *Dei adiutores sumus*, ad infusionem gratiæ, per quam animæ vita spiritalis donatur, tanquam Ministri concurrentes; quo tamen excellentius est illorum officium, eo pluribus subjectum est periculis tum propriæ tum alienæ salutis, cum nihil facilius, quam quod Sanguini, carni, aut detestandæ cupiditati nimium favens Confessarius per laxam & indiscretam conniventiam inani motivo subnixus & se, & pœnitentem in continuis peccatis spe veniæ faciliter impetrandæ hærentem præcipitet in infer-

Neo Conf.

A

num

num, aut è contrario per nimium & gratis exquisitum rigorem fragiles trahat ad desperationem, illisque impossibilem reddat legem ejus, qui dicit *Matth. 11. jugum meum suave est*, sicque occasionem præbeat multorum delictorum. Aptè hanc in rem *Gersonius in libro de arte audiendi confessiones*; inquit: *ars artium est regimen animarum*, præsertim dum confessiones audiuntur, quæ ut cum fructu excipiantur,

Requiritur *primo* præter debitam in Sacramenti hujus administratione intentionem saltem virtualem, & jurisdictionem ordinariam vel delegatam, legitima approbatio ab Episcopo impetranda, cum enim Confessarius tanquam Minister non tantum humano modo procedere debeat, sed & gaudeat potestate ferendi sententiam spiritualem circa pœnitentem confessum & subditum, provida Mater Ecclesia præcipit, ut examinentur vires ingenii, & scientia, ne temere ad audiendas confessiones se ingerant Sacerdotes.

2do. Cum dubium non sit, quin is, qui peccato mortali infectus Sacramentum quodlibet conficit, saltem si conficiat ex officio, novo se & gravi scelere obstringat, diligenter observent Confessarii, ne cum peccati mortalis conscientia pœnitentes absolvant, multo minus id audeant, si quâ censurâ Ecclesiasticâ sint ligati; suadenda proinde Confessario in statu disgratiæ existenti prævia confessio, vel saltem curet, ut perfectam eliciat contritionem, quam si circumstantiæ obvenientes impediunt, (ut dum subito ad Infirmum vocatur) peccati mortalis reatum effugiet,
ubi

ubi illum absque contritione absolverit, imo præfente periculo eundem absolvere tenebitur, quia necessitas absolvendi moram non patitur, & obligationi contritionis eliciendæ postea satisfieri potest.

3tio. Charitas vel maxime necessaria, ut serio & indefessè pœnitentium quærat emendationem, & illis prodesse studeat in tam arduo salutis æternæ negotio, secutus Christi exemplum, qui tanquam Pastor bonus in charitate laborabat reducere oves errantes.

4to, Patientia exerceatur necesse est, qua sciat compati aliorum infirmitatibus, & simul roboretur ad varias molestias sustinendas, quæ in excipiendis confessionibus occurrere solent tum ob casus nonnunquam intricatos, & errandi periculum, tum propter exiguam multorum præparationem, & ingeniorum varietatem, tum ob modum fœdissima peccata proferendi; patientem inprimis animum ostendat Confessarius mulieribus varia impertinentiâ quandoque adjicientibus; tum & scrupulosis, qui longas sæpe instituunt confessiones, eademque peccata sine causa repetunt; recidivis, in quibus ad perfectionem statim reducendis subinde labor est inanis, utilis tamen erit opera, si unum peccatum post alterum impedire, aut saltem numerum minuere cum effectu doceat, denique rudibus, qui interdum, quamquam satis dispositi videantur, monitionem non capiunt, & ad interrogationes factas obmutescunt, vel ex ingenii stupiditate, vel ex perturbatione; ut ergo omnis inquietudo excludatur,

sæpius cogitet Confessarius, hoc ministerium Deo esse gratissimum, animabus saluberrimum, & sibi ipsi meritorium, *qui converti fecerit peccatorem ab errore viæ suæ, salvabit animam ejus a morte, & cooperiet multitudinem peccatorum* Jac. 5.

5to. Absit affectata authoritas, ne pœniteres fiduciam amittant; sed eluceat paterna & spiritualis gravitas, ut nihil videatur in vultu, nihil appareat in corporis gestu, quod non deceat virum prudentem; vices enim Dei gerit, à quo constitutus est judex in re tanti momenti; vite-tur proinde familiaritas, quæ parit contemptum; sæpe, dum amittitur observantia, & reverentia, præsentem spirituali medico liberiùs peccatur, malorum quæ illam levitatem sequuntur, experientia testis est, quare discreta sit austeritas, in confessionibus præsertim fœminarum audiendis.

6to. Requiritur mansuetudo, ut peccatores exemplo Christi benigne recipiat, paratùsque ad auxilium suppeditandum, desideret onus portare cum pœnitente. Confessario terrente pœniteres graviora aperire erubescant, vel onus confessionis aggravabitur ad animæ torturam; optimè ager, si afflictos suaviter consoletur, si pusillanimes paternè excitet ad fiduciam in Deo collocandam, peccatores autem obstinatos terreat, proposita divini judicii severitate, & pœnarum æternarum rigore, si illis ostendat periculum salutis animæ unius & immortalis.

Prudentiâ tamen hic agendi modus tempere-
tur, ne asperiori eloquentiâ magis iram, quam
zelum à verâ charitate imperatum faciat apparere.

7^{imo}. Fortitudo vel maxime necessaria est,
ut in tam sublimi negotio fortiter, constanterque
superetur omnis respectus humanus seu accep-
tio personarum, vitium scilicet illud, quo nexus
amicitiæ, aut præcellentia dignitatis attenditur,
ad quas debebat minimè reflecti, quo vitio sæpe
ministerium Sanctum negligitur, dum cum Chri-
sto potius mors est eligenda.

8^{tavo}. Humilitas pro fundamento ponatur, hæc
docet viribus propriis diffidere, spem omnem
collocare in illo, qui dicit : *sine me nihil potestis
facere*, & docet peccatores non contemnere, cum
& ipse Confessarius eisdem infirmitatibus, quan-
doque majoribus sit obnoxius. *Cui plus datum
est, plus requiretur ab eo.*

Denique hic omittenda non est castitas, ne
ulla desideria, occasione turpium, quæ in con-
fessione audiuntur, exsurgant, Sanctum continen-
tiæ donum cum fiduciâ constanti rogetur ab illo,
qui dixit : *petite Et accipietis*, hic *cor mundum crea-
bit*, conservabitque, si quos ad hoc ministerium
vocat, sincero charitatis affectu animas Christo
lucrifacere intendant. Hæc monitorum summa
esto : ut Theologus ad Confessarii munus ali-
quando cum fructu obeundum Idoneus efficiatur,
non minus studio virtutum, quam scientiæ The-
ologicæ sciat esse incumbendum, non enim pru-
denter ferre poterit Judicium de vitio aliquo fu-
giendo,

giendo, aut ad illud evitandum efficaciter persuadere, quod ipse non evitat, sed amat, nec praxin ostendet virtutis exercendæ, quam ipse facit à suis moribus alienam, nec cæcus cæco ductum fidelem præstabit, Deus per Apostolum tales arguit : *in quo alios dijudicas, in eo te ipsum condemnas*

C A P U T II.

DE SCIENTIA ET PRUDENTIA IN CONFESSARIO REQUISITIS.

Confessarius quadruplici fungitur munere : *Imò* est Minister vices Christi gerens, cujus obligatio est, ut fideliter, reverenter ac dignè hoc Sacramentum administrare studeat, & notitiam habeat illorum, quæ communiter ad debitè ministrandum requiruntur, sciat proinde, quod pœnitentia, in quantum est *virtus moralis* propter motivum honestatis creatæ, sit dolor mentis de peccatis commissis propter Deum offensum cum proposito serio non amplius peccandi, qui dolor ex motivo non naturali, sed supernaturali conceptus, ad omnia peccata mortalia etiam illa, quæ ante baptismum commissa sunt, omnino se extendere debet, omnibus peccatoribus est necessaria necessitate medii. In quantum *Sacramentum* perficitur divinitus institutâ absolutione à peccatis post baptismum admissis, factâ certis verbis cum debita intentione à Sacerdote habente Jurisdictionem prolatis. Effectus illius sunt imò remissio peccatorum mortalium ac pœnæ æternæ,
item

item venialium suppositâ legitimâ confessione. 2dò reviviscentia bonorum operum, quæ erant mortificata per delictum grave; *non enim injustus Deus, ut obliviscatur operis vestri.* ad Hebr. 6.

2do. Qua judex absolutoriâ sententiâ judicans pœnitentem confessum curet necesse est confessionis integritatem etiam materiale, ad quam jus divinum obligat, nisi excuset impotentia aut physica aut moralis, dum pœnitens prudenter timet malum grave confessioni extrinsecum, quale non est infamia confitentis apud solum Confessarium, nec infamia complicitis, dum urgente confessionis præcepto alius ignorus haberi nequit. Addi debet pœnitentis dispositio, ad congruam pœnitentiam, tum vindicativam, tum medicinalem subeundam. Intelligere debet omnia confitentis peccata, in quantum moraliter id fieri potest, & præsertim reflectere ad omnia mortalia, quæ à pœnitente proferuntur. Præterea attendere debet, an Jurisdictione polleat tum quoad personam, tum quoad peccata, an hæc per reservationem dicecesanam, aut per censuram restricta sit.

3tio. Est Doctor, ideo tenetur attendere, an sciat pœnitens necessaria necessitate mediæ & præcepti, motiva Fidei, Spei, timoris, charitatis, contritionis, debet Confessarius præterea quâ Doctor scire, quæ sint peccata venialia, quænam mortalia ex genere suo; & unde illorum distinctio numerica & specifica petatur, quænam præter materiæ gravitatem ad mortale requiratur intellectus advertentia, quinam voluntatis consensus, quales circumstantiæ mutant speciem, quæ

culpa pariat restitutionis obligationem, quæ notitia comparetur ex probatis auctoribus Theologiæ practicæ.

4to. Medicus animæ dicitur, propterea debet statum & morbos Spirituales pœnitentis cognoscere, & causas illorum ac radices diligenter investigare, ut queat præscribere medicinas salutiferas, quæ & sanent, & simul impediant relapsum, cum per recidivam, sicut in corpore, ita in animâ status posterior sæpe fiat priore deterior, *vade, noli amplius peccare, ne quid deterius tibi contingat*, ait Dominus. Sicut autem medicus omnibus ægrotis eandem non subministrat medicinam, sic nec Confessarius cunctis pœnitentibus idem semper debet applicare remedium, sed prudenter ad conditionem illorum adtendens, modo hanc, modo illam præscribat medicinam, in quo graviter peccant Confessarii illi, qui vix obiter reflectunt, quo medio pœnitentem ab hujus vel illius peccati relapsu præservare securius possint, sed illum auditis peccatis etiam gravioribus & multiplicatis cum pœnitentia nequaquam medicinali absolutum dimittunt.

Resolves imò. Ad validam præcise absolutionem sufficit, quod Confessarius cognoscat peccata, saltem sub ratione confusa peccatorum, & proferat formam legitimam; ut autem simul licite absolvat, requiritur prædictorum scientia mediocris, nec est obligatio sciendi omnia, quæ de peccatis sciunt doctissimi, & quis eorum, qui doctissimi censentur, promptè casus quosque intricatissimos extricare potest? Sufficit proinde tunc,

tunc, dum circumstantiæ extraordinariæ proponuntur, e. g. in materiâ Justitiæ induci pœnitentem, ut Jurisperitum consulat, paratumque se ostendat ad satisfaciendum, si se obligari compere-rit, aut suadendum, ut post aliquod tempus ad Confessarium revertatur percepturus, quid facto opus sit, hoc supposito non erit dubium de dispositione sufficiente ad absolutionem.

2do. Juxta locorum, & pœnitentium diversitatem major vel minor exigitur scientia, sic, qui agrestium confessiones excipit in pagis, & oppidis, tanta non indiget notitia, quanta ille, qui in Civitate mercatorum & aliorum hujusmodi confessiones audit, cum hic casus magis intricati obvenire soleant, præcipuè in materiâ Justitiæ, & restitutionis. Dogmatum catholicorum & hæreticorum major notitia requiritur in locis mixtæ Religionis.

3tio. Quod si dubium sit de aliquo ad valorem requisito, differenda est absolutio, donec rei veritas habeatur, ne Sacramentum periculo nullitatis exponatur; si tantum dubitetur, an hoc vel illud sit mortale, aut veniale, quod sæpissimè contingit, non est, cur absolutio differatur; cum tali dubio stat judicium certum de sufficientiâ materiæ, nec requiritur, ut sententiam ferat de singulis, hoc esse certè mortale, illud certè veniale, non enim omnes combinationes circumstantiarum possunt homini etiam doctissimo apparere, ut tale Judicium sit semper certum, quare, dum de Sinceritate confessionis non est ratio dubitandi, validè & licitè absolvit, etsi re ipsâ coram Deo leve sit

ob Imperfectionem consensûs, dum humanitus iudicat Confessarius esse mortale ; propositum efficax imposterum vitandi prudenter suadebitur, in utrolibet nempè, five grave, five leve esse erroneè iudicaverit.

4to. Confessarius ignorans illa, quæ scire ex officio tenetur, versatur in continuo peccato mortali, quamdiu scientiam eorum sibi comparare negligit.

5to. Superior, qui sciens volens Idiotæ concedit facultatem confessiones excipiendi, gravis peccati reum se facit ; dum per juratos examinatores fallitur, penes hos, non penes illum est culpa : Subditus propriæ ignorantiae conscius debet non obedire, dum jubetur fungi hoc ministerio ; si verò tantum sit dubius, aut anxius, debet discreti Superioris iudicio se submittere, imo omnem anxietatem scrupulosam excutere, si per legitimum examen fuerit approbatus, quia sequitur regulam ab Ecclesiâ præscriptam, dum humiliter confidens in Domino suscipit officium, ad quod Idoneus est legitimâ authoritate iudicatus ; caveat tamen, ne intra tempus approbationis limitatum studii Theologici sedulam continuationem negligat, aut ad illius temporis terminum differat, quæ nonnullorum est praxis pessima. Ipsummet huius muneris exercitium non potest non admonere, ut intendat Lectioni, sicut Iudex sæcularis ex casuum occurrentium varietate admonetur, ut studeat.

6to. Sicut iudex sæcularis, advocatus, medicus, chirurgus, ita Confessarius sedulo curare debet, ut Thesis practica benè applicetur, ad Hypothesin prudenter reflectatur in casu particulari : ad exceptiones à regula generali tempus deliberandi necessarium est, dum exigit rei gravitas, ut securè procedatur. Indocti, sicut minus ob Imperitiam dubitant, ita confidentius quæcunque resolvunt, quoslibet absolvunt, & ad laxas Interpretationes divertunt, & ut ait scriptura, *pulvillos sub omni cubito consuunt.*

Denique. Quilibet in hoc suo officio sequatur receptum Ecclesiæ usum, & probatam aliorum prudentum Confessariorum consuetudinem, pro quo generalis hæc S. *August.* & D. *Thomæ* servit regula : Confessarius semper id faciat, quod secundum fidem suam piè credit esse faciendum, sed ut bene fiat, precibus assiduis à Deo id impetrandum est, quare nimis est illorum rigor, qui omnia & singula nimis subtiliter ad apices Theologicos revocant, quia officium Confessarii per hoc fiet intolerabile, & confessio pœnitenti odiosa propter nimias difficultates, quibus implicabitur. Ex his

Sequitur. Quod supposita debita scientia in Confessario requiratur notitia practica seu prudentiale dictamen mediorum pro variis peccati & peccatoris circumstantiis efficacium, facultas expedita opportunis consiliis pœnitentes adjuvandi, interrogationibus congruis explorandi eorum statum, tum ut pœnitentem, prout genius ejusdem postulare videbitur, nunc benignius

niùs hortetur, nunc asperiùs arguat, seu (ut ait Apostolus) *cum Imperio*. Verum quid circa sententiam probabilem?

Resp. 1. Ubi est materia concernens Sacramenti valorem, vel actionis efficaciam, vel evitacionem gravis damni five spiritualis five corporalis, stricta est obligatio sequendi sententiam certam, tutiorem, vel probabiliorem, relictà minus probabili, & minus tuta.

Resp. 2. Discernere in omnibus & statuere; quænam sententia sit tantum probabilis, quænam probabilior, difficultas est vix superanda, in quo desudarunt viri spectatissimi, & adhucdum desudant Theologi.

Resp. 3. Si concurrant duæ sententiæ, quarum una cognoscitur solidè probabilis, altera probabilior, an licitum sit, ubi agitur de sola actionis honestate, amplecti sententiam probabilem relictà probabiliore, acerrime disceptatur inter Doctores & numero & doctrina insignes, adeo ut hucusque certa desuper Ecclesiæ decisio non habeatur; num interim inconvenientiæ quædam ex hac doctrina: *Licitum est sequi sententiam probabilem relictà probabiliore, ubi agitur de actionis liceitate*, immediatè sint natæ, an verò ex abusu, nimia extensione, aut etiam ex quæsitâ quorundam laxitate originem duxerint, prudens Theologus judicabit, si fundamenta hujus sententiæ examinaverit, quæ passim apud Theologos reperiuntur.

C A P U T III.

DE AGENDIS à CONFESSARIO , DUM
CONFESSIONES EXCIPERE
INTENDIT.

Primo. **C**onfessarius ovem errantem adminis-
tratione hujus Sacramenti reducere
volens , brevi quadam oratione se præmuniat,
pro se & pœnitente implorando Spiritus S. as-
sistentiam hic summe necessariam juxta illud
*Sap. 7. Considera opera Dei, quod nemo possit corri-
gere, quem ille despexerit ; renovandum quoque
est desiderium salutis animarum, & divini ho-
noris, omni prava intentione, & humano re-
spectu sepositis, id quod insinuat Apostolus Gal. 1.
Si adhuc hominibus placerem, Christi servus non
essem.* Excitetur denique, & retineatur com-
passionis affectus erga peccatorem, in quo confi-
deret Dei imaginem pretioso Christi sanguine
redemptam, totusque in Deum erectus, cum ipso
opere mentis oculos in hunc finem conjiciat, dili-
genterque adtendat, se eo pergere, ut pœnitentes
pretiosissimo Salvatoris nostri Jesu Christi sanguine
abluat, ac mundet. S. Carolus Bor. Instruct. Past.
parte 2. c. 5.

Secundo. Ante confessiones, & maximè in actuali
confessione, cum varia sæpe obscæna narrentur,
si quandam in se sentiat tentationem, ferventi
oratione mentali animum suum muniat, medicos
corporum hac in re secutus, qui visitantes in-
fectum morbo contagioso, salutari antidoto sese
à contagione protegunt, desides enim circa tale
reme-

remedium, & illud haud curantes, spirituale nonnunquam pestilentiam, quam in aliis curare adlaborant, ipsi contrahunt, breviter hæc oratio absque verborum multiplicatione persolvi potest, quin obsit attentioni necessariæ ad confessionem debite audiendam.

Tertio. Animo sincero ad confessiones audiendas accedat, non deterreat etiam intempestivè venientes, nec denotet, quod cum fastidio illorum confessiones excipiat, quin potius alacri corde ita sese ostendat, ut pœnitentes videant, quod propter illorum salutem multum solatii ex tanto labore concipiat.

Quarto. Incipiens audire confessiones, hanc pœnitenti det benedictionem: *Dominus sit in corde tuo, & in labiis tuis, ut bene confitearis peccata tua, in nomine Patris, & Filii, & Spiritûs Sancti Amen.*

Quinto. In Ecclesiis, non in privatis popularium ædibus confessiones audiantur, nisi in casu necessitatis, aut alterius gravis causæ, & tunc quidem decenti & aperto, non clauso loco, præsertim si mulieris confessio excipiat, habeantur quoque in Ecclesia sedes confessionales cum cancellis in propatulo positæ, ut undique Confessarius conspici possit, in quibus tanquam iudex sedeat, dum pœnitentes, cujuscunque dignitatis fuerint, absolvit, adhibito etiam Lumine, si tenebræ fuerint, superpelliceo & Stola, si Ecclesiasticus, sit amictus.

Sexto

Sexto. Periculosus est mutuus tum Confessarii tum confitentium aspectus, ex quo, si non aliæ inconvenientiæ, saltem distractiones animi oriuntur, quare si nihil fuerit intermedium, strophio-
lo quodam mundo, aut manu ad maxillam posita aurem præbendo excludatur aspectus, & maxime attactus, quod singulariter observandum apud ægrotos, aut etiam apud illos, qui fœtorem ex ore emittunt, ne os & nares ori applicentur, sicque noxius halitus attrahatur;

Septimo. Cum confessio debeat esse Secreta inter pœnitentem solum, & ipsum Confessarium, moneantur adstantes, ne tam prope accedant, ut confitentis peccata audire possint, quæ monitio potissimum fiat, ubi magnus est pœnitentium confluxus.

Octavo. Laudanda est illorum praxis, qui pœnitentes ignotos interrogant de confessione ultimo facta, hæc enim notitia deservit meliori pœnitentis directioni, & utilis est ad statum confitentis accuratius intelligendum, quia sic deprehendi potest peccandi consuetudo, & peccatorum numerus, indagari quoque potest, an sufficiens adhibita sit diligentia in examine, quæ proportionata sit necessum est.

Nono. Si simplices in loquendo quasi hæreant, benigne animentur, ut absque confusione & magna cum fiducia soli Deo nihil ignorant, & Sacerdoti ejus loco sedenti omnia peccata, quæ memoriæ occurrunt, aperire incipiant, & si se sufficienter explicare non possint, defectus iste idoneis interrogationibus suppleatur.

Decimo.

Decimo. Quamvis pœnitens per se ipsum peccata enumerans ea rudi quodam modo proferat, tamen idcirco perturbari non debet, quia ex tali confessione facilius cognoscetur, quibus peccatis potissimum sit addictus, si verò superflua quædam enarret, si querelas aut negotia sua exponat, paterne moneatur, necessarium non esse, ut tales circumstantiæ aperiantur, sed sufficere, si peccata secundum speciem & numerum exprimantur, quod fieri potest, quin occasio & causa peccati addatur.

Undecimo. Quidam pro majori peccatorum explicatione nimis sæpe utuntur verborum ambagibus, hi opportune instruendi sunt, quod confessio simplex debeat esse & recta; & si absque necessitate aliorum peccata attingant, statim admoneantur, non aliena, sed propria peccata clavibus esse subjicienda, nec per confessionem alienorum accusari propria delicta.

Duodecimo. Plures honestatis sæpe Limites excedunt, peccata præsertim carnalia modo nimis crasso & indecenti exponentes, qui de confessionis honestate sunt informandi, inhonesta enim hujusmodi expositio & pœniteni ipsi, & Confessario potest esse ruinæ spiritualis occasio.

Decimo tertio. Si pœnitens, ut apud simplices quandoque contingit, confessionem instituat hoc modo: non occido, non furtum facio, nulli verbo aut opere injuriam infero &c. breviter instruat, materiam Sacramenti pœnitentiæ esse omne & solum peccatum, non autem illa, quæ
 sic

fic subjiciuntur , cum hæc non vituperio , sed laude & præmio digna sint.

Decimo quarto. Casuum in sua Diœcesi reservatorum notitiam habeat Confessarius , & si inter confitendum similis casus adferatur à pœnitente , moneatur pœnitens , ut cognito ejus statu vel ille vel Confessarius recurrat ad superiorem reservantem pro facultate absolvendi à tali casu , ita tamen caute , ut superior in notitiam pœnitentis non veniat , nisi pœnitens desuper monitus alteri potestatem habenti denuò malit confiteri. Similem autem pœnitentem absolvere à non reservatis , & pro reservatis ad superiorem remittere illicitum est & absolutio nulla.

Decimo quinto. Confessio inchoata nullatenus interrumpatur , & siquid monendum , siquid interrogandum aut corrigendum , in fine id fiet opportunius , quia tales interruptiones factæ ordinarie confundunt pœnitentem & ejus memoriam perturbant , quod tenet , licet speciem etiam mortalium infimam non satis intellexerit Confessarius , aut in necessariis deficiat pœnitens , dummodo prudenter judicet , se illorum recordaturum esse in fine.

Decimo sexto. Si tamen plura necessario interroganda concurrant , & Confessarius sciat se in fine illorum solere oblivisci , interrogatio non differatur , sed statim fiat , ne postea pœnitens ad molestam omnium peccatorum repetitionem cogatur , cum ejusmodi quæstiones etiam sine pœnitentis perturbatione fieri possint , si prius au-

Neo - Conf.

B

diat

diat Confessarius, quodnam peccatum proferat pœnitens post illud, in quo se sufficienter non explicat, & hoc memoriâ retineat, ut postea eo facilius illum reducere queat ad continuandam confessionem, pro quo ponatur aliquis sic confitens : commisi furta, graviter detraxi, in die festo Missam semel neglexi, quo audito, inquirat Confessarius circumstantias & numerum furtorum, quibus & coram quot personis detraxerit, his sufficienter examinatis, inducat pœnitentem suaviter, ut pergat in illo, quod dixerat de Missa neglecta, sicque alleviabitur in enarratione consueta peccatorum.

Decimo septimo. Interpositæ hujusmodi interrogationes summopere expediunt, quando materia turpis aut obscœna adfertur, ut præpediatur illius repetitio, cujus confessio de se satis gravis pœnitenti, paterna tamen in hisce sit correctio, & maxime si delicta enormia aperiantur, ut ex correptione sequatur emendatio.

Decimo octavo. Periculosum, adeoque fugiendum, & pœnitenti sæpe nocivum est, si sub confessione delictorum enormium externa usque adeo Confessarius det signa admirationis vel indignationis, aut importunam, uno vel altero peccato audito, & asperam adhibeat reprehensionem, ad quid enim similia deserviunt? nisi ut adstantibus & videntibus ingeratur suspicio gravioris peccati, aut Pœnitens nimium deterritus omittat alia, quæ de necessitate exprimenda forent, ad finem proinde differatur ista reprehensio etiam necessaria.

Deci-

Decimono nono. Cum Confessarius proportionatam peccatis imponere teneatur satisfactionem, cavendum sedulo, ne sub confessione distrahatur aut prorsus peccatorum obliviscatur, & si nihil de quopiam peccato perceperit, statim desuper fiat interrogatio, si tamen aliquid intellexerit, interrogatio differri poterit ad finem confessionis, submissa interim voce quæstiones istæ sicut & monitiones fiant, ut evitetur periculum violandi sigillum confessionis.

Vigesimo. Ad quietandam confitentium conscientiam, tempus illis concedatur etiam anxietates proponendi, in quo maxime errant illi, qui nimis importune pœnitentes urgent, ut brevissime omnia exponant, tantum solliciti, si multos audiverint, melius enim est, ut prudentum omnium fert judicium, paucos audire bene, quam multos perfunctorie & sine debito fructu; cum mora præcipue & judicii maturitate primis annis confessiones audiantur, ut Confessarius paulatim exercitatus officio suo rite satisfacere possit; ad pœnitentium tamen conditionem reflectat, adeo ut sæpius & recte confitentes diu non sint detinendi, sed audita confessione pœnitentia salutaris injungatur & absolvantur, nisi remedium aliquod ad tollendos quosdam defectus, aut exhortatio brevis adhibenda esse videatur.

Vigesimo primo. Si in pœnitente defectus aliqui in moribus, gestibus & similibus deprehendantur, monear, ut cogitet se coram Deo altissimo esse constitutum, à quo summa cum humilitate peccatorum remissio postulari debet, ad

exemplum Publicani, qui peccatorum suorum memor, ne oculos quidem ad cœlum attollere audebat.

Vigesimo secundo. Fugiant omni studio in confessionibus excipiendis, quidquid exoticum est & singularitatem sapit, ne pœnitentium fiduciam amittant, sed sedulo aliis peritis Confessariis se conformare nitantur.

Vigesimo tertio. Quamvis utile sæpe sit, ut pœnitens eundem fervet Confessarium, hic tamen non adstringat quoslibet confitentes, ut sibi soli confiteantur, sed confessionis libertatem illis relinquat, ne nimium in tanto negotio adstricti conscientiae solatio destituantur.

Denique. Non inquirent curiosius in statum temporalem pœnitentis, nec muneribus delectentur, utrumque periculosissimum est, qui non animam, sed lanam quærunt, deviant à fine confessionis, & lucro temporali intenti à Scopo officii sui malitiosè deficiunt, & spirituales confitentis profectum negligunt, ut experientia docuit. Caveant, ne confessum discedentem fixo aspectu prosequantur, quasi illum noscere volentes, per hoc enim malam ingerunt circumstantibus suspicionem.

C A P U T IV:

DE OBLIGATIONE ET MODO INTER- ROGANDI POENITENTEM.

Primo. **S**iquis ex oblivione, ignorantia, vel negligentia omittat aliquid ad validam & fructuosam confessionem necessarium, ut si species & numerus peccatorum non exprimantur, Confessarius id advertens graviter peccat, si ex negligentia vel timore humano aut ex alia causa insufficiente prætermittat interrogationes, quas necessarias esse judicaverit, ipse enim curare debet, ut confessio rite fiat. Legitur *in cap. omnis 12. de pœnit. & remiss. Sacerdos sit discretus. . . diligenter inquirens & peccatoris & peccati circumstantias.* Absterrere non debet persona confitentis, cum omnes eâdem lege teneantur.

Secundo. Etiam Religiosi, Clerici, & alii in Theologia versati interrogandi sunt, si manifestum fuerit omitti aliquid, vel non discerni satis id, quod necessarium est; si tamen talis pœnitens in aliis peccatis exprimat numerum & circumstantias, & in uno illa omittat, communiter præsumi potest, quod peccatum committens ad talem circumstantiam non adverterit, vel numerum non sciat, aut saltem non apprehenderit mortale.

Tertio. Circa rudes ordinaria est præsumptio ex modo confitendi nota, quod sufficientem in examinanda conscientia diligentiam non adhibuerint,

rint, adeoque examinandi sunt, prout illud opportunum judicabit prudens Confessarius; præsumi potest, quod rite sese examinaverint, & si in plerisque addant numerum & circumstantias, cum fundamento inferitur, quod sufficienter sint instructi etiam circa reliqua, contrarium autem est, si omnia sine ordine, numero & circumstantiis proferant.

Quarto. Pœnitens aperiens malas cogitationes & delectationem in illis, instruendus ordinarie est & interrogandus, instruendus quidem, quod prima cogitatio de objecto ut ut malo peccaminosa non sit, nisi intellectui objectum secundum se malum, quod per phantasiam, aut sensum externum subito sine anteriori sua culpa repræsentatum est, apprehendenti accedat consensus voluntatis, hic si feratur in objectum malum ab intellectu repræsentatum, complacentia simplex est; si vero ita adhæreat tali objecto, ut cogitans rem repræsentatam perficere intendat, desiderium efficax audit, cumque cogitationes pro diversitate objecti diversæ sint, interrogandus, quales fuerint cogitationes, & qualis delectatio, solæ enim præsumptiones non sufficiunt, quando in interrogatione interposita certitudo potest haberi.

Quinto. Excessus evitari debet, ne nimis interrogationibus torqueantur pœnitentes, & impertinentibus, quando inquiruntur illa, quæ ad peccati explicationem non conducunt, ut, quis sit pœnitens, quis peccati complex, ubi & cui cohabitet, an dives sit, an pauper &c. in hisce enim maximam ostendunt imprudentiam Confessarii,

fessarii, & incidunt, in iudicium Giezi pueri Eli-fæi, & lepra, quam gratis curare non intendunt, iis adhærere incipiet.

Sexto. Prudenter etiam inquiruntur circumstantiæ notabiliter aggravantes, quæ tales sunt, si actio sit circa materiam numero, pondere vel mensura constantem, & excessus secundum se constituat malitiam gravem, aut si attendatur ad actionis intensiorem vel durationem, circumstantia notabiliter erit aggravans, E. g. si actio multo longiori tempore dureret, quam alias durare solet, si tamen in his aperiendis maximam ostendat pœnitens difficultatem, importune & nimium torquendus non est.

Septimo. Ad interrogationes opportune instituendas conducit iudicium naturale, fiant igitur convenienter ad cuiusvis statum, sexum, ætatem, naturam, negotiationem &c. magis enim interrogandus, qui raro, quam qui sæpius confitetur, magis rudiores quam docti, magis sani quam ægroti, ut dicat ipsum iudicium naturale.

Octavo. Circa pœnitentes rudes sequentes ordinarie præmittuntur quæstiones: quando ultimo sit confessus, an nihil scienter omiserit in prioribus confessionibus, an pœnitentiam injunctam impleverit, & si tunc ipse pœnitens etiam rudis peccata sua confiteri incipiat, non perturbetur, sed patienter Confessarius audiat ejus confessionem, qua finita, generaliter interroget, annon aliquid sit, quod conscientiam illius angat, & adhibita salutari admonitione de peccatis imposte-

rum fugiendis , postquam pœnitentem ad dolorem & propositum excitavit , absolvat.

Nono. Octo modis speciem diversam habentibus peccari potest: *primo.* Delectatione morosa, sibi complacendo in objecto rationi dissono. *Secundo.* Desiderio illud committendi, saltem si potuisset, aut aliud extrinsecum non obstitisset. *Tertio.* Actu illud committendo. *Quarto.* Verbo vel aliis signis præbendo occasionem scandali circa hoc vel illud delictum. *Quinto.* Positive per actionem realem inducendo alium ad peccatum. *Sexto.* Sceleri alterius cooperando. *Septimo.* Crimen proximi non impediendo, dum debet seu ex justitiâ, seu ex charitate. *Octavo.* Approbando seu laudando peccatum ab alio commissum.

Decimo. Ordo est congruus, si initium ducatur à præceptis Decalogi, maxime ab illis, in quibus homines talis conditionis deficere solent. Si cum personis, quæ raro ad confitendum accedunt, agatur, utile erit, etiam de præceptis Ecclesiæ, & per septem peccata capitalia, quinque sensus exteriores, & opera misericordiæ discurre-re; de lubricis ita caute interrogetur, ut, si pœnitens illa commiserit, fateatur, sin minus, non addiscat.

Undecimo. Cum etiam extraordinarii aliquoties eventus habeantur, Peccati speciem, si à Pœnitere advertantur, mutantes, adeoque in confessione explicandi, prudentiæ Confessarii relinquitur, an de illis interrogatio fieri debeat, ut si adferantur tactus proprii corporis, aut inusitatus situs in usu Matrimonii, ubi existente præsumptione

tionem fundata, quam aliquando facit ipsa pœnitentis confessio, de effusione seminis aut ejus periculo interrogare poterit Confessarius.

Duodecimo. Arguendi sunt illi, qui tales subinde intermiscunt quæstiones, quæ occasionem ridendi suppeditant pœnitenti, & animum desuper postea jocandi, aut, quod deterius est, sibi ipsis, aut pœnitenti causant scandalum. Evitentur etiam interrogationes curiosæ de aliorum dictis & factis, quia per hujusmodi inquisitiones timoratis datur materia malæ suspensionis, temerarii judicii, detractationis, & secretorum revelationis in grave aliorum damnum.

Decimo tertio. Cum supponi debeat quemlibet officio suo satisfecisse, & delicta non præsumantur, orto dubio de sufficienti prioris Confessarii examine, inferendum est, quod partes officii sui impleverit, nisi ex ipsâ confessione animadvertatur aliquas confessiones præcedentes fuisse invalidas, adeoque repetendas, tunc enim pœnitentem desuper monendum esse nemo dubitat, ne frustretur medio ad obtinendam peccatorum remissionem necessario.

Decimo quarto. Si Confessarius sciat pœnitentem commisisse peccatum mortale, quod tamen jam reticet, imo etiam interrogatus negare pergit, absolvi non potest, quia Confessarius judicare nequit observatam esse confessionis integritatem requisitam, si sciat pœnitentem ab illo tempore confessum non fuisse; aliter tamen judicandum est, si fundata adsit præsumptio, quod peccatum illud Sacramentaliter fuerit alteri manifesta-

tum, aut quod pœnitens malitiæ gravitatem non apprehenderit, in quo circumspecta sit Confessarii prudentia, saltem si confitentis conscientia ignota fuerit.

Decimo quinto. Quod si sciat peccatum ex sola confessione complicitis, ut sæpe accidere solet in Sponsis successive confitentibus, dum sponsus manifestat tactus impuros, aut fornicationes cum sponsa à paschate v. g. commissas, & hæc statim post sponsum confitens indicat se in paschate ultimò confessam, nullam autem præfatorum actuum mentionem facit, sciens hæc esse delicta gravia, maxima tunc opus est in interrogando cautela; pro qua consul. Theologia Ex. P. Authoris de pœnit. num. 197. interim

Decimo sexto. Confessarius benigne doceat, frequenter à desponsatis errari falsa opinione, quod sponsalia faciant multa licita, quæ alias non desponsatis sunt prohibita, & quod coram Deo jam æquipollegant conjugatis; suscitata humili docilitate, opportunum erit ostendere, qua sponsis opus sit cautela, ne maledictionem mereantur pro benedictione, & quæ præparatio sit congrua ad imitationem Tobiae orationi hunc in finem incumbentis, præsertim cum per Christum matrimonio dignitas Sacramenti accesserit. Doceantur etiam sedulo fugere occasionem proximam, præcipue siquid mali sæpe factum fuerit, imo instruantur, quod juxta Ecclesiæ doctrinam (ex propositione damnata) interrogatio super consuetudine non sit vitiosa curiositas.

Decimo septimo. Sunt aliqui, qui vel sub ipsa confessione, vel sub fine ejusdem suspiria quædam, & gemitus produnt, si constet pœnitentem huic mori assuevisse, non turbetur, si autem angorem, vel perplexitatem quandam indicare videatur, Confessarius sub finem petat, an pœnitens habeat aliquid conscientiam gravans, proposita instructione, quod omnia sincere, & cum fiducia aperiri debeant; eadem interrogatio generaliter cum fructu fieri potest circa rudiores, valet quoque pro casu anteposito de sponsis. Et si inveniat, quod pœnitens grave aliquod peccatum ex insufficienti causâ reticere voluerit, excitare illum debet Confessarius, ut simul de perversa hac voluntate dolorem eliciat.

Decimo octavo. Peccata juxta S. Conc. Trid. exprimenda sunt, prout extant in conscientia, dubia scil. ut dubia, certa ut certa, adeo ut contrarium faciens peccet mortaliter, nisi simplicitas excuset, ac proinde pœnitentes monendi, ut ad interrogata integre & fideliter respondeant, & docendi, non valere praxin illorum, qui obligationi suæ se exacte satisfecisse judicant, dum plus quàm fecerunt, aut peccata, de quibus dubitant, an commiserint, ut certa clavibus subjiciunt, sicut debitor pecuniæ certius satisfacit plus solvendo, aut quantitatem dubiam solvendo tanquam certam, aut certam tanquam dubiam: in hoc enim errant, quia judex fori Sacramentalis non informatur debitè, nisi confessio fiat conformiter S. Concilio, & peccata aperiantur, prout sunt in conscientia.

Decimo nono. Signum quandoque insufficientis examinis, aut culpabilis ignorantiae est in illis, qui confiteri solent, se in hoc vel illo sæpius aut aliquoties deliquisse graviter. Numerus peccatorum gravium exprimi debet, & quidem absolute vel sub dubio, prout conscientia bene regulata dictaverit, adeo ut sciens se sexies blasphemasse cum advertentia ad malitiae gravitatem sacrilegam faciat confessionem, si dicat: *circiter sexies blasphemavi*, habet enim, ut supponitur, determinati illius numeri scientiam certam.

Vigesimo. Solennes illae phrasae: *plus minus, circiter*, admitti communiter non debent, si adferantur peccata graviora, licet poenitentes dicant, se taliter semper esse confessos, vel enim sciverunt numerum illorum delictorum adjiciendum esse, vel hoc ignoraverunt? si sciverint, contra requisitam confessionis integritatem egerunt, si ignoraverint; videant, annon plura alia nesciant ex neglectu Catechismi, & deinceps hic error fugiatur.

Vigesimo primo. Major est difficultas circa illos, qui longo tempore non confessi, in continua peccandi consuetudine vixerunt, his enim moraliter est impossibile distinctum delictorum numerum assignare, quorum status ut ad formandum Sacramentale iudicium rite noscatur, inquirendum est tempus ultimae confessionis, & quoties in die, hebdomada aut mense in tale peccatum se incidisse opinentur factâ reflexione ad occasiones, hoc si manifestaverint, cum sincerâ declaratione promptissimæ voluntatis, si numerum
certum

certum nôssent, debitè aperiendi, concludet Confessarius, quoad numerum, sicut potest, & debet.

Vigesimo secundo. Cavendum hic, ne cum tædio pœnitentis numerus peccatorum inquiratur, si talis ex confessione facta moraliter æstimari possit, circa peccata tamen enormia, & quæ rarius fiunt, facilius numerum determinabit pœnitens, unde si fordibus peccatorum carnalium immerfus confiteatur, interrogetur, *quoties cum persona Deo sacra, cum consanguinea aut conjugata peccaverit.* In ejusmodi interrogationibus, sciendum est, quod plures actus, si ex natura sua adsumantur ad unum totum complendum, constituent unum moraliter peccatum in ordine ad confessionem, sic verba impudica, oscula, & tactus si prope antecedunt, aut statim sequuntur, aut concomitantur, sufficienter exprimuntur in actu principali copulæ, adeoque hunc exprimere sufficit.

Vigesimo tertio. Rudes præsertim raro confidentes, si ad Confessarii interrogationem determinatum assignant numerum; sæpe meris conjecturis ducuntur, quia tacere erubescunt, vel à molesta Confessarii quæstione se expedire intendunt, quare melius est, si intellecto modo vivendi, & frequentia peccandi, aliquem numerum conjiciat Confessarius, adtendens etiam ad occasiones ordinarias, & extraordinarias, quæ magis, minúsve frequenter in lapsum præcipitant. Providè autem curet Confessarius, ut anima pœnitentis promptam habeat voluntatem numerum accuratum pandendi, si eum scire posset.

Vige-

Vigesimo quarto. Ut in numero inquirendo conveniatur, poterit Confessarius interrogando proponere majorem, ut eo magis facilitetur pœnitens, vel aliquid detrahendo, vel parùm adjiciendo, sicque minor habebitur confitentis erubescencia.

Denique. Qui fideliter (postquam invocata Spiritûs Sancti gratiâ diligenter conscientiam discussit) vitæ suæ statum, consuetudinem & quamdiu certis in peccatis hæserit, confitendo aperuit, non tenetur postea confessionem repetere; quamvis postea in particulari magis, distincta hujus vel illius peccati memoria, aut quarundam notabilium circumstantiarum loci, temporis, sociorum, aut complicum reminiscencia occurrat, quia in confessione isto modo facta satis fuerunt intellecta delicta illa à Confessario, qui prudens de statu pœnitentis formare judicium, adeoque ab omnibus directè absolvere poterat. Si tamen pœnitens ad quietandam conscientiam similia in sequenti confessione clarius exponere incipiat, cum patientia audiatur. Si sæpius in sequentibus confessionibus repetere illa peccata pergat, jam hanc, jam illam circumstantiam omissam fuisse prætendens, moneat, ut penitus ab illâ operosâ indagine abstineat, tum quia novæ illæ repræsentationes novorum peccatorum periculum adferunt, tum quia facto antea examine, & observato Confessarii consilio, & præstitis, quæ tunc facere jussus est, operibus satisfactoriis, christianâ cum fiducia potest tentatori inquietanti respondere: feci, quod juxta S. Ecclesiæ doctrinam facere debui, sic scrupulosis anxietate.

xietatibus occurreretur, & ad tranquillius ultimi agonis certamen anima feliciter præparabitur. Cum frequentior in materia carnis soleat esse lapsus, & homines hisce peccatis dediti vel ex pudore, vel ex timore, ne sine absolutione dimittantur, illa sæpe dissimulare studeant, opportunum duxi, si subjiciatur sequens.

C A P U T V.

MODUS INTERROGANDI DE PECCATO CARNIS.

Primo. **I**N peccatis Luxuriæ, juxta monitum S. Caroli Borr. summam animi solertiam cum pari circumspectione verborum debet usurpare Confessarius, itaque cum illis speciem peccati, & circumstantias, quæ multum prægravant illud, satis intellexerit, ulterius nihil studeat inquirere, ne forte, quæ prius ignorabant, doceat pœnitentes, ubi præstat aliquando peccatum minus intelligere, quam sibi aut pœniteni scandalum causare, imo curiosæ istæ & inutiles quæstiones in hac materia excitant malam sæpe adversus ipsum Confessarium suspicionem, aut saltem alii Confessarii, qui non necessaria inquisita fuisse, ex sequentibus confessionibus pœnitentis comperient, maxime offenduntur.

Secundo. Pœnitentes præcipue rudiores, si confiteantur carnis tentationes, interrogandi sunt, quid per tentationes illas intelligant, sæpe enim opera carnis externe posita, aut quæ libidini
ali-

alienæ per carnis fragilitatem turpiter indulserunt, sub nomine tentationis exponunt, in quo falluntur ferè, sicut criminis actu perpetrati reus suppresso facto meri se periculi non vitati reum incusat.

Tertio, Honestiores, qui similes tentationes adferunt, interrogandi sunt, an iisdem consensiendo succubuerint, & unde istæ proveniant. Sæpe illas animi antea peccatorum sordibus illiti, sed pœnitentiâ purgati inclinationes permittit Deus ad humilitatis conservationem, ut victoria fiat illustrior. Quanquam illæ & à malo sint, & ad malum faciant propendere, non tamen peccata sunt, nec pœnam merentur, sed potius meritis addunt incrementa per gratiam vires confortantem, Ideo imploranda est continuò gratia divina, ut debite resistendo illas superare queat. Si à dæmone proveniant, fortiter in fide resistatur. Cogitet anima: quomodo possum hoc malum facere in conspectu Dei omnia videntis, qui severissimus erit vitæ peractæ iudex? nec animum deprimat tentationum frequentia, quia omnia possumus per gratiam Dei, nos confortantem.

Quarto. Adolescentes circa generalia interrogari debent, an in societatibus famulorum aut sociorum fuerint, an in illis quidquam mali viderint, vel audiverint, an verba turpia audiendo & ipsi sermones ejusmodi protulerint, aut malas desuper cogitationes habuerint, annon desideraverint peccare, si potuissent vel ausi fuissent, an quidquam inhonesti viderint, aut tetigerint, quæ si fateantur, caute interrogentur, annon forte aliquid pejus fecerint, vel per se,
vel

vel cum alia persona , ut deprehendatur , an secuta fuerit pollutio , quæ etiam in adolescentibus solet esse frequens , adeoque hac secuta merito quæritur , quis induxerit ad tale peccatum , ob scandalum datum ; si communiora hæc negentur , ad particularia descendendum non est.

Quinto. Si pœnitens se accuset de cogitationibus turpibus , interrogetur , an cum voluntaria delectatione illis inhæserit , hoc si neget , non est cur ulterius examinetur ; si autem dicat quod in illis senserit delectationem , quærat an illam voluntarie admiserit , an verò malitiam agnoscens statim illi restiterit , non enim nocet sensus , ubi deest consensus , quin potius ex debita renitentia meritum nascitur ; si tamen voluntarie hæc admissa fuerit , eaque venerea de objecto contra castitatem , pœnitens exprimere debet , nisi aliunde constet , an liber sit , an voto obstrictus , addere quoque debet numerum , & speciem , aliud enim est specie peccatum , delectari de fornicatione , quàm de incestu , adulterio &c. item alio opus est iudicio Confessarii , si utrimque votum , aut ligamen , quàm si ex unâ tantum parte , dum ad hæc reflexio moralis fuit in mente , aut saltem potuit , ac debuit reflecti ad specialem turpitudinem.

Sexto. Si durante illa delectatione quidquam legi divinæ aut naturali adversum facere voluerit , exponendum est quid agere desideraverit , & cum quibus personis , desideria enim tendunt in objecta ut à parte rei ponenda , adeoque à circumstantiis cognitis non præscinditur , unde si

Neo Conf.

C

desi-

desideraverit peccare carnaliter cum conjugata, desiderium hoc contraxit malitiam adulterii, *quia omnis qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, jam mæchatus est eam in corde suo.* Matth. 5. cap. Et si reipsa per inefficacem displicentiam optaverit, ut abesset vinculum voti, aut ligaminis Matrimonialis.

Septimo. Multi confitentur, quod quidquam illiciti adspexerint; ex quibus inquirendum, an aspectus hujusmodi voluntarius fuerit, & quidem objecti de se turpis absque rationabili causa, aut an voluntarie admissa delectatio venerea, in quo casu interrogandum, quoties id factum, cum similis aspectus habeat rationem culpæ gravioris, si autem prorsus fortuito, aut ex honesto fine simile quid viderit, quin se temerariâ curiositate exposuerit periculo interioris consensûs, à peccato est immunis, e. g. Medicus, Parochus assistens morienti puerperæ.

Octavo. Si ex causa secutus fuerit actus turpis, v. g. pollutio, videndum quæ causa sit posita, an *per se efficax*, quæ ex natura sua ordinatur ad talem effectum, qualis est cogitatio practica vivacior de venereis, tactus obscænus ex deliberatâ sensualitate, ubi effectus secutus ad culpam gravem imputatur; an *inefficax*, quæ quidem ordinatur ad effectum, sed in illum notabiliter non influit, talis est tactus ex indeliberatâ sensualitate, aspectus curiosus alicujus sceminæ non diuturnus, compressio manuum ejus, hanc causam qui ponit, delectatio inde secuta, non imputatur illi nisi ad culpam levem, nisi experienciâ sciret,

sciret, se frequenter consentire, dum tales actiones ponit. Generatim dictat amor castitatis, quod docet Spiritus sancti oraculum : *Bonum est homini mulierem non tangere.*

Nono. Pœnitentis de verbis turpibus se accusantis intentio inquireri debet, modusque proferendi. si enim discursus turpes instituantur animo aliam personam inducendi ad actum turpem v. g. ad concubitum, exponenda est personæ qualitas, sicut & si verba valde turpia fuerint coram aliis prolata, explicandum est, quot & quales fuerint personæ, coram quibus discursus habitus, quia in hoc casu præsens est periculum scandali; si dicatur: erant conjugati, aut similis sexus, & his dari posse scandalum nemo negabit, ordinarie adest periculum, quare turpia loquentes sunt dehortandi, *væ enim homini per quem scandalum venit.*

Decimo. Si puella per copulam carnalem se esse lapsam confiteatur, inquirenda non est circumstantia virginitatis, cum hæc peccati speciem non mutet, interrogari tamen poterit, annon ex tali actu propriam infamiam & prostitutionem futuram timeat, quia similes positive quandoque & voluntarie generationem impediunt, adeoque peccatum contra naturam committunt. Eodem modo examinentur qui de incestu sese accusant, gradus tamen consanguinitatis v. g. non inquiretur saltem ordinarie, quia raro id contingit in primo gradu, reliqui autem speciem moralem non mutant, ut docent plures.

Undecimo. Ad habendam veritatem, ubi prudens fuerit suspicio, an vir mulieri, aut mulier Viro injuste negaverit debitum, quærendum est, an in pace & mutuo amore vivant, & si maritus fuerit, an fidem fervet uxori, si uxor, an marito debitam semper præstet obedientiam, hujusmodi enim quæstiones patefacient, si nocentes hac in re fuerint.

Duodecimo. Voces istæ: *Luxuriosus fui, Luxuriose egi*, sunt nimis generales, quare pœnitenti taliter confitenri dicendum, quod Luxuriosus quis esse possit cogitatione, verbo, & opere, Luxuriose quoque & agere possumus nobiscum ipsis, aut cum aliis, cum eodem etiam, vel cum diverso sexu, ut ergo specifica deprehendatur malitia, magis se explicare debebit pœnitens.

Decimo tertio. Qui tactus inhonestos proprii corporis proponunt, non statim interrogandi sunt de effusione seminis, ne, præsertim si juvenes sint, instruantur in illo, quod forte ignorant, sed examinandi sunt, an in hujusmodi tactibus delectationem quæsierint, aut illam senserint reipsa, & qualis illa fuerit, num mere sensitiva, aut etiam venerea, & ex quo fine illa fuerit quæsitâ, ubi, si culpa hujus peccati inveniat, paterne admoneatur pœnitens, ut ab hujusmodi peccatis maxime nocivis abstineat, & cogitet, Deum ubique præsentem hisce delictis graviter offendi.

Decimo quarto. Siquis dicat. se sæpius corporis pollutionem admisisse ex ignorantia illam esse
pec-

peccatum, non judicet Confessarius hanc ignorantiam fuisse invincibilem, sed inquirat, annon alicujus malitiæ suspicio inciderit, hanc adfuisse quis suspicatur? si fateatur pœnitens, quod actum istum coram hominibus probis committere ausus non fuisset, ac proinde ignorantia ista vincibilis fuit, adeoque culpabilis.

Decimo quinto. Verecundia externa quandoque retrahit hominem ab integra peccatorum carnalium confessione, quod si advertit Confessarius, benigne suggerat pœnitenti, quod inutilis sit & nociva hujusmodi erubescencia, quæ si à peccatis non absterruit, nec à distincta illorum confessione detertere debet; consultum etiam est, ut peccatorum carnalium consuetudo aut occasio investigetur, de quo infra agetur.

C A P U T VI.

DE PRUDENTIA CONFESSARII IN AD- HORTANDO VEL MONENDO POENITENTEM.

FActis ut supra interrogationibus, & cognito pœnitentis statu, prudenter interior animi ejusdem præparatio inquiratur, adeo ut universi, quantum in se est, eum mentis dolorem, qui jure in hoc Sacramento requiritur, habere contentur, cum firma ac constanti voluntate, tum pro præteritis peccatis satisfaciendi, tum vitam imposterum emendandi, videatur præterea,

num pœnitens circa aliquid sit monendus. Pro quo sequentia resolvuntur.

Primo. Confessarius qua Pater spiritualis suggerat pœnitenti generalia virtutis obtinendæ media, inter quæ est magna virtutis æstimatio, virtus enim est substantia vitæ Christianæ, & rationalis naturæ dignitas; excitet deinde ardens in pœnitente virtutis desiderium, *Beati enim, qui esuriunt & sitiunt iustitiam, quoniam ipsi saturabuntur*, & ne in via virtutis deficient pœnitentes, suadendum ut operentur ex memoria Dei præsentis, & omnia etiam secreta cordis nostri intuentis: *ambula coram me, & esto perfectus.*

Secundo. Admonitio talis sit, ut non videatur potius esse dura quædam reprehensio, præsertim si pœnitentes sint magnæ authoritatis aut timidioris conscientiæ, hi enim vel animum facile abjiciunt, vel reprehensionem sine impatentia non excipiunt, aliud tamen est, si pœnitens durioris sit naturæ, aut parum de salute propria sollicitus, ubi gravior admonitio adhiberi debet, ita tamen ut intelligatur, illam ex amore salutis procedere.

Tertio. Adhortationes hujusmodi longiores sint aut breviores, prout id necessitas, dispositio, vel pœnitentis conditio exegerit; si tamen specialis utilitas non deprehendatur, qualis non est in illis, qui sæpius præmissa necessaria dispositione confiteri solent, aut qui scientes obligationem, illi convenienter agere supponuntur,

tur, admonitio omitti potest, nisi consuetudo peccandi aut occasio aliud postulaverit.

Quarto. Pueri confitentes non sunt durius increpandi, ne à confessione deterreantur, sed benigna sit necesse est, & brevis respectu illorum admonitio, ut in bonis actibus perseverent, & sedulo studeant abstinere ab illis peccatis, quibus magis obnoxii existunt, quod ut facilius obtineatur, admonendi sunt, ut per continuatam orationem auxilium divinum implorent.

Quinto. Cum ex vehementi dolore etiam in illis, qui peccatis gravibus obnoxii sunt, colligi possit dispositio, & animus peccata in futuro emendandi, habentes similem dolorem longis adhortationibus non sunt gravandi, sed potius paterne animandi, ut interveniente gratia divina, quæ nulli homini denegatur, in proposito facto perseverent; eadem admonitio adhibeatur illis, qui animo abjecti esse censentur, quia huiusmodi benignis admonitionibus præparantur, ut postea exigente id necessitate, graviores adhortationes ultro admittant.

Sexto. Si tamen defectus sufficientis contritionis innotescat, & delicta graviora adferantur, adeo ut periculum relapsus prævideatur, severior adhibeatur monitio, cum patientia tamen, & sana doctrina, ubi sub ipsa correptione ostendatur quædam condolentia, adjuncta consolatione, ne correctio ex indiscreto zelo oriri videatur, cum certum sit, pœnitentes obstinatos pia potius commiseratione & christiana mansuetudi-

ne, quam aspera nimis correptione curari & emendari.

Septimo. Pœnitentes instructionis capaces plerumque sine prævia & salutari admonitione non dimittantur, præsertim si peccata mortalia sint confessi, quare exhortatio hujusmodi ut sit conveniens, desumi poterit ex statu pœnitentis, vel occasione festi occurrentis, vel temporis, ubi ex Mysteriis propositis doctrina Moralis inferenda est, si tamen similis instructionis incapaces sint, suaviter admoneantur, ut sedulo curent observare mandata Dei & Ecclesiæ, ut omni modo evitent peccata saltem gravia, quæ non inducunt nisi pœnas temporales & sæpe æternas, dum e contra exercitium virtutum mereatur promissam à Deo mercedem.

Octavo. Confessarius ut Doctor tenetur omnem errorem avertere à pœnitente, & quantum in se est, ab omni peccandi occasione eum abstertere, etiam tunc, quando quis judicat peccatum, ubi tale non est, vel mortale, ubi solum est veniale; quare confitentes, quod ob infirmitatem die festo sacrum neglexerint, vel illo nondum audito comederint, quod preces Sodalitatum non recitaverint, quod vesperis aut concionibus impediti non interfuerint, quod prolibus & Domesticis moderate fuerint irati &c. instruendi sunt omnino, & veritas est aperienda, præsertim si in hisce delictum grave intervenisse putaverint, ne in errore, & periculo peccandi perseverent. Nec prudens est aliquorum œconomia, qui ideo instruere nolunt, ne
pre-

preces Sodalitatis negligantur à pœnitentibus, dum hi omittentes vere peccant ob conscientiam erroneam.

Nono. Pœnitentem in errore vincibili & culpabili constitutum tenetur Confessarius instruire, & medicinâ præservativâ ulteriora peccata pœnitentis præcavere ante absolutionem, ut de veritate informatus, & relapsus de peccato illo ignorantiae culpabilis & peccatis commissis conteratur, ac legitime confessus absolvatur.

Decimo. Si ignorantia invincibilis fuerit, & vel concernat valorem Sacramenti, ut si quis naturalem dolorem judicet sufficere vel si sit circa illa, quæ sunt scitu necessaria necessitate medii. Item si pœnitens versetur in errore in damnum publicum, vel in damnum tertii, qualis esse potest in Judice, advocato, chirurgo, &c. statim & absolute monendus est pœnitens, quia Confessarius debet curare valorem Sacramenti.

Undecimo. Si error invincibilis concernat nullitatem matrimonii cum impedimento dirimente contracti, attendendum est, an admonitionis fructus probabiliter possit sperari, vel an nulla prorsus adpareat spes emendationis, & certo majora mala inde sint eventura, in hypothesis priori sine dubio tenetur Confessarius sua instructione ignorantiam tollere etiam invincibilem, ut officio suo plene satisfaciat, & pœnitentis saluti prospiciat, in altera hypothesis tollenda non est à Confessario ignorantia ista invincibilis, tum quia S. Augustinus ait : *Non*

te monerem, si scirem tibi non prodesse; tum Innocentius III. cap. 9. de consang. & affinit. Consultus de matrimonio invalidè contracto respondit his verbis: Dissimulare potes, ut remaneat in copula sic contracta, cum ex separatione, sicut asseris, videas scandalum imminere. Tum denique quia inter duo mala inevitabilia minus est eligendum, peccatum autem materiale minus est, quam formale. Curanda interim tunc est dispensatio, qua obtenta omni meliori modo matrimonium est revalidandum.

Duodecimo. Si in casu jam ultimo posito advertat Confessarius pœnitentem ex odio aut averfione nolle reddere debitum, ad id reddendum obligandus est, tanquam reus omissionis peccaminosæ, nisi rationem in jure fundatam suæ averfionis ostenderit.

Decimo tertio. Si Confessarius reperit adolescentem in ignorantia, per quam judicat pollutionem peccaminosam non esse, statim illum admoneat, quia ignorantia illa invincibilis non est, quanto diutius in peccato isto permanferit, tanto diligentius informandus est de malitiâ illorum actuum, quia, nisi cor sit penitus obduratum, speranda est emendatio, & conscientiae remorsu agitatus vel peccati horrore perterritus confessarii Consilium amplectetur.

C A P U T VII.

REGULÆ ULTERIORES à CONFESSARIIS OBSERVANDÆ.

Prima. **I**gnorantiam fuisse invincibilem ex eo concluditur, quod operanti vel omit-
tenti nulla plane inciderit suspicio alicujus
mali, licet hæc post actionem sequatur, quia
conscientia antecedens, non consequens est re-
gula actionis, prout illa vera vel falsa fuisse
censetur; ignorantia autem vincibilis infertur
ex suspicione præfenti, aut dubio, annon id
quod agitur sit prohibitum, aut id quod omit-
titur sit præceptum, taliter dubitanti dum ope-
rari vult occurrit obligatio inquirendi verita-
tem, quam si tunc investigare negligit, igno-
rantia fit affectata.

Secunda. Si pœnitens dubius circa rem quan-
dam interroget Confessarium, veritas illi aperi-
enda est, quia dubitans definit esse in bona fide,
& taciturnitatem facile interpretabitur pro ap-
probatione sui erroris; si tamen ex solutione
dubii gravissima timeantur mala, e. g. scanda-
losum divortium tacere poterit Confessarius &
dissimulare quasi non audiverit, aut monere, ut
se molestis speculationibus non implicet, cautè
agit, si plus non respondeat, quam quæsitum
fuerit, sic si pœnitens interroget an matrimo-
nium post votum simplex castitatis contractum
sit validum, an possit ac teneatur in tali ma-
trimonio reddere debitum, accommodè respon-
debit Confessarius, validum esse hujusmodi ma-
trimo-

rimonium, adeoque debitum esse reddendum; tacendo de petitione debiti si desuper non fiat interrogatio.

Tertia. Pœnitens si interroget non ut vere dubius, sed inaniter anxius aut scrupulosus, quod ex modo interrogandi advertere poterit Confessarius, non est cur respondeat, sed vel taceat, vel moneat huiusmodi anxietates esse contemnendas, quia perseverantia illarum perturbat mentem, eamque ad servitia divina debite peragenda inhabilem reddit.

Quarta. In dubio an monitio sit profutura an obfutura, comparari possunt inter se tum utilitas, quæ speratur, tum damnum, quod timeatur sicque præponderans præferendum. Si agitur de impedimento matrimonii, videndum est, num matrimonium adhuc sit contrahendum, num vero contractum, si adhuc contrahendum, & res sit adhuc integra ordinariè huiusmodi impedimentum est detegendum, quia prudenter speratur fore, ut pœnitens desistat, aut ad petendam dispensationem inducatur; si autem modo sit contractum, & discerni non possit quid utilius sit agendum, tutius est ut dissimuletur, quam ut aperiatur nullitas matrimonii. De quo supra.

Quinta. Si conjux confiteatur se carnaliter peccasse cum non conjugē, & quidem addita promissione futuri matrimonii, pœnitens moneatur, ut talem animum dimittat, ob impedimentum criminis.

Sexta.

Sexta. Si fructus ex monitione non quidem statim, bene tamen brevi tempore post prævideatur secuturus, debet fieri informatio de veritate, præsertim si ignorantia vergat in præjudicium proximi, & pœnitens prudenter supponatur recessurus à peccato, & satisfactorius proximo, si absolutio negetur, quo in casu eam tenetur negare Confessarius, cui in hoc obedire debet pœnitens, ubi error sufficienter fuerit propositus.

Septima. Instante necessitate ob præsens vitæ periculum si pœnitens ignorans legis obligationem instrui non possit, in communi tantum interrogetur, num seriam habeat voluntatem omnem Dei legem implendi, quod si affirmet, absolvendus est, nociva enim esset tunc operosa legis ignoratæ explicatio.

Octava. Si Confessarii advertant Magnates, Prælatos, Officiales, aliosque Superiores suo notabiliter deesse officio, cujusmodi errores sæpe committuntur in collatione beneficiorum indignis facta, in subditorum gubernatione, in eleemosynis ex bonis Ecclesiasticis faciendis, regulariter illos circa obligationem instruant, ne sine monitione absolventes peccatorum participes effecti, in eodem cum illis sint damnationis periculo. Sanè in illis, quæ ad statum & officium cujuslibet pertinent, turpis est ignorantia propter obligationem certam addiscendi, ad quid ratio officii adstringat; sæpe scandalum datur subditis existimantibus similia esse licita, vel certe judicatur, Confessarios magnorum esse
canes

canes mutos non valentes latrare, & ex eorum nimia & indiscreta dissimulatione gravissima sæpius oriuntur incommoda.

Nona. Exculpandi non sunt Confessarii, qui ex timore humano inducti pœnitentes præsertim in dignitate constitutos non admonent de gravitate peccatorum, aut de emendatione necessaria, si periculum animæ evitare desiderent, quin potius tales suaviter simul & fortiter increpandi sunt juxta monitum Apostoli ad Titum c. I. v. 13. *Increpa illos dure, discrete tamen, ut sani sint in fide.*

Decima. Si Confessarius advertat, quod in pœnitente sit notitia peccati alieni, ut si sciat aliquos esse in periculo gravis seductionis, quam sine suo incommodo impedire potest, monendus est, ut legem Christi de correctione fraterna observet, si emendatio non sequitur periculum istud manifestet illis, quorum officium est similes delinquentes corrigere, cujus ratio est, quod charitas graviter obliget, ut peccata proximi debito modo impediuntur, ubi tamen ex circumstantiis concurrentibus observandum, an & quale incommodum aut damnum manifestanti imminere possit. e. g. Si intentatur actio injuriarum, deficiente probatione judiciali excessuum, quos probare non poterit contra negantem, aut si aliud grave damnum metuat.

* *
* *

CAPUT

C A P U T VIII.

QUOMODO POENITENS SIT DISPO- NENDUS AD VERUM DE PECCATIS DOLOREM, ET EMENDATIO- NIS PROPOSITUM.

Primo. **C**UM ad Sacramentum pœnitentiæ tanquam pars essentialis requiratur dolor, seu tristitia mentis & detestatio peccati commissi, qui per confessionem dolorosam sensibilis redditur, & tum ratione principii influentis, quod est gratia Dei actualis, tum ratione motivi per lumen fidei propositi efficitur supernaturalis, ac insimul universalis esse debet, excludensque omnem affectum ad peccatum, merito Rustici & rudes interrogandi sunt, an verum habeant dolorem, aut sufficienter attingant motiva doloris supernaturalis, quia ob defectum doloris necessarij plurimæ confessiones ab hujusmodi hominibus factæ frustrantur effectu, præcipue si tales non fugiant pericula & occasionem peccandi, quare, licet dicant se ex corde dolere, magis desuper sunt examinandi.

Secundo. Quamvis illi, contra quos non urget ratio sufficiens ex moribus judicandi contrarium, præsumantur accedere cum vero dolore, & proposito requisito, cum prudenter judicare non possimus, illos hanc obligationem aut nescire, aut eam non curare, nisi oppositum suaderent circumstantiæ frequentioris relapsus, aut peccandi occasionis, expedit tamen ut plerique alii excitentur ad dolorem & propositum, illis
sugge-

suggerendo motiva doloris supernaturalis, de capacitate pœnitentium, si mentis sint compotes, dubitari non potest consideratâ Dei misericordiâ.

Tertio. Non omnes peccatores iisdem motivis commoveri docet historia Evangelica, quæ ipsum Christum Dominum varia adhibuisse motiva testatur, ad cuius exemplum Confessarius diversi generis motiva in promptu habeat, ut respectively ad necessitatem & pœnitentis dispositionem illa proponere possit; universim autem quatuor motiva adducuntur, pœnæ scilicet, quas delinquens per peccata meretur, præmia deinde & beneficia, quæ manent hominem à malo declinantem, & in bono perseverantem; tertio turpitudine quæ in ipso crimine reperitur, denique infinita Dei bonitas, cui delicta opponuntur, ex hisce consequens est, ut audacibus & inveteratis proponantur motiva pœnarum, timoris, & iustitiæ divinæ, ingenuis ostendantur motiva honestatis quæ in virtute, & turpitudinis, quæ in peccato relucet.

Quarto. Signa, ex quibus generaliter colligi possit, Pœnitentem sufficienter & vere dolere de peccatis, sunt sequentia: *primum* Si ipse delicti reatum aut gravitatem agnoscens veram pœnitentiam sollicitè desideret, initium enim confessionis est agnitio peccati. *Secundum.* Si notabilem à peccato averfionem exterius manifestet. *Tertium.* Si modus explicandi delicta deprehendatur esse conjunctus cum quadam cordis amaritudine. *Quartum.* Si post peccatum com-

commissum statim tactus fuerit illius dolore, aut statuerit illud expiare per fructuosam confessionem. *Quintum.* Si peccatis adlatis adjiciat alia antehac voluntarie omissa. *Sextum.* Si sponte confiteatur peccata gravia etiam occulta. Qui semel tantum in anno animæ medicum inquirunt, dum tempus paschale urget, & parochus inquirat, an Parochiani omnes huic præcepto Ecclesiæ satisfecerint, possunt esse suspecti de insufficienti ad hæc Sacramenta dispositione, quasi necessitentur, ne molestiis afficiantur. *Septimum.* Si sollicitus de numero & minutis etiam circumstantiis obligationi confessionis anxie satisfacere intendat. *Octavum.* Si ad satisfaciendum magnam videatur pœnitentiam desiderare, aut impositam promptâ ad obedientiam voluntate acceptet, si remedia præscripta adhibere, peccandi occasiones fugere libenter velit, ut si per fragilitatem non omnia deinceps peccata vitentur, saltem numerus minuatur.

Quinto. Quamvis rudes, & peccatores inveterati maximè moveantur, si motiva attritionis seu pœnæ, quas fides docet à Deo infligi, proponantur, non expedit tamen intra servilem hanc formidinem eos relinqui, sed ut justum odium peccati concipiant, sublevandi sunt omnes ad amorem Dei, qui infinite amabilis amari non potest ab animâ peccato sordidâ, cum nihil odio habeat, nisi peccatum ob infinitam sanctitatem. Esto, quod timor Dei ut ultoris, seu supplicii æterni, si serviliter servilis non sit, sufficiat cum Sacramento ad gratiam remissionis obtinendam, conari tamen ad meliora doloris momenta

bonarum mentium est ; contritio , seu dolor , qui est ex charitatis impulsu , magis ab Inferno elongat , excludit fortius affectum ad peccatum , qui sæpe remanet in rudibus , si tantum de pœnis cogitent , & hinc sæpe sunt indispositi.

Sexto. Rudioribus iter magis opportunum & accommodum est ab inferioribus motivis quasi per gradus ad altiora ascendere , hoc modo : doleo de hisce & aliis meis peccatis à me unquam commissis , non tantum , quia ingratus fui Deo maximo meo Benefactori , & ab illo tanquam justissimo iudice promerui pœnas , quas peccatoribus , qui non resipiscunt , præparatas agnosco , sed maximè , quia Deum summum illud bonum , sine quo nihil bonum est & à quo omnia bona habent , quod amari mereantur , ideoque amore dignissimum delictis meis offendi , detestor illa & propono seriam vitæ meæ emendationem per gratiæ cooperantis auxilium.

Septimo. Confessarius etiam cum fructu potest quandoque pœnitiēti enumerare beneficia Dei sæpius præstita , sicut Nathan propheta recensuit illa Davidi peccatori 2. Reg. 12. ubi volens illi ostendere turpitudinem peccatorum , & excitare ad dolorem dixit : *Tu es ille vir. Hæc dicit Dominus Deus Israël : ego unxi te in Regem super Israel , & erui te de manu Saul &c. quare ergo contempsisti verbum Domini , ut faceres malum in conspectu meo ?* Porro beneficia Dei augentur ex infinita conferentis dignitate , ex infinito amore , quo conferuntur , ex indignitate creaturæ , cui præstantur , ex magnitudine

dine donorum, & ex iisdem capitibus crescit ingratitude.

Octavo. Proponi hic possunt creatio hominis & ejusdem conservatio, quæ unice à Dei bonitate dependet; Redemptio per sanguinem, & ignominiosam filii Dei mortem, collatio Baptismi, quo millia millium carent, & ideo in æternum à cælo excluduntur. Educatio à Catholicis parentibus; repetita toties peccatorum remissio, constans Dei amor, quo aberrantem revocavit, prodigum suscepit, & Stola gratiæ vestivit; repetita toties ad mensam Eucharisticam admissio, innumeraque alia beneficia, quæis Deus hominem adeò circumcinxit, ut, quocunque respicit homo, in oculos illa incurrant.

Nono. Juvant etiam ad excitandum dolorem sequentes interrogationes: quid ab homine utilitatis habet Deus? prorsus nihil; quid à Deo homo? omnia; annon ergo indecens, quod Deus adeo bonus inhonoretur? nonne agnoscis peccator! quod infernum & pœnas æternas unico peccato mortali sis promeritus? annon credis, quod filius Dei ad te redimendum carnem humanam assumpserit, gravissima tormenta & mortem ipsam subierit? Nunquid Deus offensus supremus est Dominus, qui ex sua justitia & corpus & animam peccatoris deturbare potest in gehennam? nonne in avertendo tanto malo sæpe prævaluit infinita ejusdem misericordia? quæ si debitè considerentur, peccatorem etiam inveteratum ad dolorem excitabunt.

C A P U T IX.

DE PRUDENTIA CONFESSARII CIRCA PUEROS.

Tutius est, & consulendum, ut pueri saltem qui necdum ad sacram Communionem admissi sunt, à proprio Parocho aut ejus Sacellano audiantur, Confessarius enim ignotus etiam exercitatus maximam in hoc negotio inveniet difficultatem, cum sæpiissime dubium sit, an hujusmodi sufficientem habeant rationis usum, an sufficienter sint instructi, an sciant scitu necessaria, an & quomodo peccaverint, de quibus clariorem ideam formabit proprius Parochus iisdem notus, & peritiam ac indolem illorum intelligens, pro facilitanda tamen hac difficultate resolvitur

Primo. Usus rationis, de quo in præsentì, est cognitio bonitatis & malitiæ humanorum actuum seu facultas judicandi, quid honestum, quid turpe sit in moribus hominum. Puerum esse illius compotem, non determinat ætas, seu complementum septennii, cum alii eo completo nondum hanc facultate polleant, alii antedictum tempus doli capaces sint, malitiâ ætatem superante; attendenda est igitur qualitas ingenii & educationis; an puer agnoscat peccatis correspondere malum à Deo infligendum, exercitium verò virtutum præmio compensari, an pudore suffundatur ex mendacio, impudiciâ, læsione aliorum, an docilem se præbeat in-

instructioni Sacrae, an sollicitus sit in Sede confessionalis, ut omnia rite peragat.

Secundo. Signum exiguae maturitatis est, si pueri nihil per se ipsos proferre possint, vel si recitent aliqua per modum narrationis puerilis, aut adferant formulas à parentibus inculcatas, si ad omnes quæstiones affirmative respondeant, licet antea propositis sint contradictoriæ, si digitis, pileo aut rosario tantum ludant, respicientes ad illa, quæ extra geruntur.

Tertio. Ad indagandam requisitam in puero scientiam interroget Confessarius, qua de causa ad Sedem confessionalem accesserit, an, ut peccata confiteatur? ulterius quærat, quare confiteri desideret, si dicat, ut à peccatis absolutus, gratiam Dei consequar, paterne audiat Confessarius ejus confessionem. Si dicat, se nescire quid sit confiteri, inquirendum est de necessariis necessitate medii, & ante omnia talis disponendus est ad verum actum fidei, ex quo deducitur dolor ad hoc Sacramentum requisitus, quanquam habitus virtutum Theologicarum, aliarumque infusus Baptismus conferat, ad exercitia earum præparare debet Catechesis, cura parentum aliorumque ad quos ex officio pertinet. Non sunt sine culpa, qui ad confessionale mittunt pueros Catechesi non præparatos.

Quarto. Pueri interrogari possunt, num credant peccatores etiam post hanc vitam à Deo justo Judice puniendos esse, an judicent peccatorum vincula solvi in hoc Sacramento per Sa-

cerdotis absolutionem ; num sciant pœnas à Deo per hoc Sacramentum remitti , & quare credant , an , quia Deus infallibilis revelavit , sicque suaviter quærendum , an etiam ipsi à peccatis absolvi desiderent.

Quinto. Manente dubio de dispositione necessaria , & capacitate pueri , si non nisi levia quædam adferantur , cum sola benedictione dimittendus est ; si vero graviora aperiantur , aut talia , de quibus dubitatur , an sint mortalia , facta congrua dispositione absolvendus est , quia saltem erunt venialia certa , adeoque materia sufficiens confessionis.

Sexto. Non est reprehendenda consuetudo pueros etiam ante septimum ætatis annum ad Confessarium adducendi , & licet necdum absolutionis capaces sint , expedit tamen , illos confidentes audire , ut paulatim instruantur , ubi Confessarius suaviter tales excipiat , & dum per tempus licet , tradat illis methodum confitendi , & qualiter sub ipsa confessione se gerere debeant ; proponat , quod antequam accedunt , diligenter examinent conscientiam circa cogitationes , verba , & opera , præprimis tamen eos moneat timorem Domini omnia etiam occultissima scientis , *Initium sapientiæ est timor Domini.*

Septimo. Examinari possunt sequenti modo : an modo confessi sint & quando , sicque enarratis ab ipsis peccatis , si in aliquo deficient , interrogentur : an Dominicis & festivis diebus devoto sacrificio Missæ interfuerint , an in illo
cum

cum aliis garriverint, & quamdiu; aut sub illo petulantes extiterint; an Parentibus, aut in Scholâ inobedientiam præstiterint, an cum aliis rixati fuerint, aut quenquam verberaverint, vel probroso dicto læserint, an mentiti fuerint; an invidi fuerint, & malum alicui imprecati; an Senioribus illuserint, aut Parentibus & aliis quidquam furripuerint &c.

Octavo. Si puer nonnihil audacior appareat, inquireri possunt ejus conversationes, annon indecentes quasdam insolentias cum aliis exercuerit videndo v. g. aut tangendo, quia tales insolentiae initium sunt seductionis, quæis si in infantia assueti fuerint, malum hoc cum ætate accrescer, quare à similibus dehortandi sunt, caute tamen tales quæstiones instituantur, ne pueri malum ignoratum addiscant faciantque.

Nono. Quando sine numero enarrant furtum, mendacium, inobedientiam, interrogari possunt, an frequenter talia commiserint, ut sic paulatim addiscant, numerum in gravioribus exprimendum esse; specialiter hic inquiretur, qua conscientia in agendo vel omitiendo ducti fuerint, eo quod aliquando contingit, pueros peccare graviter in materia de se levi, vel quia male à Parentibus instructi, vel à levibus sub pœna inferni sunt deterriti; ex eadem illa ratione in materia gravi nonnunquam peccant leviter, quia malitiæ gravitatem non apprehendunt, adeoque inquirendum, quo dictamine processerint.

Decimo. Prolixitas examinis evitanda, ne confessionis fastidium ingeratur, ac proinde necessaria tantum sunt inquirenda, & si aliquid laudabile in illis inveniat, laudandi sunt & animandi ad perseverantiam boni, quæ via est ad æternam felicitatem, si vero deliquisse illos aut errasse constet, deterrendi sunt suaviter à peccatis ad exemplum Tobiae senioris c. 4. Filium suum hoc modo adhortantis, *Omnes diebus vitæ tuæ in mente habeto Deum, & cave ne aliquando peccato consentias, & prætermittas præcepta Domini Dei nostri.*

Undecimo. Confessione absoluta, si absolutio necessaria esse censeatur præmissis actibus Fidei, Spei & Charitatis, excitandus est puer ad verum dolorem eliciendum, pro quo proponi potest, quod homo peccator per delicta gravia pœnas mereatur gravissimas easque æternas, & si impenitens in gravis peccati reatu moriatur, detrudendus sit in infernum, & perpetuo torquendus; per venialia vero mereatur pœnas temporales vel in hac vita, vel in purgatorio eluendas, quas pœnas Deus ipse peccatori comminatus est, quia maxime odit peccata; ab hisce ascendatur deinde ad motiva Superioris ordinis, quæ supra tradita sunt, proponaturque honestas relucens in eo, ut peccator sincere & ex corde doleat de peccatis commissis, tum ob pœnas promeritas, tum ob Deum maximum in se bonum tam graviter offensus.

Duodecimo. Puer ad dolorem præparatus facile ad explicitem emendationis propositum movebi-

vebitur, si recensitis peccatis tum in communi, tum in particulari, interrogetur, an eundem Deum, quem peccatis offensum fuisse dolet, imposterum offendere velit, curet deinde Confessarius, ut pœnitens seriam concipiat, & manifestet voluntatem de cætero nunquam peccandi.

Decimo tertio. Satisfactio & ætati & delicto proportionata est injungenda, quæ statim post confessionem persolvenda, ne eam obliviscantur pueri, aut obiter tantum persolvant. Inutile haud erit eos admonere, ut seduli & attenti sint in Catechismo, & libenter addiscant pertinentia ad hoc Sacramentum pœnitentiæ.

C A P U T X.

QUOMODO PROCEDENDUM CUM ADOLESCENTIBUS.

Resp. primo. **M**ultum laborandum est, ut Adolescentes à malo deterreantur, & ad virtutis exercitium perducantur: *Adolescens enim juxta viam suam, etiam cum senuerit, non recedet ab ea. Prov. 22.* Quare Confessarius præcipue hoc pleno periculorum tempore peccati horrorem illis ingerat, perniciosum hujus effectum proponere itudeat; *qui seminat iniquitatem, metet mala,* eripiat quoque illis præjudicia, dum censent juventuti quidquam concedendum esse, ubi adolescentiæ confidentes in varia sæpe delicta præcipitantur, nimia hujusmodi confidentia multos

non raro decepit, Absalon juvenis & decorus vultu post gravissima peccata è quercu pendens misere interiit.

Secundo. Si advertat Confessarius Adolefcentes curiosè lectitare libros illos, qui sub specioso verborum fuco Venenum juventuti maxime nocivum abscondunt, paterna cum gravitate corripiat, & ostensis periculis à pravo hoc more absterreat, moneatque, ut sequantur illos qui *Act. 19. Fuerunt curiosa Sectati, sed ab Apostolis instructi impios libros combusserunt.* Cum soleant prætexere vel exercitium linguæ Gallicæ, vel amorem poëseos, suadeatur usus librorum approbatorum, ex obedientia Ecclesiæ debita.

Tertio. In exponendis peccatis si deficient, examinari possunt, an obscænis cogitationibus ad malitiam advertentes inhæserint, si negent se animadvertisse, doceantur, quod debuerint & facile potuerint ad eam reflectere; an verba indecentia protulerint, aut ab aliis prolata libenter audiverint, & curiositate sua promoverint, an tempus otiano perdiderint, an pecuniam ad necessaria comparanda sibi datam dilapidaverint: an Sociis suspectis sese junxerint, aut aliquidquam cum illis commiserint, in materia tamen castitatis cautissime interrogentur Adolefcentes & Adolefcentulæ, ne addiscant illa, quorum ignorantia magis expediens est,

Quarto. Data occasione ante omnia monendi sunt, ut in quantum conscientia illos reos esse dicat, integre confiteantur, ne ex pudore tace-

taceant etiam illa peccata, quæ aut certum, aut dubium est esse mortalia; quia talis reticentia Sacramenti hujus effectum impedit, & grave Sacrilgium inducit, nec excusat hic verecundia, cum Confessarius sciat hominum fragilitatem, & illi soli delicta manifestentur, qui strictissime ad Sigillum confessionis tenetur, adeo ut pro nullo casu illa revelare audeat, dum è contrario peccata gravia scienter omissa toti mundo manifestabuntur in extremo Judicii die cum maxima confusione & æterna damnatione.

Quinto. Inducendi sunt, ut tentationes obvenientes fideliter aperiant, ne mediis destituti succumbant; ut fugiant malos Socios, & nimiam cum aliis familiaritatem, cum perversis enim pervertentur; commendanda etiam est illis Lectio sacra, sicut & frequens communio & confessio & quidem, si fieri possit, apud eundem Confessarium, cum admonitione ut diligens examen, & actus repositos præmittant, graviæque peccata secundum numerum & speciem confiteantur.

Sexto. Siquis ordinarium habens Confessarium accedat ad alium, non est ideo judicandum, quod clam fugiat judicium proprii Confessarii, Confessarius ordinarius sciens pœnitentem semel aut iterum ad alium pro confessione transisse, ad suum confessionale redeunti nullam displicentiam ostendat, sed benigne illum suscipiat, cum libere ob occasionem aut causam rationabilem id facere potuerit, etsi utilius sit per se loquendo, non variare.

Septimo.

Septimo. Nulla cum illis fiat fermocinationis extravagancia, sed necessaria tantum proponantur, quæ enim audiunt exotica, pœnitentes facile aliis narrant, & ipsimet postea prudentiores de hoc Sacramentalis iudicii abusu judicant. Pia dentur documenta & salutaria monita, dum opportunum est, nam si non statim, tamen postea desideratum illa fructum adferent.

Octavo. Pœnitentia utilior injungenda, quæ valet ad virtutes excercendas, & ad vitia extirpanda, cumque contraria contrariis curentur, videndum est; quænam peccata confessi sint, & quibus maxime dediti, pro praxi, si quis negligens fuerit, in examinandâ conscientia, jubeatur per octiduum à vesperi examen instituere, & dolorem elicere, ubi se deliquisse compere-rit; si quis potui addictus fuerit, jubeatur aliquamdiu popinam non intrare ad Symposium consuetum, aut deferere illos socios, qui forte malo exemplo ad intemperantiam pertrahunt, vel etiam ut in honorem alicujus Sancti extra tempus prandii & cænæ, per aliquot dies nihil comedat & bibat; si quis parentibus graviter inobediens fuerit, jubeatur speciali reverentia honorem illis debitum exhibere; in materia venerea reis oratio, jejunium, & quædam corporis mortificatio præcipiatur.

Nono. Circa electionem statûs ineundi si consulat Adolescens, adtendenda est ætatis conditio, deliberandum est diu, quod statuendum semel, dum agitur de negotio, à quo dependet æterna animæ salus, moneatur, ut continuis apud Deum

um instet precibus, & intercedente confessione sæpius adeat sacram Synaxin, ut auxilium divinum hic summè necessarium, & directionem obtineat, totus intentus ut instinctum divinum sequatur sub precibus ingeminet: *Domine quid me vis facere? loquere, quia audit servus tuus.*

Decimo. Finis Deo in mortali hac vita fideliter serviendi, & æternam beatitudinem promerendi, in tali deliberatione cogitetur, necessum est; eligatur status respectivè melior, id est magis personæ eligenti accommodatus, consideratis omnibus, non tantum quæ in ipso deliberante sunt bona vel mala, ut sunt bonæ vel malæ inclinationes naturales, boni vel mali habitus, sed etiam quæ in istis statibus concurrere possunt ad promovendum dictum finem, quod quia multi neglexerunt, & adhuc negligunt, in statu electo, & eligenti disconveniente misere perierunt, & adhuc multi peribunt.

Undecimo. Quamvis in statu Religioso & Ecclesiastico *veterem hominem exuere* debeamus, & *induere novum, qui secundum Deum creatus est*, multi tamen decipiuntur, dum cogitant de futura hujus vel illius pravæ consuetudinis emendatione, si in tali statu fuerint; sine dilatione debet anima præparari ad defectus illos corrigendos, & probari, num spes affulgeat securæ plenæ emendationis.

Duodecimo. Si pœnitens statum aliquem modo elegisse, & electioni satis maturus esse deprehendatur, pro vocationis constantiâ instanter
exo-

exoret Deum, ne à proposito suo impediatur; quod si in tali electione mundano tantum aut humano motivo innixus fuerit, à quo statûs infelicitas & animæ periculum derivantur, aliter deliberare jubeatur, pure intendendo gloriam Dei & animæ salutem.

Decimo tertio. Eligens statum Religiosum, & adhuc incertus quam Religionem ingredi velit, ex una parte expendat talenta sua, complexionem & vires corporis, propensiones quoque animi, facultates & media; ex altera vero parte consideret statuum, inter quos adhuc deliberat, commoda & incommoda, difficultates, pericula, & occasiones ad perfectionem perveniendi, quibus inter se collatis videndum, quinam status magis conferat ad salutem animæ, & gloriam Dei, quam in omnibus sine respectu ad corporis commoditates quærere debet.

Decimo quarto. Qui matrimonium inire statuerunt, in hoc imprimis incumbant, ut intra limites honestatis permanentes à vitiis carnis abstineant, talia enim peccata antecedentia statum subsequenter reddunt infelicem, nec diu sine justa causa differendum matrimonium post contracta sponsalia, periculosum namque est tempus illud intermedium & occasio esse potest plurium peccatorum, curandum quoque ut in statu gratiæ matrimonium contrahant, ne priventur benedictione ipsis summopere necessaria à Christo per Sacramentum promissâ ritè suscipientibus.

C A P U T XI.

QUID SPECIALITER OBSERVANDUM CIRCA RUDES.

Primo. **S**unt inter rudes, qui peccata oris & operis tam vivis coloribus depingunt, ut illa videre potius, quam audire videamur, imo tam inhonesto modo illa proferunt, ut audienti Confessario horrorem adferant, horum abusus omnino tollendus est brevi sed cautâ instructione, quod confessio debeat esse verecunda, sunt & alii non tam rudes, quam malitiosi, qui peccata gravia præprimis carnalia tam ambiguis verbis confitentur, ut Confessarius distinctam illorum notitiam habere non possit, quorum malitia reprehendenda est, quia illorum confessio minimè est fidelis, odio enim *habent lucem, ut non manifestentur opera eorum mala*; simulatione fallunt Confessarium, sed *mentitur iniquitas sibi.*

Secundo. Inordinata est illorum confessio; qui peccata sua absque omni numero, vel etiam in genere tantùm enarrare solent, ubi officium Confessarii requirit, ut dato tempore instruantur, peccata saltem mortalia secundùm numerum veriore. & in specie etiam venialia cum dolore exprimenda esse, si illa confiteri voluerint, illa autem omnino, de quibus dubitatur, an sint mortalia. Super his informandi sunt à propriis Parochis in Catechesi.

Tertio.

Tertio. Rudes sine sufficiente examine ad confessionale venientes, non jubeantur abire ad diligentius examinandam conscientiam, quia sic dimissi, vel non redibunt, vel æquè imparati; excitanda potius erit seria voluntas bene confitendi; hæc ostenditur, si desiderent interrogari & respondere contentur humiliter; quo indicio bonæ voluntatis animadverso fiat examen juxta conditionem illorum, & quidem circa ea, quæ frequentius tales committere solent. Si pœnitens non adeo simplex reperitur, & à longo tempore non confessus, atque simul gravatus multis peccatis diversi generis, inducendus est, ut præviâ per debitum examen dispositione ad accuratam confessionem revertatur; quod in magno concursu pœnitentium, dum longiori examine opus esse advertitur, observetur, nisi aliud suaserint circumstantiæ.

Quarto. Simples se accusantes de omissione Sacri v. g. interrogandi sunt, qua de causa illud omiserint, & an missam audire potuerint, si enim absolute Sacro interesse non potuerint, quia erant in loco, ubi missa non legebatur, licet judicaverint, se omittendo peccare, omissio non est peccaminosa ob defectum libertatis, cum ad omissionem, ut sit libera, requiratur, ut confuse saltem prævisum fuerit periculum omittendi, & supponatur potentia agendi illud, quod omittitur. Si subsistente causa excusante quidem, sed absolute non impediante judicaverint se verè & graviter delinquere Sacrum non audiendo, utique illos peccasse inferendum est, quia cum absolute possent, & se obligatos reputarent, egerunt contra conscientiam.

Quinto.

Quinto. Si rudis nullum peccatum in particulari exprimat, dicens : nihil scio, omnes sumus peccatores, examinari debet velut puer, & si nihil ab ultima confessione extorqueri possit, interrogetur de vita præterita, an nunquam mentitus fuerit, an nunquam parentes offenderit? an nunquam iratus fuerit, aut in laboribus impatiens, annon Sacrum aliquoties neglexerit, aut sine devotione audiverit &c. si nihil fateatur, interroganda sunt necessaria necessitate mediæ, quia & in hisce idiotam esse prudens est suspicio, in quibus si ignorans inveniatur, dimittendus est & monendus, ut se informari faciat, & informatus redeat.

Sexto. Supposita notitia illorum, quæ scitu necessaria sunt, si confiteatur se peccatorem esse, instruatur super lege Christi per Ecclesiam nobis declaratâ, quod teneatur dicere, in quo se putet peccatorem. Si dicat se esse Catholicum, & se sperare remissionem culparum, & dolere de peccatis commissis, minimè debet tali Lutheranae confessioni acquiescere, sed dicere, quas culpas speret remittendas, super quo doleat, in quibus emendare se velit, proponatur illud 1. Jo. an. 1. *Si dixerimus, quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est.* Ex hoc textu concludat : ergo mendaces, si dixeris, te peccatum non habere, aut habere quidem, sed nullum posse dicere, super quo dolcas.

Septimo. Supponendum pro jam dictis, quod simplicitas proveniat à naturali complexione, cu-

jus signum, si Christiane vivens ad alia temporalia æque inhabilis deprehendatur pœnitens, si vero defectus oriatur ex certis quibusdam peccatis, ut sunt, luxuria & ebrietas, quæ mentem excœcant, absolutio differatur, & prius media præscribantur utilia ad evitanda hujusmodi peccata, frustranea enim est instructio, ubi durat impetus passionum.

Octavo. Blasphemias, maledictiones & jura-
menta in lingua vernacula sub ambiguis verbis
sæpe proferunt rudes, quare interrogandi sunt,
quomodo, qua intentione, & quænam verba
protulerint, an adverterint hæc verba taliter pro-
lata cedere in contemptum & injuriam Dei,
sæpe enim talia prodeunt absque omni adverten-
tia ad malum, aut ex motu omnem rationem
præveniente, adeoque ad culpam non imputantur.

Nono. Blasphemia est contumeliosa in Deum
locutio: v.g. negando ex impio affectu quod est,
scilicet quod non sit justus, bonos miserâ, malos
opibus implendo. Arguendi etiam sunt blasphe-
miæ, qui convitia protrudunt in beatam Virgi-
nem aut Sanctos, hæc enim redundant in ipsum
Deum, qui in Sanctis honoratur, blasphematur
proinde, qui serio dicit, perdat te sanguis
Christi, &c. quia in his omnes communiter ad-
vertunt magnam Dei vilipensionem contineri.

Decimo. Blasphemia per se est peccatum mor-
tale, materiæ levitatem non admittens, quia
quælibet Dei contumelia est gravis injuria & Dei
contemptus. Notet nihilominus Confessarius,
quòd

quòd blasphemiae omnes non sint speciei ejusdem; blasphemia enim hæreticalis specie differt ab imprecativâ, qua quis Deo malum imprecatur, & à simplice, dum quis verba profert, quæ diminutionem honoris divini continent, & hæc prolata contra Deum specie differunt ab illis, quæ malitiosè cructantur contra Sanctos. Si sit *magna*, & *seriò prolata*, est peccatum in hac Dicecesi reservatum. *Seriò prolata* esse hîc significat, si plenè deliberatè fiat, si verò ex quodam motu passionis prolata sit, tunc quidem est obligatio confitendi, sed non est reservata.

Undecimo. Sicut consuetudo amandi Dei efficit, ut assuetus prorumpat in actus amoris divini quasi imperceptibiliter, ita tamen ut actus illi ad meritum sufficiant, ita quoque, qui blasphemandi aut jurandi consuetudinem contraxerunt, exercitè fatis, quamvis non ita reflexè, ad peccati malitiam advertunt. Unde

Duodecimo. Qui pravam hanc consuetudinem contraxerunt, licet inadvertenter verba talia proferant, ut sint absolutionis capaces, tenentur illam seriò tollere, & si adhibitis mediis necessariis una aut altera vice lapsi fuerint, possunt aliquando excusari, eo quod blasphemiae illæ nec in se, nec in causa efficaciter retractata sint voluntariæ.

Decimo tertio. Excusatur à blasphemîâ, qui eo fine, ut non blasphemet, verba, quæ profert, adeo immutat, ut nullam dehonationis speciem præ

se ferant, ficta enim sunt hujusmodi verba, & mala proferentis intentio abesse præsumitur. E.g. *Saperment*, & similia. Cavenda hæc tamen propter scandalum, & indecentiam.

Decimo quarto. Culpabilis est, & quidem graviter, qui amentem aut ebrium ad blasphemias incitat. Quia operantis peccatum merè materiale ex objecto fit formale in eo, qui ex malo fine causat talem operationem, sicut dum amente, vel puero, vel ebrio utitur tanquam instrumento ad nocendum alicui tertio, ad cantandum, aut faciendum turpia, etsi nemo alius audiret, aut videret. Certè gravis est culpa eorum, qui scientes alios solitos esse in blasphemias erumpere, ad hoc illis præbent occasionem. De pœnitentia vere blasphemanti imponenda sic statuit Concilium Lateranense : *in foro autem conscientie nemo blasphemie rei absque gravissima pœnitentia, severi Confessoris arbitrio injuncta, possit absolvi.*

Decimo quinto. Maledictio est dira imprecatio, qua' quis sibi met ipsi, vel alteri optat malum sub ratione mali, de qua si rudes se accusant, interrogandi sunt, quænam verba usurpaverint, confundunt enim sæpe blasphemiam cum imprecatione, & hanc cum juramento; imo si Diabolum nominaverint, aut alium ignominioso nomine compellaverint, dicunt, se maledixisse, quod falsum est; monendi sunt tamen, ut à more Diabolum quoquo modo frequenter nominandi abstineant, etsi nulla imprecatio accedat.

Decimo sexto. Si verè imprecati fuerint, videntum, an pecoribus, an hominibus, si primum, peccaverunt graviter, si tales imprecationes ut solet fieri, processerint ex animo, ut pecorum Domino grave malum eveniat; si secundum, & malum vere grave alteri imprecati fuerint, v. g. Diabolus te auferat, fulmen te percutiat &c. peccarunt mortaliter non tantum contra charitatem, sed & contra justitiam imo & contra pietatem, si filius Parentibus, contra observantiam, si subditus Superiori in faciem maledicat. Si fiat imprecatio morbi ea intentione, ut e. g. ebriosus compellatur ad temperantiam, qui correptiones spernit, non peccatur.

Decimo septimo. Qui ex impatientia optat: utinam natus non essem, vel maledicta dies, qua natus sum, vel qua te conjugem accepi, graviter delinquit, si deliberate intendat sibi aut alteri homini optare grave malum, si autem maledictio tantum ostendat hyperbolicam doloris vehementis exaggerationem, permanente firma mentis in bono constantia, sermo iste à peccato mortali immunis esse potest, sic Job maledicendo diei nativitatis suæ, censetur non, vel tantum venialiter peccasse, cum Deum ipsum habuerit suæ constantiæ testem, & defensorem. Examinetur in conjugis causa movens ad talia verba, & consideret pium monitum Eccl. c. 3. *in mansuetudine perfice opera tua, & super gloriam hominum diligeris.*

Decimo octavo. Simples, ne peccent ratione conscientiae putantes se jurare, ubi juramentum non est, instruendi sunt circa notionem juramenti,

quod est invocatio divini nominis in testimoni-
um & confirmationem alicujus rei, aliud est
assertorium, quo confirmatur dictum vel factum
de præsenti vel præterito; aliud *promissorium*,
quo confirmatur promissum, vel aliquis se al-
teri obligat pro futuro; *perjurium* est juramen-
tum de falso in opinione jurantis, quare licet
illud, quod quis jurat, à parte rei verum cer-
tumve sit, si tamen jurans putat esse falsum,
vel dubium, quod juravit ut certum, perjurus
censetur, quia deliberare Deum in testem alicu-
jus rei secundum suam intentionem falsæ vel
incertæ adducit, estque peccatum mortale.

Decimo nono. Ut juramentum sit licitum &
actus Religionis, requiritur veritas, una cum
judicio & justitia, de quibus *Jerem. 4.* legimus:
Jurabis in veritate, & in judicio, & in justitia.
Veritas jurantis adest, quando certo cognoscit
vel prudenter judicat rem esse veram. Judicium
verò, si adsit justa causa utilitatis aut necessitatis.
Justitia denique, quando res ipsa licita est, & ob
finem honestum juratur.

Vigesimo. Si in juramento assertorio defit rei
veritas, & in promissorio voluntas se obligandi,
semper est mortale, quia semper gravis est inju-
ria contra Dei veracitatem. Reliqua ad hanc ma-
teriam spectantia quære apud Theologos, aut
Canonistas.

Vigesimo primo. Hæ formulæ: testor Deum,
invoco Deum in testem, veram habent juramen-
ti rationem; an etiam sequentes: coram Deo
loquor,

loquor, Deus scit, qui vider meam conscientiam, dependet ab intentione hæc verba proferentis, si enim hisce dictis vere intenderit Deum vocare in testem, vera adest ratio juramenti. Si dixerit: quàm verè vivo, hic sto, aut tecum jam loquor, non est juramentum, sed unius veri cum alio vero fit comparatio, qui falsum talibus verbis, quæ juratoria putabat, confirmavit, peccavit per errorem.

Vigesimo secundo. Qui se accusant, quod falso juraverint, interrogandi sunt, an in judicio, an in particulari colloquio sua dicta confirmare voluerint. Si in judicio, an in alicujus damnum. Si in colloquio particulari, minor quidem deliberatio præsumitur, & propterea minor culpa, sed tamen perjurium est.

Vigesimo tertio. Parentes facile excusantur à juramento comminatorio implendo, dum ex motu primo, & iræ aut impatientiæ impetu jurant se proles degeneres certa quadam pœna punituros, cum censeatur restrictum condicione: nisi veniam deprecando impetraverint, aut nisi circumstantiæ fecerint spem emendationis; interim *juratori non assuescat os tuum, multi enim casus in illa.* Eccli 23.

Vigesimo quarto. Rudes confitentes quod ad Missam in diebus præceptis Sero venerint, interrogandi sunt, quando ad illam venerint, & an voluntarie se exposuerint periculo serius veniendi, multi enim parum seroveniunt, aut etiam debito tempore adsunt, sed omnino fortuito, quia

sacrum ob causas incidentes solito serius inchoatum fuit, qui tamen propterea in conscientia graviter sunt culpabiles, cum se periculo sponte commiserint, notabilem Missæ partem non audiendi.

Vigesimo quinto. Si venerint ad initium epistolæ & ad finem usque permanferint, per se Loquendo venialiter tantum peccarunt. De legis Ecclesiasticæ debito implemento solliciti advertant, quod multi Doctores censeant talem peccare graviter, qui venit post Evangelium, quia hæc pars omissa notabilis est respectu Missæ, certum interim est, quod post Offertorium veniens à mortali non excusetur.

Vigesimo sexto. Confitentes se Sacro non interfuisse, interrogandi sunt, an omnino voluntarie illud omiserint, annon legitime fuerint impediti, multæ enim hic sunt causæ excusantes, quas passim adducunt Theologi, & hæc si vere subsistant, Ecclesia tales obligare non intendit. Realem causarum istarum existentiam inde deduces, si pœnitentes satis conscientiosi fuerint, illi enim, quorum conscientia laxa esse videtur, huiusmodi causas sæpe fingunt, & se ipsos decipiunt, *maledictus* quippe *qui facit opus Dei negliger.* Jerem. 48 idem transgressionem aliorum præceptorum Ecclesiæ applicari potest.

Vigesimo septimo. Solent quandoque rudes præcipue ad curanda pecora adhibere incantationes aut alia huiusmodi, quo super interrogandi, quænam illa fuerint, quæ adhibuerunt, & si nomina

mina ignota, si verba falsa aut apocrypha, si credebatur certum numerum & determinatam horam debere observari, facta illorum reprobentur cum monitione, ut media ordinaria & licita adplicentur.

Vigesimo octavo. Siquis ab aliis talia media adhiberi petierit, ordinarie adest periculum vanæ observantiæ, & nonnunquam pactum implicitum cum Dæmone intercedit, præsertim ubi nec virtus naturæ, nec solertia causæ artificialis, nec Dei aut Ecclesiæ institutio rationem sufficientem effectus subsecuti continent, opus patratum inter opera Sathanæ merito recensetur.

Vigesimo nono. Vanæ sunt & inutiles annexæ quibusdam precibus, etiam usque adeo in libris quibusdam typo editis expressæ formulæ, queis ad numerum præsignatum recitatis infallibiliter impetrandos esse effectus salutare creditur, e.g. certam fore mortem in statu gratiæ, certam Sacramentorum pœnitentiæ, viatici, extremæ unctionis administrationem, dum tamen Deus id nequaquam promisit, sed multis justis, etiam Sanctis absque salutis æternæ dispendio vitam apoplexia sustulit, proinde illi, qui similibus precibus opinantur securitatem æternæ felicitatis à Deo certissime concedi, miserè à Diabolo tentatore falluntur, ut vana spe decepti minus curent vitam Evangelio conformare & vigilare. Multæ precationum talium formulæ revera piæ sunt, & à fide haud alienæ, certa tamen confidentia effectum infallibilem expectare nefas est ob defectum promissionis divinæ e.g. Quindecim orationes S. Brigittæ recitantibus per anni spatium promiss-

missam esse conversionem 15 Impiorum, confirmationem 15 Justorum &c. vana est credulitas, quanquam piè per eas passio Domini colatur.

Trigesimo. Ad maleficia dissolvenda nemo opem ab illis petere tenter, qui in hac arte famosi dicuntur, cum certum subsit periculum, ne maleficio novo Maleficio dissolvatur; si quis ad hanc liberationem spontè se offerat, inquirendum est, quo medio uti voluerit, satis suspectus erit, si modum curandi edicere recusaverit, eritque sub gravi culpa abstinendum ab oblato remedio, cum intrinsece malum sit expetere Sanitatis beneficium à Dæmone.

Trigesimo primo. Absque omni tamen culpa tolluntur maleficia medio naturali, aut exorcismis Ecclesiæ, qui tamen non aliter, quàm juxta Archiepiscopalem constitutionem adhibeantur. Licite removentur signa magica, aut conditio, sine qua vel non existit, vel non perdurat maleficio; imo si maleficio infectus sciat, inficientem illud posse tollere sine novo maleficio, licet possibile esse opinetur, quod illud sine novo non sit sublaturus, exigere potest, ut maleficus maleficio tollat, quia malitiæ ipsius imputandum est, quod ultra id, quod licitè postulatur, illicitè procedat.

CAPUT XII.

QUOMODO FIDEI MYSTERIA IGNORANTES SINT INSTRUENDI.

Primo. **D**Efectum notitiæ circa illa, quæ scitu sunt necessaria, colligimus tum ex conditione pœnitentium, tum ex modo confitendi, sic etiam adulti quidam confessionale ingressi quasi vocis usu destituti ad interrogata respondere nesciunt, quod signum est notitiam necessariam deficere, ubi è contrario prudenter supponitur homines bene educatos & frequenter confitentes scire illa, quæ ad fidem vel ad Sacramentum sunt necessaria, & circa tales pœnitentes instructio est superflua.

Secundo. Gravîs incumbit illis obligatio, quibus animarum cura est commissa, ut sibi commissos debite instruant præsertim in Fide, à qua tanquam principio & fundamento cætera dependent, ideoque Parochi & alii animarum Rectores indefessi sint in Catechesi, cujus utilitas ut perseveret, optimum erit, explicari sæpius in Concionibus fidei Mysteria.

Tertio. In tollenda puerorum circa Mysteria fidei ignorantia magna sæpe requiritur temporis mora; ideo, ne alii nimium exspectare cogantur, melius est, omnino ignorantes dimitti vel ad Parochum vel ad Ludimagistrum; qui tamen proVectioris sunt ætatis, raro taliter sunt dimittendi, eo quod etiam moniti vix Parochum adibunt

bunt, accessum hunc retardante verecundia, quare si informatio longior requiratur, ne aliis sint gravamini, extra Sedem confessionalem accedentes sunt instruendi, si breviter instrui possint, charitas exigit, ut omni meliori modo informentur, S. Carolus Borrom. in Conc. Mediol. V. monet: *Si pœnitens de ignorantia tali nusquam antea monitus fuerit, poterit tum Confessarius ei gratiam absolutionis impertiri, ea tamen præmissa semper instructione, quam pœnitenti sufficere censuerit, ut tanto beneficio non sit indignus.*

Quarto. Data temporis opportunitate pœnitentibus rudibus exhibeatur modus exercendi virtutes Theologicas, proposito earundem motivo, tale enim, & frequens quidem exercitium maxime utile esse communiter tradunt Theologi, quare ut actus illarum virtutum aliquando eliciantur, etiam pro pœnitentia injungi potest.

Quinto. Simples ad interrogationem Confessarii se omnia fidei Mysteria credere respondentes, vix unquam assequuntur Fidem divinam, quare Confessarius isto responso ordinarie contentus non sit, sed quid sit credere Fide divina paucis edoceat. Pro quo

Sexto. Credere fide divina non est mere & nude cogitare de objectis etiam à Deo revelatis, sed in eo consistit, quod quis habeat firmum iudicii assensum circa objecta credenda, & quidem ex solo hoc motivo, quia à Deo in dicendo infallibili sunt revelata, si enim quis illis assentiat ex motivo distincto, quia Parochus iudicatur doctus,

doctus, est fides humana, nisi in Parocho tanquam Dei ministro apprehendat auctoritatem Dei revelantis.

Septimo. Quod attinet objecta, quibus assentiri tenemur, in ordine ad eliciendum actum Fidei, communiter statuitur, quod quilibet adultus rationis usu præditus firmiter credere teneatur Deum existere, & esse remuneratorem, ut ait Apost. Hebr. 11. *Accedentem ad Deum oportet credere quia est, & quod inquirentibus se remunerator sit.* Quare confixa est ab Innocentio XI. hæc propositio 22. *Non nisi fides unius Dei necessaria est, non autem explicita remuneratoris.* Dolor nequit esse supernaturalis, nisi credatur Deum esse authorem & principium bonorum supernaturalium & remuneratorem præmii æterni per fidem nobis revelati.

Octavo. Necessaria quoque est explicita fides Christi Salvatoris, *dedit enim potestatem Joan. 1. filios Dei fieri his, qui credunt in nomine ejus, sicut & Joan. 17. hæc est vita æterna, ut cognoscant te solum Deum verum, & quem misisti Jesum Christum;* eandem fidem necessariam esse circa Mysterium Ss. Trinitatis deducimus ex propositione 64. ab Innocentio XI. damnata: *absolutionis est capax homo, quantumvis laboret ignorantia Mysteriorum fidei, & etiamsi per negligentiam etiam culpabilem nesciat mysterium Ss. Trinitatis &c.*

Nono. Quodsi rudis interrogatus manifestet, prædicta mysteria Incarnationis & Ss. Trinitatis
se

se explicite non credere & subito mortis periculo expositus desuper prolixè instrui haud posset, potest & debet ea in tantum doceri, ut ostendat desiderium ea plenius discendi, seu ut credat *in voto*, & doleat, se antea neglexisse Catechismum. Si adeo sit mentis compos, ut possit hanc ignorantiam manifestare, etiam doceri summatim poterit, quid credere debeat, alias de homine ignoto Christiano præsumi potest, eum hæc sufficienter scire; si reipsa nesciat, applicari poterit illa sententia Domini: *qui ignorat, ignorabitur*; præstitoque pœnitentiæ signo, sub conditione absolvit poterit, cum in extremis extrema sint tentanda, & Sacramenta sint propter homines. Si reconvalescat, instrui & peccata sua confiteri debet, ut absolutè absolvi possit.

Decimo. Cum juxta S. Augustin. de fid. & oper. c. 1. *Unusquisque scire teneatur legem & statum quem profitetur*, graviter contra similia delinquentes non excusabit ignorantia utpote crassa & culpabilis, proin ignorantia illorum, quæ sunt necessaria necessitate præcepti, non potest non esse peccatum, & quidem grave pro gravitate materiæ, unde in actis Eccles. Mediolanensis p. 4. S. Carolus ait: *Christianus omnis, si adultus est, sub pœna peccati mortalis scire debet articulos omnes Symboli Apostolorum, insuper & præcepta Dei, sanctæque Matris Ecclesiæ universa, quæ sub mortali obligant, & docentur communiter in Scholis doctrinæ Christianæ, nempe quoad substantiam; etsi non possit ordinatè totam eorum Seriem recitare ex memoriæ defectu, aut*
ne-

neglecta instructione non possit respondere sigillatim e. g. quomodo vocetur iudex, qui Christum ad mortem Crucis condemnavit, quomodo Christus sit conceptus, & natus. Quorsum ierit post mortem. Quodnam sculptile prohibitum. Quis sit Sacerdos proprius &c. Hisce in Concil. Mediolan. additur oratio Dominica & salutatio angelica. Interim

Undecimo. Longe aliter se gerant Confessarii in administratione huius Sacramenti, dum quid deest, quod requiritur de necessitate medi, quam dum solum de necessitate præcepti, nam inculpabilis etiam qualiscunque omissio alicujus necessariæ necessitate medi Sacramentum reddit invalidum, nec ulla unquam causa supplet defectum, aut subinde iusta aliqua causa supplet defectum alicujus necessariæ necessitate præcepti.

Duodecimo. Prædicta objecta simplicibus modo aliquo intelligibili proponantur, ubi præcipue illis inculcandum, quod objecta ista sint à Deo revelata, & per Ecclesiam tanquam columnam veritatis ut credenda exhibeantur, adeoque firmissime quilibet illis assentiatur necessum est, cum fidei divinæ nequeat subesse falsum.

Decimo tertio. Si pœnitens inattenta credendorum propositione adeo stupidus inveniatur, ut nequidem necessaria necessitate medi capere valeat, inquirendum est, an hæc pœnitentis adulti hebetudo (pœnitentis enim huiusmodi sine absolutectione dimittatur) proveniat vel ex mala quadam peccandi consuetudine, sicque prius radix ista tolli

tolli debet, qua sublata instruendus est, & supposita sufficienti instructione absolvendus, vel an oriatur ex naturali complexione, cujus signum est, si in aliis negotiis temporalibus æque stupidus deprehendatur, & honestum à turpi, damnosum ab utili discernere in quotidiana cum Sociis conversatione non possit, tunc Actibus Fidei, Spei, charitatis, doloris eliciendis erit omnino impar, cum nullam de hisce Mysteriis cognitionem formare possit, & propterea æquiparari poterit fatuo aut infanti; vel denique an fatuitas, & ignorantia ortum habeat ex morbo, senectute aut alia ignota causa, postquam habuit notitiam credendorum, absolvi poterit, in paschate, ut S. Communionem suscipiat, & in morali periculo mortis, dummodo (sicut generatim de semifatuis resolvi solet) cibum hunc Sanctum aliquali-ter agnoscat, & desideret, & ad ejus præsentiam motus aliquis reverentiæ patefiat.

Decimo quarto. Actum Spei quoque docet S. Synodus Trident. Sess. c. 6. præter actum fidei ad justificationem impii requiri, sciendum ideo, quid & quomodo sperare debeamus; primum docet Apostolus Rom. 8. *Nos autem primitias Spiritus habentes, & ipsi intra nos gemimus, adoptionem filiorum expectantes*, tenemur proinde à Deo sperare, remissionem peccatorum, gratiam finalis perseverantiæ, & per hæc media vitam æternam; speranda autem hæc sunt sine temeraria præsumptione, & firma cum fiducia, quia spes Hebr. 6. est *anchora animæ tuta & firma*, quæ Rom. 5. *non confundit*. Item debet spem comitari *timor Domini*, qui initium est sapientiæ.

Decimo

Decimo quinto. Ut rudes in spe firmentur, expedit, ut ejusdem motivum proponatur, quod aliud non est, quam ipsa Dei promissio, qui omnipotens est & fidelis, non enim est *impossibile apud Deum omne verbum*, Luc. i. *fidelis Dominus*, Psalm. 145. *in omnibus verbis suis*, eo quod non est Deus quasi homo, ut mentiatur, nec ut Filius hominis, ut mutetur.

Decimo sexto. Præcipua hominis Christiani obligatio est *in Spiritu & veritate adorare*, & amare Deum non tantum ex gratitudinis obsequio, quia à Deo sumus facti & redempti: sed quia nihil amore dignum cogitare possumus, quod amabilitatem suam non habeat ab illo æternæ perfectionis principio, *qui non diligit Dominum, manet in morte*; actum hujus amoris sæpius eliciendum esse docet natura Dei, & natura nostra. Deum tanquam justitiæ fontem diligere incipiat, quisquis ad statum filii gratiæ à statu filii iræ per Justificationem transire desiderat, juxta S. Concilium Trident. signum autem charitatis est obedientia Deo & Ecclesiæ fideliter & constanter exhibita, *qui habet mandata mea inquit Christus, & servat ea, ille est, qui diligit me.*

C A P U T XIII.

QUID SPECIALITER CIRCA PARENTES OBSERVANDUM.

Primo. **M**axima est Parentum erga liberos obligatio, ut quos carnaliter genuerunt,
Neo - Conf. **F** *runt,*

runt, Spiritualiter interire non permittant, ac proinde ex lege naturali verum illis, sincerum & prudentem exhibere tenentur amorem, vi cuius semper intenti sint, ut educationem illorum corporalem & spiritualem promoveant, contribuendo illa, quæ vitæ & felicitati temporali prodesse possunt, tum etiam, quæ ad salutem & vitam Christianam necessaria censentur, ad quod maxime conducit bonum à Parentibus præstitum exemplum.

Secundo. In variis ante partum mortaliter peccare possunt Parentes, Mater quidem si concepto fœtu illa peragat, ex quibus prævidet, aut prudenter prævidere debet proli damnum esse oriturum, quod facile contingit nocivo cibo, aut potu; si laborem extraordinarium & vires excedentem suscipit aut nimium saltationi indulget. Pater vero, si nimia uxorem gravidam sævitia, aut afflictione continua premat, aut ad alia proli nociva impellat cum periculo abortûs, ubi perinde est quantum ad peccati gravitatem, an fœtus sit animatus, nec ne, cum tempus animationis non sit certum ob diversitatem sententiæ quorundam Medicorum Philosophis antiquis, Canonistis & Theologis contradicentium.

Tertio. Prolem natam, jure sic statuente, alere tenetur Mater usque ad finem tertii anni, quo finito hæc obligatio transit ad Patrem, donec proles emancipetur, licet hæc spuria fuerit, in defectu tamen Patris alimenta procurare ob paupertatem non valentis, obligatio ista remanet apud matrem, dummodo media sufficientia habuerit.

Quarto.

Quarto. Parentes peccant, si proles natas viis publicis aut templorum foribus exponant ab hospitali enutriendas, si urgens ad hoc agendum & gravis non cogat necessitas, ut evitetur infamia, gravis persecutio, aut aliud incommodum; taliter enim exponentes adducunt liberos in discrimen vitæ amittendæ, & forsan sine baptismo. Ex justitia debet fieri compensatio loco pio, qui hoc onere gravatur sine necessitate, quæ est paupertas & superari non potest; dum illorum est proprios sustentare infantes etiam illegitimos.

Quinto. Honestum est, & propter naturæ dictamen suadendum, ut mater lactet proprium infantem, nec illum sine gravi causa sustentandum committat nutrici ob periculum, ne infans cum lacte nutricis imbibat ejusdem inclinationes ad vitia, ad quæ propendet nutrix.

Sexto. Diligentiam adhibere debent Parentes, ut Filiæ, etiam Monasterium ingredi volenti dotem statui proportionatam tradere valeant; si hoc vel ob avaritiam, vel per negligentiam facere omittant, aut prodigalitate ad id se impotentes fecerint, culpa non vacant.

Septimo. Cum electio statûs debeat esse libera filiis, & filiabus, ita tamen, ut præmittenda sit oratio, consultatio, ac deliberatio, peccant Parentes, qui filium, aut filiam cogunt ad Matrimonium vel simpliciter, vel cum certa persona, quacum non vult contrahere. Similiter ii, qui cogunt filium, aut filiam ad statum Ecclesiasticum, aut Regularem. Quoad filias attenda sexûs fragili-

gilitate, & difficultate statûs Regularis specialiter disposuit S. Synodus Trid. Sess. 25. cap. 18. de Regul. excommunicantur omnes cujuscunque dignitatis vel conditionis Clerici, Laici, Sæculares, Regulares, qui quomodocunque cogunt Virginem vel viduam ad habitum cujuscunque Religionis suscipiendum, vel ad professionem; etiam eo anathemate plectuntur omnes Consilium, auxilium ad id conferentes, item scienter assistentes professioni, aut susceptioni habitûs cum repugnantia voluntatis. Item illi subjiciuntur anathemati, qui Virginum, aliarumque mulierum voluntatem suscipiendi veli, vel voti emittendi quoquo modo sine justa causa impediunt. Ad alios casus hæc excommunicatio non est extendenda, quamvis, qui Filium per se vel per alium, vel cogit, vel volentem impedit ab ingressu Religionis sine causa, graviter peccet.

Octavo. Summa à Parentibus adhibenda cura, ut proles per bonam & competentem educationem, quæ melior est quàm divitiæ multæ, in semita justitiæ indefinenter persistant, quid enim Juvat vita, quam educatio Christiana non comitatur? Quare à primis annis huic officio sedulo incumbant Parentes, cum à teneris assuescere multum profit, id quod piissimo exemplo demonstravit Tobias senior, qui Filio suo saluberrimâ dedit præcepta ad vitam pie instruendam, c. 4. dicens: *Omni diebus vitæ tuæ in mente habeto Deum, & cave, ne aliquando peccato consentias.*

Nono.

Nono. Obligationi jam dictæ non satisfaciunt, sed vere delinquent coram Deo parentes illi, qui nimio amore cæcutientes, nolunt, (sicut malè fecit David 2. Reg. 13.) contristare Spiritum filiorum, & peccata illorum non impediunt, aut si patrata fuerint, illos desuper corripere negligunt, atque ita scandalosè in causa sunt, quod reus filius, aut filia præteritum non dolcat, & futurum non caveat, item si Filios, aut filias cum perversis conversari, aut in mala occasione existere videant, & periculi, aut occasionis fugam urgere omittant. Requiret Deus animas filiorum de manibus Parentum, & puniet detestabilem illam omissionem, sicut expertus est Heli aliàs præclarus Pontifex,

Decimo. Peccare quoque possunt Parentes in correctione per excessum, si vel ex passione quadam aut ex nimio furore, non ex virtute charitatis aut zelo justitiæ delinquentes puniant, vel pœnas infligant justo graviores, & quidem cum notabili læsione, cum dominium non habeant in membra liberorum, sed jus puniendi ad correctionem, quare secundum leges prudentiæ transgressores & rei puniantur, monente Apost. Ephes. 6. *Vos Patres nolite ad iracundiam provocare filios vestros.*

Undecimo. Excusari non possunt parentes, & tutores, aut curatores, qui sub vana prætextuum apparentia filios ad Scholas hæreticas, aut ad loca acatholicorum mittunt, ut sub Magistro protestante Jurisprudentiam addiscant, & quidem cum maximo laxioris vitæ periculo,

cum ibi rara sit occasio satisfaciendi officiis Religionis catholicae, frequens cum acatholicis conversatio, & colloquium de articulis controversis, & ad polemicas concertationes non sint antea in Scholis nostris exercitati, & textibus, ac falsa interpretatione tententur, latentes in Protestantium libris errores non animadvertant, & dum audiunt insperatas praelectionibus calumnias, paulatim dubitatione pervertuntur, & à necessaria firmitate excidunt, à via doctrinae Catholicae deflectunt, nostris caeremoniis illudunt, auctoritatem summi Pontificis despiciunt, Ecclesiae Ministros contemnunt, & tandem in Libertinismum delabuntur, id quod exulcerata haec, quae vivimus, tempora exemplis luculentis testantur.

C A P U T XIV.

QUID SPECIALITER CIRCA FILIOS ET FILIAS FAMILIAS OBSERVANDUM.

FILII & Filiae familias dicuntur, quamdiu sub patria sunt potestate, horum obligationes scire debet Confessarius, ut inde de illorum peccatis judicare possit, quotuplicis tamen generis sint istorum bona apud Theologos inquirendum, nos specialiter hic examinamus, ad quid isti teneantur erga parentes, & qualiter contra hos peccare possint. Pro quo

Primo. Filii tenentur Parentibus praestare amorem, reverentiam, obedientiam, imo &
exi-

exigente id necessitate, congruam sustentationem. Si enim Lex naturalis obliget parentes, ut procurent filiis, quæ ad corporis & animæ salutem necessaria sunt, etiam eadem hæc Lex adstringit Filios, ut Parentes suos, à quibus post Deum vitam acceperunt, sincerè ament, debite reveantur, in necessitate adjuvent, & iusta præcipientibus promptam exhibeant obedientiam, *Filius enim sapiens, & in cunctis obediens lætificat Patrem, Filius verò stultus & inobediens mœstitia est Matris suæ.* Prov. 10.

Secundo. Peccant graviter Filius & filia contra quartum præceptum Decalogi, si parentes interne gravi odio habere præsumpserint, vel etiam externe veri odii aut aversionis signa ostenderint, si illos graviter contempserint, si gravi indignatione aut malevolentia eosdem persecuti sint, si mortem aut grave aliud malum serio illis optaverint, si vultu, verbis, signis ostendant malevolentiam, & ita se gerant, ut domestici, alique facile advertant affectûs filialis ac debitæ pietatis defectum.

Tertio. Gravissima est insolentia filiorum, qui manum deliberate ad percutiendum contra parentes movere attentant, qui illos in iudicio de crimine etiam vero accusant, nisi crimen illud sit hæresis, proditio, rebellio & conjuratio contra Principes aut Magistratus, & aliter impediri nequeat, tum enim bonum commune præferendum esse manifestum est.

Quarto. Similiter à peccato non excusantur, si Parentibus egentibus & se sustentare non valentibus alimenta necessaria non subministrent, dum media vel habent, vel suo labore possunt comparare; si illos in infirmitate negligant, aut afflictos non adjuvent, si tales ut pauperes agnoscere recusent & quidem cum gravi eorum tristitia. Si Parentibus sufficienter provideant, & ex causa rationabili, & gravi exterius tantum simulent se non nosse illos, culpandi non sunt, quia in hoc Parentes rationabiliter nequeunt esse inviti, quod, dum manifestatio ob certas circumstantias foret noxia Filio ob promotionis impedimentum, & parentibus non profutura, dissimuletur illa propinquitas.

Quinto. Etiam in Spiritualibus, si opus fuerit, subvenire Parentibus tenentur, ac proinde si advertant illos bona aliena retinere, Sacramenta negligere, certa peccata frequentare, aut exigam illos salutis propriæ curam gerere, modeste & reverenter admonendi sunt, ut resipiscant; & maxime in periculo mortis tenentur curare, ut satis mature adesse faciant Confessarium illorum saluti promovendæ necessarium, cui confiteri soliti fuerunt, five is fuerit Parochus, five alius etiam Religiosus, quia in illis circumstantiis expedit eum accersere, cui majore cum fiducia confiteantur, & de quo magis sperari potest, quod sint ad suscipienda morientium Sacramenta efficacius disponendi.

Sexto. Culpabiles sunt, si piam Parentum pro salute animæ propriæ testari volentium intentionem

nem sine causa impedian. Si mortuorum Parentum debita realia, & personalia, quibus tanquam hæredes satisfacere tenentur, non persolvant, aut mora non excusabili differant; si legata in testamento expressa non adimpleant, aut male acquisita non restituant, in hisce enim obligatio Parentum transit in filios.

Septimo. Si Filius familias rem notabilem de bonis paternis furripiat, peccati gravitas aut levitas una regula definiri nequit, sed ne vel nimis facile Filiis ingeratur conscientia peccati mortalis, vel laxentur habenæ ad furandum, spectari debent Parentum status, facultates, affectus in liberos, multitudo prolium, & finis ad quem res istæ sumuntur, si enim Parentes sint divites, sed ex avaritia negent necessaria, potest cum Consilio alicujus prudentis, & docti honesté accipi, quantum necesse est, Parentes censentur minùs inviti, si paucae sint proles, quam si sint mediocris fortunæ, & pluribus gravantur prolibus, aut si res sumatur ad vanum, aut illicitum finem. Summa reputatur gravis, cujus ablatio spectatis jam dictis ad gravem offensam merito commovet Parentes de prolis salute sollicitos.

Octavo. Quæ Filius invito rationabiliter Patre injuste subduxit, attenta gravitate materiæ, mortuo Patre tenetur in divisione hæreditatis parti suæ subtrahere, cum exigat justitia, ut cohæredes serventur indemnes, & æqualitas observetur, excipe, nisi parentes id scientes ultro condonavent, vel tanquam ad studia, vel opificium applicata remiserint, quia tunc cohæredes invit esse nequeunt.

CAPUT XV.

PROPONUNTUR OBLIGATIONES DOMINORUM ET FAMULORUM, ET ILLARUM OBLIGATIONUM TRANSGRESSIONES.

Primo. **C**Uram Dominorum circa subditos ex-
primit Apost. 1. Timoth. c. 5. his
verbis : *Siquis suorum, maxime domesticorum
curam non habet, fidem negavit, & est infideli de-
terior*, quare Domini subditorum salutem procu-
rare, & ex Justitia illa præstare tenentur famulis,
ad quæ vi contractûs vel expliciti vel taciti se
obligaverunt.

Secundo. Sollicitudo Dominorum eò tendat
necesse est, ut subditi ad observantiam mandato-
rum Dei & Ecclesiæ adstringantur, sunt enim
loco Parentum, unde & occasiones peccandi
tollere, & pericula ab illis avertere tenentur,
imo si peccasse & errasse deprehendantur, cor-
rigendi sunt servata lege Christi de correctione
fraterna, contra hanc legem peccant illi Domi-
ni, qui statim delicta à subditis commissa vel
domesticis vel extraneis manifestant, errata ta-
men levia quandoque attenta fragilitate huma-
na dissimulare haud illicitum est.

Tertio. Propter laborem, quem subditi con-
ducti impendunt, digni sunt, ut alimenta conve-
nientia recipiant, & mercedem justam, quæ
attentis circumstantiis loci, temporis, ac pro tali
servitio ejusmodi hominibus tribui solent, hæc
enim

enim si negent, non tantum contra justitiam agunt Domini, sed & subditis furandi occasionem sæpe subministrant, audiatur S. Paulus Coloss. 4. *Domini, quod justum est, & æquum, servis præstate, scientes quod & vos Dominum habetis in cælo.*

Quarto. Sunt qui famulos & famulas tanquam mancipia tractant, adeo ut illos ante tempus discedere cogant, vel etiam sine omni causa tempore necdum finito dimittant, in quo non tantum graviter delinquent Domini, sed etiam abeuntibus aut taliter dimissis integram mercedem exsolvere tenentur, quia famulantes hujusmodi ordinarie in utroque casu grave patiuntur damnum, adeoque à Dominis damnum illud injuste causantibus debent servari indemnes; nec excusantur plerumque Domini ex eo, quod taliter dimissi totam mercedem non exposcant, sunt enim sæpe pauperes & miserabiles, qui se nihil evincere posse contra Dominos judicant, ac proinde debitum liberè saltem non condonant.

Quinto. Num tempore infirmitatis teneantur illis subministrare alimenta, resolvendum est, quod ad longum tempus non teneantur, ad breve tempus ægrotantibus alimenta denegare illicitum est, quia in conductione famulorum tacite ad id se obligârunt Domini, medicinas tamen sibimet ipsis procurare debet famulus, si herus hoc opus charitatis præstare non vult.

Sexto.

Sexto. Prudens est vigilantia, nec inanis Dominorum timor, ne à famulantibus defraudentur, quia metus iste fundatur in periculo communi; adeoque & prudenter faciunt alii, quæis famuli operam suam addicere intendunt, si in mores & vitam illorum inquirunt, quo in casu si prior Dominus interrogatur, plus dicendum non est, quàm quod conducit ad cautelam futuri Domini.

Septimo. Famuli & subditi tenentur obedire Dominis in illis, quæ spectant ad bonos mores & vitam christiane instituendam, sunt enim Domini respectu subditorum quasi parentes comprehensi sub quarto Decalogi præcepto, *honora Patrem & Matrem, ut sis longævus super terram*, ac proinde si in prædictis inobedientes fuerint, graviter delinquent.

Octavo. Famulum sine causa discedentem ante tempus, & postea mutata mente redeuntem recipere quidem non tenetur Dominus, mercedem tamen, nisi damnum passus fuerit, temporis famulatus proportionatam injustè denegat, cum operarius dignus sit mercede sua.

Nono. Si in servitio debito notabiliter negligentes deprehendantur, adeo ut damnum notabile patiantur Domini, peccant contra fidem datam, & damna illata compensare tenentur, quorum causa fuerunt, dum obsequium fidele non præstant, quale ab hujusmodi exhiberi debet.

Decimo.

Decimo. Nimia est illorum confidentia, qui occulta sæpe utuntur compensatione prætendentes stipendium laboris nimis esse exiguum, quia libere in illud consenserunt tempore, quo contractum inierunt; ut compensatio illa sit licita, præcipue inter alia requiritur, ut sit debitum justitiæ, idque certum vel nunc vel proximè præsens, hæc autem conditio plerumque deficit in famulis, qui amore lucri excæcati judicant se minus justo recipere, cum alii eâdem mercede libenter fervirent. vid. propos. 37. ab Innocentio XI. damnata : *Famuli & famulæ domesticæ possunt occulta beris suis eripere ad compensandam operam suam, quam majorem judicant salario, quod recipiunt.*

Undecimo. Non tantum pro ratione materiæ peccant famulantes restitutioni obnoxii, si res Domini rationabiliter inviti surripiant, aut aliis donent, sed etiam si damna Dominis inferenda non impediant, si commode id fieri possit, non impediunt semper peccant contra charitatem, contra justitiam verò tunc, dum non impediunt damna in illis rebus, quæ specialiter eorum curæ sunt commissæ, etsi damna inferantur à domesticis; quæ si inferri videant ab extraneis, licet res specialiter non sit commissæ, adhuc peccant contra justitiam non impediendo, eo quod censeatur esse juris gentium, quod cuilibet famulanti res Domini commissæ sit contra injurias extraneorum.

Duodecimo. Surripientes quædam ex rebus ordinariis ad comedendum aut bibendum destinatis,

natis, rarius peccant mortaliter, si ipsimet res istas consumant, quia in his Domini censentur minùs inviti, non est interim in similibus laxanda famulantium libertas, sed potius coërcenda, ne, dum congruo cibo, potuque sustentantur, ad serviendum ventri delicatiora suffurentur, & paulatim ad graviora furta procedant, cum nemo repente fiat pessimus. Certum omnino est graviter peccari, si res pretiosas v. g. vinum in notabili quantitate etiam successive auferant, aut etiam res ordinarias in magna quantitate aliis vendere aut donare præsumant.

Decimo tertio. Excusatur famula, quæ de accepta pecunia pro rebus emendis, quas minori pretio emit, partem restantem retinet in bonum domûs alias impendendam, ne postea à Domina reprehendatur, si cariori pretio res eadem emenda sit, quia injustam hanc reprehensionem subire non tenetur.

Decimo quarto. Peccat, si rem quampiam rigide contrahendo viliori pretio emens, detrac- tam de communi pretio pecuniam sibi in propriam utilitatem reservet, quia pecunia ista manet sub Domini dominio, qui ex justitia ipsi nihil debet pro industria, quâ voluit utiliter gerere negotium Domini; idem tenet, si Dominus pretium pro rebus emendis & vendendis taxaverit, famula autem res istas minori pretio emat, aut majori vendat, quia Dominus censetur taxasse pretium, ne famula pluris emat, vel minoris vendat.

Decimo quinto. Quantum ad eleēmosynas pauperibus erogandas, solliciti sint famulantes, ut sese Dominorum piæ voluntati conforment, & fideliter, num in tales eleēmosynas consentiant, interrogare non detrectent, præcipue si misericordes aliàs inveniantur, pauperibus elargiri poterunt famulantes, rem alias certo corrumpendam ob præsumptam rationabiliter voluntatem domini. Si herus per avaritiam non det eleēmosynas, ad famulum non spectat supplere hunc defectum occultis eleēmosynis; Uxor in eo casu potest statui convenientes elargiri.

Decimo sexto. Qui famulantur Protestantibus, exponunt se periculo perversionis, aut transgressionis præceptorum Ecclesiæ, ideo à Confessario, aut Parocho dissuadendum, præsertim si lucri majoris causa transitus fiat ad terras hæretico dominatui subditas. Si autem Parochus ex circumstantiis noverit abesse periculum, moneat, ut frequenter Ss. Sacramenta pœnitentiæ, & Eucharistiæ suscipiantur, & scandalosa transgressio præceptorum Ecclesiæ de auditione Sacri, & abstinentia caveatur. Si compererit Parochus, tentari famulum aut famulam hero acatholico servientem, ut observantiam Sacrarum legum omittat, aut derideri Papam, Sanctos, Purgatorium, Cæremonias, statum Regularem &c. dicatur, quod sub mortali teneatur exire servitio, *ne animæ detrimentum patiatur.*

Decimo septimo. Illis, qui se hæretico cuidam de Consilio Parochi aut Confessarii addicunt, suadendum est, & penitus inculcandum, ut provide
antea

antea ineant pactum inviolate servandum, vi cuius detur libertas observandi mandata Dei & Ecclesiae diebus jejunii, Dominicis & Festis Catholicorum, & ne ab aliis per dicta molestantur, quo in casu, si fidem datam non servant Protestantes, eadem cum antecedente est Catholicorum servientium obligatio, ut scilicet servitium deferant, ne salutis naufragium faciant.

Decimo octavo. Directe & proxime cooperari peccato Dominorum illicitum, remote tamen concurrere attenta conditione famulantium non est peccaminosum, unde servus deferendo scienter literas ad amorem lascivum provocantes culpabilis habetur, famula vero carnes coquens & in diebus prohibitis apponens excusatur, quia cooperatio ejus est tantum remota, & quod Dominus comedat carnes, ipsi, non famulae culinariae imputatur, sicut vehenti rhedam ad Synagogas acatholicas non imputatur, quod ibi Dominus cætui hæretico assistere intendat.

C A P U T XVI.

INSTRUCTIO PRO CONFESSARIIS CIRCA CONJUGES.

Primo. **C**autissima sit Confessarii cum mulieribus conversatio, nec nimium fidat propriae sanctitati aut sapientiae, vicissitudines attendat sanctorum Samsonis, & Davidis, item Salomonis, de cujus salute æterna dubitatur. Sane assidua familiaris conversatio, & quasi quotidianus

tidianus accessus si non sit ipsa carnalitas, ejus plerumque mater fecunda existit, nec prætextu sancti colloquii talis familiaritas obtegatur; scit enim vaferrimus tentator se facilius per speciem virtutis intento suo potiturum, congressio ad directionem conscientiae necessaria breviter absolvetur, ne aliis malae suspicionis subministretur occasio.

Secundo. Sæpe uxores in judicio pœnitentiali de maritis quæruntur, quod graves perferre cogantur molestias, quod variis sint vitiis obnoxii, hæc audiens Confessarius non statim culpam omnem conjiciat in virum, videat, annon ex inordinato sui amore se innocentem, maritum reum uxor arbitretur, de mariti peccatis loqui potest, quatenus necesse est ad propria peccata explicanda, pati molestias non est peccaminosum, sed meritorium, si nihil dicat de vindicta, talione, scandalosa irritatione, malis propositis, sed tantum recitet peccata mariti, confessio non est bona; moneatur itaque, ut, quæ sua peccata sint, aperiat. Cavendum est, ne ipsa Confessarii Consilio ac Judicio abutens marito, tanquam solus sit reus, resistat audacius, & graviora mala sequantur, potius ad patientiam hortetur, proponat conjugum obligationes, quæ ad individuum vitæ Societatem, ad debitum conjugale, proles generandas, & educandas spectant.

Tertio. Requirit autem individua vitæ Societas imo amorem conjugalem, cujuscunque hominis amori præferendum, de quo Apostolus: *Viri diligite uxores vestras sicut & Christus dilexit*
Neo-Conf. G

lexit Ecclesiam Ephes. 5. debet amor ille esse reciprocus, cum uxores ad Tit. 2. moneantur, ut viros suos ament. Contra hanc legem sunt ira, rixæ, exprobationes, Zelotypiæ vitium, & quæ inde sequuntur. 2do Subjectionem uxoris ad virum, non ancillarem, ait enim Adam Gen. 3. quam dedisti mihi sociam. Apostolus ait; vir Caput est mulieris, sicut Christus caput est Ecclesiæ Ephes. 5. unde fideliter uxor subalterna directione tenetur marito in regimine domûs assistere, & ei obedire, si prohibeat indecentem capillaturam, vestimentorum cultum 1. Petri 3. otiosas conversationes, & vanitatem sumptusque superfluos. Maritum propter honorabile officium, mercaturam alio domicilium transferentem debet uxor sequi, nisi pactum ante Matrimonium de non mutando domicilio præcesserit. 3tio Postulat, cohabitationem quoad domum & thorum, quia relinquet homo Patrem suum & Matrem, & adhærebit uxori suæ, & erunt duo in carne una Gen. 2. & Matth. 19.

Quarto. Obligationes ad debitum conjugale pertinentes eruuntur ex Scriptura 1. Cor. 7. Uxori vir debitum reddat, similiter & uxor viro; mulier sui corporis potestatem non habet sed vir, similiter autem & vir sui corporis potestatem non habet, sed mulier. Unde vicissim tenentur sub mortali ex justitia reddere debitum comparti, quoties id se rationabiliter, & serio, seu animo obligandi desiderare significat ob finem matrimonii, & incontinentiæ periculum.

Quinto.

Quinto. Causæ à prædicta obligatione excusantes sunt, infirmitas, ebrietas, non conveniens modus, locus, tempus. Catechismus S. Conc. Trid. de Matr. q. 27. docet à Matrimonii officio, seu usu orandi causa interdum esse abstinendum, *imprimis* (inquit) *tribus saltem diebus ante susceptionem S. Eucharistiæ, sæpius verò, cum solennia quadragesimæ jejunia celebrantur, quemadmodum Patres nostri rectè, & sanctè præceperunt.* Aliquando licet acquiescere petitioni non legitimæ, si aliàs advertat ex denegatione graviora mala esse oritura.

Sexto. Nunquam licet usus matrimonii, si uxor sit penitus destituta usu rationis, item si non intendatur debitus finis, & conjuges, ut ait S. August. non rationi, sed libidini obsequantur. Innocentius XI. damnavit propositionem: *Opus conjugii ob solam voluptatem exercitum omni prorsus culpa caret, ac defectu etiam veniali.* Si post matrimonium etiam bona fide contractum superveniat prudens dubium de valore, dubium Confessario in- aut extra confessionem exponatur, ut congruo remedio curetur dubitantis conscientia; interea debet reddere debitum, ne legitimè post bimestre petentis jus lædat, dum sine gravis damni periculo non potest compartem super dubio informare, & conjunctim dispensationem petere pro casu comperti impedimenti, voto castitatis ligatus petere debitum licitè non potest, sed legitimam dispensationem cum salutari pœnitentia quærere tenetur.

Septimo. Attendenda conjugibus est obligatio ad castitatem conjugalem, hi namque (Tobiæ 6.) qui conjugium ita suscipiunt, *ut Deum à se & sua mente excludant & suæ libidini ita vacent, sicut equus & mulus, quibus non est intellectus, habet potestatem Dæmonium super eos.* Pater hinc, tactus ad usum conjugii non pertinentes esse damnatos.

Octavo. Rationalis repræsentatio copulæ conjugalis, qua absens, aut viduus vel vidua sibi per memoriam præteriti temporis proponit, se obligationi conjugali coram Deo satisfacisse, est honesta & bona; Sensualis autem est mala propter periculum certum, carnalis multo peior est ob malitiam præsentem.

Nono. Attendenda sunt conjugibus de salute sua sollicitis verba Evangelii: *qui viderit mulierem ad concupiscendam eam, jam mæchatus est eam in corde suo, ideo cavenda est etiam occultissima mentis perfidia.*

Decimo. Quibus licitus est finis, illis illicita non sunt media ad finem obtinendum proximè ordinata, qualia sunt oscula honesta extra casum scandali, quare conjugibus, quænam in isto statu licita sint, interrogantibus respondeat, hæc approbari, quæ conducunt ad finem à Deo constitutum. Moneantur, ut conservent *timorem Domini* juveni Tobiae commendatum, satis tunc illustrandam esse rationem, ut honestum à turpi probè semper cautèque discernant.

Unde-

Undecimo. Prudenter cavendum, ne rixæ & dissidia conjugalem societatem perturbent, dum pax & tranquillitas inter conjuges pariunt benedictionem, Eccl. c. 25. ait, Dominus: *in tribus placitum est Spiritui meo, quæ sunt probata coram Deo & hominibus, concordia fratrum, & amor proximorum, & vir & mulier bene sibi consentientes.* Et: *beatus homo, qui habitat cum muliere sensata.*

Duodecimo. Ad viri munus pertinere docet Catechismus Trid. semper honestè occupatum esse, ut suppeditet necessaria ad familiæ sustentationem & ne inertis otio languescat, à quo vitia fere omnia fluxerunt, deinde familiam rectè constituere, mores omnium corrigere, singulos in officio continere, quod dum negligit, continuo in statu peccati miserè permanet. Mulier christiana cum patientia exspectet tempus correctioni opportunum, ut cessante ebrietate aut ira ejus hortetur ad illius turpitudinis agnitionem, si effectus speratus nunquam sequatur, apud Parochum, aliumve discretum quærat media rebus accommodata.

Decimo tertio. Quantum ad sponso singulariter concludendum, quod sponsalia per se loquendo gravem inducant obligationem ineundi matrimonium, & per consequens sponsi, qui datam fidem sine causa exsolvere recusant, absolvi non possint, quia gravis injustitiæ rei arguuntur. Si tempus à sponsis præfixum fuerit, justa causa non excusante dies interpellat pro homine, si autem tempus statutum non fuerit, tenetur quilibet sub culpa gravi, quando alter

consideratis circumstantiis id rationabiliter exigat; generaliter longa dilatio matrimonii post sponsalia inita valde periculosa est; quamdiu differri possit sine peccato, ex circumstantiis prudenter concludendum.

Decimo quarto. Sponsis plura non licent, quàm solutis, unde quaecunque libidinosa conversatio graviter prohibetur, cum sponsalia actus aliàs turpitudine infectos honestare nequeant, nec licet illis delectari de copula in futuro matrimonio habenda ob periculum præsens consentiendi. Fornicatio sponsi cum alia, aut è contrario addit malitiam injustitiæ specie distinctam, ob perfidiam, qua pars innocens injustè læditur. ita Theologi multi

Decimo quinto. De viduis 2. Timoth. 5. dicitur: *Quæ autem vere Vidua est, speret in Deum, & instet obsecrationibus & orationibus die ac nocte, nam quæ in deliciis est, vivens mortua est, & hoc præcipe, ut irreprehensibiles sint.* Ex his Confessarius viduis suadeat vitæ honestatem & integritatem, qua soli Christo placere studeant, commendet orationis studium, ne incidant in laqueum Diaboli, præcipue si tentationes suboriantur, aut insurgant cogitationes circa actus in priori conjugio exercitos, cum graviter culpabiles sint, si pro statu viduitatis venereè delectentur de copula v. g. prius habita, quæ nunc illicita; denique, quia plerumque sunt sapientis offensionis, patientia in adversis præcipue necessaria est, ut reportent repromissiones.

C A P U T XVII.

QUID CIRCA ALIOS POENITENTIUM STATUS OBSERVANDUM.

Materia hæc utpote nimis prolixa in paragra-
phos dividitur, unde fit.

§phus i mus.

DE PERSONIS ECCLESIASTICIS.

Primo. **C**Lerici in sortem Dei electi, quorum
lux coram hominibus luceat neces-
se est, ut videant opera illorum bona, & glo-
rificent Patrem, qui in cælis est, damnabili sæpe
laborant vitio Simoniae, quæ, pro notitia Confes-
sarii, est studiosa voluntas emendi aut venden-
di aliquid spirituale vel spirituali adnexum pre-
tio temporali, quæ sive sit *juris Divini* utpote
ab intrinseca quadam indecentia proveniens, ut
dum per pactum convenitur de commutatione
rei temporalis pro re spirituali, sive sit *juris
Ecclesiastici*, dum prohibita ab Ecclesia per-
mutatio Beneficiorum sine interveniente legiti-
ma Superiorum autoritate committitur, est
peccatum mortale contra Religionem, & spe-
cies Sacrilegii, est quoque contra justitiam, ob
defectum tituli, & materiæ legitimæ; unde om-
nes actus Simoniaci sunt irriti, teneturque Be-
neficiatus in conscientia Beneficium Simoniace
obtentum dimittere, & fructus perceptos resti-
tuere etiam ante Judicis sententiam. vid. Cl.
Antoine de Simonia.

Secundo. Negligentes aliquoties existunt in persolvendis horis Canonicis, ad quas vel ratione ordinis Sacri, vel beneficii obligantur, debita in illis Deum colendi debet fervari intentio, & competens attentio. Clerici scienter notabilem partem omittentes, à delicto gravi non excusantur, imo Beneficiati officium Canonicum vel aliquas horas voluntarie non persolventes fructus restituere tenentur respective ad omissionem, de qua obligatione nonnunquam sunt commonendi, & si prævideant se post prandium à recitatione vesperarum impediendos esse, ante prandium prævenire debent, quia Lex moraliter obligat. Improbanda hic maxime est praxis multorum recitationem horarum in plenam noctem differentium, aut ad periculosam potationem anticipantium.

Tertio. Reprehendendi vel maxime sunt etiam Clerici personas suspectas contra Ecclesiæ constitutiones, & Ss. Canonum ordinationes domi retinentes, aut conversationi illicitæ & scandalosæ deservientes, nec hic adsit personarum acceptio, adeo ut tanquam indigni debeant sine absolutione dimitti, si ad similes ejiciendas efficaciter parati non fuerint, proponendum illis est, quod ex ægypto egressos, ad ægyptiacas immunditias redire nefas sit.

Quarto. Culpabiles graviter sunt, si redditus beneficiales superfluos non impendant piis causis, sed consanguineis non indigentibus, luxui vestium, conviviiis immoderatis &c.; quem ab usum omnino tollere volens *Benedictus XIV.* inquit:

inquit: *urgeant Episcopi, & inculcent suis Clericis obligationem gravem, quam habent, elargiendi pauperibus bona superflua.* Nec hîc scrupulose inquiratur radix hujus obligationis, sufficit enim præceptum grave ab omnibus Doctoribus agnoscî, sive iustitiæ dicatur, sive charitatis, cum uterlibet titulus sufficiat ad damnationem.

Quinto. Graviter delinquent, si animum bonis temporalibus nimium affigant, & abominandam contrahant avaritiam quasi in æternum hic victuri, damna inde secutura ostendit Apost. 2. Timoth. 6. *Qui volunt divites fieri, incidunt in tentationem, & in laqueum Diaboli, & desideria multa inutilia & nociva, quæ mergunt homines in interitum & perditionem. Radix enim omnium malorum est cupiditas.* Hæc dum omnibus per eum dixit Spiritus Sanctus, magis vehementer direxit ad eos, quos voluit irreprehensibiles.

Sexto. Si Parochus sit, tenetur residere in Parochia, ita ut non liceat ab illa abesse sine rationabili causa, & Episcopi licentia ultra duos menses, alioquin graviter peccat, teneturque fructus restituere correspondentes tempori absentiae & quidem totos juxta communio rem opinionem, etiam ante sententiam judicis, ut statuit Trident. Sess. 24. c. 1. de reform. Inter justas causas ultioris absentiae à Trident. numerantur sequentes: Christiana charitas, si id exigat gravis necessitas proximi, urgens quoque necessitas, qualis est gravis corporis infirmitas, aut compositio litis de juribus Beneficii, obedientiae etiam,

& evidens Ecclesiæ aut Reipublicæ utilitas, ob has causas licentiam dare potest Episcopus, quæ dari debet *in scriptis*.

Septimo. Confessarius Parochorum scire debet, quod illi verbo non tantum, sed & exemplo aliis prælucere teneantur, verbo quidem, ut subditos instruere non desinant in illis, quæ scitu sunt necessaria, & ad vitam Christiane instituendam maxime conducunt; exemplo autem, ut sint lucerna posita super candelabrum lucens omnibus, qui in Parochia sunt, ac proinde verbo non ædificant, si exemplo destruant, & timendum illis, quod Deus minatur *Jerem. 23. Væ Pastoribus, qui dispergunt & dilacerant gregem pascuæ meæ.*

Octavo. Sacramenta fideliter administrare illorum est officium; sunt enim quasi milites conducti stipendio, & hæc obligatio de se gravis etiam instante vitæ periculo non extinguitur, cum animam suam debeant ponere pro ovibus, quare si infans illorum culpa sine baptismo decedat, aut alius infirmus illorum negligentia sine confectis Sacramentis moriatur, mercenarii sunt graviter culpabiles, & *oves perditas de manu eorum requireret Dominus*, ut minatur per prophetam.

Nono. Si obstetrix in necessitate infantem baptizaverit, inquirendum à Parocho, qua materia, & qua forma usa fuerit, qualem infantis partem abluerit, an omnino perturbatè processerit, quia si prudens de valore baptismi taliter collati insurgat dubium, sub conditione infans est

est rebaptizandus : ut autem omnia rite fiant, obstetrix prævie circa hanc materiam examine-
tur à Parocho, & si minus habens inventa fue-
rit, omni modo informetur.

Decimo. Cum *Trident.* Sess. 7. c. 3. de reform. ad omne Beneficium curatum Cathedrali inferius requirat industriam personæ, vix excusari pos-
sunt à mortali Pastores actuales, si semper, aut fere semper officia curæ Pastoralis, dum ipsi pos-
sunt, per alios exerceant, ut commodius genio indulgeant. Pastores habituales, per privilegi-
um aut consuetudinem à cura per se exercenda liberi, quales sunt Decani, alique Ecclesiæ Præ-
lati, officium Parochiale per alios tanquam Vica-
rios perpetuos, aut si Episcopus concesserit, per temporales exercere possunt: imo habituales nequidem possunt tanquam Parochi validè assis-
tere matrimonio, sed copulatio ad Vicarios per-
petuos pertinet.

Undecimo. Teneretur Parochus diebus Domini-
cis & Festis de præcepto, quibus fideles tenen-
tur audire Sacrum, Missam applicare pro Paro-
chianis, quare illis diebus stipendium pro Sacro
admittere non potest. Vid. Constit. Benedicti
XIV. 1744. 19. Augusti.

Duodecimo. Parochis, in quantum sunt Eccle-
siarum Rectores, gravis incumbit obligatio, ut
curent munditiem in Sacris vestibus, in ipso
templo, & Sacrario, indecens enim est, ut
locus, quem Majestas Domini implet, velut
spe-

spelunca appareat, & major cura mensis propriis, quàm Sanctis Altaribus, seu Mensæ Domini adhibeatur.

§phus 2dus.

**INSTRUITUR CONFESSARIUS CIRCA
MERCATORES.**

Primo. **M**ercatores in vendendis rebus si justum pretium excedant, peccant pro ratione materiæ, & ad restitutionem obligantur, vendentes tamen in parva quantitate & minutim plus exigere possunt, quàm qui simul & in magna quantitate vendunt, quia isti in distractione rerum majorem diligentiam impendere debent, subeuntque majus periculum, & labor, qui ab institoribus impenditur, utilis est communitati, ideoque compensabilis.

Secundo. Pretium valorem rei adæquans duplex est, *legale* scilicet quod à lege, vel decreto Principis aut Magistratûs statutum observari debet ex justitia & sub onere restitutionis, & *vulgare*, quod usu, & placito mercantium inducitur, estque summum, medium & infimum, ubi in communi venditione, quando pretium medium sunt decem, infimum erunt novem vel octo & medium, summum vero undecim, vel undecim & medium, quod cæteris applicari potest cum proportionem.

Tertio. Triplex illud pretium vulgare justum esse constat inde, quia pretium commensuratur æstimationi vulgi, quanti verò res vendibiles à
lingua

singulis æstimentur, fixè determinari non potest, hinc est, quod eadem res e.g. pratum ab uno centum, ab alio centum & quinque, ab alio nonaginta novem Imperialibus taxetur, & nullus eorum trium possit dici reus injustitiæ. Sua-deat Confessarius, ut vendentes communem usum timoratorum sequantur.

Quarto. Variis modis pretium crescere, vel decrescere potest, si magna mercium copia apud plures asservetur, & eementium parvus sit numerus, pretium illarum imminui patet, sicut stante mercium raritate, & illas emere volentium multitudine, pretium augetur, pluris etiam vendi potest res aliqua ob specialem venditoris affectum erga rem, quam mallet sibi servare, quàm alienare, si talis propensio sit vera, non autem dolosè ficta, & emptori aperiatur, penes hunc stat libertas vel cariori pretio emendi, vel rem Domino suo relinquendi.

Quinto. Mercator sciens pretium mercis brevi esse minuendum, merces, quas habet, vendere potest corrente pretio adhucdum justo. Si è contrario illarum pretium augendum esse audierit, etiam in magna quantitate illas nunc emere potest eo animo, ut postea pluris vendat, cum pretium currens sit justum, & tum prior vendens, aut posterior emens vigilantia sua, & industria honestè lucretur, & in priori casu emptores, in posteriori venditores dolo malo non fallantur. Verum an idem dicendum de illo, qui ex scientia pretii augendi omnes omnino merces solus emit? *Resp. Affirmative*, nisi per mono-

monopolium intendant lucrum exorbitans bono communi præjudiciale, contra quod autoritate publica potest opponi remedium.

Sexto. Dominus quidam dum certam frumenti quantitatem efficaciter nunc vendere intendit, famulus una cum aliis sciens pretium esse augendum, licite frumentum emit pretio corrente, de quo inter se conveniunt Dominus & famulus, quare, numerata domino pecunia, lucrum ex futura venditione obveniens sibi retinere potest, quia hic æque ac alii, jus habet emendi.

Septimo. Non excusantur mercatores ab injustitia pretium justum excedentes ideo, quia emptor rudis & ignorans plus offert. Præsumi non debet gratuita merè liberalis donatio, quia, qui per ignorantiam decipiuntur, fraude comperita jure indignantur decipientibus.

Octavo. Legitima sit vendentium mensura, ut cuique suum tribuatur ad æqualitatem pretii, ubi si injuste mensurando notabile, vel etiam leve quidquam semper detrahant cum animo successive perveniendi ad quantitatem gravem, peccant mortaliter illi per quantitatem materiæ, hi verò ob perversum affectum sibi lucrum notabile de alieno comparandi, illi sub mortali ad restitutionem tenentur, nec absolvendi sunt, nisi ad satisfaciendum huic obligationi se promptos exhibeant, non enim dimittitur peccatum, nisi restituatur ablatum, hi verò confiteri tenentur perversam intentionem, non verò graviter ad restitutionem obligantur

Nono.

Nono. Committit gravem injustitiam, adeoque restituendi obligationem contrahit mercator, qui emit frumentum, & illud mensurare volens mutuo accipit mensuram vicini, quam scit notabiliter propriâ justâ majorem, in venditione autem utitur propria mensura minore; sic enim, damnicat vendentes. Prov. 20. *Abominatio est apud Dominum pondus & pondus, statera dolosa non est bona.*

Decimo. Vendens ut sincere procedat, fraudem evitare tenetur, sicut & interrogatus manifestare rei vendendæ vitia gravia & occulta, præcipuè si talis sit defectus, ut emptor ea re uti non possit ad finem à se intentum. Si defectus fuerit minoris momenti, non tenetur venditor manifestare, sed sufficit vendere pretio minori juxta proportionem latentis defectûs reipsa aliquatenus damnosi. Ratio est, quia emptores solent exaggerare defectus, ut viliori pretio emant. Prov. 20. ait Salomon: *Malum est, malum est, dicit omnis emptor, & cum recesserit, tunc gloriabitur.*

Undecimo. Vendens rem mixtam alia viliori, injuste decipit emptorem, quia ordinarie talis mixtio aut noxia est, aut rem ipsam reddit saltem deteriore, sicque ad pretium ementis non habetur proportio, si tamen per industriam res deterior ita admisceatur, ut melius temperetur, tunc servata proportionem res minoris est vendenda, sed mixtionem utilem indicare opus non est. Univerſim^o ex cœnopolæ judicio de mixtione vini judicare latam fraudibus aperiret viam, quilibet enim venditor vini facîle sibi persuade-

suadebit, vinum manere æquè utile ac bonum, imò melioratum facta mixtione. In eadem specie frumenti potest esse notabilis diversitas pretii, ut patet in hordeo verno, & autumnali, patitur ergo emptor damnum certum per verni immixtionem.

Duodecimo. Mercatores, dum dicunt merces sibi pluris constare, etsi, dum e.g. Francofurti emebant, minùs solverint, tunc à mendacio excusantur, & perjurii rei dici non debent, si jurent merces majori sibi ipsis pretio constare, quia ut supponitur, intelligunt computatis expensis, & damno valoris monetarii, & pensione annua, sibi ipsimet merces pluris constare, nec tali pretio dari posse, quale offertur, mos tamen taliter asseverandi cum juramento debet à Confessario dissuaderi, cum talia juramenta habeant defectum judicii, etiam sæpe veritatis, dum facilè contingit rem incertam jurari tanquam certam.

Decimo tertio. Sunt, qui sæpe optant, ut ementes ad suam veniant officinam, dum illos vident frequentare officinas alienas, imò sæpe desuper tristantur, in quo non statim sunt arguendi, sed inquirendum, quis sit desiderii ejusmodi, aut tristitiæ finis, si enim attendant præferendam esse ordinata charitate dilectionem suâ ipsius dilectioni proximi, & præcisè, quod ementes non potius ad suam, quàm ad aliorum divertendo officinam, aliis, non sibi profint, non peccant; si autem doleant de vicinorum commodo, invidiæ notam incurrunt; omnino innocenter optant, & à Deo petunt, ut similem lucri occasionem ejus benedictione consequantur, eumque in finem

nem pia faciunt Proposita piis operibus merendi eam benedictionem.

Decimo quarto. Caupones ebrietatis periculum prævidentes in hospitibus solius lucri gratiâ ulteriorem potum præbere non possunt, si tamen graviora exinde timeantur mala, petentibus licite propinant, permissive se habendo ad illorum ebrietatem, ut docet S. Augustinus Serm. 231. de temp. his verbis: *tu eum* noli adjuvare, noli cogere, sed in potestate ejus dimitte, ut, quantum sibi placuerit, bibat, si se inebriare voluerit. Occultè vino aquam admiscere, ne inebrientur, detractò pretio illicitum non est; pariformiter solius lucri gratiâ cibi ab Ecclesia prohibiti dari nequeunt, poterunt autem tunc, si incommodum verè grave metuatur, aut graviora peccata e. g. blasphemix, maledictiones.

§phus 3tius.

QUÆNAM OBLIGATIONES, ET QUI DEFECTUS OPIFICUM.

Primo. **O** Pifices in arte, quam profitentur, sint versati necesse est, cum ex imperitia illorum sæpe alii patiantur damna, quorum causa existunt, quod si tamen periti artefacta confecerint, pro illis pretium & materiæ & labori conveniens jure suo exigunt, dignus est enim operarius mercede suâ, & merces operariorum defraudata inter peccata in cælum clamantia numeratur.

Secundo. Siquid ex materia traditâ fieri constituitur, fideliter illam conservare tenentur, alias

Neo - Conf.

H

ex

ex re opificum culpa pereunte oritur obligatio compensationis, deinde ex eadem illa materia, si apta est operi, artefactum fieri oportet, alias verò ejus vitium est indicandum. Substituendo aliam minùs aptam turpiter, & injustè proprium commodum quæritur, invito utique domino; denique nihil superflui adhibendum, & siquid domino utile superfuerit, est restituendum sub gravi, aut levi culpâ pro ratione materiæ.

Tertio. Promissis sæpe divites, in illorum autem executione pro tempore determinato valde negligentes existunt, unde quandoque contingit alios ex nimia dilatione damnum subire, quod attentis circumstantiis satis fuit prævisum, ac proin ad damni reparationem obligantur.

Quarto. Si sartores pro aliis, ut fieri assoler, emant pannum & alia ad vestes conficiendas necessaria majori pretio, cum possent emere minori, peccant pro ratione excessûs, cum rem committentium non gerant fideliter, eo ipso enim, quo negotium alterius suscipiunt, tacite sese obligant ad illius commodum procurandum, imo nec operam suam occulte compensare possunt, quam in emendis rebus impendunt, per se loquendo; quia labor iste sufficienter compensatur, quod hisce præ aliis vestes conficiendæ committantur, ad hæc, qui negotium alterius suscipit nihil petendo, alteri operam suam gratis donare censetur, nisi operantis conditio, & opus faciant præsumi, quod compensationem iustitia dicter.

Quinto. Mercatores si ob frequentem accessum pro rebus emendis, quidquam de pretio sponte om-

omnino & gratis remittant, id tuto retinere possunt factores etiam pro aliis ementes, modo utrumque fideliter agatur, & non mentiatur iniquitas sibi, nec principalis ideo patiatur, quod contingit, si ementes sciant de pretio aliquid remitti, & idcirco majori pretio emant, quàm alias apud alios emere solent, quare in praxi diligenter inquireat Confessarius, annon dolus quidam intercesserit.

Sexto. Dolendum maximè, quod leges S. Matris Ecclesiæ, & constitutiones Archiepiscopales de impiis libris non imprimendis, non vendendis, ex turpissimi lucri sordidâ cupiditate spernantur à bibliopolis Catholicis, ac proinde sanctâ cum libertate arguendi sunt Bibliopolæ illi, qui in continuo statu peccatorum mortalium permanent, libros indifferentistarum, naturalistarum, Libertinorum, Hæreticorum, sicut & lasciviam redolentes vendendo, quali commercio pessumiret respublica Christiana, nisi promissio Christi nobis asscurasset portas inferni non esse contra Ecclesiam prævalituras; vendentes tanquam indigni sunt à Confessario dimittendi, donec removerint hanc pestem ab officinâ.

Septimo. Quando res quædam secundum taxam à Magistratu determinatam vendendæ sunt, civis bonus conformare se debet, ne, dum alii obediunt, sicut debent, lucretur per inobedientiam, justum enim censeretur debet pretium istud legale, quoties non constat Principem vel Magistratum in eo taxando esse muneribus, odio, vel ignorantia crassa inductum.

Octavo. Opifices post mediam noctem in diem festum sine causa laborem protrahentes excusari non debent, an autem peccent graviter vel leviter, commensurandum est ex longo, vel exiguo tempore, quo laborant, sic labor per notabilem partem, per tres horas, materia gravis dici solet. Paupertas excusare potest, sed oportet Confessario indicari, qui moneat cavendum esse scandalum, item ne alio tempore indulgeatur otio. Necessitas censetur excusare, dum apparanda sunt funebria. Consuetudo populi notoria potest excusare Colonia laniones in festo S. Ursulae. Periculum excusat agricolas tempore messis, sed fas est Ecclesiam in Parochi desuper consulendi persona honorari, & temerè non fingi periculum.

Nono. Dominus sine causa præcipiens famulis, ut laborent, alii una, alii altera hora, censetur legi illudere, & graviter peccare, licet famuli venialiter tantum, vel si laborem absque gravi damno omittere non possint, nullo modo peccent. Ratio est, quia heri officium est, ut subditos Deo & Ecclesiae obedire faciat, dum causa rationabilis non obstat.

Decimo. Parochi desuper consulti bene ad casus particulares, & ad curæ suæ subjecti populi indigentiam & necessitatem respiciant, sintque adeo discreti, ut sine acceptione personarum & veris necessitatibus occurrant, & simul legis decorem custodiant, ut monet *Benedictus XIV. Inst. 43. & 65.*

*§phus 4tus.**QUID OBSERVANDUM CIRCA
JUDICES ET ADVOCATOS.*

Primo. **J**Udex utpote persona publica ad id constituta, ut secundum leges vel consuetudinem jus populo dicat, præditus sit scientia illorum, quæ ad ipsius pertinent officium, & sine quorum cognitione illud debite exercere non valet, cum ex justitia teneatur suum cuique tribuere, & ferre sententiam justam, quæ debita est tum communitati, tum parti, ad hoc enim se obligavit officium admittens, obligatio autem faciendi includit obligationem sciendi; esset enim cassum simulacrum judicis, si relationi jurisperitorum referentium otiosè acquiesceret.

Secundo. In judice prærequiritur legitima jurisdictio tum in personas, tum in causam judicandam, alias sententia lata irrita est & nulla, quia procedit ab illo, qui potestatem non habet, quare injuriam facit, & per se peccat graviter injuste usurpando alienam jurisdictionem, incurrit infimul excommunicationem judex sæcularis, si Clericum ad judicium suum citet, pertrahat aut judicet, cum Clericus ab ejus jurisdictione exemptus sit jure Divino & Ecclesiastico, dicente Conc. Lateran. sub Leone X. Sess. 9. in Bulla Reform. *Cum à jure tam divino, quam humano Laicis nulla potestas in Ecclesiasticas personas attributa sit.*

Tertio. Norma judicandi traditur Exod. 23. *Non suscipies vocem mendacii, nec junges manum tuam, ut pro impio dicas falsum testimonium, non sequeris turbam ad faciendum malum, nec in judicio plurimorum acquiesces sententiæ, ut à vero devies.* Ex quo consequens est, judici procedendum esse secundum allegata & probata ab his, qui fide digni sunt, ideo judex sive in causis civilibus, sive in criminalibus non posset condemnare illum, quem scit innocentem, licet judiciario processu per auscultationem impiorum testium probetur nocens, id enim repugnat juri naturali, & justitiæ tam commutativæ, quàm vindicativæ, quæ exigit æqualitatem inter obligationem & solutionem, inter pœnam & delictum, jam autem inter solutionem præstandam, & obligationem nullam, inter delictum fictum reipsa nullum, & inter pœnam realem non dari proportionem, multo minus æqualitatem, de se constat, quare *insontem & justum non occides.* Loc. cit.

Quarto. Judex, ut tradunt multi, tenetur suggerere, si advertat unum ex litigantibus, vel Advocatum ejus omittere aliquid, quo manifestato litem evinceret, quia hoc ipso, quod judici causa proponitur, officium ejus requirit, ut examinet omnia, quæ ad causæ cognitionem sunt necessaria, curare quoque tenetur, ne contra justitiam, cujus minister est, pronuntiet, dum ipse scit sententiam ex objecto esse injustam.

Quinto. Juxta axioma: *nemo in propria causa potest esse judex*, hoc est, nemo in propriam utilitatem

litatem directe potest ferre sententiam, cum judicis officium sit, dirimere causas partium, ac proinde graviter peccat, quisquis quantacunque certitudine credat se ab alio læsum, vindictam exercet notabilem, item qui rem, de qua disceptatur, sibi per vim tollit. Etiam pro ratione materiæ graviter peccat iudex, si per se, si ve scienter per alios munera acceptans, estque prorsus irrita sententia, quæ contra jus alterius fertur intuitu munerum; si sit juri conformis, valida quidem est, sed injustè venditur, quod danti munera ex justitia est debitum. Accipere etiam liberaliter oblata prohibitum esse deducitur haud obscure ex illo Exod. 23. *nec accipies munera, quæ excæcant prudentes, & subvertunt verba justorum*, id est ratione periculi, & scandali.

Sexto. In causis civilibus necesse est, ut iudex sequatur sententiam probabiliorem, quia agitur de damno partis litigantis, dum pro utraque parte æqualis est probabilitas, vel res est divisibilis, tunc fiat divisio rei e.g. agri dimidiatio, si indivisibilis, alteruter amicâ conventionem vel forte determinandus habeat pretium dimidii. In criminalibus actore concludenter non probante absolvendus est reus, etsi minus probabilis sit defensio.

Septimo. Advocati partibus litigantibus in iudicio assistentes præter scientiam officio convenientem, in agenda clientum causa competentem debent impendere diligentiam, quæ tanto major fit, quanto causa difficilior & gravioris

H 4

momen-

momenti. Facta causæ discussione, sincere manifestent causæ probabilitatem, spem vincendi & periculum perdendi, & si causa censeatur injusta, illam tueri sine injustitia non possunt.

Octavo. Quando in civilibus causæ sunt utrimque probabiles, potest Advocatus defendere clientis sui causam etiam tunc, dum eam opinatur esse minùs probabilem præmonito clientè, cum sæpe contingat in processu causæ argumenta validiora occurrere, & victoriam obtineri. Si autem jurisperitus tanquam referens impartialis à Judice assumatur, debet relictâ probabili resolvere juxta probabiliorem, cum tunc non agat patronum clientis, sed ministrum justitiæ.

Nono. Advocatus, quem acceptio personarum, recommendatio majorum, aut munerum elargitio ad causam efficaciter defendendam alliciunt, in conscientia tutus esse nequit, quia sæpissime est causa, cur altera pars injustè patiatur, adeoque compensationi obnoxius manet; acquiescere etiam debet stipendio justo & taxato, quod si taxatum non fuerit, sumi potest illud, quod attenta qualitate negotii, & laboris impensi & loci consuetudine justum censeatur.

Decimo. Confessarius, si in confessione compererit culpam gravem tali advocatiâ esse commissam, prudenter commonefaciat reum de obligatione restitutionis faciendæ, quam licet ipsimet agnoscant, tamen amor proprius inducit ad excusationem haud subsistentem, quare discreta monitio erit opportuna.

C A P U T XVIII.

QUID AGENDUM CUM FATUIS, SURDIS, MUTIS &c.

Primo. **C**Um plene fatuus non sit capax actuum supernaturalium, etiam absolutionis incapax esse censetur, quamvis cum aliis flectat genua, pectus tundat, signum Crucis formet, ad hæc enim peragenda simiæ instar potest aliorum exemplo moveri, in articulo tamen mortis conetur Parochus eum ad Dei amorem excitare, quia forsitan Deus remoto tunc obice naturali misericorditer faciet habitus supernaturales virtutum Theologicarum in baptismo infusos operari actus salutes; item quia experientia docuit, quibusdam fatuis, qui per morbum in amentiam deciderunt, (mutato interiore statu corporis per lethalem infirmitatem) lumen rationis sub finem vitæ illuxisse saltem ad eum gradum, ut ob dubia signa possint Sacramenta administrari. Si adultus nunquam habuerit usum rationis, quod per testimonium parentum certum esse potest, nullum omnino est salutis periculum, & frustra adhibito, quem dixi, conatu, erit infanti similis habendus. Cum adultus, qui fuit antea mentis compos, judicandus sit juxta statum animæ, in quo erat, dum in amentiam incidebat, precibus Parochianorum specialiter rogandus est Dominus, ut usum rationis misericorditer concedat. Semi-fatuus autem, de quo prudens judicium formari potest, quod saltem imperfecte habeat actus ad

pœnitentiam requisitos, dum dicit se Deum amare, cœlum desiderare, sub conditione absolvi potest, præsertim si aliquod peccatum ex genere grave proferat, benignus est enim Dominus, qui non vult mortem peccatoris, sed ut omni homini adplicentur media ad justificationem necessaria.

Secundo. Sunt, qui quandoque tantum delirant, & hi tempore lucidi intervalli absolvendi sunt, sicut alii, quia satis sibi tum præsentibus omnia adhibere valent, quæ ad Sacramentum pœnitentiæ validè suscipiendum prærequiruntur, adeoque salutari hoc medio privari non debent, sicut nec illi, qui in aliquo objecto insanire videntur, in aliis autem satis prudentes existunt, & nullum amentię signum ostendunt.

Tertio. In dubio an defectus rationis, an usus ejusdem adsit, recurrendum est ad aliqua signa, & quidem primo usus rationis manifestatur, si confitentes peccata sua distincte & successive explicent, ad quæstiones, quas Confessarius paucissimas debet proponere, sufficienter modo conveniente respondeant; deinde si pudorem quandam ostendant propter mendacium, vel alium actum turpem commissum; denique si magnificent obedientiam Confessario præstandam, pietatem diligant, & sciant bonis operibus correspondere præmium, malis vero pœnam. vid. dicta *de Infantibus*.

Quarto. Surdaster Confessario ignotus, si interrogari aut examinari nequeat, quin circumstantes

stantes id audiant, ad locum separatum est ducendus, ut confiteatur; neque universaliter verum est, quod prætendunt aliqui, Surdastrum, hoc ipso, quod in præsentia aliorum velit confiteri, concedere potestatem Confessario examinandi illa, quæ ad absolutionem spectant, quamvis ab aliis audiantur. Ad praxin deduci non debet confessio coram alio præter Confessarium, etsi pœnitens voluerit, quia confitenti non tantum, sed & audientibus nocere potest illa notitia; etiam integritas materialis non præcipitur à Deo, dum non potest fieri confessio coram solo Confessario e. g. dum in hospitali duo milites sunt in eodem lecto, & separatio impetrari non potest.

Quinto. Expedit, ut Surdaster, si fieri possit, eundem retineat Confessarium, quia tali Confessario nota est Surdastrum conscientia, & facilius indicari potest, quid pro Sacramentali satisfactione orandum sit, e. g. ostendendo rosarium, an totum vel partem recitare debeat.

Sexto. Cum experientia teste Surdastrum & graviter audientes altiore voce loqui soleant, non facile etiam à Confessario consueto permittantur confiteri in loco publico, ubi alii circumstant, Secreta enim debet esse confessio; in Sacristiâ aut in alio loco separato commodè tales audiri poterunt, præsentibus monendi sunt, ut ad modicum tempus recedant.

Septimo. Mutus, qui simul non est Surdus, adjuvari debet per interrogationes, quibus per signa respondere potest. Sufficienter informatus

tus in illis, quæ scitu sunt necessaria, absolvi debet, postquam scripto vel signo æquivalenti fuit confessus, & dolorem ostendit. Juxta communem opinionem, qui scribere potest, debet mediante Scripturâ confiteri, dum per signa non potest sufficienter animæ statum aperire; numerus peccatorum & species indicari debent, & circumstantiæ, tum quæ mutant speciem, tum quæ notabiliter aggravant.

Octavo. Hæc signa non intelligens remittat mutos ad Confessarium dactylologiæ, seu artis per digitos cum mutis loquendi gnarum, quod, si fieri non possit ob periculum, in quo moribundus versatur, modo, quo potest, juvari debet, & absolvi; saltem per signa unum alterumve peccatum ostendetur, etsi specierum, & circumstantiarum accurata discretio nequeat percipi. Quoties muti tempore sanitatis ad confessionem admitti cupiunt, admittantur instar aliorum; molestiam Deus compensat.

Nono. Quando simul surdus & mutus ad confessionem adducitur, inquirenda sunt signa doloris, accusationis, & peccatorum, sicut homo linguæ penitus Confessario ignotæ dirigendus est in casu necessitatis. In loco segregato per signa examinatus, ubi intellecto uno alterove peccato, si aliter fieri nequeat, prævio signo doloris absolvendus est, cum in tali casu integritas materialis confessionis non requiratur. Confessarius sigillum violat, si aliquem pœnitenti notum postea interroget, quid per illa mutus significare voluerit.

Decimo.

Decimo. Mutus, Surdus, & Cæcus à natiuitate æquiparatur perpetuo amenti, adeoque folius baptifini capax effe cenfetur, cum non appareat, quomodo fignum fufficiens exhibere poffit refpectiue ad abfolutionem obtinendam; fi tamen, poftquam uſum rationis habuit, & Sacramenta fufcepit, his ſenſibus priuetur, tactu, & oſculo S. Crucis, ac manu ad pectus tundendum more pœnitentium applicatâ diſponi poterit ad oftendendum dolorem, & ad Sacramentalem abfolutionem. Tactus profanæ hoſtiæ, & hoc fignum ſecuta junctio manuum, ac flexio genuum, & tactus oris, ut ad ritum communicantium ſe accommodet, poſſunt, Deo miſericorditer adiuuante, capacem facere Ss. Sacramenti ſine dubio adminiſtrandi. De extremâ unctione, dum medicus iudicat mortis præſens eſſe periculum, conferenda nequit dubitari, dum tactus organorum ſenſeriorum mentis competentem faciet comperire, quid agatur.

Undecimo. Confefſarius linguam quâ pœnitens confitetur, intelligens, certos autem loquendi terminos & modos ignorans, horum notitiam acquirere debet, antequam confeſſiones excipiat, ut non negligatur integritas materialis confeſſionis, ſi verò ſub ipſa confeſſione occurrat aliquis ignotus germaniſmus, interrogando faciat explicari ſignificationem.

Duodecimo. Confefſarius adeo linguæ imperitus, ut omnia peccata mortalia nequidem percipere valeat, pœnitentem ad alium linguæ peritum remittere tenetur, hic tamen ſi haberi
non

non possit, & urgeat præceptum confessionis aut necessitas, pœnitens absolvi poterit, dummodo Confessarius unum alterumve peccatum mortale certum perceperit, adjecta monitione, ut pœnitens data occasione peccata alia non satis intellecta alteri confiteatur.

Decimo tertio. In necessitate pœnitens absolvi potest à Confessario, cui idioma confitentis plane ignotum est, si pœnitens in genere per signa se accuset, quia tunc alius modus non superest. Si per interpretem confiteri voluerit, doceatur, ad hoc minimè obligari, ne forsan per conscientiam erroneam peccetur, sed debere habere propositum sincerum obligationi satisfaciendi, quamprimum occasionem habuerit, ut supposito vero dolore & proposito emendationis absolutionem Sacramentalem consequatur.

C A P U T XIX.

DE RECIDIVIS ET CONSUETUDINARIIS.

Primo. Error est, damnatus ab Alexandro VIII, quod satisfactio præmittenda sit absolutioni; ergo, donec ex emendatione vitæ constiterit de vera pœnitentis conversione, differenda non est absolutio, sed supposito dolore & sincero proposito satisfaciendi statim post confessionem danda est absolutio. Relapsis etiam sæpius nihilominus conceditur à Deo recursus ad hoc salutis remedium. *Matth. 18.* Petro interroganti : *Domine, quoties peccabit in me*

me frater meus, & dimittam ei usque septies? respondebat Christus: *non dico tibi usque septies, sed usque septuagies septies.* Sicut & illud *Lucæ 17.* *Si septies in die peccaverit in te, & septies in die conversus fuerit ad te dicens: pœnitet me, dimitte illi.* Quod licet proprie de injuriis condonandis sit intelligendum, reducitur tamen etiam ad peccata per absolutionem remittenda.

Secundo. Confessarius pœnitentem confessum & rite dispositum absolvere nolens, per se peccat mortaliter, cum pœnitens facta confessione habeat jus ad absolutionem. Difficile est justum formare judicium de sufficientiâ dispositionis, quæ existentiam supernaturalis doloris & sinceri propositi involvit, præsertim si agatur de recidivis in eadem peccata relabentibus. Confessarius non sit nimis benignus, ne foveat multiplicationem peccatorum, nec nimium rigorosus, ne tempus vitæ in peccatis transactæ recogitantes in amaritudine animæ suæ à confessione deterreat, quare viam mediam ineat, ut peccata futura impediantur, & vulnera anteriora curentur.

Tertio. Relapsus in eadem peccata de se non est signum in priori confessione defuisse dolorem & propositum, sæpius enim confitemur peccata venialia dolorose satis, & cum vero proposito illa cum gratia Dei evitandi, dum moraliter certi existimus, quod in eadem frequenter simus relapsuri, scientes quod omnia venialia sine speciali auxilio divino evitare non valeamus.

Quarto.

Quarto. Ex regulis discretæ prudentiæ inferendum est, an frequens reincidentia in eadem delicta gravia clavibus subjecta sit argumentum defectûs veri doloris ac firmi propositi, si enim pœnitens multoties fidem fregerit, læsis non satisfaciendo, damna illata non reparando, ebriositatem, lasciviam, furta continuando, neglectis mediis præscriptis, prudentia dictat, quod huiusmodi relapsus ex inefficacia doloris & propositi profluxerit, qui enim efficaciter dolet de peccatis, & seriam habet voluntatem illa emendandi, media adplicabit fidele istud propositum adimplendi. Si itaque pergit se exponere iisdem periculis, licet externe dicat, se dolere ac emendationem proponere, neganda est, vel saltem differenda absolutio, donec pœnitens adhibitis mediis resipuerit.

Quinto. Ut prudens formari queat iudicium de dispositione pœnitentis, attendi debet ad circumstantias, plerumque si pœnitens piâ recollectione se præparaverit, longum & difficile iter in se suscepit, molestiam difficilioris transitus ad Confessarium, & moram temporis longam lubens perferat eo animo, ut latebras conscientiae accuratiùs perscrutetur, & fideliter confessionem peragat, si aliquamdiu sibi cautè prospexerit, ut pericula etiam remota fugeret intuitu confessionis faciendæ, signum est, quod ingressus sit semitam iustitiæ, & motu ordinato ad Scopum intentum dolens de peccatis festinet, ac proinde absolutionis beneficio gaudere debet, adjuncta pia admonitione, ne pœnitens ad priorem vomitum redeat.

Sexto.

Sexto. Quando adest causa aut suspicio malæ cujusdam consuetudinis, prudentis Confessarii est desuper interrogare pœnitentem, qui sub mortali illam ingenue manifestare tenetur, causa autem dubitandi, annon lateat aliqua consuetudo, est in sequentibus: si pœnitens deditus sit ebrietati, aut luxuriæ, quæ vitia non nisi maxima cum difficultate à subjecto eradicantur, si numerum non parvum perjuriorum, imprecationum, fraudum proferat; si debita non solvat, injuste acquisita non restituat, aut pia legata non tradat legatariis; si injurias haud remittat, sed vindictam intendat ex odio; denique si culpabiliter ignoret illa, quæ scitu sunt necessaria.

Septimo. Videndum tamen hic, an reincidentia proveniant ex fragilitate quadam intrinseca, an vero ab occasione extrinseca originem trahant, si primum, communiter docent Doctores, pœnitentem ordinarie posse absolvi toties, quoties Confessarius moraliter certus fuerit eum verè dolere.

Octavo. Gravis est obligatio ex parte Confessarii advertentis pravam pœnitentis consuetudinem, ut media præscribat idonea ad relapsum præcavendum, hæc media, si pœnitens sciens & sufficienter admonitus adhibere neglexerit, absolutio est differenda, quamvis de facto iterum dicat se esse paratum ad illa media impendenda, quia ex promissionibus anterioribus frustratis rationabiliter præsumitur, eum denuo hanc esse frustraturum, nisi fortè signa quædam specialia & extraordinaria doloris ostenderet, & mutatae

circumstantiæ suaderent eum nunc fidem mereri. e. g. Si interea gravis morbus, aliufque casus funestus illum, aut amasiam afflixisset.

Nono. Si ignoto Confessario ipse pœnitens fateatur suapte sponte, quod in prava consuetudine aliquamdiu hæserit spretis monitionibus unius aut alterius Confessarii, nunc vero paratum sese ostendat, quod in omnibus velit obedire Confessario, vereque contritus appareat, recte speratur illum per media præscribenda esse corrigendum, ac proin absolutio non est deneganda, quia humanitus maiorem certitudinem habere nequit Confessarius.

Decimo. Ad efficacius ac certius emendandum frequentem relapsum omnino expedit suadere consuetudinario, ut eligat prudentem & doctum Confessarium, cui semper confiteatur, quia, si vere sollicitus sit de salute, in illo excitabitur erubescencia, quæ eum à peccato sæpius committendo deterreat, dum idem peccatum sæpius eidem Confessario detegendum esse animadvertet, idemque Confessarius propter repetitas confessiones statum pœnitentis, & originem morbi spiritualis melius agnoscat, & conditioni pœnitentis magis accommodata media præscribet, cum aliàs, si de uno ad alium divertat, celare præsumatur pravam consuetudinem.

Undecimo. Minimè tamen injungat Confessarius, imo nequidem hortetur, ut ad se semper redeat hoc animæ morbo laborans, sed tantum consulat, ut invocata divina inspiratione unum
sponte

sponte eligat Confessarium, cujus directionem sequatur. *Pascite* (monet S. Petrus omnes Episcopos & Curatores animarum 1. Pet. 5.) *Pascite qui in vobis est* (hoc est : specialiter vobis commissum) *gregem Dei providentes non coactè sed spontaneè secundum Deum, neque turpis lucri gratià sed voluntariè.* Si rogetur, directionem cum charitate sollicità suscipiat non quæsitam, sed pœnitentis rogatu petitam, etsi esset proprius parochus, cum pro tali morbo expediat libertatem illam concedere.

Duodecimo. Ille, seu quisquis alius, cui se spontè submiserit, sicut accepit gratiam, tali pœnitenti illam administret tanquam bonus dispensator multiformis gratiæ Dei, benevolentiam & charitatem semper ostendat, ad fiduciam in Deo collocandam corroboret, ostendat se bene de eo sperare, speciatim nitatur explorare ejus genium, inclinationem, occasionem frequentis relapsus, ut medicinam utilem & media necessaria subministrare possit.

Decimo tertio. Pro praxi juvabit præprimis proponere illud, *memorare novissima tua.* Fiat frequens admonitio : *morte movieris tu & non vives, veniet mors horâ, qua non putatis, sicut fur in nocte.* Juxta Christi monitum, cogitetur & hoc verbum Domini : *Timete eum, qui potest & corpus & animam perdere & mittere in gehennam ita dico : hunc timete.* Proponatur severum Dei judicium, quod metuebat David orans : *non intres in judicium cum servo tuo.* Astutiam Dæmonis & ejus invidiam quoque nonnunquam exponat,

nat, quod *mendax* & *pater mendacii* vocatus sit à Christo Joan. 8. dum falsis promissionibus decipit homines, ut perdat.

Decimo quarto. Periculosum sanè est, Deum sæpius peccatis offendere, qui, sicut omnia in numero, mensura & pondere disposuit, ita quoque unicuique hominum certum dierum vitæ mortalis numerum fixit, quo impleto *tempus non erit amplius*, cessante statu viatoris cessat facultas meriti; frustra virgines fatuæ *oleum* quærunt, dum *clausa est janua*. Qui lumini gratiæ excitantis diu obstruxerunt oculos mentis, justo Dei judicio deferuntur, ut *eant post concupiscentias suas*, usque dum vel apoplexia, vel subita oppressio ruinæ vel vulnus lethiferum animam tollit; per consuetudinem quasi peccandi necessitas contrahitur, quamdiu impunè peccatur; delictum autem frequentatum divinæ gratiæ fontem sæpe occludit, sicut *Antiochus* scelestus orabat Dominum, à quo non erat misericordiam consecuturus, ita ad Deum diu contemptum frustra clamat peccator, mortis angoribus impulsus: pœnitentia fera rarò vera.

Decimo quinto. Omnino excitanda est memoria Christi patientis, & morientis, inde Sacramenta suam habent efficaciam, *non est in alio aliquo salus*, ajebat S. Petrus, vulnera Christi in passione recepta quasi refricant malitiosi, ut dicit Apostolus de peccatoribus: *Rursum crucifigentes sibi met ipsis filium Dei & ostentui habentes* Heb. 6. Quanta ergo eorum perversitas, qui peccata peccatis cumulant, & Deum, qui vasa iræ sustinet

in

in patientia, non desinunt ad vindictam provocare continuando malitiam.

Decimo sexto. Si recidivos adverterit naturali dispositione melancholicos esse, & pusillanimes, erigendi potius, quam terrendi sunt, ne in desperationem incidant, & dum observat numerum peccatorum diminui, laudandi sunt, & ut gratiæ divinæ cooperari pergant, animandi; sperare faciat integram sanitatem animæ, ostendat nos omnia posse in illo, qui nos confortat, si cœperimus *gustare, quoniam suavis est Dominus, misericors, & præstabilis super malitiâ*, paratus ad miserandum, si verè volumus.

Decimo septimo. Diu differenda non est absolutio, si consuetudinarius ritè dispositus esse videatur, ad aliquot tamen dies id aliquando fieri poterit, si Confessarius id utile judicaverit ad humiliandum pœnitentem, ut donum Dei pretiosissimum non vilipendat ob nimiam facilitatem illud obtinendi, unde prudentis medici spiritualis est, quandoque cum discretionem differre absolutionem, sic deterrebitur pœnitens magis à peccato, experientia enim testatur, pœnitentes post absolutionem aliquamdiu suspensam magis reddi cautos, ac cum majori fervore & dispositione ad Sacramentum hoc accedere, dum intelligunt ex amore animæ id fieri, & non ex asperitate, aut impatientiâ.

Decimo oétavo. Ne tamen per dilationem absolutionis pœnitenti jam disposito odiosa fiat confessio,

fessio, suaviter & mansuete proponat Confessarius, quanta huic Sacramento reverentia debeat, & quod graviter peccent Confessarii, qui perniciofa pœnitentibus dissimulatione, & assentatione illis placere volunt, *væ illis, qui consuunt pulvillos sub omni cubito manûs, ut capiant animas* Ezech. 13. ex quo pœnitentes intelligent Confessarium ex officii obligatione procedere, & ex eo poterunt judicare de sua obligatione. Etiam dum se absolutos fuisse meminerunt ob fidem habitam bonis propositis Confessario declaratis, minus molesta erit necessaria comminatio & hanc secuta denegatio absolutionis in materia gravi.

Decimo nono. Si consuetudinarius solitus fuerit frequenter relabi in eadem peccata mortalia, & post plures confessiones advertantur indicia veræ pœnitentiæ, consulenda est confessio generalis, quia non temere suspicari potest, plures confessiones antecedentes fuisse invalidas ob defectum debiti doloris, & necessarij propositi, cum eum defectum probet longa peccandi consuetudo, speciatim, si relapsus fuerit frequens in materiâ venereâ.

Vigesimo. Peccata incontinentiæ, quæ sine complice committuntur, supposita prava consuetudine difficillimæ sunt curationis, ut ait Doctor Toletus Cardinalis, cum nunquam desit occasio solitarie peccantibus; nec pudor coerceat voluntatem habitualiter in malum inclinantem, si per pravam consuetudinem occultissimam frequentati fuerint actus lege contempta, ideo frequentanda erit Confessio, & quidem apud eundem Confessarium,

farium, si fieri possit, qui cum debita severitate procedat contra talem infirmitatem, si radicam compererit, crudelis enim benignitas nimis facili absolute indulgens malitiæ facit damanda tranquillitate animas pluribus sæpe annis tali consuetudini inforlescere, & dum cæcus cæco ducatum præstat, ambos in foveam cadere, unum est, inquiunt PP. Conc. Lateran. quod sanctam maximè perturbat Ecclesiam, falsa scilicet pœnitentia: idcirco Confratres nostros & Presbyteros admonemus, ne falsis pœnitentiis laicorum animas decipiant, & in infernum pertrahipatiantur. Applicetur hoc imprimis huic materiæ.

Vigesimo primo. Confessarius pœnitentem turpi huic vitio adhærentem hortetur, ut principiis obster, nimis enim serò medicina paratur, dum mala per longas invalere moras, quare illum exciter, ut ipse sibi non desit, frustra sunt omnia hortamenta, consilia, remedia, si seria emendationis voluntas defuerit.

Vigesimo secundo. Remedia contra Luxuriam potissimum sunt sequentia. *Primum est.* Humiliter à Deo petatur donum continentiae, per quam corpus Spiritui, seu rationi obediat. *Secundum.* Abstineatur à saginatione & sensualibus cibi & potus deliciis, gulam enim constat inter peccata capitalia connumerari, cujus filias S. Thomas cum S. Gregorio dicit immunditiam, stultiloquium, scurrilitatem, ineptam lætitiā & mentis hebetudinem, quare castigando corpus & in servitutem redigendo juxta S. Pauli exemplum Deo ostendatur sinceritas illius petitionis. *Tertium.*

Cautè custodiantur sensus tum externi, præsertim visus, gustus, tactus, tum interni, præsertim Phantasia, & reminiscencia turpium, quæ aliquando visa vel audita sunt, vitetur ad hæc otium, quod est Dæmonis pulvinar. *Quartum.* Verè studiosus salutis sibi proponat Deum sibi præsentem, ubi instat libidinis tentatio, fugiat, dum per fugam spes est victoriæ, aut occupatio statim quærat, ut mens avertatur ab objecto tentante. *Quintum.* Consideretur frequenter mortis certæ hora incerta, & strictissimum per totam æternitatem irrevocabile iudicium. *Sextum.* Damna Luxuriæ investigentur, quod rationem obtenebret, vitam abbreviet, nauseam creet rerum cælestium, quia *carnalis homo non percipit ea, quæ sunt spiritûs*, & quod maximum læst, animam in æternum damnet.

Vigesimo tertio. Aliquando expedit sequi consilium Apostoli : *melius est nubere, quam uri*, & matrimonium suadendum præ statu religioso, aut Ecclesiastico, hoc ut provide suadeat, oret dominum, à quo recta consilia.

Vigesimo quarto. Non turbetur Confessarius, si labor adhibitus nihil profecerit, sufficit enim, quod plantando & rigando partes suas expleverit, nec ideo carebit mercede, ut asserit S. Briggitta in exemplo obvio : si duo mercenarii ex præscripto Dñi perfoderent montem durissimum, & unus aurum inveniret, alter vero nihil, uterque tamen ob laborem impensum æquali dignus esset præmio, nec Prophetæ, nec Apostoli, nec ipse Dominus noster semper fructum intentum prædicationis obtinuerunt. *Vi-*

Vigesimo quinto. Non est, cur turbentur consuetudinarii plenè emendati, quos nocturna molestant Phantasmata, nullo voluntatis motu causatæ immunditiæ, cogitationes penitus indeliberatæ; si anima Deum sibi præsentem, & omnia videntem cogitans nitatur purissimos Dei oculos revereri, dicere potest: *sanus factus* medicina Salvatoris: *si consistent adversum me castra, non timebit cor meum*, commendetur vespertina precatio, quam Ecclesia docuit: *Procul recedant somnia, & noctium Phantasmata, hostemque nostrum.* (Carnem, mundum, Dæmonem) *comprime, ne polluantur corpora*, & oratio quædam pro animabus in purgatorio detentis, suadeaturque, ut siquid humanitus passi fuerint, non erubescant in confessione proxima indicare, ne forsan in dubio hæreant, an directè vel indirectè consenserint.

Vigesimo sexto. Circa pœnitentes in eadem peccata venialia sæpius relabentes, videndum, an venialia illa frequententur ex quâdam inadvertentia, aut subito aliquo motu, ut contingere videmus in evagationibus, & distractionibus tempore orationis, in verbis otiosis, aut in motibus impatientiæ, aut videndum, an frequens in eadem venialia relapsus forsan ideo non curetur, quia venialia sunt, eaque sola sine dolore & proposito deliberato in confessionali proferantur ex consuetudine, in quo ultimo deficit pœnitentis dispositio, Sacramentalis enim absolutio ut ritè petatur, utique debet confessioni jungi dolor, & propositum requisitum pii conatus. Frequens cæterum in venialia commissa relapsus, suppositis, quæ jam indicata sunt,

I s

jure

jure divino supponendis , absolutionem non impedit.

Vigesimo septimo. Si sæpius adferantur eadem sola venialia, quæ per Phantasiam , distractionem involuntariam causata videntur, & de sufficientia materiæ dubitetur, suadeat pœnitenti, ut aliquod peccatum magis displicens addat, & dolorem de omnibus simul eliciat, vel moneat, ut singularem eliciat dolorem de aliquo veniali ab ultima confessione deliberatè admissio, ut consularur reverentiæ Sacramenti, & fructus ejus obtineatur; ex aliquorum venialium circumstantiis e. g. publica impatientia , levi damnificatione forsan graviter affligente proximum , ex periculo &c. item ex verbis Domini : *cui multum datum est, multum requiretur ab eo*, moveri poterit pius pœnitens ad dolorem supernaturalem unius, aut aliquorum talium peccatorum.

Vigesimo octavo. Si peccata sint venialia planè deliberata , ut mendacia officiosa , & frequens in illa relapsus , majori opus est cautela præsertim, si alia delicta non addantur , adest enim tum prudens metus de defectu doloris circa illa , ac proinde ad illum prius excitandi sunt per quædam motiva tum generalia , quod peccatum veniale fit contra Deum , & ab illo puniatur gravissima pœna purgatorii , cujus tormenta per fidem proposita non possumus pro figmento aut re levi reputare , quod aliquando etiam in hac vita casibus adversis infirmitate , imo & morte punitum fuerit, quod nequeat dici amor Dei ex tota mente, ex omnibus viribus, dum anima tam
vili

vili ex causa Deum offendit per mendacia ; tum speciale e. g. de mendacii turpitudine etiam ab ethnicis per lumen rationis agnitâ , quod nunquam ex quacunque utilitate vel propria vel proximi possit fieri honestum, & licitum loqui contra mentem.

Vigesimo nono. Si pius Confessario notus , qui ante paucos dies fuerat confessus, propter festum communicare desiderans confiteatur imperfectio- nes quotidianas, ut sunt distractiones vix volunta- riæ, verba otiosa, cum benedictione dimittatur, suadeaturque, ut tranquillo animo ad S. Commu- nionem se præparet. Non est semper indican- dum , quod sine absolutione ob materiæ insuffi- cientiam dimittatur, sed aliquando potest præ- scribi aliqua precatio sine satisfactionis Sacramen- talis mentione : sic dimitti possunt pueri , etiam adultus , ne forsan de statu animæ superbiat, aut perperam suspicetur Confessarii laxitatem.

C A P U T XX.

QUID AGENDUM CUM ILLIS, QUI IN PECCANDI OCCASIONE VERSANTUR.

Resp. imo. CUM è re Confessarii vel maxime sit, docente S. Carolo Borrom. Instruct. Pastor. cap. 16. ut, quæ sint eæ occasio- nes , perspicue sciat , breviter præmitto, quod occasio contradistincta à consuetudine, sit cir- cumstantia extrinseca alliciens ad peccatum, ut
coha-

cohabitatio & conversatio cum perversis hominibus aut aliquo, à quo advertit sibi imminere periculum, tripudia cum diverso sexu, officium, negotiatio &c. Periculum vero proinde est omne, five illud sit intrinsecum, five extrinsecum, ad peccatum inclinans, ac proinde omnis occasio peccandi est aliquod periculum peccati seu leve, seu grave, non tamen omne periculum peccandi est occasio delinquendi, sic assuetus mollitiei, etiam dum solus est, in periculo peccandi versatur, non est tamen in occasione, quia deficit circumstantia extrinseca ad peccatum inducens.

Secundo. Occasio remota, quæ raro cum peccato conjungitur, etiam periculum remotum nominatur, & proxima, quæ frequenter post se trahit peccatum, etiam periculum proximum dici solet, hæc si respectu omnium ad delictum frequenter allicere nata sit, ut aspectus fixus & continuatus rei valde obscænæ, absoluta nuncupatur, si propter fragilitatem ad peccatum allicit quosdam in particulari, non vero alios, respectiva audit.

Tertio. Frequentia peccandi desumenda est relative ad tempus & locum, sic qui semel v. g. in mense adit locum, in quo fere semper carnaliter peccat cum cajo, ille locus esset occasio proxima peccandi, quia toties, quoties convenit cum illa, peccat, ut supponitur, nec facile præsumat, cessare per hoc, quod mutata sit interna ad peccatum inclinatio, quomodo enim talis victoriam sibi polliceri possit, qui toties in illa occasione deliquit,
non

non video, cùm qui amat periculum, sit periturus in illo.

Quarto. Occasio proxima alia est voluntaria, in qua quis sponte permanet, & quam si deferat, nullum inde incommodum resultat; alia involuntaria vel physice, quam quis per vires naturales evitare non potest, vel moraliter, quam quis absolute quidem, sed non nisi cum gravi damno deferere potest, tales occasiones frequentiores sunt in peccato carnis, possunt tamen etiam esse in aliis materiis, ut in ludo, ebrietate, mercatura &c.

Quinto. Pœnitenti existenti in occasione remota absolutio non est neganda, si aliunde satis dispositus sit, imo omnem prorsus occasionem remotam evitare moraliter est impossibile, cujus vim ad peccatum remote tantum moventem facile superabit volens uti gratiis ordinariis.

Sexto. Voluntarie tamen sese exponere periculo etiam probabili tantùm peccandi formaliter illicitum est, & quidem ejusdem specie malitiæ peccatum, cujus periculo se quis ingerit, ex quo sequitur, quod homo advertens in aliqua occasione sibi imminere periculum proximum graviter delinquendi, teneatur occasionem illam vel deferere, vel periculum illud extenuare per actus virtutum à se elicitos, imo si advertens periculum istud non evitaverit, licet peccatum secutum non fuerit, hoc non obstante manet obligatio confitendi, quod se sponte exposuerit periculo tale peccatum grave committendi.

Sep-

Septimo. Dari potest absolutio existenti in occasione etiam proxima, quam vel phyfice, vel sine peccato deferere nequit, permanenti enim in tali occasione ad culpam imputari nequit, cum obligatio non sit ad aliquid, quod absolute, aut sine peccato præstari non potest, adeoque occasio illa tunc non impedit absolutionem, modo alias dispositus esse videatur, & paratus ad arripienda media emendationi necessaria, quæ si post aliquot confessiones non sequatur, differenda est absolutio, ut & pœnitens majorem concipiat peccati horrorem, & per notabilem emendationem Confessario eripiatur fundatum dubium de existentia doloris & proposito.

Octavo. Neganda est absolutio illi, qui facile potest, sed non vult deferere occasionem proximam peccandi graviter, ob defectum sufficientis propositi, & propter affectum ad peccatum, talis enim volens manere in occasione frequenter cum peccato conjuncta vult ipsum peccatum. Inter damnatas ab Innocentio XI. est hæc 6^{ima}: *Potest aliquando absolvi, qui in proxima peccandi occasione versatur, quam potest & non vult omittere: quin imo directè & ex proposito quærit, aut ei se ingerit.* Consonam huic thesin cujusdam Theologi Duacensis Guido Atrebatensis Episcopus damnavit: *Si pœnitens deferere nolit occasionem proximam v. g. Famulus intra tempus locationis suæ familiam in qua peccat cum domestica, caupo, qui solet inebriari, potest absolvi, quia licet ex justa causa exponere se proximæ occasioni peccandi, modo absit voluntas peccandi.*

Nono.

Nono. Quando pœnitens prima vice confite-
tur se esse in occasione voluntaria peccandi car-
naliter, & promittit serio, quod illam evitare ve-
lit, istum absolvi posse tradit S. Caroli instructio
Pastor. cap. 17. pag. 134. his verbis : *Et quidem,*
si probabiliter sibi Confessarius persuadeat, posse se
fidem primæ vel secundæ à pœnitente sibi factæ
promissioni dare, quod scilicet occasionem auferet,
poterit eum promissionis intuitu absolvere, sin au-
tem fidem semel atque iterum fregerit, ac tertio
idem polliceatur, absolutionem differat, usque dum
reipsa videat, pœnitentem se omni peccato libe-
rasse, in quo prius vixerat. Si occasio proxima
sit continua, secundæ promissioni de illa dese-
rendâ vix credendum est, quare discretum hic
sit Confessarii iudicium.

Decimo. Qui occasionem proximam non con-
tinuam peccandi, ut choreas, consortia, in qui-
bus frequenter peccat graviter, evitare non vult,
absolvendus non est, talis enim sciens propri-
am fragilitatem, & periculum peccandi, si illud
vitare nolit, verum propositum habere nequit,
quare absolvendi non sunt famuli aut adoles-
centes nocturno tempore ad fenestras mulie-
rum frequenter accedentes, & cum illis collo-
quentes, quamvis emendationem proponant.

Undecimo. Si filia frequenter peccet carnali-
ter cum famulo in domo patriâ, quam desere-
re nequit sine gravissimis incommodis, nec sine
infamiâ scelus manifestare potest, curare debet,
ut ex occasione proxima fiat remota adhibendo
sci-

scilicet media efficacia orationis, mortificationis, fugæ occultorum colloquiorum familiarium; minetur fallaci domestico se manifestaturam improba tentamina. Si minis non absterreatur, teneatur Patri indicare ut dimittatur è servitio. Si sincerum est castitatis tuendæ studium, Deus de efficaci remedio providebit, ut occasio ex proxima fiat remota; Si verò sincerum non fuerit, facilè ex remota fiet proxima.

Duodecimo. Si pœnitens circumstantias vel necessarias, vel utiles ad discernendum, an aliqua particularis occasio moraliter sit inevitabilis, & consequenter talis, ut pœnitens in illa aliquo tempore relinqui possit, Confessario in materia castitatis frequenter vel ex malitia, vel ex pudore, vel ex ruditate tegat, debet semper habere Confessarius mentem erectam ad Dominum, qui solus intuetur corda, si hanc normam practicam sequens à pœnitente fallitur, deceptio erit Confessario innoxia; Filiæ familias nunquam, nisi honeste possit ad cognatum divertere, suadendum est, ut domum, paternam deserat, cum secessus ob causam latentem bonæ de ipsa existimationi noceat, aliud est, si causa sit patens e. g. Si puella ad fidem conversa sciat se domi impediendam esse, quo minus Religioni, quam amplexa est, conformiter vivere possit.

Decimo tertio. Non lucrum adquirendum, nec alia utilitas, sed damnum verè grave incurrendum

dum & proximè imminens efficit moralem occasionis proximæ vitandæ impotentiam, & hæc necessaria est, ut licitè in tali occasione permanetur. Defectum rationis sufficientis ostendunt propositiones damnatæ, & quidem hæc quadragesima prima ab Alexandro VII. proscripta: *Non est obligandus concubinarium ad ejiciendam concubinam, si hæc nimis utilis esset ad oblectamentum concubinarium, vulgo regale, dum deficiente illa nimis ægre vitam ageret, & aliæ epulæ tædio magno concubinarium afficerent, & alia famula nimis difficile inveniretur.* Altera vero ab Innocentio XI. ordine 62. confixa: *proxima occasio peccandi non est fugienda, quando causa aliqua utilis, & honesta non fugiendi occurrit.*

Decimo quarto. Quando constitutus in occasione proxima adstruit moralem impossibilitatem deferendi occasionem, contra eum est fundata præsumptio, quod in animæ suæ perniciem fallere intendat Confessarium, ut absolutionis beneficium recipiat, quare diligenter inquirendum, num revera periculum adsit illius damni, quod prætendit, imo si prætexat infamiam propriam, aut scandalum proximo præbendum, si occasio deferatur, respondendum est, infamiam illam facile aliâ viâ declinari posse, & scandalum, quod timetur, non esse nisi acceptum, adeoque illud cum ruina propria spiritali non esse evitandum; reipsa autem scandalum dari certum, si occasionem illam frivolo prætextu utcunque suffultus non deferat, & Sacramentalis absolutionis incapacem mansurum.

Decimo quinto. Non sufficit, quod aliquis velit evitare peccandi periculum per actus proprios debitæ resistantiæ, quando aliquis animadvertit se vehementer inclinari in actus pravos, dummodo nactus fuerit occasionem eos actus patrandi, sed requiritur fuga illius occasionis; alias postea peccatum non evitabitur. Ratio est, quia nolendo tunc fugere, censetur amare periculum, & præsumitur futurus consensus, sicut Hebræis prædicebatur certissimè avertenda eorum corda, si Moabitica connubia non fugerent, nempe propter vehementem propensionem ad cultus superstitiosos.

Decimo sexto. Amare periculum censetur quisquis temerè, hoc est absque rationabili causâ subire periculum liberi consensus in peccatum, dum autem est rationabilis causa ex officii obligatione, aut charitate, piè, absque tentatione Dei in adiutorio gratiæ confiditur: sic dicendum de Confessario, medico, chirurgo non tantum in ipsis functionibus, sed & in studiis ad tales functiones præparantibus. Motus inordinati nunquam permittendi sunt: sola sciendi cupiditas, & curiositas nunquam tale studium honestant tanquam causa rationabilis.

Decimo septimo. Universim apprehendere periculum proximum peccandi, ubi prudentes nullum apprehendunt, scrupulosorum est infirmitas; e.g. si resalutet mulierem salutantem, aut honestæ congregationi assideat, talis heteroclitica anxietas generat temeraria iudicia, suspiciones, perplexitatem, temporis utiliter impendendi iacturam,

turam; securum hoc dari consilium potest; licitum, & commendabile est sequi actiones illorum, qui conscientiosi, prudentes, & devoti communiter censentur, *semita enim justi recta est.* Isaiaë 26. cap. *& rectus callis justi ad ambulandum.* Laudabilis quidem est illa sancti cujusdam Doctoris sententia: *Timere culpam, ubi culpa non est, piarum castarumque mentium est,* sed eâ debet interpretatione temperari, ut christianam vigilantiam doceamur.

Decimo octavo. Officium judicis, Advocati, Procuratoris, Mercatoris, Militis, Consiliarii non est occasio proxima peccandi, cum peccata, quæ inter eos multi perpetrant, per media opportuna omnes de salute æternâ solliciti constanter vitare possint, causa non est, sed tantum occasio remota, quidquid horum officiorum est, si, qui ejusmodi aliquam vitæ conditionem amplectuntur, meminerint se esse christianos.

Decimo nono. Frequentare popinam per se non est periculum peccandi absolute proximum, est tamen non paucis respective proximum, nempe his, qui ad debita reddenda, ad familiam suam alendam se faciunt superfluâ consumptione impotentes; his, qui sæpe inebriantur, qui rixis sunt addicti, qui verbis obscænis, detractionibus &c. peccant, & peccare faciunt alios, qui ludos vel ob temporis, aut pecuniæ notabile dispendium, vel ob turpitudinem illicitos ibi exercent, & hi, si periculum istud evitare noluerint, absque beneficio absolutionis dimittantur.

Vigesimo. Mulieres & puellæ indecenter ornatae, scandalosè vestitæ, gravissime sunt reprehendendæ, cum adolescentibus & pusillis peccandi occasionem præbeant, nec absolvendæ donec honeste & christiane vestitæ compareant, ut præclare statuit Em. Cardinalis Grimaldus Archiepiscopus Aquensis apud Henricum à S. Ignatio de Sacram. Pœnit. his verbis : *absolvendæ non sunt mulieres & puellæ, quæ, postquam satis monitæ sunt de malo, quod in immodesto se vestiendi modo latet.* Neque etiam, dum in tali habitu accedunt per sacrilegam temeritatem immemores christianæ modestiæ, pasci merentur corpore & sanguine humillimi & castissimi Christi.

Vigesimo primo. Non vereantur Confessarij debite perfungi officio suo, advertentes pœnitentem versari in occasione proximâ aut consuetudine peccandi, nec metuant illum sine absolutione dimittere, si nulla sequatur emendatio, majus hisce temporibus est periculum excedendi per laxitatem, quam per severitatem in administratione Sacramenti pœnitentiæ. *Isidorus l. 2. Sent. c. 13.* ait : *Sunt, qui pœnitentibus securitatem cito pollicentur, quibus bene per Prophetam dicitur : curabant contritionem filiae populi mei cum ignominia dicentes pax pax & non erat pax. Cum ignominia igitur curat contritionem, qui peccanti, & non legitime pœnitenti promittit securitatem.*

Vigesimo secundo. Causæ laxitatis Confessoriorum sunt variæ. *Prima* est amor hominibus placendi, & timor displicendi, in hoc statu naturæ corruptæ adeo frequens, ut per sæpe à semitâ
justi

justi judicii propterea recedatur, major pars hominum abhorret arctam viam crucis & pœnitentiæ etiam post multa & magna scelera, præ rigidis placent Confessarii, qui loquuntur placentia, & consuunt pulvillos, ut conscientia peccatoris molliter indormiat. *Secunda* est amor popularis æstimationis, quam ut adquirant multi, malunt indulgentiorum Confessariorum multitudini sese aggregare, quam propter Sacerdotalem fortitudinem, & proximi charitatem agitari stimulis popularis contumeliæ. *Tertia* est naturale desiderium habendi multitudinem pœnitentium, vel ob famam nescio quam vel turpis lucri gratiâ.

Vigesimo tertio. Siqui longo tempore in occasione vel consuetudine peccandi perstiterint, & tamen interea sæpius confessi fuerint, nunc autem vitam serio emendare incipiant, suadenda est illis confessio generalis, quia prudens subest dubium de valore antecedentium confessionum, ut autem non deterreat difficultas, offerat Confessarius instructionem super modo eam instituendi.

CAPUT XXI.

QUID AGENDUM CUM ILLIS, QUI IN
ODIO ET INIMICITIA CUM ALIIS
VIVUNT.

Resp. primo. **R**udes invidiam sæpe cum odio confundunt, quare, si se accusent, quod proximum odio habuerint, inquirendum, an verum, & quale fuerit odium; quod in se non est, nisi averfio voluntatis ab illo, quod tanquam malum apprehenditur, hæc averfio potest esse ab ipsa persona, in quantum quis illi vult inferre malum, vel cupit, ut inferatur, sicut & si de malo alterius gaudeat, de bono tristetur, odium hoc oppositum charitati peccatum est ex genere suo mortale; potest quoque hæc averfio esse contra qualitatem personæ adhærentem, quod quis sit injustus, usurarius, lascivus, inobediens &c. ubi odisse injustitiam præcise, aut usuras peccaminosum non est, quo sensu dicit David: *iniquos odio habui, vidi prævaricantes, & tabescebam*, instruendi sunt simplices, quomodo amor proximi cum sancto illo odio jungatur, & tunc verè ametur, dum ejus peccata non amantur.

Secundo. Cum ex inimicitia oriatur odium, ex odio varia nascantur peccata, si quis tantum confitetur, se quodam tempore in inimicitia vixisse cum proximo, diligenter examinandus est pœnitens, num tempore istius inimiciæ, & quoties mala gravia serio imprecatus fuerit, aut talia re ipsa intulerit, an & quoties, & coram quot per-

personis inimico graviter detraxerit: vel detrahendo gravia ipsi damna causaverit, an fovendo inimicitiam, & illam externe ostendendo alios scandalizaverit, ubi cognito delictorum statu paterne illum adhortetur Confessarius ad depouendam inimicitiam, & ad reconciliationem evangelicam, *remittendo de corde suo*, & non exter-nam tantum, ac simulatam suaviter inducat.

Tertio. Quamvis offensus servato ordine juris possit exigere satisfactionem pro injuria sibi il-lata, tamen offendenti velle malum, ut illi ma-lum, illicitum est, & contra charitatem, sicut & peccaminosum est illi negare signa communia charitatis, quæ ante offensam sibi mutuo exhi-bere solebant, aut ostendere signa externa veræ inimicitiae, quia lex, qua prohibemur odisse ini-micum, vetat signum odii; arguendi tamen non sunt, qui communia ista signa ad tempus ex justa causa subtrahunt, ut si Parentes ad exemplum Davidis 2. Reg. 4. hæc denegent liberis, contra voluntatem Parentum nubentibus, aut aliter in-obedientibus, ad ostendendum justum dolorem, aut ex intentione, ut errorem agnoscentes corrigantur.

Quarto. Pœnitens, qui inimico reconciliari, aut signa consueta & communia dilectionis ex-hibere recusat ex vindicta, indispositus est, & absolvi non potest; retinet enim affectum ad pec-catum per ulciscendi desiderium permanens, quod etiam vitandum est parentibus, & superio-ribus, ne prætextu correctionis foveatur in corde odium.

Quinto. Ne tamen ignoscere recusans omnino deferatur, suaviter illum excitet Confessarius, ut per aliquod tempus humiliter à Deo postulet gratiam se ipsum vincendi, & vindictam Deo committendi, proponantur etiam illi quædam charitatis exercitia, ut conformiter exemplo Christi quotidie quasdam preces persolvat, & Deo suam, sui que inimici salutem commendet, bene perpendens, quid sibi in similibus circumstantiis fieri vellet, idem etiam inimico faciendum esse judicabit, si ad hæc verba orationis dominicæ adtendat: *dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.*

Sexto. Ad promovendam reconciliationem utile est hoc ratiocinium: inimicus, qui felicitatem nostram vel aperte, vel occulte subvertere adlaborat, lædendus non est, attenta lege charitatis erga nosmetipsos, si enim hunc lædimus, odium ejus ingravescet, majorique flagrabit nocendi cupiditate, ita ergo felicitatem nostram ipsi destruimus contra legem naturalem; ignoscendum igitur est inimicis, & è medio tollenda injuria tanquam causa odii, qua sublata eodem inimicum loco habebimus, quo cæteros homines.

Septimo. Si pœnitens dicat se inimico remisisse injuriam illatam, ut veritas loquentis manifestetur, interroget Confessarius; an illum honorifice alloquatur, aut salutantem resalutet, an æquo animo ferat, quod alii cum illo conversentur & amicitiam foveant, si enim similia ægre tulerit, aut amicitiam illius cum aliis dissolvere conetur,
sicut

sicut & si illum videns in aliam viam deflectat, ut signa communia isti exhibere non teneatur, aut ejus conspectum subterfugiat, signum est simulatae reconciliationis, & latentis odii.

Octavo. Ut Confessarius advertat, an sincere loquatur pœnitens, qui confitetur, se hucusque quidem sincere non remisisse, nunc autem vere & ex corde remittere, faciat sibi exponi totam seriem injuriæ illatæ, ubi ex modo narrandi, & ex verbis prolatis sine difficultate con-jiciet Confessarius, qualiter interne sit constitutus confitens, si enim lateat adhuc in corde odium, sine rancore, & æstu ferventis animi seriem rei non exponet, si autem averfio reipsa sit sublata, narrabit cum temperamento modestiæ, & charitatis.

Nono. Distinguendum hic est inter affectum odii, aut vindictæ, & inter naturalem injuriæ memoriam, vel animi resultum ad inimici conspectum, hos enim naturæ horrores statim ab initio deponere impossibile est, unde, si pœnitens dicat, se quidem non odisse, attamen non posse aspicere, alloqui, aut salutare inimicum, sine motu amaritudinis & rancoris, videndum est, an sint involuntarii naturæ motus, dum plerumque in memoriam tantum recurrit horror injuriæ acceptæ, & tunc pœnitentem absolvendum esse constat, si vero sint motus voluntarii conjuncti cum imprecatione gravis mali, aut cum desiderio vindictæ, Confessarius inducat illum ad remittendam ex corde offensam, quod si facere renuat, tanquam indispositus absolutione careat.

Decimo. Inimico veniam petenti, & testanti quod vere doleat, tenetur offensus ex corde remittere secundum legem Christi Luc. 17. *Si frater tuus. . . peccaverit in te, & dicit, pœnitet me, dimitte illi,* generaliter tamen is reconciliationem quærere tenetur, qui posuit causam inimicitiae, *si offers. . . relinque ibi munus, & vade reconciliari fratri tuo, Matth. 5. non pedibus corporis inquit S. Augustinus, sed motibus animi,* & quidem ad id inter duos æquales titulo justitiæ tenetur, qui prior læsit, si vero sint disparis conditionis, prudentia opus est. Nec filius, famulus, subditus à Patre, Domino, superiore gravius læsus, eadem humiliationis signa exigere potest, quæ Pater offensus à Filio, aut Dominus à famulo superior à subdito requirit; sufficiat exterioribus signis ostendere, quod cesset animi commotio

Observa. Inimicorum dilectio includitur in præcepto universali, quo proximum propter Deum diligere adstringimur, ut liquet tum ex ipsa idea proximi, & ratione motiva amoris erga proximum, tum ex variis scripturæ locis, præsertim *Matth. 5. ubi Christus scribis & Pharisæis qui versum 18. cap. 19. Levitici: Diliges amicum tuum sicut te ipsum,* de solis Judæis & consanguineis interpretabantur, ait: *ego autem dico vobis, diligite inimicos vestros, benefacite iis qui oderunt vos, orate pro persequentibus &c.* unde quod dicitur: *odio habebis inimicum tuum,* non est ex Lege sumptum, sed additum ex prava Judæorum interpretatione.

Unde-

Undecimo. Si pœnitens ad remittendum aliquo qualiter inclinatus, dicat, valde durum esse, quod ex integro condonare debeat injuriam gravem ab illo sibi illatam, cui varia ab ante præstiterat beneficia, respondendum est, licet id durum videatur, tamen impossibile non est, sed maxime meritorium, dum etiam ingrato sponte remittit injuriam, quod ut facilius fiat, proponantur illi exempla Christi Domini, S. Stephani, vel alterius Sancti.

Duodecimo. Non tenemur per se inimico exhibere signa particularia dilectionis, aut beneficia specialia, qualia sunt mœstum consolari, infirmum invisere, aut hospitio suscipere, pecuniam mutuare, ad familiare alloquium admittere, quia sine his signis dilectio proximi subsistere potest; per accidens tamen similia signa exhibenda sunt, si inimicus sponte veniam petit tempore & modo debito, aut si illius necessitas gravis id exigit, si ex negatis ejusmodi signis grave scandalum oriatur, & si per illa signa offenso simul & Deo reconciliari commode possit inimicus, alias in perverso animo permansurus; cuilibet enim mandatum est de proximo, ut illius ruinam spiritualem avertat, quia *hoc est præceptum meum*, inquit Christus Joan. 15. *ut diligatis invicem.*

Decimo tertio. Expedit hic sæpius proponere motiva, quæ ad mutuum amorem, & ad congaudendum aliorum felicitati nos incitare possunt, ut sunt eadem natura humana, in qua relucet ipsius Dei imago; eadem Christi beneficia, ejusdem hæreditatis promissio; & idem finis, ad quem

quem conditi sumus, ignoscendum tandem est, si æternum perire nolumus, ac proinde melius est cito ignoscere, ut periculum evadamus, & per hoc Christo placeamus, qui discipulis rogantibus, ut ignem de cælo in impios faceret descendere, iratus dixit: *nescitis, cujus Spiritus estis. Apostolus monet: alter alterius onera portate, & sic adimplebitis legem Christi.*

C A P U T XXII.

IN QUO PONITUR INFORMATIO PRO CASIBUS, IN QUIBUS AGITUR DE OBLIGATIONE RESTITUTIONIS.

Primo. Cum peccatum injustitiæ sit valde frequens hisce temporibus, & sæpius in materia restitutionis adducantur casus valde difficiles, caveat Confessarius, ne semper resolvat ex tempore, restitutionem esse aut non esse faciendam, cum resolutiones ejusmodi obnoxie sint periculo erroris, quare Confessarius conetur exacte scire principia inprimis generalia hujus materiæ, pro quo

Secundo. Restitutio tanquam actus justitiæ commutativæ, quo res aliena redditur, aut damnum injuste illatum reparatur, non ex violatione charitatis, sed solius justitiæ commutativæ oritur, quia restitutio æqualitatem ponit inter datum & acceptum, inter damnum & compensationem ejus, quod ad justitiam commutativam pertinet, & si ex læsione justitiæ legalis, distributivæ, aut vindicativæ,

tivæ aliquoties obligatio restitutionis oriri dicatur, verum id esse docent Theologi, si simul viole-
tur justitia commutativa.

Tertio. Ad habendam regulam generalem circa obligationem restitutionis sequentia notentur, *primo*: In restitutione solius rei bona fide acceptæ, tantum quis restituat, quantum de re aliena adhuc possidet, vel quantum inde factus est ditior. *Secundo*: In restitutione ratione injustæ acceptionis aut damnificationis, tantum restituat, quantum illatum est damnum, ut Dominus indemnis servetur. *Tertio*: In restitutione ex contractu omnis res quæ perit, suo Domino perit, & omnis res quæ culpa perit, culpabili perit.

Quarto. Obligatio restituendi nunquam oritur ex damno absque omni prorsus culpa alteri illato, quia absque illa nulla datur injuria, ubi autem nulla intercedit injuria, nulla nascitur obligatio restitutionis, cum injuria contraponatur justitiæ commutativæ, ac proinde, si quis casu fortuito etiam grave damnum minime prævisum intulerit, compensare illud non tenetur, quamvis damnum ex actione aliunde illicita sequatur.

Quinto. In foro conscientiæ ad obligationem gravem restituendi requiritur culpa Theologica gravis, nisi speciale intervenierit pactum, nec ante sententiam judicis tenetur quis compensare damnum sine culpa Theologica gravi illatum, bene tamen post illam, quia sententiæ secundum leges ex culpa juridicè præsumpta latæ se conformare tenetur subditus, quod pariformiter dicendum

dum extra officium aut contractum ; si adfuerit culpa merè juridica.

Sexto. Restitutio ordinariè facienda est illi, qui damnum passus est, quia cujus jus immediatum est violatum, illum indemnem servari æquitas naturalis postulat. Res à possessore bonæ fidei, ut sunt commodatarii, depositarii &c. ablata istis, non autem Domino restitui debet, quia per possessionem & detentionem rei in jura Domini succedunt. Res à possessore malæ fidei ablata non huic, sed Domino est restituenda.

Septimo. Quando etiam in confuso tantum notus est Dominus, res in causas pias non est eroganda, sed diligentia adhibenda, ut Dominus determinatus inveniatur, & si Dominus sit mortuus, ejus hæredibus aut propinquis est facienda restitutio, non comparente autem Domino, nec ejus hæredibus, rem inter pauperes dividendam esse in jure disponitur.

Octavo. Si alicui videatur probabilius rem esse alienam, tenetur illam Domino cognito, vel pauperibus, si cognosci nequeat, restituere cum omnibus fructibus, quia prudens formare non potest Judicium, rem esse suam, imo si utrimque æqualis omnino sit probabilitas, adeo ut dubium prudenter deponi non valeat, res illa cum altero, de quo dubitatur, est dividenda.

Nono. Communiter ad restitutionem sunt obligandi, qui à quibuscunque personis varias res & suppellectilia coemere solent, maxime post depræ-

deprædationes aut incendia, sicut & qui similia emunt à Filiis familias, ab ancillis aut famulis, licet pretium datum non sint recepturi, quia rationabiliter dubitare debent, annon illa sint parentibus aut dominis occulte subducta.

Decimo. Ordinarie etiam ubi restitutio facienda est certa, urgendus non est pœnitens, ut ante absolutionem impetrandam restituat, sed sufficit seria promissio de restitutione quamprimum facienda, nisi pœnitens fidem sæpius modo datam culpabiliter fefellerit, quo in casu neganda est absolutio, donec prius restituat.

Undecimo. Pœnitens qui ob prudentem timorem propriæ infamiæ aut alterius incommodi per se ipsum restituere nequit, curare tenetur, ut restitutio fiat per alium fidelem, adeo ut res restituenda secure perveniat ad manus creditoris, ipse Confessarius si urgente causa electus onus hoc in se suscipiat, sedulo caveat, ne aut sigillum Sacramentale, aut fama pœnitentis violetur.

Duodecimo. Male faciunt illi, qui debitum præsertim ex delicto etiam per partes & successive contractum, statim moraliter & quidem totum, si possint, non extinguunt, quia creditores exponunt periculo damnorum, & injuste retinent res alienas, ad quas restituendas se obligatos esse sciunt.

Decimo tertio. Absolvendi non sunt, qui restitutionem rei alienæ differunt sponte usque ad mortem futuram, aut qui illam hæredibus committere

mittere intendunt, peccatum enim non dimittitur, nisi adsit seria voluntas restituendi ablatum, quæ sane non adest, cum satis prævideant dilationem illam, aut commissionem esse periculosam, & quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris, est regula generalis, quam ipsa lex naturalis præscribit

Decimo quarto. Si ab aliquo moribundo adferatur casus restitutionem concernens, sed adeo dubius, ut Confessarius illum modo resolvere non possit, nec mora patiatur fieri inquisitionem aut interrogationem apud doctiores, persuadeat illi Confessarius, ut coram testibus aut hæredibus declaret moribundus, aliquam pecuniæ summam extradendam esse Confessario, eamque ad causam piam esse exponendam, tum ut fama ad restitutionem obligati conservetur, tum ut hæredibus, si causa restitutionis faciendæ non inveniatur, pecunia sub prætextu ignoto restituatur, vel etiam causis piis impendatur, si sponte id moribundus elegerit; ad hoc ultimum moribundus non est inducendus à Confessario, quatenus respicit proprium hujus commodum, aut utilitatem Ecclesiæ propriæ, vel familiæ; sed tunc præstat consilium distribuendi pauperibus, dum creditores sunt incerti.

Decimo quinto. Restitutio rei alienæ, aut damni illati compensatio non est necessaria necessitate mediæ in re, cum non sit medium ordinatum ad justificationem, & defectus illius suppleri possit per sincerum voluntatis affectum, dummodo impotentia physica aut moralis non adesset, hæc enim

enim à restitutione excusat, quamdiu durat, unde illa cessante prior obligatio reviviscit.

- *Decimo sexto.* Afferenti se esse impotentem, dum alias obligatio ad restitutionem est certa, non semper fidem adhibeat Confessarius, ne facile decipiatur, sed sedulo inquirat, num reipsa adsit impotentia, & unde illa proveniat, plures enim sæpe nimium rerum temporalium tenaces, ut ab onere isto externe liberentur, impossibilitatem falso prætendunt, in conscientia nullo modo per hoc deobligati; aut etiam ex propria culpa sese quandoque impotentes reddunt, dum bona dilapidant, aut laborem, ex quo lucrum reportare possunt, sponte negligunt, aut etiam œconomiam moderate non coarctant, minime curantes damna illorum, quibus compensatio est facienda, & tales, quia reparationem de se necessariam culpabiliter negligunt, absolvendi non sunt, nisi specialia emendationis indicia adpareant, quia si res aliena non reddatur, pœnitentia non agitur, sed dissimulatur.

Decimo septimo. Qui propter furta etiam levia successive continuata ad magnam quantitatem pervenit, adeo, ut alter grave damnum passus fuerit, ad compensationem obligatur, licet ab initio non habuerit intentionem graviter damnicandi, sufficit enim, quod voluntarie grave damnum reipsa causaverit, cum Dominus rei æque rationabiliter sit invitatus, si res notabilis successive, ac si simul auferatur, & si talis animus semper habeat perveniendi ad notabilem quantitatem, in singulis furtis etiam levibus gra-

Neo-Conf.

L

viter

viter delinquit propter malum affectum. Si damnificatio plures nullo nexu conjunctos gravat, & levis sit quoad singulos, lucrum autem sit magnum, gravis est obligatio dandi pauperibus, aut adplicandi ad pias causas, cum notabiliter disciscere velle de alieno sit gravis injustitia.

Decimo octavo. Pœnitens restitutioni obnoxius moneri necessario debet, ut parti læsæ satisfaciat, præsertim si maneat prudens dubium, an obligationem istam adprehendat, quamvis damnum illatum sit confessus, quia simplices peccatum agnoscentes, sæpe de obligatione competente non cogitant; si autem prudenter judicetur scire hanc obligationem, adhuc indirecte talem pœnitentem monere poterit Confessarius dicendo: non dubito, quin serio intendat satisfacere ob damnum causatum, quare ab ulteriore admonitione abstineo.

Decimo nono. Si restitutionis difficultas obmoveatur à pœnitente, proponat illi damnum illatum reparandi necessitatem, & quam inania sint mundi hujus bona, de quorum possessione ne per horam quidem certus esse potest homo, & si etiam male adquisita ad hæredes pertranseant, vix de illis gaudebunt, ut commune fert adagium, adeoque difficultas tollenda est, ne & temporalia & æterna damna sequantur.

CAPUT XXIII.

QUID OBSERVANDUM CONFESSARIO
CIRCA POENITENTES, QUI VARIIS
VEXANTUR TENTATIONIBUS.

Primo. **E**Xagitati quandoque tentationibus non statim animo cadant, sed mentem & vires excitent ad certamen ut vincant, *fidelis enim Deus, qui non patitur vos tentari supra id quod potestis, sed faciet etiam cum tentatione proventum ut possitis resistere* 1. Cor. 10. dum ipse Deus sæpe permittit tentationes in bonum ipsius tentati, qui huiusmodi tentationes vincens experietur virtutis incrementum, animi tranquillitatem ob frequentem victoriam, & conjunctionem animæ cum Deo, de quo Sap. 3. *Deus tentavit eos, & invenit illos dignos se.*

Secundo. Tentatio tanquam incitamentum ad peccatum oritur vel à natura nostra corrupta, prout quilibet *tentatur à concupiscentia sua abstractus & illectus* Jac. 1. dum vis imaginativa, & intellectus excitatur ad cogitationes malas, vel à Dæmone, dum varia objecta mala repræsentantur, cum impetu superante vires consuetas passionum, quas aliquis ab ante sæpe expertus; vel denique à Dæmone & simul à concupiscentia nostra, quales tentationes sunt magis communes, homines enim sumus, adeoque nihil humani à nobis alienum esse judicare oportet.

Tertio. Tentatio in se, sicut & prima cogitatio de objecto etiam turpi & prohibito ad culpam

pam non imputatur, quamdiu quis debitam adhibet resistantiam, nec liberum ponit consensum, ad omne enim peccatum requiri voluntarium nōrunt Theologi, siquis tamen malum, ad quod tentatur, sponte amplectitur, tentationi succumbere dicitur, *concupiscentia enim cum conceperit, parit peccatum.*

Quarto. Ad superandas tentationes multum conducit diffidentia sui ipsius, & christiana humilitas, quia Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam, impetrat quoque auxilia divina hīc necessaria constans & devota oratio, monente Christo Domino: *petite & accipietis;* orationi adfociari debet fortitudo, quæ subsidia divina precibus impetrata adhibet, mentis anxietatem excutit, ac impedit, ne quis se temere periculo exponat.

Quinto. Vitandum vel maxime otium, ut semper occupati inveniamur, ne inimicus homo superveniens nociva seminet zizania, hæc enim quilibet fedulus & laboriosus vel impediet, vel radices agere non sinet, desidem autem, & otiosum stringet laqueus Diaboli, prout exemplum Davidis Regis adulteri simul & homicidæ luculenter & satis ostendit.

Sexto. Qui pie volunt vivere in Christo, persecutionem, & tentationem patientur qui autem genio indulgent, item qui per acediam torpent, & de salute animæ solliciti non sunt, erroneè putant se esse à tentatione liberos dum à Diabolo captivi tenentur, & in quodvis malum pro-
ruunt,

ruunt, seducti à propria concupiscentia, nullam luctam experiuntur, horum falsa pax, & securitas eos facit compassione dignos, cum multo deterioris sint conditionis quàm illi, qui per tentationes discunt ejus sententiæ divinæ veritatem: *militia est vita hominis super terram*; quia hi peccatum evitare efficaciter intendendo, & tentationi fortiter in fide resistendo, spiritualia victoriæ commoda obtinent, isti vero decepti per falsam speciem libertatis fiunt *servi iniquitatis*, divinæ majestatis reos se faciunt, & æternæ damnationi, nisi resipiscant, obnoxios.

Septimo. Quando pœnitens confitetur tentationes esse nimis vehementes, aut continuas, reponendum, omnia nos posse in Deo, qui nos confortat, nec diffidendum esse auxilio Dei, quod etiam in tentatione præsens est, ut S. Paulus exemplo suo nos docuit qui videns *in membris legem repugnantem legi mentis*, & ab illa liberari cupiens, responsum à Deo accipiebat: *sufficit tibi gratia mea*, quæ in illo vacua non fuit.

Octavo. Tentationes præsertim molestæ aperiendæ sunt Confessario tanquam directori spirituali eo fine, ut ille possit pro solatio & spirituali directione pœnitentis media necessaria præscribere.

Nono. Quamvis suggestiones diabolicæ diutius durent, nullo tamen modo signa externa illas manifestantia prædat, vultu simuletur plena animi tranquillitas, si quis præsens fuerit, intentius instetur operi, quod tunc peragendum,

aut colloquio attendatur, compressiones oculorum, capitis inflexiones, motus labiorum, etiam crucis formationes tempori & loco incongruæ tantum præbent mimicum spectaculum aspicientibus & hos vel movent ad risum, vel ad commiserationem, vel aliquando ad suspicionem affectationis superbæ, quâ laus timoratae conscientiae captatur. Si solus fuerit, nequaquam cum hoste tentante contendat verbis, quia talis altercatio tentationem augere solet. Expedientissimum est brevi piâ cogitatione se armare, & in Domino spem figere, tum statim ad operas congruas divertere; sæpe cogitanda Dei præsentia.

Decimo. Si oriantur tentationes adversus angelicam puritatem, cavendum, ne quis nimium & immoderatae speculetur turpitudinem actûs, ad quem ponendum tentatio inducit, dum prætextitur, hoc fieri, ut magis abhorreatur, facile augebitur phantasia; potius cogitetur, quod coram præsentente Deo nimis vile sit creaturam ab eo immortalitate donatam, & ad altiora elevatam deprimi ad ea, quæ brutis sunt communia.

Undecimo. Siquis tentatur Spiritu vindictæ ab inimico sumendæ, conetur ille à memoria expellere injuriam sibi illatam, viva enim hujus repræsentatio hominem magis instigat ad ulciscendum, ubi cessante tentatione cogitet, quod Deo vindicta relinqui debeat, & concedendum sit aliquid fragilitati humanæ, ut omnis ulciscendi animus deponatur, cogitetur parabola de servo nequam.

Duodecimo. Sunt qui tentantur circa prædestinationem, & plerumque homines devoti, quos hoc modo Dæmon perturbare, & à via justitiæ dejicere intendit, his persuadeat Confessarius humilitatem, & obedientiam nobis à Deo præcipi, signumque prædestinationis certum esse, si simus verè humiles Deo constanter obedientes, prohibuit Deus *scrutari investigabiles vias suas*, jussit autem per bona opera certam facere vocationem.

Decimo tertio. Vana est, & maxime periculosa, adeoque tanquam inanis contemnenda hæc aliquorum consultatio: quid faceres, si aut peccare, aut æternam damnationem subire deberes? quid eligeres, si vel hoc immane tormentum tolerare, vel istud delictum perpetrare cogereris? deliberationes ejusmodi elidantur hoc modo: ne in ipso quidem inferno miser esse possem, si amore & gratiâ sua me Deus foveret. Solum itaque hoc necessarium est, ut diffidam mihi, & confidam in Domino, qui non deserit, nisi deferatur.

Decimo quarto. Nonnulli usque adeo putant se à tentationibus immunes non esse, si aspiciant res honestas, aut etiam Sacras Christi, Deiparæ, & aliorum Sanctorum imagines, adeo ut aspicientes experiantur repræsentationes obscænas, motus turpes, aut etiam cogitationes blasphemæ & hæreticæ; verùm taliter tentati non cedant tentatori, sed pio mori sanctæ Matris ecclesiæ se audacter conforment imagines aspiciendo & reverenter asservando, quia objecta ista non possunt esse causa talium sceditatum, neque motus isti sunt voluntarii, sed vana illusio perturbatæ

phantasiæ, cui nisi providè resistatur, paulatim inducit emotæ mentis delirium insanabile. Confessarii prudentes monent oblivione & contemtu phantasmata illa esse dissipanda, & audiendum esse monitum Eccles. 38. *Fili! in tua infirmitate non aspicias te ipsum, sed ora Dominum, & ipse curabit te.*

C A P U T XXIV.

IN QUO TRADITUR MODUS AGENDI
CUM HÆRETICO, AUT JUDÆO,
QUI AD ECCLESIAM CATHO-
LICAM ADMITTI
DESIDERAT.

Primo. **N**ON hac in re cujuslibet petitioni statim fides adhibenda, plures enim dum premit necessitas aut vitæ commodioris desiderium illicit, Ecclesiam aut veram Religionem se quærere simulant, dum re ipsa quærunt culinam, aliudve commodum temporale, quod genio liberior indulgere faciat, voti compotes facti vel ad priorem vomitum redeunt, vel externâ simulatæ religionis Catholicæ figurâ abutuntur ad improba pravi animi consilia, quæ vel avaritia, vel ambitio suggerit; quare probandi sunt Spiritus, utrum ex Deo sint. Qui non intrant per ostium, quod est Christus, aut bene ingressi gratiam humilitate non custodiunt, horum conversio constans esse non poterit, cujus veritatis testimonium exhibent Ecclesiæ primordia in Simone Mago, Hymenæo, Cerintho, aliisque.

Secundo.

Secundo. Diligenter proinde inquirendum in motiva & causam, cur Religionem illam, in qua natus & educatus quis fuit, deferere, & catholicam amplecti desideret, causa hæc, si alia sit, quàm invenire veritatem, & animæ salutem, nullius erit fidei, dicente Domino : *quærite primùm Regnum Dei* &c. Juvat etiam inquirere in conditionem illius, statum & capacitatem, ex quibus veritas motivi subsistentis haud raro derivatur, si solidis ex conjecturis remaneat dubium de sufficientiâ motivi, ad fidei professionem festinari non debet.

Tertio. Si motivum verum adesse comperiat, & convertendus constans perseveret, inquirendum, an voluntariè adhæserit errori alicui contra veritatem fidei catholicæ etiam postquam hæc sufficienter fuit proposita, & postquam cognovit illam tanquam revelatam sustineri ab universali Ecclesia, an verò erroneæ doctrinæ adhæserit ex simplicitate, ignorantia, informatione parentum, magistrorum, & prædicantium aut quia defuit sufficiens instructio, an dispositus aliquando fuerit ad errorem illum deponendum, si veritas innotuisset, aut saltem tunc, dum se sistit, habeat sinceram intentionem Catholicæ Ecclesiæ se submittendi, si compererit, eam esse veram.

Quarto. Si dicat aliquoties incidisse dubium, annon illa, quæ à Catholicis credi, & necessario credenda esse audivit, item quæ forsan observavit fieri à Catholicis, sint præferenda his, quæ inter suos audivit, & vidit contraria,

suadeatur, ut aures cordis non obstruat voci Dei interius loquentis, sed, cum agatur de salute æternâ, inquirat. Opportuna erit similitudo de homine constituto in bivio, qui, nisi desipiat, non omittet interrogare, dum potest, quæ via ad patriam ducat. De infirmo dubitante, cui duorum medicorum diversissimæ sententiæ corpus suum committat.

Quinto. Cum dubitans, aut de æternâ salute anxie sollicitus de Catholico, cui suum dubium, vel anxietatem aperit, præjudicium concipiat, eum pro suâ religione locuturum, expedientissimum erit consulere, ut à Deo aliquot diebus constanti oratione petat illuminationem intellectûs, cum *omne donum perfectum de sursum sit à Patre luminum*, pro exemplo sit Cornelius Centurio, Sergius proconsul, ille conversus per Petrum, hic per Paulum, sed moncatur, ut integerrima sit animæ dispositio, & ex amore Dei doleat de peccatis, quorum scit se reum, quia *in malevolam animam non potest introire Spiritus sapientiæ*. Benignè se tali paratum exhibeat, quando, & quotiescunque redire voluerit, ad *dandam scientiam salutis*. Hoc medium primordiale doctis, indoctisque perinde congruit, sed postea disparibus mediis ducendi sunt. Si obediat, desinit esse hæreticus coram Deo seu, ut vocant, formalis.

Sexto Nomine veritatis Catholicæ hic venit illa, quæ vel Sacris literis expresse continetur, aut ex illis clare deducitur, vel quæ habetur ex traditione Apostolica, vel ex Conciliis generalibus

bus legitime congregatis, aut à summo Pontifice utpote universali Capite definita tanquam de fide.

Septimo, In principio instructionis studeat informans enervare præjudicium indifferentissimi particularis, quod quilibet in Religione Christiana, sive Romano - Catholica, sive Lutherana, sive Calvinistica illa fuerit, salutem animæ invenire possit, ac proinde ostendat, quod unica tantum possit esse vera Religio, cum hæc sit ab ipso Deo, qui tanquam prima veritas nescit docere opposita. Quare

Octavo. Perperam & perniciosè excogitata est illa doctrina circa articulos fidei substantiales, & accidentales, omne enim à Deo revelatum ad fidei substantiam pertinet, cui prudens & firmus assensus præstari debet, quia autoritas Dei in loquendo infallibilis intercedit, adeoque in omnibus à Deo revelatis, & quæ Ecclesia ut credenda proposuit, captivare tenemur intellectum nostrum in obsequium fidei.

Nono. Criterion, quod pro dignoscenda vera Ecclesia adferunt Protestantes, nimis generale est, prædicationem enim puri verbi divini, & Sacramentorum administrationem Lutherani æque prætendunt ac Calvinistæ, & tamen inter se litigantes non conveniunt, exemplo sit augustissimum altaris Sacramentum, de quo pugnantia loquuntur Lutherani, & Calvinistæ, quare pro veritate Ecclesiæ aliæ notæ characteristicæ assignari debent, quæ in sensu vero & Catholico sunt sequentes.

Decimo.

Decimo. Ecclesia debet esse *Una, Sancta, Catholica, & Apostolica*, ut ante sæcula quatuordecim & medium declaravit Conc. Nicænum, *una* quidem per unam ubique doctrinam, & veram unionem cum suo capite Romano Pontifice, cui unitati non obstant quæstiones quædam à Scholasticis disputatæ, cum non contendatur de materiâ fidei definitâ, sed quis modus definitam, omnibusque Catholicis certam fidei thesin explicandi melior videatur e.g. quomodo cum præscientia Dei, quam docemur per textum: *omnes vias meas prævidisti*, libertatem arbitrii nostri apriori phrasi, seu loquendi modo concilianda videatur. Quamdiu nullus ex oppositis loquendi modis damnatur summi Pontificis, aut legitimi Concilii definitione, utimur liberâ disputandi facultate. *Sancta* sanctitate doctrinæ moralis, cum, quidquid facere & vitare jubemur per Evangelium, & scripta Apostolorum, & sacros Ecclesiæ nostræ canones, sit pura & intaminata doctrina & quæcunque actiones reprehendi merentur, sint contra Regulam, quam pastor æternus nobis fixit per Ecclesiam docentem. *Catholica* græcè, latinè autem *universalis* per quatuor mundi partes protensa, cum antipodes Sacrificium & Sacramenta, & caput visibile profiteantur, sicut nos germani. *Apostolica* fundata à Christo per se, & per Petrum, cæterosque Apostolos, ac 42. discipulos, quibus defunctis Christus sacerdos in æternum suffecit, & usque ad consummationem Sæculi sufficiet alios. Accedunt Miracula, Prophetiæ, Martyria, conservatio continuâ inter Idololatrarum, & hæreticorum persecutiones successorum S. Petri traducta per seriem octodecim fere sæcu-

sæculorum à S. Lino, qui primus S. Petro successit usque ad Pium VI., qui nunc Romanæ Ecclesiæ Cathedram occupat.

Undecimo. Ecclesia aut vera non est, aut necessario in rebus fidei & morum infallibilis, cum *columna, & firmamentum veritatis* dici nequeat, si posset fallere, cumque sola scriptura Sacra, in quâ multa continentur *intellectu difficilia*, quæ *indocti* per ignorantiam, *instabiles* per malitiam *depravant*, per se solam esse non possit Regula ad decidendas controversias, & ad dubias fidei quæstiones resolvendas sufficiens, alium judicem admittamus necesse est, talis nequit esse privatus S. Biblia legentium Spiritus, seu proprium cujusque ingenium, cum e. g. inter Lutheranum & Calvinistam sibi contradicentes nihil sit, quare alterutri potius assentiri oporteat, sed Ecclesia in Conciliis generalibus legitimè adunata, aut etiam Pontifex ex Cathedrâ loquens, pro quo tanquam divi Petri successore rogavit Christus Dominus, ne fides illius deficiat, & ut confirmet fratres.

Duodecimo. Sicut extra arcam Noe, sic extra hanc veram Christi unicam Ecclesiam salus inveniri non potest, ideo necesse est eam esse visibilem, si enim, qui pereunt, sua culpâ pereant, necesse est constare hominibus, ubi doceri possint; si ex Christi sententiâ: *qui Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus* necesse est scire, quorum securo ministerio nobis Dominus loquatur. Hujus Ecclesiæ filii, hujus civitatis Sanctæ nos cives efficimur per Sacramentum regenerationis ex aquâ & Spiritu Sancto.

per

per Baptismum facti sumus subditi potestati hierarchicæ Episcopi, & summi Pontificis; si Ecclesia esset composita ex solis iustis, aut prædestinatis, & consequenter invisibilis, nesciremus, an obediendum sit Papæ, aut Episcopo, cum certi non simus, an sint in statu gratiæ, imo nequidem, an nos ipsimet simus in statu gratiæ.

Decimo tertio. Hisce, si fides adhibeatur, proponi possunt illa, in quibus protestantes nobiscum conveniunt, quod Deus sit unus in naturâ, tribus in Personis, quod sit remunerator bonorum operum, & vindex malorum mediante iudicio, quo bona & mala opera disquiret filius Dei pro nobis incarnatus, & passus. Hæc omnia, nullo eorum puncto excepto, credimus, quia Deus omniscius, & verax, ac Sanctus nobis ea revelavit attestante Ecclesiâ.

Decimo quarto. Descendendum deinde ad dogmata controversa inter Catholicos, & eos hæreticos, ad quos pertinebat conversus e. g. de justificatione hominis, de numero Sacramentorum, de Purgatorio, de cultu Sanctorum, de Præsentia reali Christi in Eucharistiâ, de Authoritate Ecclesiæ Romano Catholicæ. Sed observari omnino debet, quid Personæ instruendæ congruat; aliter dirigendus est doctus, aliter homo rudis, aliter sanus, aliter in periculum vitæ per morbum redactus. Quisquis autem fuerit, monendus est, ut constanter pergat à Deo petere illuminationem intellectus & bonæ voluntatis confirmationem, & ut reflectat, quantis falsitatibus deludantur heterodoxi à suis instructoribus e. g. quod

quod efficaciam passionis Christi deprimamus, docendo meritum alterius boni, docendo Sanctorum pro nobis intercessionem, eos tanquam mediatores Christo æquiparemus, docendo, quod Romani Pontifices contra libertatem novæ legis induxerint Judaicam fervitutem, per cæremonias per dies Jejunii, abstinentiæ &c.

Decimo quinto. Si sufficienter super scitu necessariis informatus sit Profelytus ab hæresi, præparetur ad confessionem generalem, explicando modum facilem, ut, quantum fieri potest, sit integra, & quid sit dolor supernaturalis, & propositum vitæ Deo dignæ, quomodo Sacerdos tanquam judex absolvat & quare sanctæ communioni præmittenda sit ex præcepto divino confessio Sacramentalis, dum præmitti potest à reo peccati gravis juxta verba Apostoli: *Probet autem se ipsum homo, & sic de Pane illo edat.*

Decimo sexto. Examen conscientiæ, cum juxta S. Synodum Tridentinam fieri debeat per diligentem sui discussionem explorando conscientie latebras, occasiones negotia, & animi vitiosas propensiones discutere debet conversus ab hæresi, reliqua (ut dicit S. Synodus de pœnit. Sess. 14. c. 5.) Quæ diligenter cogitanti non occurrunt, in universum eadem confessione inclusa esse intelliguntur, pro quibus fideliter cum Prophetâ dicemus: *ab occultis meis munda me, ipsa vero confessionis difficultas ac peccata detegendi verecundia, gravis videri posset, nisi tot tantisque commodis & consolationibus levaretur, quæ omnibus dignè ad hoc Sacramentum accedentibus per Absolutionem certissime conferentur.*

Decimo.

Decimo septimo. Formula professionis fidei in Idiomate converfis noto est exhibenda; Pius IV. juxta Concilii Trid. dispositionem præscripsit, quibus verbis facienda sit professio fidei, & ut opportune ad usum cuique paracho, aliisque præsto sit, in Agenda Colon. exhibetur latinè, germanicè, & gallicè, in statutis Syn. Part. I. Tit. I. c. 8. omnes hæresi infecti ad Ecclesiæ Catholicæ gremium admitti flagitantes publicè fidem orthodoxam juxta formam à Pio IV. præscriptam jubentur profiteri. Agenda Josephi Clementis anno 1720. edita idem præcipit, hanc utilissimo Coloniae approbato brevi commentario germanico illustravit P. Bruns Dominicanus. Alia exstat brevior formula, quâ quidam utuntur in conversione rudium, aut dum est moræ periculum.

Decimo octavo. Quantum ad Jurisdictionem Confessarii notandum est, quod, nisi moraliter certum sit pœnitentem fuisse tantum hæreticum materiale, facultas absolvendi ab hæresi requiratur, S. Synodus Tridentina declaravit quidem, quod Episcopus Jure ordinario absolvere possit ab hæresi, non tamen Vicarius Episcopus, sed postea Clemens VIII. S. Sedi eam facultatem reservavit, inde usque nunc potestas delegata datur Episcopis eorumque Vicariis cum facultate subdelegandi, ideo specialis necessaria est facultas, quam dat vel Nuntius Apostolicus, vel Episcopus vel ejusdem Vicarius generalis; legem reservationis Papalis, & facultatem delegatam ordinarii frustrari non licet ex levi conjecturâ necessitatis præsumptæ, aut hæreseos purè materialis, aut ob ignorantiam conversi, cum facilè possit con-

convertens adire Vicarium generalem & legi se conformare.

Decimo nono. Congruâ instructione præparatum ad Confessionem benignè Confessarius excipiat, ut ad exemplum Christi veri Pastoris ovem longo errore deviam, ad salutare ovile pertrahat, & quia hunc ardui momenti actum timidè primitus aggreditur, paternè auxilium subministret, à prolixis interrogationibus circa numerum & circumstantias abstineat, dum hæresis ad eam usque ætatem continuata satis indicat, nulla interim Ecclesiæ præcepta fuisse observata; specialis contemptus, scandalosa aliorum seductio e.g. Si prædicans convertatur, Sacrilegia, Blasphemix explicari debent. Opera Sacramentalis satisfactionis non imponantur valde gravia, ut *jugum Christi suave, & onus ejus leve* benignè doceatur. Imposita pœnitentia confessum ab hæresi, censura, & peccatis pro foro interno absolvat communi hæc formâ: *Dominus noster &c. & ego auctoritate ipsius te absolvo ab omni vinculo excommunicationis & interdicti.*

Vigesimo. Quando Judæus ad Christum & ejus fidem converti desiderat, non admittatur, nisi (quantum per temporis, aliasque circumstantias fieri poterit) diligenter probatus, quia ob odium Jesu Nazareni Redemptoris nostri quasi innatum, & parentum, aliorumque tum exemplo, tum hortatu magis irradicatum, contra Judæos præsumptio est, quod vel paupertate coacti, vel criminalis justitiæ metu urgente moveantur ad petendum Baptismum, ut liberius titulo lanionis,

Neo - Conf.

M

vel

vel propolæ possint pagos, & vicos percurrere, tenuique mercatu lucrum quærere obvelato per Religionem fraudandi proposito; ea propter laude, & imitatione dignum censendum prudentis cujusdam parochi Consilium, qui Judæo robusto Baptismum petenti tria operosa opificia proposuit, qui, dum horum unum elegit, & impigre exercuit, signum veræ conversionis dedit.

Vigesimo primo. Si ratio movens censeatur sufficiens, in eo omnis labor est collocandus, ut instruatur & convincatur Christum verum Messiam & mundi Redemptorem modo advenisse, quem frustra adhuc expectant Judæi, dum Prophetiæ & vaticinia antiquæ legis de Messia non ad principatum terrenum fundandum, sed ut *auferatur iniquitas, & deleatur peccatum*, venturo sunt impleta, id quod haud obscure indicant vaticinia tum Jacobi Patriarchæ, *non auferetur sceptrum de Juda, & Dux de femore ejus, donec veniat qui mittendus est*, tum Isaïæ, *ecce Virgo concipiet & pariet Filium, & vocabitur nomen ejus Emmanuel*, tum denique Danielis de septuaginta hebdomadibus, in cujus hebdomadæ ultimæ medio occidetur Christus; post evoluta tot annorum septennia apparuit dispersio Israëli-tarum sedentium sine templo, sine summo Sacerdotio, sine Principe in diversis mundi partibus, ut prædixit Osce propheta. Hæc miseria populi à Deo maledicti jam non septuaginta tantum annis, sicut Babylonica transmigratio, sed annis mille septingentis & ultra duravit, durabitque imposterum.

Vige-

Vigesimo secundo. Myſteria Ss. Trinitatis, & Incarnationis peractæ ſi ſatis ad fidei actum eliciendum propoſita fuerint, pergat Confefſarius cum fundamento proponere, ex Eccleſiis chriſtianis unam tantum eſſe veram & ſalvificam, eamque eſſe ſolam Romano-Catholicam, pro qua ſunt motiva credibilitatis, ſcilicet antiquitas Religionis noſtræ, vera miracula directe in confirmationem fidei noſtræ perpetrata, & modus mirabilis, quo Religio noſtra fuit propagata, quibus addi poſſunt notæ characteriſticæ ſuprà adductæ.

Vigesimo tertio. Informetur deinde in illis, quæ ad fidem noſtram pertinent, & ſcitu ſunt neceſſaria neceſſitate mediæ & præcepti, in quibus ſufficienter inſtructus, diſponatur ad ſuſcipiendum baptiſmi Sacramentum cum ſupernaturali dolore de peccatis perſonalibus, ſi enim reus unius, pluriumve peccatorum mortalium, vel cum cordis affectu ad unicum ex commiſſis mortalibus, vel cum dolore tantum naturali hoc Sacramentum ſuſceperit, effectum ejusdem non conſequitur. Imo ſi vel peccato tali delectari pergat, vel dolori merè naturali ſciens acquieſcat, novo peccato ſacrilegii ſe polluit, cum in hac Dei providentia nullum peccatum perſonale remittatur, niſi per actum doloroſum fuerit retractatum.

CAPUT XXV.

QUOMODO DIRIGENDI SCRUPULOSI.

Primo. **S**ciendum, quod scrupulus sit inanis apprehensio peccati, ubi peccatum non est; inanis, quia levi prorsus aut etiam nullo nititur fundamento. Concipitur vel de præteritis vel de præsentibus, vel de futuris.

Secundo. Non statim judicet Confessarius penitentem esse scrupulosum, licet se frequentes animi turbati angores pati queratur, anxietas enim talis in quibusdam peccatoribus oritur ex remorsu conscientiae, ideoque justa est, & fundata ob vitam negligenter, si non impiè, peractam, vel ob sacrilegam confessionem, seu occultato aliquo mortali, seu ex aliâ causâ. Judicium eorum, qui vanis phantasmatibus delusi hominum spiritualium volunt esse censores, conscientiam salutis æternæ studiosam & timorem Domini scrupulos vocat crisi erroneâ. Ut dignoscatur, quinam verè sint dicendi scrupulosi, attendendum est ad sequentia: si quis valde frequenter confiteatur & dubia inania proponat, acceptoque prudentis Confessarii responso, aut ejus discreto Consilio non acquiescat, sed in omni re evidentiam quærat, & quaquaversum cursitet novi Consilii causa in rebus etiam claris, si anxietates internas ridiculis motibus oculorum, capitis agitatione, gestibus indecoris prodant, aut semper ad sua dicta, & facta reflectens actionem, aut locutionem sub
initi-

initium apprehendat ut illicitam , & ideo ab-
rumpat, modo ut licitam repetat ; si nimis anxie
semper confiteatur, in aliis cum quâdam fluctua-
tione hac illac animum divertat , in aliis hæsitet
quasi deliberans , an liceat pergere in actione
ad ulteriora, an verò, etsi causa non appareat,
subsistendum sit, ut discutiatur, quomodo hac-
tenus obligationi suæ in anteriori actionis par-
te satisfecerit.

Tertio. Tres potissimum scrupulorum causæ
assignantur, in quas diligenter est inquirendum,
Deus scilicet, ipsa hominis complexio, & Dæmon;
Deus quidem , non quod falsas hujusmodi ap-
prehensiones immittat , sed quod justis de cau-
sis majorem luminis vigorem non concedat, ut
homo per inquietantes scrupulos discat, quàm
rectè moneat Apostolus : *ne innitaris prudentiæ
tuæ.* Item cautiùs, ac magis sollicitè pro pecca-
tis præteritis satisfaciat, & à dissoluto vivendi
modo se retrahat. Complexio deinde hominis,
quatenus proveniunt ex corporis , cerebri &
sanguinis temperie, cum scrupulorum materiam
sæpe subministret humor melancholicus, fasti-
diosa conversatio , aut solitudo. Dæmon deni-
que, qui in hominis interitum maximè intentus,
animas virtutum exercitia amantes sub specie
majoris perfectionis ad actiones devotionales
tempore , loco, modo incongruo inducere, &
per inordinatum amorem proprium spretis sa-
lutaribus monitis ad eas continuandas animare,
atque ita scrupulorum , simul & occultæ super-
biæ laqueis constringere allaborat, dum eas ani-
mas ad manifesta peccata allicere non potest.

Quarto. Si anxietas proveniat ex recordatione dolorosa peccatorum anteriorum, quæ verè talia sunt, & verè patrata, & inde nascatur averfio à talibus actibus morumque mutatio, utilis est scrupulositas, sicut agebat Job : *Verebar omnia opera mea, sciens quia non parcis delinquenti, & sicut petiit David: Confige timore tuo carnes meas.* Ejusmodi scrupulositatem sollicitè caveris animæ, ne forsan concomitans vana gloria, superbia, tepor actiones pias inficiat, paulatim Deo miserente subsequitur jucunda serenitas mentis, & delectatio supernaturalis; & licet non subsequeretur, cum illa *pax, & gaudium* sint liberale donum Dei, minimè autem merces virtutibus promissa, tranquillè cum solidâ fiduciâ dici Deo poterit, & debebit: *fiat voluntas tua, non hic satiabor ab ubertate tua, sed tunc, cum apparuerit gloria tua.*

Quinto. Si non inveniatur certa causa præcedens, & nihilominus horror animum turbet, & constans animadvertatur anxietas, præsertim in auditione Missæ, communionem, & lectio spiritualis non reficiat, imò etiam molesta sit, ex naturali complexionem videtur esse turbationis origo, pergendum tunc erit fortiter, & fiduciali oratione ad Deum confugere oportebit dicendo: *Tu Domine usquequo?*

Sexto. An scrupuli à Dæmone excitentur, ex sequentibus dignosci poterit; si quis antè in servitio divino fervens, consideratâ Christi sententiâ: *multi vocati, pauci verò electi*, aut consideratâ severâ ultione divinæ justitiæ, aut Dei præ-

præscientiâ territus sensim de mentis constan-
tia dejiciatur ad languorem, & inclinetur ad
desperationem de salute obtinendâ, sentiatque
cum Caino, qui dixit: *major est iniquitas mea,*
quam ut veniam merear quamvis semper pec-
cata mortalia evitare studuerit. Item si quis gra-
viter & sæpe ira contra domesticos, alióve
excandescat, insatiabili avaritiâ facultates augere
quærat, ambitiose per media illicita se extolle-
re nitatur, minores autem imperfectiones cor-
dis, oris, operum verbosè accuset, imiteturque
culicem excolantes, Camelum autem deglutientes.
Item si quis libenter se ipse dicat magnum pec-
catorem, in Dei servitio valdè imperfectum,
correptiones autem tum fraternas, tum pater-
nas impatienter audiat, & malit rigidioris dis-
ciplinæ zelator ipsi etiam Confessario videri,
quàm esse.

Septimo. Confessarius si in pœnitente scru-
pulos & scrupulorum radicem petitiâ à *Patre*
luminum gratiâ discretionis spirituum se invē-
nisse credat, benigne illum & suaviter inducat,
ut cogitet, quàm periculosum sit in itinere ad
æternitatem suoapte iudicio stare, quod ideo
Deus constituerit iudicium Sacramentale, ip-
sique Confessarii etiam omnibus titulis optimi
quoad suas animas debeant ab aliis dirigi, ne Papa
quidem excepto. Permittat, ut una alterave vice
cum omnibus circumstantiis etiam superfluis,
cumque omnibus occurrentibus dubiis etiam fri-
volis exponat statum suum, quantumcunque longa
fuerit verboritas, patienter sustineat, quo semel,
iterumve factó, doceat, quomodo confiteri im-

imposterum debeat; ostendat miseriam hominis, qui credit se lethali morbo corporis affectum, & medicis obstinatè contradicit, de quorum scientiâ, optimoque erga se infirmum affectu certus est.

Octavo. Si pœnitens urgeat contra Confessarii consilium frequentem super quibusdam speciatim peccatis confessionis repetitionem, paternè dicat, quod adhuc defectum speratæ docilitatis animadvertat, quanquam non possit non persuasum habere, quod Confessarius eum neque fallere neque perfidâ Sacramenti administratione perire ipsemet velit. Ostendat, quod, si pœnitens verè cupiat fugere peccatum, etiam tale temerarium judicium de proprio Confessario fugere teneatur. Dicere etiam poterit, si Confessarium domesticum haberet, diu noctuque paratum ad centies, & ultra auscultandum confessiones, & in nullo puncto contradicentem, & toties quoties repetentem: *absolvo te*: quid spiritualis commodi per talem assentatorem Dei & Ecclesiæ judicio damnandum sibi putet esse procurandum?

Nono. Quisquis valdè angitur considerato periculo æternæ damnationis, & animadvertit, se per cogitationes de obligatione curandi salutem animæ frequentissimas turbari, & impediri ne officiis sui statûs fungatur, sicut oportet, e. g. in curis domesticis, rusticatione, opificio &c. eligat sibi Confessarium pium, & doctum cum proposito, quod illi in omnibus salutem con-

cer-

cernentibus præstare velit obedientiam, si autem illam facultatem eligendi non habet vel ob defectum plurium Confessariorum in eo loco, aut quia Regularis est, accommodet se divinæ providentiæ, & tali ministro, quem Deus assignat, se obedienter subjiciat, sicut Christus dixit: *qui vos audit, me audit, & qui vos spernit, me spernit.* Occasio extraordinario confitendi dabitur, aut extra confessionem petendi opportunum consilium. Fervidâ igitur oratione gratia Spiritûs Sancti & donum intellectus petatur, ut secundum Regulas prudentiæ per obedientiam Deo in personâ Confessarii, qui per illum, & pro illo, in hoc divino tribunali judicat, humiliter exhibendam superatis noxiis illis anxietatibus dies suos in pace disponat, hoc si fecerit, non deerit auxilium Domini, à quo recta consilia, & justa sunt opera.

Decimo. Proponat sibi, reflectendo ad miseras, quas passus est ex scrupulis anterioribus, quæ & quanta sint mala, quæ ex inani isto metu nascuntur; & quidem si ex naturali proveniunt complexione scrupuli, hi cor constringunt ob continuos angores, sanguinem sæpe corrumpunt, Spiritus vitales exhauriunt, & interdum hominem periculo amentiae exponunt; inhabilem faciunt ad opera, quæ exigit status, in quo Dei providentia illum posuit, sive Ecclesiasticus sit, sive Sæcularis aut Religiosus, maritus, pater herus, aut alius ad certa munia assumptus. Non raro etiam debilitant animi fortitudinem, obedientiam, orationem, & spem plane evertunt, adeo,

ut desperationis vitium inducant. Magis nocent, si à Dæmone ortum habeant, quia directe in ruinam spiritualem ejusmodi anxietates excitantur; ut homo cupiditatibus suis indulgens in servitutem Diaboli perducatur.

Undecimo. Conversatio cum scrupulosè anxiis est constanter evitanda; cæcus enim cæco semitam ostendere haud poterit, ac proinde regula prudenter agendi sint tales, in quorum actionibus, & vivendi normâ communi hominum judicio apparet serenitas mentis, tranquilla & bene ordinata negotiorum tractatio, & divini servitii observantia providè regulata, hos imitari intendat scrupulosus, tanquam ad eundem finem natus, & renatus.

Duodecimo. Si ex conjecturis moraliter certum videatur, quod radix scrupulorum sit naturalis hominis complexio, adhibenda sunt media naturalia, expediet consulere medicos, cum *propter necessitatem creaverit illos Dominus, & honorari jusserit* Eccli 38. interea dum per medicinam convenientem corporis & mentis ægritudo curatur, medicus spiritualis salubrem animæ languenti medelam adferre conetur,

Decimo tertio. Pœnitens, si diu in consuetudine peccandi vixerit & salutari pœnitentiâ motus à viâ pravâ ad semitam salutis transiens per delictorum memoriam variis sese anxietatibus obrui Confessario queratur, non statim docendus est illas pro vanis phantasmatibus futilium scrupulorum reputare, & spernere, sed ad majorem

jorem peccati horrorem ingerendum, & mentem ad dolorem supernaturalem eliciendum efficacius incitandam jubeatur instituere confessionem generalem, quæ ut ordinatius fiat, pro circumstantiis personæ, & temporis in eo statu transacti, & occasionum, instruatur super modo ad integritatem etiam materiale congruo, nempe monendo, ut nihil ex verecundiâ omittat, & ut verè intendat omnes morbos Spirituales pandere adinstar corporaliter ægrotantis medico sincerè pandentis quidquid noverit esse medico pandendum; in confessione huic generali taliter institutæ proximâ, aut duabus, tribusve si pœnitens quædam super circumstantiis non tantum notabiliter aggravantibus, sed & quæ speciem mutant, aut super numero proferat prius non dicta, quia non inciderant, benignè Confessarius audiat, compertoque, quod non ex verecundiâ, sed ex merâ oblivione omiserit, moneat, ut imposterum ab indagine ulteriori abstineat. Ratio Theologica hujus Consilii est, quia universalitas doloris, animi ad nihil omittendum parati dispositio, adhibitúsque in discussione conatus faciunt de integritate formali judicium sufficienter certum, & longa subsequenter indaginis continuatio phantasiâ opplet repræsentationibus periculosis, & impedit speratam progressionem in semitis mandatorum Dei, & Ecclesiæ, sicut itinerans continuò respiciens retro impedit se, quominus progrediatur, faciliúsque relabitur, sicut antè ceciderat.

Decimo quarto. Si pœnitens nimium angatur circa præparationem ad confessionem, monendus

us est, non requiri nisi diligentiam ordinariam, & præparationem, qualem in aliquo negotio œconomico notabili prudens paterfamilias adhibere solet, nec ob dubium de sufficientiâ examinis repetendæ sunt confessiones, cum eas validas fecerit bona intentio nihil eorum occultandi, quæ ad perfectam cum Deo reconciliationem dicenda occurrebant, & dolor universalis, etiam absolutio legitimè secuta iudicium Sacramentale compleverit.

Decimo quinto. Cum scrupulosi alii generaliter circa quamlibet materiam, alii circa particularem inquietentur (sicut observatur in corporaliter infirmis, aliis in toto, aliis in aliqua tantum parte corporis) frequens morbus scrupulositatis est circa fidem. Confessarius exploret afferentes dubitationem, negationem, an lectione, vel colloquiis causaverint periculum, si ita, tractentur tanquam rei, si verò non, tanquam scrupulosi, & hi moneantur, ut non luctentur protestationibus, & laboriosis contradictionibus mentalibus, sed cogitationes illas spernant instar viri prudentis, qui catelli innoxios latratus citius cessare facit prætereundo, quàm adolescens resistendo. Illi autem moneantur, ut abstineant à lectione controversiarum, etiam S. Bibliorum, si ex disputandi pruritu ea lectitârint. Univerſim expedit tentatis super fide Theologiam non callentibus cogitare: credo, quod crediderunt simplex & rectus corde Franciscus, Theresia, aliæque Sanctæ animæ nunc Deum videntes.

Decimo sexto. Fiduciam erga Deum haud raro labefactat nimia anxietas de salute obtinendâ, dum frequenter cogitatur prædestinatio, reprobatio, finalis perseverantiæ incertitudo, quorundam post multas virtutes lapsus, & impœnitentia in fine vitæ; verùm ne talis anxietas in desperationem adducat, proponatur, debere quidem nos meditari *terribilia judicia Dei super filios hominum*, ut vana præsumptio caveatur, sed eas cogitationes temperandas meditatione divinæ erga nos bonitatis, quâ nos jubet sperare per Christum, quod sola bona opera nostra nequeunt impetrare, cum fiducia cogitetur nos bonum Dominum habere, & faciamus cum filiali timore, quod suadet S. Petrus Epist. 2. cap. 1. *Quapropter fratres magis satagite, ut per bona opera certam vestram vocationem, & electionem faciatis.*

Decimo septimo. Siquis bonæ mentis, & probatæ virtutis accuset se reum blasphemarum cogitationum contra Deum e. g. quia probos non liberat à morbo, paupertate, improbos facit opibus abundare, doceatur nefas esse scrutari judicia Dei, præmium virtutis non in terrâ, sed in cœlo per fidem assignari. Cum in scrupulosis propter vehementiam phantasie, & intellectûs perturbationem impediatur libertas, benignè jubeatur factâ super stolidis phantasmatis reflexione ipsemet judicare, quod talem Deum, tales Sanctos sana ratio proponere homini mentis compoti non possit, qualiter à turbatâ phantasiâ proponuntur.

Decimo octavo. Ad evitanda judicia temeraria reflectatur ad axioma juris : nemo præsumitur malus, donec probetur. Curiositatis de aliorum vitâ effectus est, suspicari, judicare temerè, & quod pejus est, suspicionem, judicium suum aliis manifestare. Responsum Christi ad Petrum : *quid ad te ? tu me sequere*, cautè attendatur. In contractibus e. g. censu, emptione, conductione famuli, locatione domûs &c. ad removendum damni periculum congruam, quam alii prudenter adhibent, cautelam licet adhibere. Etiam interroganti licet indicare periculum, quod rationabiliter ex anteriori perfidiâ, fraude, pravitate metuitur. Qui in itinere, tabernâ, hospitio diffidit ignotis, ut sibi caveat, culpari non debet quasi proximo iniquus, judicando, suspicando. Præstat universim actiones proximi dijudicandas relinquere Deo, cordium inspectori, cum sæpe excuset intentio, defectus sufficientis cognitionis, deliberationis, libertatis.

Decimo nono. Multos angit horarum canonicarum, ad quas obligantur, recitatio; repetunt non semel, etsi à repetitione, quæ anxietates auget, à Confessario jubeantur abstinere, & tempus necessariis functionibus, aut utiliori occupationi impendere; suppositâ reflexione ad distractionem concipiatur propositum subsequentes partes magis religiosè persolvendi, cum dolore de anteriori irreligiositate, & levitate mentis minùs ad divina intentæ, quàm ad mundana negotia, & magis compositæ in salutatione hominum, quàm in colloquio cum Deo, *Eloquia Domini*, per Ecclesiam pro penso quotidiano ministris in-

juncta

juncta super mel & favum sapiunt timenti Dominum : frigido autem cordi sunt insipida , hinc distractio frequens , & *nausea* quasi *super cibo levissimo* ; dum radix non tollitur , & pax interna non quæritur , molesta subit hæc cogitatio : *non satisfeci* , repetendo , & Sacramentaliter confitendo solamen quæritur , & medela ; sed frustra , nisi Confessario humiliter pareatur ; ille verò non poterit non docere , quod & abstinendum sit à repetitione , & acquiescendum sit tempori , quod pro recitatione Officii sufficit sacerdotibus Deum timentibus.

Vigesimo. Nec infrequens est scrupulositatis morbus , qui circa Missæ celebrationem occupat Sacerdotes quosdam , alios intentio inquietat , alios attentio præsertim ad consecrationem . Docent Theologi , ad Sacramentum aliquod conficiendum sufficere intentionem virtuales , hæc non deest Sacerdoti , dum orando , & se vestibus Sacris induendo , curandoque ad Missæ Sacrificium necessaria præparatur , ut autem omnem timorem excludat , quoties sancta Mysteria peracturus est , piè recitet consuetam illam & notam , S. Indulgentiæ Pontificia concessione efficacius commendatam precationem : *ego volo celebrare &c.*

Vigesimo primo. Aliqui omnia , quæ legunt in Missa , alta voce proferunt , & se ipsos , audientesque perturbant SS. Ritibus , utut nolint , facto ipso contemptis , prævaricationi prætexunt necessitatem vitandi distractionem ; sub Canone , & maxime in consecratione præcipit Ecclesia , ut verba sancta dicantur submissa voce ; at hi per infelicissimum

num singularitatis vitium oculis, capite, aliis etiam aliquando membris cooperantibus protrudunt, repetunt voces quâdam interpolatione divulsas, *boc est enim* os, nasum &c. calici sancto inferunt, halitum vehementem voci adjungunt, his, qui ad justam adorationem se totos componunt, tum indignantibus, tum ridentibus, & certè omnibus hâc intolerabili affectatione distractis, & alia, quàm quæ tunc cogitanda sunt, cum impatientiâ, aut commiseratione cogitantibus.

Vigesimo secundo. Hos Confessarius absque humano respectu arguat opportunè, importunè, moneatque, ut si Deum, si proximos, qui SS. Mysteriis assistunt, amant, sicut debent, Ecclesiæ mandato obediant, SS. Ritus, si nesciunt, addiscant non speculativè tantùm, ut ajunt, sed & practicè.

Vigesimo tertio. Siquis tempore consecrationis distractus advertat postea distractionem, & dubitet, vel an in formâ proferendâ erraverit, vel omiserit totam formam, non ideo licitum est illam repetere, sed dum aliàs solitus est verba ista integre pronuntiare, ex communiter contingentibus formet judicium, hâc particulari actione omnia debite fuisse peracta, quod autem scrupulosi in hisce semper dubitent & angantur, inde provenit, quia tenaces præoccupati judicii proprii vel nolunt, vel non possunt, quæ speculativè didicerunt, praxi applicare.

Vigesimo quarto. Ne morbus scrupulositatis invalescat, fiatque immedicabilis, observentur sequentia: *primo.* Tali morbo laborantibus sufficit, quod

quod velint adhibere diligentiam, & quod re-ipsâ conati sint eam adhibere; etsi dicant (sicut solent) quod ille conatus, seu diligentia nequidem fuerit mediocris. 2dò. Dum in dubio consilium non suppetit, quia urgentibus ad operationem circumstantiis, propè non est aliquis, quem consulat, & evidenter non apparet prohibitio certa, scrupulosus doceatur uti suâ libertate, & benigniorem partem amplecti e. g. in dubio, an in Dominicâ liceat ambulare, scribere epistolam, eripere frumenta subitæ tempestati, ambulet, scribat, frumenta colligat. 3tò. Scrupulosus doceatur illa tantùm in confessione manifestare, quæ sunt peccata certa; certitudo cognitionis & deliberationis, si non appareat Confessario attentis circumstantiis personæ valde abhorrentis libidinem, hæresin, vindictam &c. jubeat tacere, cum valde scrupulosus etiam ad jurandum se paratum offerret, si Confessarius vellet per juramentum explorare, an actus fuerit plenè deliberatus. 4tò. Ex præteritis confessionibus repetitio rarissimè permittatur, ne anxietatis materia denuo per phantasiâ repræsentetur; confessiones antecedentes ritè à talibus non fuisse peractas non præsumitur, cum nihil ad peccatum imputetur, nisi tunc, dum fit actio, apprehendat, aut saltem possit, & debeat tunc apprehendere operans, quod ea sit contra legem, & accedat voluntatis consensus. Conscientia actum consequens, & eundem ut præteritum in memoriam reducens non facit illum, qui olim non erat peccaminosus in pueritiâ, jam fieri peccaminosum. Si supponatur tunc fuisse peccaminosum, dum fiebat, tantùm

Neo-Conf.

N

potest

potest novum peccatum causare rati habitio, gaudium, gloriatio scandalosa. Siquæ delicta juventutis, seu per seductionem, seu per ignorantiam commissa redeant in memoriam, cum Davide oritur: *Delicta juventutis meæ, & ignorantias meas ne memineris Domine.* Cogitetur Dei misericordia, quæ animam servavit, ne sciens volens talia patraret; inde excitetur ad humilitatem. Si autem ex his anxie inferat scrupulosus se nunc debere partem tutiorem sequi, sibi respondeat: satis tutus in hac re sum, si Confessario obedi- am, paratissime confiteri vellem, siquid confitendum restaret, quod vel malitiam sufficienter non apprehenderim, vel omnia tum temporis non sim confessus.

Vigesimo quinto. Si pœnitens, dictis quibusdam defectibus indeliberatis nullum peccatum certum proferat, Confessarius pro suâ discretionem vel jubeat peccatum certum ex præteritis confessionibus aperire, vel sine absolutione dimittat, quod ei non tenetur indicare, ne forsan superbiat, sed pia precatio quædam injungenda, ut gratiam à peccatis deinceps præservantem obtineat.

Vigesimo sexto. Si pœnitens antea diu luxuriosus, ebriosus, usurarius dicat se invitum sæpe affligi tentationibus ad peccata, quibus assueverat, doceatur sibi cavere ab assensu, & humiliter cogitare, quod in pœnam peccatorum, simul & ad humiliationem Deus innoxias ejusmodi vexationes permittat, quod pugnandum sit, quia
mili-

militia est vita hominis super terram, ipsique S. Paulo dederit angelum sathanæ, qui eum colaphizet, 2. Cor. 12. Alia hic observanda per Dei gratiam ministris bonæ voluntatis per experientiam, & prudentiam suggerentur.

C A P U T XXVI.

DE RECIDIVIS ET IN OCCASIONE PECCANDI CONSTITUTIS.

Sicut medicis corporalibus, ita Confessariis non leve negotium facit recidiva, ideo huic materiæ eò major adhibenda est diligentia, quo majus est periculum, ne nimia absolvendi facilitas cum pœnitente perire faciat Confessarium. Rituale Romanum auctoritate Pauli V. editum in constitutione de Sacramento pœnitentiæ Confessarium serio admonet: *videat diligenter Sacerdos, quando & quibus conferenda, vel neganda sit absolutio, ne absolvat eos, qui talis beneficii incapaces. Tales sunt, qui nulla dant signa doloris. . . . aut proximam occasionem peccandi deferere, aut alio modo peccata derelinquere & vitam in melius emendare nolunt.* Deploranda non satis est eorum methodus, qui, ut ait Card. Bellarminus, quasi non essent Domino rationem reddituri, summa facilitate omnibus manum imponunt, suâ imperitiâ & superbiâ corrumpunt populos, & illis veræ pœnitentiæ viam præcludunt. Ut autem Confessarius sciat, quam viam in præsentî materia ingredi tuto possit, modum securum relapsos dirigendi & peccatorum occasionem præcludendi subministra-

bunt duo Paragraphi, primus erit de pœnitente versante in consuetudine, alter de pœnitente existente in occasione peccandi.

§. *Primus.*

D e R E C I D I V I S.

Primo. Duplex inter occasionem & consuetudinem peccandi est differentia. *Prima*: occasio præter periculum formale peccandi importat aliquam circumstantiam extrinsecam ad peccatum trahentem, non consuetudo; sola enim fragilitas intrinseca peccatoris generare potest e. g. consuetudinem mentiendi, jurandi, blasphemandi &c. *Secunda*: Consuetudo nascitur ex frequentia relapsuum, sed ut sit occasio etiam proxima, opus non est frequentiam talem supponere. Quis enim neget, juvenem fragilem & ad venerea proclivem versari in occasione proxima, dum primitus accedit personam, vel domum suspectam supposito, quod absint circumstantiæ excusantes. Peccandi consuetudinem pœnitens interrogatus tenetur Confessario ingenuè manifestare, contraria propositio est inter damnatas ab Innoc. XI.

Secundo. Consuetudinarius à recidivo distinguitur per hoc, quod istum faciat frequens reincidentia in eadem delicta, cum ex frequentatis actibus oriatur habitus seu consuetudo; hunc vero unica tantum post absolutionem semel obtentam, ut ex etymologia fat notum est.

Tertio. Sanam doctrinam Theologorum suadentium frequentem confessionem tanquam medium

dium efficacissimum peccata evitandi & vitam emendandi, pessumdare nititur nimius rigor eorum, qui differunt absolutionem, donec post longam probationem de pœnitentis vera conversione constet, cum enim omnis vere pœnitens & dispositus non tantum sit capax absolutionis, sed etiam facta dolorosa confessione jus ad eandem habeat, e contrario non verum habens emendationis propositum sine absolutione sit dimittendus, cumque etiam reidivi verum possint habere dolorem, & efficax emendationis propositum, relapsi in peccata mortalia ejusdem vel diversæ speciei non semper censendi sunt carere dolore & proposito requisito, multo minus illi, qui semel tantum sunt relapsi, adeoque illis sæpius absolutionis beneficium conferri valet.

Quarto. Frequens relapsus etiam in eadem peccata non est semper signum evidens defuisse verum dolorem, & propositum in prioribus confessionibus, quia pœnitens, dum actu confiteatur, potest habere seriam emendationis voluntatem sine omni affectu ad peccatum, licet postea vel ex fragilitate, vel etiam ex malitia in eadem delicta reincidat, sic confitens peccata venialia, & tamen moraliter certus se in eadem frequenter esse relapsurum, non ideo semper caret dolore & proposito requisito.

Quinto. Fundatam tamen frequens reincidentia in eadem peccata gravia sæpe facit suspicionem, defuisse sincerum dolorem, ac firmum propositum in pœnitente, propter quod vel negari, vel saltem differri absolutio debeat, licet pœni-

tens ore testetur, se dolere de peccatis, ac proponere vitæ emendationem, ideo meruit daminari ab Innoc. XI. hæc boma : *Pœnitenti habenti consuetudinem peccandi contra legem Dei, naturæ, aut Ecclesiæ, etsi emendationis spes nulla appareat, nec neganda, nec differenda absolutio, dummodo ore proferat se dolere & proponere emendationem.*

Sexto. Prudenter negatur absolutio, si pœnitens sæpius fidem frangens præscripta medianon adhibuerit ; si deprehendatur mox à confessione se priori occasione peccati mortalis ultro ingessisse ; aut ordinariæ tentationi vix leviter restitisse, cum tunc, nisi alia accesserit circumstantia, de sufficienti dispositione merito dubitetur, qui enim efficaciter detestatur lapsum, firmiterque proponit se non facturum esse illud, quod vitare potest, tam subito non mutat propositum per turpem reincidentiam, sed majori cum diligentia applicat remedia necessaria ad cavendum relapsum.

Septimo. Confessarius, si dubitet, an in pœnitente mala sit consuetudo, diligenter absque vicioso respectu humano juxta conscientiaæ suæ dictamen inquirat, ut intelligat, quid consilii dandum sit, & quomodo mederi debeat. Causa dubitandi apparere potest in sequentibus : *Primo.* Si pœnitentes dediti sint ebrietati, quod vitium ebriosis quandam quasi necessitatem, sed minimè coram Deo excusantem inducit. *Secundo :* Si faciles sint ad jurandum, etiam dum res est minus certa, unde frequens perjurium, & licet cavere-
tur, ne desit veritas, & justitia, deerit judicium. Item si assueverint maledictioni, imprecationibus.

bus. *Tertio*: Si debita non solvant; male acquisita non restituant; famam læsam non reparent; pia legata tradere ex negligentia differant seu hæredes, seu executores testamentarii. Si injurias illatas non remittant, & proximum odio se habere ostendant per externa indicia, quamvis dicant pro more: nihil habeo contra illum. Si turpe vitium luxuriæ prodat oris spurcities &c. Si promissa & vota non adimpleant. *Denique*. Si culpabiliter ignorent illa, quæ sub obligatione gravi scire tenentur.

Octavo. Confessarius potest aliquot vicibus absolvere consuetudinarium supposito indicio veri doloris, & sinceri propositi, licet ipsemet fateatur, quod in illud usque tempus nulla emendatio præcesserit, sane, si generaliter antecedere deberet emendatio absolutionem, Sacramentum hoc etiam in remedium ad futura peccata præcavenda institutum non prodesset multis, quibus jam prodest.

Nono. Investiganda est radix frequentis reincidentiæ, an per scrupulositatem sit existimata, an realis ex intrinseca quadam fragilitate; pœnitens scrupulosus dirigatur, ut suprâ. Re ipsa reus jubeatur Dei omnia interiora videntis præsentiam cogitare in tempore tentationis, & facere, quæ speciatim præscribuntur cum monito, nisi fecerit, imposterum absolvi non posse; Si proveniat frequentia illa ex occasione aliqua extrinseca, attendatur ad regulam §. sequenti præscribendam.

Decimo. Corripienda est aliquorum Confessariorum negligentia, qui orationem vocalem paucarum precum consuetudinariis injungunt sine aliis mediis congruis ad mali extirpationem, ovis errans non modo non reducitur, sed promoveatur ejus iter ad interitum.

Undecimo. Certum est differendam esse absolutionem, si pœnitens post minas repetitas non adhibeat remedia pravæ consuetudinis extirpandæ, quamvis consuetam formulam doloris, & propositi pro more denuo recitet, quia centies repeteret, & sacrilegia toties multiplicabit infordescens interim pravitati. Addatur, quod si forsitan alium Confessarium adire volet, sub gravi reatu sacrilegii teneatur eidem manifestare, quàm diu hæserit in malâ consuetudine, & sæpe interea monitus omiserit amplecti media emendationis.

Duodecimo. Signa concipiendi spem futuræ emendationis communiter hæc sunt: si consuetudinarius remedia præscripta adhibuerit, & numerus interim sit multum imminutus relapsuum per mortificationes, fugam occasionum, item si specialiora det signa doloris, aut Confessarium roget, ut efficaciora præscribat media, dum priora, etsi adhibita, effectû caruerunt.

Decimo tertio. Non omnia media omnibus prodesse experientia docet, sicut nec omnis medicina cuilibet ægroto applicata prodest, quare Confessarius ad normam medici prudentis observare debet naturam & inclinationem pœnitentis, investigare radices & occasiones continui relapsus,

ius, ut mediis personæ accommodatis facilius eum ad veram emendationem inducat, ante omnia sinceram semper benevolentiam & constantem amorem ostendat Confessarius, erigatque pœnitentis animum, nec ullo signo prodar desperationem de emendatione, sed pôtius hujus futuræ spem faciat ostendendo, omnia possibilia esse per gratiam Dei, qui in hisce circumstantiis est invocandus humili, ac fiduciali oratione, sed non sine mortificatione corporis occultâ.

Decimo quarto. Proponi etiam expedit extrema hominis, mortem, futurum judicium, infernum & cælestem gloriam & indicari periculum æternæ damnationis, cui peccator se sponte exponit incertus, quamdiu vita hæc sit duratura, cogitari debebit, quod Deus indubitabile jus habeat unumquemque hominem statim post patratum peccatum mortale æterna damnatione puniendi, siue illud peccatum fuerit primum, siue decimum, siue centesimum, & dum aliquos peccati unius vel multorum reos *tanquam vasa iræ in multâ patientiâ sustinet*, alium post primum peccatum damnat, iustum semper & sanctum ejus esse judicium, ideo semper timendum esse peccatum.

Decimo quinto. Cooperante gratia Dei humiliter petenda mirè efficax est ad petram duris cordis molliendam sermo vivus de passione Christi adaptatus sententiis S. Pauli, qui dixit impios *rursum crucifigere, ostentui habere filium Dei, sanguinem ejus pollutum ducere, conculcare*; nempe hoc facit peccator, quoties mortaliter peccat, cum sciens volens fructum divinæ passionis impediat.

Ostendatur quàm ingratus sit peccator delictis inforDESCENS tanto sibi præstito beneficio præter alia creationis & conservationis, etiam sanctificationis per baptismum aliaque Sacramenta, dum prodigus propriæ salutis unicam animam suam sine dubio, nisi resipiscat, facit æternum damnari.

Decimo sexto. Si terrores conscientie ad pusillanimitatem deturbent, & pœnitens aut cum Cain *majoREM* dicat *suam iniquitatem*, quàm *ut veniam mereatur*, aut de pravæ suæ consuetudinis emendatione desperet, admonitione charitativâ benignè doceatur, quod docuit S. Joannes 1. Joan. 2. *Fratres, si quis peccaverit, advocatum habemus apud Patrem Jesum Christum justum: & ipse est propitiatio pro peccatis nostris, non pro nostris autem tantum, sed etiam totius mundi, & quod consuetudo quælibet ut ut inveterata eradicari possit, si attentè oretur: ne nos inducas in tentationem, sed libera nos à malo.* Et cogitetur, quod docuit S. Paulus Corinthios: *Deus non patietur vos tentari supra id quod potestis, sed dabit cum tentatione proventum id est meriti commodum.*

Decimo septimo. Communiter sibi persuadeat Confessarius, magis utile esse, si non objurgationibus intellectum pœnitentis obtundat, sed solidis rationibus cum mansuetudine, gravitate & discretionem propositis instruat, eo in obsequium legis divinæ captivato facile attrahet voluntatem, & flectet ad meliora, acerbæ objurgationes vix quenquam nisi cervicosum rusticum facient flexilem.

Decimo octavo. Raro absolutio est differenda, ubi consuetudinarius satis dispositus censetur, fieri tamen id poterit, si prudenter judicet Confessarius dilationem esse pœnitenți utilem, ut magis emendetur, negationem enim absolutionis sæpe à relapsu præcavere inde constat, quod pœnitentes post suspensam absolutionem magis cauti reddantur ob memoriam beneficii negati, ideoque postea cum majori dispositione accedant; ne tamen per hoc intricentur perplexitatibus, mansuetè proponatur, solam pœnitentis utilitatem intendi præter Sacramenti reverentiam, quâ Confessarii obligantur ad *solvendum*, aut *ligandum* juxta dictamen propriæ conscientiæ. Ne autem præfestinata judicetur denegatio, consuetudinarium paternè præmoneat absolutionem denegatum iri, nisi per notabilem diminutionem numeri scandalosorum actuum e. g. libidinis, ebrietatis ostensus fuerit conatus emendationis; postquam super hac obligatione fuit informatus, ad prudentiam Confessarii pertinet judicare ex circumstantiis, quoties possit consuetudinarius absolvi, antequam ad denegationem absolutionis procedatur. Dixi: scandalosorum actuum, nam quoad frequentiam merè internarum cogitationum longiore patientiâ opus est.

Decimo nono. Ne tamen propter dilationem absolutionis pœnitens alibi in damnum animæ suæ subicitâ consuetudine, absolutionem quærat, benignè moneatur, ut non taceat consuetudinis diuturnitatem, & Deum oret, ut veram conversionem, interveniente dolore & proposito efficaci concedat, & perseverantiam.

Vige-

Vigesimo. Frequens est morbus luxuriæ, ac difficillimæ curationis ut ait *Toletus*, quia vulnerata per peccatum originale natura nostra ad malum inclinatur, nulla tamen est peccandi necessitas, cum nunquam defuit medicina à Christo pio Samaritano præparata his, qui in *colluctatione carnis adversus Spiritum* vincere cupiunt. Dici poterit consuetudinario tali : *subtus te erit appetitus, & tu dominaberis illius*, si sæpe confitearis, & teipsum dijudicando terribile Dei iudicium antevertas; cave autem, ne antidoto hoc optimo sacrilegè abutaris.

Vigesimo primo. Confessarius dum audit accusantem se de peccati carnalis opere, aut sermone lascivo deliberatè patrati licet prima vice, ostendat illo turpiter fœdari animam, quæ Dei imago est; & rationem viliter subjici brutalibus desideriis, dum fræno rationis coerceri, ac deprimi debebant. Poterit etiam, dum opportunum est, ostendere damna, quæ inde sequi solent, temporalia, qualia sunt confusio, & paupertas; majora verò, quæ æterna sunt.

Vigesimo secundo. Talis consuetudinarius doceatur, hoc genus dæmoniorum non ejici, nisi in oratione & jejunio, quare à præsentī confessione usque ad sequentem in dies singulos certæ preces sunt injungendæ, quas perfolvat flexis genibus elicitò priùs dolore; jejunium præcipiatur, ut carnis petulantia compescatur, his adjungi possunt corporis afflictiones, v. g. usus cilicii, aut flagelli.

Vigesimo tertio. Evitandi maximè sunt homines isti, qui jocis seu apertè obscenis, seu æquivocis oblectare alios conantur; Apostolus monet Epheseos : *Omnis immunditia nec nominetur in vobis sicut decet Sanctos* (id est per Baptismum sanctificatos) *aut turpitudine, aut stultiloquium, aut scurrilitas, quæ ad rem non pertinet.* Hos dicit ab hæreditate Regni Christi excludendos & infert : *nolite ergo fieri participes eorum.* Etiam fugienda est frequens otiosa conversatio cum diverso sexu, quia potius in hoc genere peccati prodest fuga quam pugna. Quoties autem honestæ cum alio sexu conversationis præbetur occasio, ad debitam custodiam linguæ & sensuum pro fræno sit sæpius repetita occultè cogitatio de præsentia Dei; sic juxta monitum S. Jacobi *Ostendet sapiens, Et disciplinatus ex bonâ conversatione sapientiam*

Vigesimo quarto. Sentiens carnis tentationes statim à principio resistat, sed vultu minimè prodatur luctam internam; cogitationes ad objectum aliquod indifferens statim divertere sæpe expedit; si nihilominus tentatio perseveret, ad Deum affectus in corde excitari poterit : e.g. Christus Dominus & Salvator meus patiens & in cruce moriens mihi cælum aperuit, an ego illud mihi per carnis oblectamentum claudam?

Vigesimo quinto. Etiam sunt inter Deum timentes, qui per nocturnum phantasmata vexantur impuris somniis, & nocturnas patiuntur pollutiones, sed castarum mentium est, providere, ne, dum vigilantibus redit facultas liberè volendi, sequatur

sequatur actio voluntatis de passione præterita gaudentis; etiam opus est ad anteriorem dispositionem mentis reflectere; si ex delictis prius commissis, sed christianè expiatis remanens merè habitualis inclinatio horum pathematum origo est, eò se ferventiùs excitet ad faciendos fructus dignos pœnitentiæ, ut perfectior paulatim sit de rebeli carne victoria, & humili recordatione divinæ miserationis roboretur Spiritus, ablutùsque dicat : *amplius lava me*. Siquid dubii suscitatur, an causam proximam dederit, aut quodammodo delectatus postea fuerit, prudentis Confessarii audiatur consilium.

Vigesimo sexto. Confessarius operam non perdit, nec mercede carebit, etiamsi viderit pœnitentem post aliquod tempus notabiliter non emendari, insistat operi, quod cœpit; rigare non desinat, arbores in malo radicatæ non uno aut altero ictu cadunt, sed securis sæpius ad radicem ponenda. Si Confessarius partes suas explere conetur, & pœnitens promptus & obediens inveniat, Deus dabit incrementum. Nec ideo pœnitentem inducat ad vovendam castitatem etiam ad tempus, sic enim in istis circumstantiis novum peccati distincti laqueum poneret, sunt, quibus honestum matrimonium suadere expedit ad incontinentiæ remedium, nempe *melius est nubere, quam uri*.

Vigesimo septimo. Illos, qui sæpius in eadem peccata venialia relabuntur, absolvi posse etiam aliquoties in hebdomada confitentes, praxis est usu piorum probata sed videndum, num delicta

lieta ista ex mera fragilitate humana pœnitens, aut minùs deliberatè committere consueverit absque ullâ diligentia proficiendi in servitio Dei, & confessio tantùm frequentetur ad frequentandam S. Communionem, tunc dissuadenda communio-
nis frequentia simul & confessionis, quia fiunt sine fructu, & consequenter non sine novis peccatis ob defectum veri doloris, & propositi. Poterit etiam aliquando sine absolutione dimitti, dum non profertur materia sufficiens, neque necesse erit hoc indicare, si tentatio superbiæ metuatur. Ad excitandum dolorem sufficientem aliquando expedit urgere, ut aliquod peccatum certum ex præteritis adjiciatur. Aliquando expedit docere pœnitentem, quod quidem peccata venialia Sacramentaliter confiteri necesse non sit, dum autem aliquis ea sola liberè confitetur sine vero dolore & proposito, & substantiale requisitum totaliter deficere facit, peccet mortaliter, quia sciens volens frustratur effectum Sacramenti.

§. Secundus.

DE IIS, QUI IN OCCASIONE PECCANDI VERSANTUR.

Primo. Confessarius, si advertat pœnitentem esse in occasione peccandi, sedulo inquirere tenetur, an occasio sit proxima an remota tantùm; num voluntaria, an verò, & qualiter involuntaria; an occasio ista sit continua, an interrupta, pro quorum intelligentia sciendum est.

Secundo. Occasio remota est circumstantia raro ad peccatum inducens; proxima verò, licet in

ea semper non peccetur, est circumstantia frequenter in peccatum inducens, eo quod adferat morale delinquendi periculum. Hæc relabendi frequentia ex qualitate peccati, ex vehementia tentationis, aut ex infirmitate personæ peccantis est commensuranda.

Tertio. Occasio proxima est voluntaria, quando illi quis se sponte ingerit, aut eam sine suo incommodo deferere valet; involuntaria vero vel physice talis, quam quis spectatis naturæ viribus evitare nequit, vel moraliter talis, quam quis sine suo gravissimo damno deferere non potest, ast hic videndum, num vere malum istud subsit, ne mentiatur iniquitas sibi.

Quarto. Occasio continua est, in qua quis continuo versatur, non quasi semper sine interruptione in illa peccare debeat, sed quatenus circumstantia illa extrinseca semper inducit periculum proximum peccandi, ut si persona quædam libidinis exercendæ causa domi retineatur, & concubinatus dicitur; interrupta vero est, in qua quis non continuo versatur, sed quoties, & quando, & ubi vult, & cui, quoties se quis illi ingerit, conjunctum est periculum proximum peccandi, talis est in juvene ad fenestras tempore nocturno amasiam suam invisere solito, occasio proxima etiam in aliis materiis invenitur, sic famulus per cubile Domini sui singulis diebus transiens, & aliquid de pecunia ibi reposita auferens est in occasione proxima, quatenus liber transitus per locum, ubi scit existere pecuniam, est circumstantia ad furtum alliciens.

Quinto.

Quinto. Quamvis omnis occasio peccati adferat illius periculum, non tamen omne periculum eo ipso dicit occasionem, qui enim ex propria fragilitate intrinsecâ diuturnam habet consuetudinem consentiendi obscœnis cogitationibus, est in periculo proximo peccandi, non tamen in occasione peccati, quia hæc importat circumstantiam loci vel actionis extrinsecam allicientem ad peccatum spectatâ humanâ propensione ad malum. Potest vir castus, temperans, justus versari in variis occasionibus peccandi contra castitatem, temperantiam, justitiam, quin adsit periculum proximum taliter delinquendi; & quamvis ut periculum peccandi sit proximum, non requiratur certitudo, sed sufficiat probabilitas peccati futuri, sunt tamen multi adeo obfirmati in exercitio virtutis, ut sibi faciant moralem certitudinem se non esse pervertendos.

Sexto. Occasio proxima est absoluta, quæ spectata hominum fragilitate frequenter in peccatum inducit, ut si quis domi retineat & sustentet concubinam, cum qua sæpius labi solet; respectiva autem, quæ solum ratione specialis fragilitatis aut dispositionis alicujus in particulari sæpius cum peccato conjungitur, attamen in hoc sacro tribunali parum refert, an occasio quædam aliis remotum duntaxat ingerat periculum, modo in hoc particulari pœnitente subsit periculum peccandi proximum, ad quod attendere debet Confessarius.

Septimo. Occasio proxima ordinarie infertur ex eo, quod quis in illa frequenter peccare soleat.

Neo-Conf.

O

leat,

leat, interim frequentia peccati etiam sæpe commensuranda est respective ad tempus, & ad locum, quem adire solet, sic si mercator quidam semel in anno tendat Francofurtum ad nundinas, & ibidem in certa Domo cum hospitibus carnaliter peccare soleat, ædes istæ sunt illi occasio proxima peccandi, quia adest circumstantia extrinseca alliciens, & periculum proximum peccati futuri.

Octavo. Desinit tamen occasio, si mulier illa non amplius in ædibus illis commoretur, aut mortua fuerit, vel etiam, si interna illarum personarum dispositio, aut specialis infirmitas, quæ proprie relapsus causa extitit, immutata fuerit; aut nemo facile sibi persuadeat, tantam in se subito mutationem accidisse, ut in occasione, in qua ordinariè succubuit, victoriam sibi polliceri possit, præsertim si sponte se occasione ingerat, in qua Deus hominem specialiter præservare minime solet, terreant hic quemque vestigia Davidis viri aliàs sanctissimi.

Nono. Non tenemur evitare occasiones peccandi remotas, quia ejusmodi obligatio nimium esset difficilis, atque de re moraliter impossibili, cum vix aliquid in hoc universo reperiat tam bonum & sanctum, quod non possit præbere peccandi occasionem, & sane si talis in homine esset obligatio, plerique homines tenerentur mutare statum suum, & sese abdere in Monasteria & Eremos, imo cum nec in istis desint errandi occasiones, omnino ex hoc mundo exire deberent, ut loquitur Apostolus 1. Cor. 5. quare citra dubium absolvi potest & debet, qui propositum

situm habet non deferendi militiam, mercaturam, quæsturam, aliasque id genus occasiones remotas peccandi, quas perversi faciunt sibi esse proximas.

Decimo. Communis est Doctorum sententia, istum peccare graviter, qui se exponit periculo, etiam quod est tantum probabile, peccandi mortaliter, quia qui amat periculum, peribit in illo, imo talis censetur velle peccatum, qui periculum non vitat, ex quo delictum futurum prævidetur, & quidem voluntarie sese exponere peccandi periculo proximo est ejusdem speciei malitia, ac ipsum peccatum actuale, cujus cognito discrimini sese quis temerè objicit, ex quo consequens est, quod, qui periculum proximum peccati mortalis præcognovit, licet illud peccatum non sequatur, tamen peccaverit, & confiteri teneatur.

Undecimo. Siquis advertit in occasione quadam esse periculum proximum delinquendi mortaliter, sine reatu culpæ gravis voluntariè in ea persistere nequit, sed est obligatio gravis hoc fugiendi, nisi obedientia, aut charitas imperet, ut actionem, cui tale periculum conjunctum est, aggrediatur, tunc à Deo certissima cum spe (ait S. Basilus in Constit. Monast. c. 26.) *Facultatem petat, per quam cum in officiis spiritualibus, tum in corporis muneribus rectè administrandis actuosum, commodumque instrumentum sit, sine dubio, qui promptè & alacri voluntati aspirat, eam largietur, cum dixerit: petite & accipietis.* Si eam evitare nequeat, internè obfirmare tenetur animum eliciendo actus virtutum, ut saltem periculum proximum dissolvatur, sicque à peccato liberabitur dicente

S. Basilio in Constit. Monast. *Qui urgente aliqua causa, & necessitate se periculo objicit, vel permittit esse in illo, cum tamen alias nolet, non tam dicitur amare periculum, quam invitus illud subire, & ideo magis Deus providebit, ne in illo pereat.*

Duodecimo. Qui temerè Deum tentat, captam illicitè occasionem proximam nolens deferre, absolvi nec debet, nec potest, quia occasione insistens enervat efficaciam propositi, ejusque particeps fit Confessarius, pœnitentem absolvens indispositum ad absolutionem; propositionem hanc damnavit Innocent. XI. *Potest aliquando absolvi, qui in proxima occasione peccandi versatur, quam potest, & non vult omittere, quin imo directe, & ex proposito quærit, aut ei se ingerit.*

Decimo tertio. Notanda est etiam illa damnata ab eodem: *Proxima occasio peccandi non est fugienda, quando causa aliqua utilis, aut honesta non fugiendi occurrit.* Item hæc proscripta ab Alexandro VII. *Non est obligandus concubinaris ad ejiciendam concubinam, si hæc nimis utilis esset &c.*

Decimo quarto. Quando pœnitens constitutus in occasione proxima peccandi prima vice sincere manifestat statum suum Confessario cum firmissima promissione, se occasionem illam esse derelicturum, absolvendus est: quia prudenter creditur prima vice eidem promittenti se omnia necessaria adhibiturum, & jam esse ritè dispositum.

Decimo quinto. At verò si pœnitens promissis non steterit, dicatur homini displicere repetitas pro-

promissiones rei cito præstandæ, magis autem incongruas esse tales inefficaces repetitiones, si res sit inter Deum, & hominem; pauperibus illusorias videri repetitis vicibus factas promissiones elemosynæ, dum re ipsa non datur; non dicit scriptura, quod vota sint sæpius repetenda, sed *reddenda Altissimo* si sincere voluit promissor, cur tardat facere, quod voluit? quare pœnitens se vinculo non expedit, antequam ad confessionem accederet? Confessarius sciens e. g. dimissionem concubinæ esse medium necessarium reducendi pœnitentem ex proximo periculo æternæ damnationis, dissimulando non intendit finem, qui sine illo medio nequit obtineri.

Decimo sexto. Cum non semper possit occasio penitus amputari, necesse erit scire, quando sufficiat ex occasione proxima facere remotam. Sufficit tunc, si metuatur occasione totaliter vitatâ plurium & majorum peccatorum periculum e. g. cum filius desertâ domo paternâ sibi soli relictus exponatur majorum delictorum periculis, præter dicteria, & alimentorum defectum, propterea adhibenda sunt remedia eadem, quæ præscribuntur illis, qui sunt in occasione involuntaria.

Decimo septimo. Qui est in occasione proxima physicè id est absolutè involuntaria, tenetur ad extenuandum periculum peccati spiritualibus armis animum suum obfirmare contra tentationes, & si quasi vis inferretur, internè per certam de Dei auxilio conceptam fiduciam, & bonos affectus est resistendum, cum alia via hic non

superfit, quâ proximam mutando in remotam vitetur peccatum.

Decimo octavo. Qui autem versatur in occasione proxima peccandi moraliter involuntaria, nempe quam absolutè quidem potest, non tamen sine gravi suo incommodo deferere, tenetur ex occasione proxima facere remotam, hoc modo: ponamus tentari à puella filium familias, quam Pater à servitio dimittere non vult, caveat, ne unquam sit solus cum solâ, ne familiaritatis aliqua indicia patefaciat clam aut palam, cujus principium & causa sit non ratio, sed irrationalis sensualitas; Deum semper sibi præsentem & omnis actionis observatorem, ac judicem cogitet. Si puella ipsum vel jam seduxerit ad turpia, vel saltem tentaverit seducere, minetur manifestationem aut asperâ correptione absterreat.

Decimo nono. Ut jam dicta clariùs elucescant, comparentur Pater, & filius; si Pater confiteatur: ego indies solus cum famula meâ in aliquo conclavi laboro, & carnaliter sæpe cum eâdem pecco. Etiam filius confiteatur: ego Patris jussu in aliquo conclavi laboro cum famula, & indies pecco cum illa carnaliter, jam illa me illicit, jam ego illam; domum paternam deferere nequeo, nec crimen aperire valeo sine famulæ infamiâ, etiam meo damno, cum probare non possem.

Resp. Pater absolvi non debet, sicut nec clericus habens talem focariam, utpote constitutus in occasione proxima voluntaria. Vid. propositiones damnatæ supra adductæ; filius familias autem tenetur, ut absolvi possit, ex occasione proximâ
facere

facere remotam, ut suprà. Si media illa spiritualia, & corporalia orationis & mortificationis adhibuerit promptâ & alacri voluntate, juxta supradicta verba S. Basilii *sine dubio* opem consequetur à Domino; si dicat, se nihilominus per illecebras famulæ tentari, doceatur imitari S. Thomam Aquinatem, qui arma invenit, quibus defenderet castitatem impetitam, si autem per propensionem propriam, egressus domo paternâ alibi occasionem reperiet, & tanquam incorrigibilis sine absolutione dimittendus est, cum fit fundatè præsumendum, quod media non adhibeat, quâ potest & debet, voluntate. Si dicatur, quod Pater prolem inducat ad libidinosum consortium, maritus uxorem, imitari debebit proles, aut uxor Lothum exeuntem è Sodomâ. Quamdiu autem domi est inter pericula, cavere sibi debet ab eo, à quo sibi Loth non cavit, nempe ab ebrietate, & muliebri illicitamento.

Vigesimo. Remedia vitandi periculum proximum peccandi sunt sequentia: turpitudinem peccati mortalis cognoscere & perniciosos illius effectus, excitare sæpe dolorem de peccatis illis, ad quæ advertit inclinare naturam invitante occasione; frequenter propositum non peccandi renovare, considerare hominis novissima, mortem, judicium Christi judicis, retributionem bonis & malis dandam, vitare visûs, auditûsque, & colloquii pravi illecebras; quotidie de passione Domini cogitare; & petere auxilium divinæ gratiæ, Sacramenta frequentare saltem singulis quindenis, eidem Confessario committere directionem animæ suæ; hanc attentâ librorum spiri-

tualium lectione & auscultatione pii sermonis, seu concionis pascere, dum tempus & locus est.

Vigesimo primo. Si pœnitens dicat: personam istam deferere nequeo; pauper est, & rebus meis utilis; fidem feci, me illam non esse derelicturum; per aliquot annos modo in ædibus meis habitavit; quid dicent homines? si nunc dimittatur, scandalum proximo præbebitur; inanes hæ excusationes obligationem evitandi peccata non extinguunt. Si pauper est, panem alibi labor comparabit honestiùs, quàm si hæreatur in forde peccati. Fides ne jurata quidem obligat dum sine dispendio æternæ salutis servari nequit: cessatio peccaminosæ cohabitationis eò magis est urgenda, quo diutius fuit continuata; eò spectat sententia Evangelica: *Si oculus tuus fuerit nequam, erue eum & projice abs te, &c.*

Vigesimo secundo. Inter officia humanæ societati necessaria quædam juxta communem æstimationem exponunt magis periculo tentationum, ut Confessarii, medici, chyrurgi, servientium infirmis &c. sed hi omnes præmunire se possunt spirituali antidoto, ut non tantùm innoxia, sed etiam meritoria sint exercitia eorum officiorum, si bonâ cum intentione, & timore Domini ea peragant, & ad bene peragendum se per studium, & respectivè per anatomiam, per chyrurgiam, artem obstetriciam præparent; tales, si quid humanitus patiantur, dummodo non permittant, sed renitantur, non peccant; quia volens motibus carnis acquiescere, vult, quod debet non velle, & potest non velle. Confessarius
dicens

dicens se post Sacrum ministerium solere consentire in peccata carnalia, facit fundatè præsumi, quod spiritualia remedia debitè non adhibuerit, & superior non tenetur eum liberare ab obligatione per obedientiam injectâ, nec ipse potest se obedientiæ subtrahere invito superiore, cum certa sit sententia S. Basilii suprâ indicata innixa verbis Christi; *petite Et accipietis*, & verbis Apostoli, quod non sinat Deus ultra posse nos tentari,

Vigesimo tertio. Prudentia dictat, absque sufficienti causa apprehendendum non esse periculum peccati proximum, stultum enim foret, tantùm ideo nolle audire confessiones, nolle fungi officio mercatoris, Chyrurgi, Advocati, militis, quia hæ conditiones periculis plenæ sunt; nolle salutare mulieres, cum in his secundùm se non sit proximum delicti periculum, quare cum timore Domini in omnibus ita agat, quisquis per Dei providentiam ad tale aliquod officium applicatus est, sicut dictat conscientia super obligationibus statui suo propriis informata, & sicut videt alios probos & prudentes homines ejusdem statûs conversari, & siquid delicti vel per seductionem, vel propriâ suâ culpâ commiserit, statim expiet per pœnitentiæ Sacramentum, & dum observat multa ab aliis ejusdem statûs committi peccata, seu per libidinem, seu per avaritiam, discat eò cautius obligationi statûs intendere.

Vigesimo quarto. Imprudenter tamen agit, qui manet in familiari consortio cum sociis sui statûs, à quibus advertit se ad illicita tentari, judi-
cando

cando se esse satis prudentem, & probabiliter non esse ab aliis seducendum, quia licet futuritio sit probabilis, ipsum tamen peccati periculum tunc certum est, adeoque grave malum animæ; sicut saluti corporis malè consulit, qui imprudenter subit periculum probabile vitæ amittendi, quod vitare potest, si velit.

Vigesimo quinto. Quando occupationi alicui facilè jungitur irritatio vehementis passionis, v. g. lectioni poetarum obscænorum, & librorum (ut vulgo vocantur) romanensium, in quibus expressionum subtilitas, & Styli elegantia quæritur, nunquam sufficit propositum exercendi quosdam actus devotionales, ut securè possit ea lectio continuari, quia consideratâ fragilitate propriâ temerarium est tali illicito medio quærere doctrinam, & fidere virtuti suæ.

Vigesimo sexto. Si puella procum tempore nocturno intra cubile suum soleat admittere, neutri danda est absolutio, quia talis congressio est occasio proxima multipliciter peccandi, licet fornicatio non sequatur. Malæ mentis non obscurum indicium est noctis tenebras & latebram quærere; qui malè agit, lucem odit.

Vigesimo septimo. Choreas seu saltationes sapienter monuit S. Franciscus Salesius philot. p. 3. c. 33. ex se quidem indifferentes esse, sed nocturnas valde in malum propendere, & plenas esse periculi ob vanitatem ad amores conciliandos disponentem, nisi ejusmodi choreæ inter juvenes & puellas institutæ modestiâ, dignitate, & bonâ inten-

intentione condiantur, pro occasione proximâ juste habentur; sumptuum, temporis, & societatis cauta consideratio habeatur, & imprimis cogitatione de præsentia Dei obfirmari debet animus, ne sensuum operatione perversâ offenda- tur, sed intra terminos à Deo per legem, & lumen rationis positos recreatio contineatur; post illam recreationem fiat debita reflexio, an christiana cautela fuerit observata, ut siquid humanitus intercurrerit, Deo satisfiat, ac pro futuro statuatur, quod timor Domini dictaverit. Hanc suam de choreis sententiam laudatus vir Sanctus, dixit *communi, Et verâ optimorum, Et doctissimorum Theologorum doctrinâ fulciri.* Hæc rusticolarum choreis, quales in nonnullis districtibus hujus Archidiececesis scandalosè practlicantur, applicari non possunt, cum per peccata iræ, ebrietatis, luxuriæ, & injustitiæ causent funestos adeo effectus, ut non tantum Parochi resistent; sed & honoratiores parentes Filiis & filiabus ad eas aditum non permittant.

Vigesimo octavo. Frequentare popinas de se illicitum non est, cum ad illas accedant homines honesti, de mercatura & aliis negotiis conferentes, verum sicut alia quædam per se licita per circumstantias temporis, loci, personæ fiunt illicita, ita & popina multis præbet periculum peccandi proximum propter otium, dilapidationem, peccata linguæ per detractiones, rixas &c. propter intemperantiam, ludos illicitos merè à sortis eventu dependentes; tales pro lubitu permittere pro otiosorum arbitrio cauponibus non licet.

Vige-

Vigesimo nono. Toleranda non est pessima consuetudo earum sceminarum & puellarum, quæ corpus non regunt, sicut christiana modestia statui congrua, & castitas exigit, moncantur, ut scandalum caveant, si admonitæ deterrimum hunc abusum non tollunt, sciant debita ad Sacramentorum reverentiam, fructumque dispositione carere, cum non contentæ suo damno spirituali alias etiam animas perimant.

Trigesimo. Si Confessarius videat se absolutionem alicui in occasione proxima hærenti ob emendationis defectum dare non posse, sine durâ correptione suaviter illi ostendat, quare expediat absolutionem ad aliquod breve tempus differri, ut ea deinceps sine sacrilegio concedi possit. Si autem S. Communionis omissio eam absolutionis denegationem certò secutura per circumstantias occultari non possit, & pœnitens vehementer compunctus S. Indulgentias eâ die lucrari desideret, erit pro eâ vice ratio sufficiens ad licitè absolvendum, etsi aliàs dignum se fecerit pœnitens denegatione absolutionis, nimis diu differendo fugam occasionis proximæ, aut non restituendo post sæpe frustratas promissiones restituendi.

Ultimo. Dum rationabile est dubium, & in praxi fundata suspicio, anteriores saltem aliquas confessiones ob defectum partis essentialiter requisitæ, puta doloris, qui sine proposito sincero sufficiens esse non potest, invalidas fuisse, suadeatur proximè instituenda confessio generalis respectivè ad tempus, intra quod ob pravam consuetudinem frustratus est effectum Sacramenti.

CAPUT

C A P U T XXVII.

QUOMODO AGENDUM CUM FATUIS, SURDIS, MUTIS, ET CUM ILLIS, QUI SUNT LINGUÆ PEREGRINÆ.

Primo. **Q**ui est plenè fatuus ab infantiâ, absolvi non debet, quia nullam habet notitiam hujus Sacramenti, nec illorum, quæ ad validam susceptionem requiruntur. Siquis pro tali habeatur communi omnium judicio, & flectat ante Confessarium, se signo crucis muniat, dicat etiam se velle confiteri, non debet audiri in publicâ Ecclesiâ, sed, ne alios turbet, removeri, hæc enim facit, quia similia ab aliis fieri vidit, si autem seorsim in Sacristiâ petat, absque ceremoniis Sacramentalis judicii explorandum est, qualiter se accuset, inde certior fiet Confessarius super statu mentis, an sit vel non sit plenè fatuus.

Secundo. In semifatuis præsertim illis, qui post diuturnum usum rationis ex corporis infirmitate hunc animi morbum contraxerunt, adest aliqualis cognitio circa illa, quæ pœnitentiæ Sacramentum concernunt, ac proinde si Confessarius prudenter judicer, quod in illis saltem imperfecta reperiatur cognitio eorum, quæ ad pœnitentiam requiruntur, poterunt absolvi sub conditione toties, quoties id illorum conditioni conveniens esse censetur, nempe in periculo mortis, & ante communionem paschalem iis dandam, si satis possint divinum hunc cibum a terre-

terreno discernere. Super quo, cum ex frequentiori observatione certiùs judicari possit, idem Confessarius semifatuum accedat.

Tertio. Lunatici, qui quandoque delirant, tempore lucidi intervalli absolvi possunt, sicut alii rationis compotes, quia tempore illo intermedio sicut satis prudentes sunt in aliis negotiis, ita meriti & demeriti capaces sunt, cur ergo salutari hoc medio priventur?

Quarto. Semifatuus, qui aliquando habuit usum rationis, in articulo mortis disponi debet ad pœnitentiam, in quantum id fieri poterit, interrogando, annon doleat quod Deum offenderit, & absolvi petat, ut ad cœlum perveniat; si pectus tundendo dolorem ostendat dubium, absolvendus est sub conditione, absolutè autem, si certum ostendat signum doloris, quia Sacramentum hoc propter homines institutum tum maxime salutare est, & necessarium. Si nunquam plenum habuit usum rationis, incapax est ut peccati, ita hujus Sacramenti.

Quinto. Surdaster seu graviter audiens confiteatur in Sacristiâ, aut alio loco congruo, ne à circumstantibus audiatur confessio, aut Confessarii instructio, & quid injungat pro Sacramentali satisfactione. Similiter Parochus habens aliquem defectum auditûs debet securitati suæ administrationis providere, quamdiu hoc malo laborat, utrimque præcaveri debet periculum, ut sit moralis certitudo, quod verba satis intelligantur vicissim prolata.

Sexto.

Sexto. Si accedat mutus pollens facultate auditûs, ut Confessarium loquentem audire & intelligere valeat, in loco congruo per signa confiteatur, aut Scripturam, si scribere sciat, iuveturque per interrogationes, ut Confessarius in peccatorum notitiam deveniat, providè monendus est, ut eliciat dolorem universalem & se accuset super omnibus peccatis unquam commissis, etiam illis, quæ per signa forsan sufficienter non fuerint intellecta, & paratum se ostendat ad alicui Confessario talium signorum magis gnaro sigillatim confitendum, si quod mortale putet non satis esse à Confessario intellectum, interim verò omnia pro remissis habeat vi hujus absolutionis, quia sic Confessarius magis certificatur de requisitis ad hoc Sacramentum.

Septimo. Quando aliquis in rebus fidei, & præsertim in iis, quæ ad pœnitentiam requiruntur, satis instructus evadit mutus simul & surdus, peccata commissa in scriptis extradere poterit Confessario, signum doloris ostendens, si scribere valeat, ubi vero scriptionis est ignarus, per signa exprimere debet peccatorum numerum & speciem, in quantum id fieri poterit, cum defectum plenioris explicationis excuset impotentia. Quoties autem talis ad Sacramentum pœnitentiæ admitti desiderat, Confessarius ad laboriosam hanc administrationem ex charitate se resolvat, dum potest loco & tempore opportuno.

Octavo. Qui à nativitate surdus, mutus, & cæcus est, perpetuo amenti comparatur, ac proinde solius baptismi capax censetur, si vero
post

post habitum usum rationis, & sufficientem instructionem casu vel senio factus sit talis, per signa ad confessionem est adducendus, adeo ut ipsius manu propria signum Crucis in fronte formetur, manus junctæ sursum eleventur, Sacrae vestes Sacerdotales tangendæ præbeantur, & quantum ad sacram Eucharistiam, ut pollice circulus in ore ipsius formetur, ad quæ signa facta si ipsemet incipiat pectus percutere, aut manus sursum erigat, absolvi poterit, si vero per similia nihil efficiatur, aut nihil externe percipiatur, providentiæ divinæ per preces commendetur, & dum gravis morbi signum apparet, sola extrema Unctio est administranda.

Nono. Si Confessarius sit adeo linguæ imperitus, ut periculum sit erronei judicii de statu pœnitentis quo ad peccata mortalia, talem ad alium linguæ istius peritum remittere debet, præcipuè si non adsit periculum mortis; licet hoc molestum sit pœnitenti jam disposito, cum non liceat recedere à lege ad alicui gratificandum, qui non est legitimè dispensatus: aliud est, si hoc adsit, & alius commodè haberi non possit, quia tunc intellecto uno aut altero peccato veniali, etiam non perceptis mortalibus, absolvi poterit pœnitens ob impotentiam integritatis materialis, sed cessante periculo, & datâ opportunitate confitendi alicui talis idiomatis perito, erit obligatus ad confitendum illa, super quibus quoad speciem & numerum facta non fuit confessio materialiter integra.

Decimo

Decimo. Si pœnitens adhibitis quibusdam loquendi formulis Confessario ignotis, sed vulgo intra illum locum, & viciniam longo usu notissimis delicta sua confiteatur, per interrogationes Confessarii, & per explicationem pœnitentis exploranda est significatio talium verborum; si deprehendatur tali phrasi pœnitentem affectatè uti ad tegendam malitiam, certum est, quod absolvere non debeat, quia peccatis haud intellectis judicare nequit de recta confitentis dispositione, cum forte propter illa delicta non percepta sit indignus absolutione; certè talis malitia indignum facit, quia confessio debet esse sincera. Quicunque opinantur ad confessionem Sacramentalem sufficere, quod omnia sint distinctè dicta, sive intellexerit Confessarius, sive per imperitiam idiomatis, quo pœnitens usus est, aut defectum auditûs, aut per ebrietatem, somnolentiam, per distractiones casu fortuito, aut malitiosè captato causatas non intellexerit, quicunque tales inquam, non capiunt, quid sit iudicium Sacramentale, quo bonus Confessarius discernere debet inter lepram, & lepram. Certè nullus corpore infirmus taliter informat medicum corporalem; Catechismus debet ab illo errore homines salutis æternæ non incurios præservare.

CAPUT XXVIII.

QUOMODO AGENDUM CUM ILLIS;
QUI IN ODIO VIVUNT, ET INIMI-
CITIIS SUNT IMPLICITI.

Resp. primo. **S**atis notum, quod ex inimicitia odium oriri soleat, quod sæpe de mense in mensem, & quandoque etiam in annos usque protrahitur, ex quo varia damna & peccata nascuntur. Ut radicem, & furculos, qui ex irâ prognascuntur, indagare possit Confessarius, diligenter examinandi sunt pœnitentes, qui in odio vivunt, & de tali se accusant.

Secundo. Odii radix est ira ex facto proximi, quod quis sibi injuriosum reputat, causatæ iræ effectus sunt odium, vindictæ cupiditas, imprecatio mali, gaudium de infortunio illius, quod fortè patitur. Qui tale aliquid confitetur, examinandus est, quamdiu duraverit odium, quale malum, & quoties minatus, aut imprecatus fuerit; annon reipsa damnum intulerit detrahendo, calumniando aut in aliis bonis nocendo. An, si subditus sit, ex ira, & odio voluerit transgredi legem aut mandatum superioris ex formali contemptu, aut reipsa transgressus sit. An signa generalia, quæ homines inter se solent sibi exhibere, cum scandalo denegaverit. An inimico deprecanti veniam negaverit &c. litigium coram competente Judice per se non est signum odii, aut inimicitiae, sed tamen persæpe occasionem peccandi præbet, ideo litigantes monendi sunt, ut abstineant ab impertinentibus, & à frivolâ appellatione.

Tertio.

Tertio. Pro inveniendis delictorum numero, indagandum est, an actus malus fuerit per notabile tempus, aut per retractationem sæpius interruptus, & quoties nova occasio se obtulit, repetitus; ex illâ frequenti repetitione e.g. affectus libidinosi, aut cujuscunque propositi aliquem graviter lædendi dignoscere poterit Confessarius, qualiter pœnitens sit dirigendus.

Quarto. Cum ex præcepto Christi, ego autem dico vobis, diligite inimicos vestros, quilibet teneatur inimico suo reconciliari, & eidem officiositatem honestorum hominum, ac signa dilectionis communia exhibere, apparebit Confessario, an pœnitens sit verè indispositus & non absolvendus, dum reconciliationem recusat, aut signa illa communia exhibere detrectat, nempe illi reponendum est: *vade prius reconciliari Fratri tuo*, odium deponere jubet Evangelium, sed percutienti *maxillam præbere & alteram; auferenti pallium offerre etiam tunicam* non dicit strictum præceptum. Consilia illa monstrant viam ad perfectam Christi imitationem. Cum Luc. 12. rogaretur; dic fratri meo, ut dividat mecum hæreditatem, non jussit abstinere à divisione, sed ipse Dominus volebat in se suscipere judicium.

Quinto. Qui eleemosynam in omnes pauperes advenientes erogat, cognatos omnes ad prandium invitat, quosvis vicinos salutare solet, illicitè inimico ejusdem statûs hæc signa denegat, quia id sapit vindictæ cupiditatem, si tamen justa hoc faciendi adesset causa, hæc comparen-

tibus imò & inimico manifestari debet, ne isti concludant id ex averfione quadam & odio fieri.

Sexto. Signa dilectionis specialia & beneficia particularia, ut hospitio aliquem excipere &c. sicut quis non tenetur exhibere proximo etiam amico, ita nec illa ostendere tenetur inimico, supposito tamen, quod denegatio hospitalitatis per circumstantias eam quodammodo necessitates scandalosa foret, Lex naturalis: *quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris*, obligaret; per hoc facillima erit via ad reconciliationem, & amicitiae redintegrationem.

Septimo. Qui prior fuit in dissolvendo amicitiam, prior esse debet ad eam reconciliatione reparandam. Offensus licitè satisfactionem sibi reservat Judicis legitimi aestimatione taxandam, si injuria fuerit damnosa; si autem damnum non intulerit, dissuadendum est ordinariè, ne illa exigatur, cum communiter videatur procedere à studio vindictæ, quod satisfactio prætendatur.

Octavo. Injuriam ab inimico illatam necdum ex integro esse remissam, sed vestigium veræ averfionis superesse, colliges ex sequentibus: si offensus illum, à quo offensus est, etiam officiosè alloquentem non honoret responso honoratis congruo; salutantem non resalutet; si, quod frequens est, moleste, aut ægrè ferat, quod amicus offensi cum eo familiariter loquatur; imò, quod nonnunquam fit, nexus amicitiae propterea disrumpatur, proli, & domesticis ejus au-
stero

stero vultu obvietur, domum & templum ideo evitetur, ut conspectus ejus subterfugiat.

Nono. Si pœnitens dicat se hætenus quidem sincere injuriam non remisisse, nunc autem adesse propositum, & seriam voluntatem id faciendi, Confessarius, ut veritatem exploret, sibi ab eo faciat seriem illatæ injuriæ explicari; ex verbis narrantis conjicietur non obscure interna mentis dispositio, siquid iræ in corde lateat, in invectivas prorumpet.

Decimo. Communis est hæc multorum querela: ignosco quidem, & ignoscere teneor, verum major est injuria, quam ut illius possim oblivisci, non odi quidem inimicum meum, ast illum coram intueri, aut salutare non possum sine motu amaritudinis &c. His auditis eum Confessarius interroget, an præfati motus sint involuntarii, & an illis semper resistat pœnitens, an vero sint voluntarii, & an desiderium vindictæ aliquando accedat, si dicat involuntarios esse, & se resistere conari, dubitare tamen, an semper, imò probabilius sibi videri, quod sæpe non resistat, ejusmodi averfio cordis non tam peccatum malitiæ, quam infirmitatis ob enormitatem injuriæ, aut naturalem genii complexionem poterit reputari, & quædam ex dispari genio orta antipathia, cui fragilitati eatenus indulgendum est, ut absolvatur sed cum admonitione resistentiæ, quâ vincatur natura, & docilior fiat evangelicæ legis. Si autem appareat esse voluntarios cum vindictæ appetitu, absolutio differatur, donec omnis rancor, & ira penitus desinat.

Undecimo. Si pœnitens dicat se ignoscere non posse, vicissim Confessarius dicat se non posse absolvere, sed charitativè adhibeat salutaria monita, adducendo exemplum, quod à Christo monstratum est in monte Calvariæ, dum non solum pro maledicentibus & calumniantibus, sed etiam pro ipsis crucifigentibus oravit dicens: *Pater ignosce illis, non enim sciunt, quid faciunt.* Persuadeat etiam, ut sæpius attente persolvat orationem Dominicam, in qua peccator petit sibi à Deo remitti debita eo modo, *sicut ipse dimittit iis, qui sibi sunt debitores*, si ergo pœnitens injuriam remittere renuat, quomodo à Deo misericordiam consequetur.

Duodecimo. Si admonitiones illæ omni frustrantur effectu, etiam in articulo mortis sine absolutione iudicio divino est relinquendus; etsi inimicus sit causa mortis per lethale vulnus, adhuc Christum morientem imitari debet ignoscendo, legitimè interrogatus potest reum indicare, ut puniatur, & nemo innocens suspectus fiat; desideret tamen, ut punitio sit ad animæ salutem. Cogitet: quis scit, quare Deus permiserit me occidi, an meritis hoc sim per occulta peccata, & an ideo, ut hinc eluam illa. Similiter contra odium proximi muniri poterunt depauperati per alterius culpam e. g. malitioso incendio, ebriositate mariti.

Decimo tertio. Denique dum animadvertitur, quod talis alium faventiozem Confessarium sit aditurus, doceatur, quod frustra alium quærat Confessarium, à quo speret absolutionem, quia
hæc

hæc nulla erit, à quocunque detur Confessario, nisi ex corde remittatur injuria juxta verbum Domini : *Sic & Pater meus cælestis faciet vobis (tradendo tortoribus) si non remiseritis unusquisque fratri suo de cordibus vestris. Matth. 18.*

C A P U T XXIX.

QUID CIRCA OBLIGATOS AD RESTITUTIONEM.

Primo. **O**mnis ille ad restitutionem in conscientia tenetur, qui ex culpa Theologicâ damnum intulit, unde famula v.g. quæ omittendo diligentiam in custodiendis rebus Domini specialiter sibi commissis, sponte patitur Domino inferri damnum, ad compensationem faciendam est obligata; hoc onus tamen restitutionis non inducitur, si intercesserit sola culpa juridica, nisi post sententiam judicis, & in casibus in jure expressis, de quo uberius Theologi in Tract. de Restit.

Secundo. Non tenetur ad restitutionem, qui actui externo gravis damnificationis non junxit actum internum mortaliter malum, ac proinde si damnum illatum nullo modo fuerit prævisum, nec omissio culpabilis ejus, quod curare poterat & debebat ad damnum avertendum, antecesserit, licet rei illicitæ operam dederit, ante sententiam judicis in foro conscientiae ad compensationem non obligatur. Nec aliqua oritur restituendi obligatio, si pœnitens tantum contra legem purè pœnalem peccaverit.

Tertio. Restitutio, cujus radices sunt injusta acceptio, & res accepta, necessaria est necessitate præcepti tum naturalis, tum positivi, non tamen necessitate medii, cum per se non sit medium ad hominis justificationem institutum. Causæ ab illa facienda excusantes sunt impotentia physica, & moralis, remissio à creditore liberè facta, & compensatio legitima.

Quarto. Errant, quicunque judicant, restitutionem ita esse necessariam, ut animæ defunctorum detineantur in igne purgatorio, donec ab eorum hæredibus fiat restitutio, vel enim defunctus, quando vivebat, fecit id, quod potuit & debuit sub mortali facere ad præceptum restitutionis implendum, vel non fecit? Si secundum, censetur mortuus ad locum damnatorum descendisse; si primum, justitia divina, quæ *reddet unicuique juxta opera ejus*, non permittit, ut pro suis delictis satis passus amplius patiatur ob culpam sui hæredis, quæ post sententiam à Christo juxta opera ejus in judicio particulari pronuntiata committetur. Hæres tanquam repræsentans personam defuncti obligatur pro eo taliter, ut dum causa excusans moram non suppetit, differendo gravet suam animam propter culpam personalem. Qui debita solvere ipsi facile poterant, sed hæredibus, & executoribus relinquunt solutionem sine causâ, non sunt sine culpâ, cum sæpe notabilis dilatio per mortem causetur.

Quinto. Qui continentur, se rem alienam retinere, aut damnum proximo voluntarie intulisse,

lisse, ostendunt satis per hanc suâ accusationem, quod sciant obligationem restitutionis faciendæ, sed interrogandi, quamdiu distulerint, an damnum illatum sit grave. Super retentione doceatur reflectere, an ex circumstantiis judicari possit eam esse valde damnosam, aut molestam ipsi Domino rei retentæ, ut ordinariè præsumendum de operariis, opificibus, propolis, modicas tabernas mercatorias habentibus, quibus non sufficit abesse periculum iacturæ, seu amissionis, sed moræ damnum notabile est.

Sexto. Varii in hâc materiâ occurrunt casus testamentarii, nuptiales, contractuales, quos etiam doctissimi ex tempore non satis securè præsumunt resolvere, quare, si hujusmodi casum proferat pœnitens, Confessarius, cum jam nec securè eum possit ab obligatione liberum, neque eâ gravatum declarare, eum hortetur, ut ad rem perfectiùs examinandam aliquem juris peritum adeat, pro nunc autem se paratum coram Deo declaret, quod si ab uno aut duobus Jurisperitis compererit se ad restitutionem aut solutionem obligari, lubens amore Dei, & justitiæ velit satisfacere, quo facto probabit se ad absolutionem esse benè dispositum, si autem hoc malit Confessario committere, dicat se tacito pœnitentis nomine consulturum, supposita informatione super circumstantiis antea indicandis; has nisi utrû doctissimus probè perspexerit, nec suæ, nec pœnitentis animæ bene consulit per dictatorium responsum seu absolutorium, seu condemnatorium, etsi nitatur ratiocinio, quod Confessarius judicat esse probabilius ob thericas

rationes, quas forsan hypothesis facit inapplicabiles. Confessarium fallere potest sua probabilioritas in damnum pœnitentis, aut ejus hæredum, ideo præstat in materiâ juris suadere, ut arbitrium boni Jurisconsulti quæratur, & teneatur transactio, aut amicabile compositio.

Septimo. Quando obligatio restituendi est certa, non est necesse, ut restitutio fiat ante absolutum, sed sufficit, quod pœnitens seriò promittat, se obligationi huic esse satisfacturum, quia, nisi præjudicium ex anterioribus confessionibus prudenter formandum obstiterit, est satis dispositus, quo obstante absolutio est deneganda, donec de peractâ restitutione constiterit, quia fundatè suspecta est dispositio pœnitentis.

Octavo. Qui oborto dubio culpabiliter negligit inquirere Dominum rei, quam possidet, si post aliquod tempus in notitiam venerit, quod res sit aliena, tenetur & rem ipsam Domino restituere, compensare damnum emergens & lucrum cessans ex eo tempore, quo dubitare incepit, quia dubitans ab illo tempore erat vi justitiæ commutativæ obligatus ad inquirendum rei dominum, ergo negligendo inquirere obligatio justitiæ commutativæ eum tenuit obstrictum ad restitutionem rei unâ cum fructibus.

Nono. Ab onere restitutionis immunis non est, qui etiam de consilio Confessarii, rem alienam pauperibus per modum eleemosynæ donat, aut missas pro domino adhuc ignorato legi curat, quando dominus rei, quam alienam esse con-

constabat, in particulari ignorabatur, quia res clamat ad suum dominum, si hic mortuus fuerit, restitutio facienda est hæredi. Etiam reum non liberat traditio facta Confessario, si quoquo casu fortuito, vel per incuriam, aut malitiam Confessarii ad dominum non pervenerit res injustè à reo detenta; talis traditio moram purgat, sed obligationem non perimit.

Decimo. Rem alienam injustè possidens, illam restituere tenetur, vel per se ipsum, vel per alium, qui si assignatus fuerit à domino, hujus erit periculum, aliàs autem erit possidentis, poterit ex charitate munus istud subire Confessarius speciatim rogatus, dum honor obligati periclitatur; sigillum confessionis cautè observetur. Seipsum sponte Confessarius ad hoc non offerat, ut suspicionem lucri proprii removeat. Si Confessarius est regularis, dicat superiori, se ad eum usum habere pecuniam depositam, ne contra votum impingere videatur, & ut prospiciatur securitati depositi.

Undecimo. Si debitum præsertim ex delicto, etiam per partes sit contractum, est obligatio illud totum statim extinguendi, si fieri possit, quia quoad totum est in morâ culpabili; sine justâ causa partim solvendo, partim differendo suum commodum quærit de alieno; ergo absolvendus non est ob defectum sinceræ voluntatis.

Duodecimo. Minus absolvendi erunt illi, qui restitutionem ad mortem usque differre intendunt, aut eam hæredibus committere volunt, quia mora est domino damnosa, cum ejus intersit,

fit, rem suam penes se habere, etiam forsan tricus sit implicandus, dum hæredi, & executori testamentario minus perspecti sunt tituli, ob quos debita fuerunt contracta, quàm ipsimet debitori, tempus præsens interpellat pro domino.

Decimo tertio. Cum restitutionis impotentia sæpe sine fundamento veritatis allegatur, Confessarius datâ occasione interroget, an vera impotentia adsit & unde illa proveniat, nonnunquam ex sordido affectu erga pecuniam fingitur impotentia, sæpe etiam se ipsos voluntarie & culpabiliter reddunt impotentes, dum debitis gravati nihil sibi de vestium luxu, & mensæ lautitiâ subtrahere volunt, imò lusui aut potui dediti bona sua dilapidant, hi debent non absolvi, sed antea illas impotentiae causas tollere, ut creditoribus, si simul totum nequeant solvere, saltem per partes satisfaciant.

Decimo quarto. Perversitas voluntatis restituere nolentis, dum potest, & debet, ut efficaciter per Confessarium pœnitenti proponatur, præsertim dum periculosus status sanitatis annuntiat mortis periculum, explicetur sententia S. Augustini: non dimittitur peccatum, nisi restituatur ablatum; & quam iniquum sit, jucundari, & deliciari de alieno possessorem injustum, dum interim affligitur, qui ad vindicandam rem sibi debitam non audet judicem interpellare ex metu majoris incommodi; & quod de male partis non gaudeat tertius hæres; denique proponatur lex illa divina, regula vitæ socialis: *quæcumque vultis, ut faciant vobis homines, & vos facite illis,* Matth.

Matth. 7. & Luc. 6. à Christo dictata, etiam per lumen rationis indicata, cui consonat monitum Tobiae c. 4. *quod ab alio oderis fieri tibi, vide, ne tu aliquando alteri feceris..*

Decimo quinto. Si moribundus adferat casum in materia restitutionis adeo dubium, ut Confessarius illum resolvere nequeat, nec per tempus possit alibi consilium inquirere, huic remedio etiam obstat honoris periculum evidens, ad consulendum, & conscientiae, & honori, vel scripto, vel verbo coram testibus declararet, hanc esse suam voluntatem, ut hæres Confessario extradat certam debito proportionatam pecuniae summam certae cuidam causae piæ applicandam, hoc enim modo sine honoris jacturâ restitutio commodè fieri poterit, si verò postea certum fiat eam non esse necessariam, pecunia illa vel in pauperes distribui, vel ipsi hæredi sub certo prætextu cautè tamen ob sigillum reddi poterit. Si Confessarius metuat se ab hæredibus sugillandum, quod morienti suggererit piam causam innominatam in suum, aut sui Monasterii commodum, suadeat sine ambage, ut dicat hæredi, se alicui fortè debere e.g. centum, & Confessarium desuper à se esse informatum, & commissionem habere examinandi. Præstat leviculum honoris detrimentum subire, quàm debitorem manere.

CAPUT XXX.

DE SATISFACTIONE POENITENTIBUS IMPONENDA.

Primo. **Q**uod Deus remissa culpa non omnem semper remittat pœnam, colligimus ex eo, quod contigit Davidi, cui culpa à Deo fuit remissa, Filium tamen in pœnam peccati perdidit; etsi in novâ lege abundantior sit gratia per Sacramentum reconciliationis, certum tamen est, quod quidem adultis per baptismum accedente virtute pœnitentiæ tota pœna remittatur cum culpâ actualium peccatorum, non tamen id semper obtineatur per Sacramentum pœnitentiæ, non ex infirmitate meritorum Christi, ex quibus virtutem sanativam illud accepit, sed ut relapsus doceatur fructus dignos pœnitentiæ facere, & cum timore salutem operari. Pœna æterna, quæ ob peccatum mortale subeunda erat, per Sacramentum pœnitentiæ remittitur, hoc attribuitur divinæ misericordiæ, mutatur in temporalem, & hoc attribuitur divinæ justitiæ; huic ut satisfaciatur pœnitens, in iudicio Sacramentali imponenda est pœnitentia, seu opus aliquod pium & laboriosum à pœnitente perficiendum, ut reipsa satisfiat per opus gratia Christi dignificatum.

Secundo. Opera ipsa ex bona intentione perfecta movere posse Deum ad condonandam pœnam promeritam & restantem, clarissime docet Regum historia in Achab Rege, de quo ad Eliam Domi-

Dominus 3. Reg. 21. *Nonne vidisti humiliatum Achab coram me? quia igitur humiliatus est mei causa, non inducam malum in diebus ejus, sed in diebus filii sui inferam malum Domui ejus, peccata ejusdem Regis, malum à Domino intentarum, & opera pœnalia peracta recensentur in eodem hoc capite. Ex quo*

Tertio. Infertur, maximè utilem, & antiquissimam esse praxin Ecclesiæ Christi, dum pœnitenti confesso imponitur actio satisfactoria, tales sunt, oratio, jejunium, & eleemosyna, ut his puniatur peccatum, & reparetur injuria Deo illata, & pœnæ restantis reatus tollatur, quatenus contra se ultionem exercet, est *vindictiva*, quatenus impeditur futura prævaricatio, est *medicinalis*.

Quarto. Confessarius tenetur pœnitentibus imponere satisfactionem respectivè convenientem & salutarem, tum vindictivam, tum medicinalem, proportionatam numero & gravitati peccatorum. Pœnitentis igitur attendi debet status, conditio, facultas ac dispositio, ut tradit Conc. Trid. Sess. 14. quod uni salutare, alii noxium esse potest, ut patet in jejunio.

Quinto. Non est, cur Confessarius satisfactionem imponens distinctam habeat singulorum peccatorum memoriam, quæ sæpe est impossibilis, sed sufficit, quod sic audiat, & intelligat omnia, dum proferuntur, ut in satisfactione injungenda meminerit statûs pœnitentis.

Sexto.

Sexto. Satisfactio injungenda est ante absolutionem, ut ex humili illius acceptatione melius cognoscatur pœnitentis dispositio, si quis tamen ex oblivione ab ante satisfactionem non imposuisset, post datam absolutionem illius memor defectum supplere debet.

Septimo. Quando pœnitens post absolutionem datam novum adfert peccatum, & nova datur absolutio, prior pœnitentia augenda aut nova imponenda est, cum sit novum iudicium Sacramentale.

Octavo. Quod satisfactio ante absolutionem impleri debeat, est doctrina Rigoristarum, qui ab Ecclesiæ obedientiâ secesserunt, quamvis enim satisfactio *in voto*, ut loquuntur Theologi Scholastici, seu seria voluntas satisfaciendi ante absolutionem requiratur, tamen satisfactio *in re*, seu ipsa pœnitentiæ impletio post absolutionem & utilis, & sufficiens est, ut praxis ostendit, & docet S. Thomas p. 3. q. 90. *Satisfactio, inquit, confert gratiam prout est in proposito, & auget illam, prout est in executione*, unde merito damnatæ sunt ab Alexandro VIII. propositiones 16. 17. & 18. *Ordinem præmittendi satisfactionem absolutioni induxit non politia, aut institutio Ecclesiæ, sed ipsa Christi lex, & præscriptio, naturæ rei idipsum quodammodo dictante. Per praxin mox absolvendi ordo pœnitentiæ est inversus. Consuetudo moderna habetur ab Ecclesiâ pro abusu.*

Nono. Pœnitentiæ intricatæ ex variis operum generibus, aut diversarum orationum numero collectæ

collectæ non sunt imponendæ, quia diversarum precum congeries, aut piorum operum varietas oblivionem pœnitentiæ impositiæ inducit, anxietatem in animis pœnitentium causat, aut certe illorum plerumque devotio remittitur ac tepescit. Ita S. Franc. Sales. in Instruct. pro Confessariis.

Decimo. Laxa tamen quorundam est, & illicita consuetudo, omnibus pœnitentibus promiscue aliquot *Pater & Ave*, unam alteramve decadem rosarii imponentium, sicut merito spernuntur, qui eodem collyrio omnibus morbis mederi volunt, discedunt tales Confessarii à dictamine prudentiæ, pietatis, & justitiæ, dum *pro qualitate criminum, & pœnitentium facultate* pœnitentia est injungenda, ut jubet S. Synodus *Trid.* valde commendat S. Franc. Salesius injungi lectionem alicujus libri spiritualis, quem Confessarius censuerit pœnitenti convenire, confessionem singulis mensibus per integrum annum, aut aliter aliquamdiu repetendam.

Undecimo. In taxanda satisfactione etiam habenda est ratio contritionis in pœnitente, quæ ut intensior est, vel remissior, ita satisfactionis debitum plus aut minus diminui poterit, maxime (juxta monitum S. Caroli Borrom.) considerandus est animus pœnitentis.

Duodecimo. Sicut in absolutione danda, ita in satisfactione injungenda abesse omnino debet respectus humanus, ne Confessarius ipsi pœnitenti, cui ex inani quodam timore favere intendit, viam aperiat ad ulteriora peccata futura, à quibus

Neo-Conf.

Q

im-

impediri posset per majorem & proportionatam satisfactionem, quod bene notare velint plures Confessarii.

Decimo tertio. Improportionata est satisfactio, si pauperi magna quædam imponitur elæemosyna, si continue occupato longæ & repetendæ orationes, si assidue laboranti jejunium injungitur, hæc enim illorum conditioni non conveniunt.

Decimo quarto. Non expedit, ut famulis aut conjugibus proluxa jejunia, aut immoderatæ injungantur macerationes, quia horum impletio ordinarie est in præjudicium tertii, cum hisce nimium debilitati officio suo fungi non possint.

Decimo quinto. Sæpe tamen obligatorium est, ut similia jejunia, & corporis mortificationes imponantur, illis præsertim, qui libidini dediti sunt, aut abdomini serviunt, quia per hæc carnem Spiritui subicere addiscunt, & illam ad exemplum S. Pauli in servitutem redigunt, ut carne mortificati, Spiritu reviviscant.

Decimo sexto. Pœnitentiæ publicæ solis peccatis publicis congruunt; ad illa spectant verba Apostoli: *peccantem coram omnibus argue, ut & cæteri timorem habeant.* 1. Tim. 6. Si crimen in multorum conspectu commissum sit, unde alios scandalo offensos esse non sit dubium, pœnitentiam publicè injungi oportet Trid. Sess. 24. de Ref. c. 81. latè de hoc Benedictus XIV. in Tr. de Synodo. l. 7. cap. 9. ubi dicit à S. Communionem esse repellendum, sive occultè, sive publicè

blicè petat, si crimen enorme vere sit notorium. Quoad occulta sufficit confusio pœnitentis apud solum Confessarium, quare indiscreta est impositio illorum operum, quæ adimplenda aliis videntibus suspicionem ingerunt, hæc propter peccata enormiora à Confessario esse injuncta, maxime quia pœnitens illa vel non implebit, vel confessio reddetur odiosa.

Decimo septimo. Quandoque imponi potest opus aliunde jam præceptum ab Ecclesia, ita tamen, ut modus pœnalis non præceptus injungatur e. g. horas Canonicas unius diei, aut tridui recitare flexis genibus, aut Missæ dominicali toti excepto Evangelio flexis genibus assistere per integrum mensem. Pro talibus actibus interpolatis salubriter injungitur, ut ante singulos actus renoveretur dolor cum proposito. Certum est, non satisfieri per opus aliunde præceptum, si simpliciter imponatur jejunium, vel auditio missæ, dum igitur pœnitens jejunat tali die, in quo ex præcepto Ecclesiæ vel ex voto jejunare tenetur, aut missam audit, quam debet audire ex præcepto, non satisfacit, cum Confessarius præsumatur distinctam obligationem intendisse.

Decimo octavo. Sæpe etiam cum fructu imponitur opus aliquod defunctis applicandum, nam ad hoc pium opus nunc ponendum aliunde non obligatur, quam ex jussu Confessarii, sic dives, cui injungitur eleemosyna, ad hanc nunc aliunde non obligatur, quamvis generaliter divites ex charitate obligentur; in utroque casu ponens actionem lucratur sibi per opus, ut relatio-

nem dicit ad Sacramentum, cujus pars integralis fit per iussionem Confessarii, aliis autem per misericordiam, non absolute pro tunc obligantem. Actus Fidei, Spei, & Charitatis eliciendi, tanquam maxime meritorii; saluberrime injunguntur, cum per hos actus in statu gratiae & cum pia attentione exercitos anima immediate intellectu, & voluntate ad Deum *authorem & consummatorem salutis* suae dirigatur.

Decimo nono. Satisfactionis imponendae varietatem subministrabit temporis circumstantia, quare si incidant festa mysteriorum Religionis nostrae, aut beatæ Virginis, aut aliorum Sanctorum, preces quaedam in honorem SS. Trinitatis, passionis Dominicæ, Ssmæ Matris, aut aliorum Sanctorum persolvendæ, aut Litanie illis Mysteriis vel Patronis accommodatæ injungi possunt, vel etiam *septies Pater & Ave* una cum symbolo Apostolorum ad mentem summi Pontificis recitanda imponuntur, præsertim si adsit dies indulgentiarum, quas pœnitens lucrari intendit.

Vigesimo. Generaliter illæ pœnitentiæ magis sunt salutares, quæ efficaciores sunt tum ad firmandum de peccatis dolorem, tum ad emendandum, quare pœnitentia sit contraria peccatis, & apta ad tollendam illorum radicem, ita ut pœnitens in illa materia abstineat à licitis, in qua perpetravit illicita, contraria enim contrariis magis curantur. Congruum est juxta catechismum Romanum animam ab inordinatâ conversione ad creaturas ad salutarem aversionem reduci.

Vige-

Vigesimo primo. Pœnitentia minui potest propter insignem pœnitentis pietatem, tum ob vehementiam morbi, aut mortis periculum, ubi plerumque suppositâ contritione, expressio affectuosa SS. Trinitatis, aut sanctissimi Nominis imponi solet, tum denique si pœnitens sit valde contritus; aut adsit prudens timor, majorem pœnitentiam implendam non esse. Salesii utile monitum est: indicare non omittat, ipsum longè graviolem pœnitentiam meruisse, sed eam mitigatam esse, ut eo majore cum humiliate & devotione exequatur.

Vigesimo secundo. Sæpe reincidentibus in eadem peccata præter pœnitentiam absolutam imponenda est conditionalis, ut scilicet toties, quoties in illud peccatum relabuntur, certas preces persolvant, eliciendo prius actum doloris.

Vigesimo tertio. Confessarii respicientis majorem Dei gloriam, & ad infirmorum pœnitentium salutem attendentis conscientia est relinquendum, ut illum modum teneat, quem juxta Trid. *Spiritus & prudentia suggesserit*, quem in finem assidue exorandus est Pater luminum, ut det ipsi sedium suarum assistricem sapientiam, quæ cum eo laboret, ne forte, cum aliis prædicaverit, ipse reprobus efficiatur, *Tutius tamen est, sunt verba Gersonis 2. Reg. mor. cum parva pœnitentia, quæ sponte suscipitur, & verosimiliter adimpletur, ducere confessos ad purgatorium, quàm cum magna non adimplenda præcipitare in infernum.*

Vigesimo quarto. Pœnitentiam proportionatam pœnitens minimè debet contemptui habere, frustranea enim esset in Confessario obligatio imponendi, si pœnitens posset pro suo libitu eam contemnere, & derectare, si tamen (ait S. Franc. Salesius) interrogatum, *num pœnitentiam lubenter sit executurus, à pœnitentiâ injunctâ aversio rem, & nonnihil turbatum videat, longè satius foret faciliorem imponere.* Si autem deficere omnino animum pro peccatis commissis satisfaciendi quodam proterviæ indicio patefecerit, absolutione indignus est.

Vigesimo quinto. Moneat Confessarius pœnitentem præcipue rudem, ut pœnitentiam injunctam impleat ante S. Communionem, aut si propter injunctæ pœnitentiæ qualitatem, aut per tempus fieri tunc non possit, illam impleat, quamprimum id commode fieri poterit, tum quia satisfactio utpote pars integralis Sacramenti sine justa causa ad longum tempus differri nequit, tum quia nimia dilatio est sæpe causa oblivionis, præterquam quod suboriri possit spiritalis indispositio, quæ implementum faciat minùs fructuosum.

Vigesimo sexto. Si conveniens fuerit imponi pœnitentiam aliquot diebus successive iterandam, moneatur pœnitens, ut singulis diebus illam persolvere fatagat, dolorem cum proposito ante singulas vices repetat, ut suprà dictum,

tum, aut si uno die illius obliviscatur, postridie defectum suppleat.

Vigesimo septimo. Si pœnitens satisfactionis impositæ sit oblitus, interrogare debet Confessarium suum, si hoc non possit, ad nihil absolute tenetur: neque enim suâ authoritate subrogare potest aliud opus, nec illud elevare, ut sit pars Sacramenti: nec tenetur propterea iterum confiteri priora peccata, quia ab his fuit directè absolutus, & talis obligatio non potest satis probari: satis itaque est accusare negligentiam, si quæ intercurrit. Consultum est, inquit *Laym.* l. 5 Tit. 6. c. 15. ut, qui pœnitentiam præsertim gravem fuit oblitus culpate vel inculpate, in proximâ confessione similem (nempe talem, quæ pro gravibus vel levibus injungi solet) à Confessario sibi injungi petat.

Vigesimo octavo. Siquis dum Confessionale intrat, vel in examine conscientiæ recorderetur se necdum persolvisse pœnitentiam nuper injunctam e. g. jejunium, aut auditionem Missæ pro defunctis, aut aliquas preces, quarum habet certam memoriam, non dimittatur, ut satisfactionem injunctam antea persolvat, sed interrogetur, an soleat differre & factâ monitione ac instructione, injunctaque congruâ pœnitentiâ absolvat paratum ad priorem pœnitentiam, & eam, quæ tunc imponitur, fideliter quamprimum implendam, & ad consuetudinem illam deinceps vitandam absolvat. Siquis dicat: distu-

li, quia relapsus in peccatum mortale iudicavi me debere prius ab eo absolvi, doceatur, quod ille relapsus non excuset ab obligatione implendi pœnitentiam, licet impletio in statu gratiæ sit melior & fructuosior : & hunc sibi acquirere poterat per contritionem.

C A P U T XXXI.

QUID AGENDUM CONFESSARIO AD INFIRMUM VOCATO.

Primo. **C**urandum, ut Sacramenta infirmis necessaria non modo valide sed & licite administrentur, *etsi* enim, scribit rituale Rom, de iis quæ in Sacramentorum administratione generaliter servanda sunt : *Sacramenta ab impuris coinquinari non possunt, neque à pravis ministris eorum effectus impediri, impure tamen, & indigne ea ministrantes in æternæ mortis reatum incurrunt, quare perpetuo curabit Ecclesiæ minister, ut integre, caste, & pie vitam agat.* Hoc bene perpendant Ecclesiæ rectores, qui, etsi nulla contagio Parochiam funeſter, per apoplexiam, aliumve casum merè fortuitum necessitantur ex officio Sacramenta administrare, quid autem solatii miser ille, qui cum morte luctatur, & iter ad æternitatem velit nolit^o aggredi cogitur, Deo vocante ad iudicium, quid inquam, solatii à temulento Sacerdote expectabit ? inconditâ voce-

ciferatione obtundet auditum morientis, & necessariam ad superna cogitanda mentis tranquillitatem deturbabit clamantis ebrietas.

Secundo. Ex diligenti agendæ Archidiœcesanæ, aliorumque librorum lectione sciat Confessarius, quomodo infirmum solari & ad patientiam, aliâque virtutes huic tempori convenientes adjuvante gratiâ excitare debeat; quomodo contra varias tentationes munire, & in fundendis orationibus, atque affectibus eliciendis illum juvare possit, hæc enim, si quasi memoriæ impressa non teneantur, aliam ex assistentia Confessarii non habebit ægrotus utilitatem, præter illam, quæ est ex opere operato, pro ædificatione scandalum circumstantes, nisi admodum cauti fuerint, patientur.

Tertio. Confessarius aut Parochus vocatus, si statum ægrotantis periculosum esse audiverit, remotis omnibus impedimentis ad ædes infirmi decorâ, non autem cursoriâ cum festinatione transeat, curet ex animo, ut ovem sibi commissam leoni eripiat, & Principi pastorum Christo tradat; consideret, quid Deus per Ezechielem pastoribus & speculatoribus negligentibus minetur, etiam quale charitatis obsequium ipse sibi impendi desideraret, si in eo periculo esset.

Quarto. Pastor de ovium suarum salute spirituali sollicitè inquirat, ut sibi quadantenus applicare

plicare possit verba pastoris æterni : *ego cognosco oves meas, & cognoscunt me meæ.* Animarum curatoribus, dum Sacramenta infirmis administrant, severè mandant statuta Synodalia, ut nihil omnino titulo stipendii exigant, aut quoquo modo efflagitent, cum ex hâc quorundam locorum corruptelâ non pauci, dum malè habent, Parochos accersere vereantur, ideo intolerabile est, quod, dum Sacramenta morientium gratis administrantur, nihilominus multi hæc divina medicamenta sibi, aut domesticis morbo correptis adhiberi tempestivè non curent, sed tunc primùm indicetur pastori, dum æger mentis imposit nihil eorum percipit, quæ aguntur in Sacramentorum administratione, antea, dum ratio viget, unicè de corporali medelâ sollicitus; hoc ut providè viteretur, jubent statuta vigilantiam his verbis : *ægrotos diligenter invisant, nec, donec vocentur, expectent sed ultro accurrant &c.* efficaciter hortentur, ut, dum viget ratio, extrema unctio à periculosè infirmo suscipiatur cum devotione personali, quam S. Thomas adeo dicit necessariam, ut nulli sine illâ conferri debeat, sicut Eucharistia.

Quinto. Statuta in Tit. de pastoribus c. 2. §. *ægros sedulo invisant* ita præcipiunt: omnibus omnia facti pauperum, viduarum, pupillorum aliarumque miserabilium personarum curam paternam gerant, easque crebro visitent, ac temporali, spiritualique Solatio sublevent. Quare errant, & rationem supremo judici & Pastori Christo Domino reddere debebunt illi, qui ad divites

tes ægrotos vocati citò & persæpe advolant, ad pauperes autem vocati jubent contentos esse, quod Sacramenta susceperint. Quid dicent tales Christo, apud quem non est acceptio personarum?

Sexto. Ne cura ægrorum ad mortem declinantium sine fructu sperato peragatur, viribus propriis diffidentes ministri Christi Dei opem serio implorent, ut in gravissimo hoc negotio ægrotum aut vi morbi, aut metu mortis, aut aliis circumstantiis prementibus turbatum utiliter dirigant, cum Christus Sacramentum extremæ unctionis per formam deprecatoriam administrari jusserit, & orationibus Presbyteri efficaciam specialem misericorditer attribuerit, devotâ præscriptarum precum recitatione opus est, hæc devotio cor infirmi eriget, & *alleviabit eum Dominus*, poterit præterea minister hâc vel simili prece mentali se præparare: *Concede misericors Deus, ut animam hanc, quam pretioso sanguine unigeniti Filii tui redemisti, hoc extremo momento, ex quo pendet tota æternitas, lucrari possim, per eundem Dominum &c.* à multiloquio concionatorio, item à clamosâ vociferatione præstat abstinere, & interpolatis vicibus expedit opportunas animæ ad Deum elevationes per verba pauca emphatica proponere. Præcipuè debet contra angorem anima per spem Deum videndi, & amore æterno se cum Deo conjungendi roborari.

Septimo. Quamvis Deus singularem animarum pastoribus concedat fortitudinem, & eos etiam in periculis manifestis præservare soleat, humana tamen seu naturalia media præservantia prudenter adhibentur in contagione, talia ex medicorum observationibus sunt sequentia : curent in cubili ipsius infirmi fieri suffitum ex granis juniperi. Januam ante introitum aliquamdiu aperiri jubeant cavendo, ne aërem infectum ex infirmi cubiculo copiose egredientem attrahant. Deinde

Octavo. Intrantes cubile halitum nonnihil contineant, infirmo præsentibus attendant, ne ipsius halitum, aut vaporem, qui motu lecti aut stragulae subinde causatur, attrahant, sedent ad caput infirmi, non inter ipsum & fenestram apertam. Non deglutitur saliva, sed sæpius præsertim sub initium, modeste tamen exspuant, cum seu jejunus, seu non jejunus, prout necessitas poposcerit, ex contagione infirmum accedere debeat ex officio obligatus ad curam, consulat medicum loci, quid in utrumque casum expediat; solatium & excitamentum det generosa charitas S. Caroli Borromæi, qui sæviente peste Mediolani quotidie hospitalia visitabat, spiritualia & temporalia ægris providebat, & in Synodo palam testatus est paucissimos Sacerdotes, qui tunc officio curæ animarum gnaviter functi sunt, peste fuisse correptos.

Nono. Confessarius ingrediens cubiculum infirmi Agendæ Diocesanae se devotè conformet dicendo : *Pax huic domui, & omnibus habitantibus in ea*, deinde ægrotum, lectum & cubiculum

lum aspergat aqua benedicta sub his verbis: *Dominus noster Iesus Christus per sanguinem suum, & virtutem hujus aquæ te ab omni malo liberet, & ab hostium tuorum insidiis potenter defendat.*

Decimo. Si infirmum ultro ad confitendum paratum inveniat, & morbus periculosus esse videatur, statim ipsum benigne & patienter audiat, & deficientem paterne adjuvet, de quo infra, dataque absolutione hortetur, ut SS. Eucharistiæ Sacramento refici desideret; ex morbi circumstantiis colliget, an dandum sit hoc Sacramentum non jejuno, & per modum Viatici, insuperque an extrema unctio.

Undecimo. Si ad infirmum veniens periculum mortis non animadvertat urgere, non statim confessionis mentionem faciat, sed infirmum, aut circumstantes interroget de morbo, doloribus, quiete & aliis, de quibus infirmi plerumque loquuntur; sincerum condolentiæ affectum ostendat, dicat, se nunc incolumem, dum manus Domini similiter tetigerit, hoc charitatis obsequium ab aliis expectaturum, hanc legem nobis esse datam à Deo per Apostolum: *alter alterius onera portate*; agnoscere se, quod facile sit aliis suadere patientiam, difficillima autem sit ei, cujus corpus doloribus affligitur, sed quia à bono Deo venit hoc malum, quin audeamus interrogare: *quare ita facis?* ex necessitate oporteat facere virtutem. Ostendatur, quod crucem à Deo impositam portare debeat homo, volens nolens, frustra laboret medicus, nisi Deus faveat medicationi, ideo à Deo petendum, ut crucem remove-

at,

at, tunc autem utiliùs peti, si pharmaca à Christo præparata adhibeamus, suadendum ideo, ut per Sacramentum pœnitentiæ oratio fiat efficacior.

Duodecimo. Si infirmus confessionis dilationem expostulet, Confessarius officiosè suadeat, ut medicum corporalem consulat, an sit febris periculum, si febris metuatur, præveniri expediet morbi vehementiam & dolores animum conturbantes, qui quo magis augentur, eò minus apta erit animi dispositio, erit ideo tanto instantius petendum, ut confessionem non differat, de quâ peractâ gavisurum esse promittat, cum non possit non oblectare animam, quod, quæ ad spirituales ejus potestatem pertinent, sint curæ corporis anteposita. Si forsan obstant cognati, & amici, dicantque assentatoriè, esse infirmitatem modici momenti, ut infirmum à confessione tanquam tristi & afflictivo objecto absterreant, & hilariori discursu recreare conentur, eis seorsim explicetur, quod Catechismus Concilii Trid. doceat tales assentatores perniciosissimè peccare contra 8vum præceptum Decalogi: *Non loqueris contra proximum tuum falsum testimonium.*

Decimo tertio. Si confessionem infirmus differat sub prætextu, quod nequeat formare examen requisitum, Confessarius promittat necessariam assistentiam, & motivis opportunis eum suaviter inducat, ut incipiat confiteri, dimidium facti, qui bene cœpit, habet; facilis erit progressus per interrogationes, ut absolutione Sacramentali cœptum opus perficiatur.

Decimo

Decimo quarto. Parochus, dum aliququaliter suspicatur, forsan differri confessionem ob personam Parochi minus ei placentem, aut quia ex aliâ forsan causâ mallet alteri confiteri, dicat, se mature illi Confessarium alium quendam vicinum Pastorem aut Religiosum libenter velle accersere, ut cesset dilatio, & vitetur sacrilega confessio.

Decimo quinto. Nonnunquam contingit aliquem obstinatè à confessione instituenda abhorrescere, tunc Confessarius inquireat hujus aversionis causam, ea vel est indifferentismus nimium prò dolor! nunc ingravescens, vel desperatio ob vitam pessime peractam, & anterior contemptus Sacramentorum, si indifferentismus causa fuerit, aliufve error intellectûs à fide aberrantis, ex Theologiâ error iste depellatur necesse est, verum hoc opus in multis, hic labor erit; si vero pertinacia ex desperatione, quæ vitium perversæ voluntatis est, orta fuerit, proponatur infinita Dei misericordia, quæ Davidem, Manassen, latronem pœnitentem peccatis prostratos erexit, ponatur ob oculos imago Christi pro peccatoribus crucifixi, & quantumcunque delicta multiplicata fuerint, dicatur majorem esse infinitam bonitatem Dei, qui cor sincerè contritum, & humiliatum nunquam despicit.

Decimo sexto. Si infirmus absolutè solus relinqui nequeat, eo quod obstetricis v. g. aut Chyrurgi ope necessario indigeat, aut si duo infirmi in eodem lecto sint, nec separari possint, vel si plures in eodem loco ut tempore pestis

pestis decumbant, & mors prope sit, nec confessio fieri possit, quin ab alio audiatur neque nuntius, vel per scripturam securè se possint accusare, sufficit, internum dolorem in genere de omnibus mortalibus peccatis commissis exterius ostendere, aliqua venialia exprimendo & propter necessitatem, absolutio est danda. Si postea cesseret necessitas, tales integrè confiteri tenentur mortalia, quia licet non suspendatur absolutionis effectus, obligatio tamen confitendi omnia mortalia in specie & numero manet in suspenso, quamdiu tempore vitæ duraverit impedimentum, reservatio autem penitus cessat, cum sit juris Ecclesiastici, cum peccata mortalia quæ sine culpâ tacentur, indirectè remittantur per absolutionem ab his, quæ directè remittuntur tanquam per confessionem expressa, unum saltem mortale, aut veniale qui solus confiteri nequit, dicere debet, quia nulla exinde timenda diffamatio, quod e. g. in militari nosocomio miles dicat se fuisse semel ebrium, rixatum, injustè aliquod malum grave se fuisse alicui imprecatum, & generaliter, quod quis leviter alicui detraxerit, nocuerit, mentitus sit, ergo potest, consequenter debet confessio fieri ante absolutionem coram aliis. Dum multis simul mors intat per naufragium, absolutio danda simul omnibus sine ullius peccati confessione, quia quid singuli dicant, Sacerdos distinctè nequit audire. generaliter dicendum, quod in excusatis requiratur interna hæc dispositio; vellem, si possem.

Decimo septimo. Confessarius nunquam omit-
tat dirigere infirmum periculose decumbentem
ut

ut eliciat actus Fidei, Spei, Charitatis, & contritionis perfectæ, cum instante periculo mortis stricta & gravis sit obligatio sperandi bona, quæ per fidem proponuntur, nempe remissionem peccatorum, gratiam, & vitam æternam, & Deum amandi non tantum, quia hæc nobis libenter dat ex suâ misericordiâ, sed quia Deus est, & propterea summè amabilis. Qualiter actus earum virtutum eliciendi sint, ostendetur in fine hujus operis.

Decimo octavo. Graviter infirmum tempestivè moneat, & moveat, ante vel post confessionem, prout opportunum judicaverit, per tempus, & occasionem, & personæ circumstantias, ut de bonis suis temporalibus legitimum testamentum faciat, videndum ante dispositionem ad causas pias an ex justitiâ sit obligatio restituendi, relinquendi debita alimenta, ne objiciatur illud: *maledicta pietas, quæ destruit justitiam.* Legantur statuta Synodalia de testamentis, ubi salutaria dantur monita, ut providè & sapienter saluti morientium consulatur. Prohibetur ibidem Confessariis fordida captatio hæreditatis in suâ, suorumve commodum, suadetur ut commendent causas pias indeterminatè, ita ut Christus sit cohæres in orphanis, & pauperibus, præsertim cognatis indigentibus; penuriâ laborantibus Ecclesiis. Item ut ad præcavendam suspicionem odii amici aliquali legato honorentur, inimicitia publica palam occulta secreto sed animitus dirimatur.

Decimo nono. Parochus administratis Sacramentis, si longior fuerit infirmitas, aliquoties præ-

Neo - Conf.

R

sen-

sentia sua solatium ægrotanti impendat ; confortabit Spirituale colloquium, aut prælectio ex pio libro de imitatione Christi aut alio, ad patientiam, & plenam resignationem & victoriam de tentationibus illo magis, quàm alio tempore molestantibus. Hoc præsertim ruralibus Parochis commendandum est, cum domestici laboribus suis intenti minùs curare possint infirmos, & Sacerdotes Regulares non existent, per quos Spiritualis assistentia suppleatur.

Vigesimo. Confessionem generalem dum facere cupit infirmus, prudenter Confessarius judicet ex statu infirmi aliisve circumstantiis, an expediat. Pœnitentia infirmis injungenda est ex præcepto divino, sed proportionata viribus ægrotantium, ut supra dictum est, maximè utile est injungere oblationem dolorum, quos per morbum patiuntur, & Deo volente patientur eo durante, hos jubeantur unire cum doloribus, quos Christus in cruce passus est pro peccatis nostris, & dicere verba Christi agonizantis : *Fiat voluntas tua.* Non expedit obligare ad opus pœnale recuperatâ sanitate peragendum.

C A P U T XXXII.

QUID INCUMBAT CONFESSARIO VENIENTI AD INFIRMUM LOQUELA ET SENSIBUS DESTITUTUM.

Primo. **Q**uando pœnitens, aliquo modo voce confiteri potest, ut absolutionis sit capax, confiteri tenetur mortalia, etsi difficilis sit loque-

loquela, si autem plene fuerit destitutus usu vocis, Sacerdori nutibus vel pectus tundendo pœnitentiam & confitendi voluntatem ostendat, & tunc, sicut &, si ante Confessarii adventum coram alio desiderium confitendi ostenderit, absolute est absolvendus. Si signa dubia fuerint, sub conditione absolvatur. Verba Rit. Rom. Tit. 18. notanda sunt pro normâ practicâ Parochi, aut Confessarii sequentia : *Si inter confitendum, vel etiam antequam incipiat confiteri, vox & loquela ægro deficiat, nutibus & signis conetur, quoad ejus fieri poterit, peccata pœnitentis cognoscere, quibus utcumque in genere vel in specie cognitis, vel etiam si confitendi desiderium sive per se, sive per alios ostenderit, absolvendus est.* Benedictus XIV. in Tract. de Syn. l. 7. c. 15. his conformiter dicit : in his omnibus casibus impertiri absolutio debet.

Secundo. Confessarius vocatus ad moribundum Catholicum, qui regulas vitæ christianæ quidem secutus Sacramenta frequenter suscipere consuevit, ast de facto nec dare notatur, nec ante dedisse perhibetur ullum pœnitentiæ signum, non statim eidem, si cum morte nondum luctetur, absolutionem impertiatur, sed cum adstantibus preces ad Deum pro eo fundat, eique actus virtutum Theologicarum & contritionis inclamet, crucem osculandam præbeat, aquâ benedictâ aspergat, ut sic expectet aliquod signum doloris, debitæque dispositionis ad absolutionem cum fructu obtinendam ; imminente tamen morte, etsi nullum signum sive per se, sive per alios ostenderit, absolutionem sub conditione, *si es dispositus*, ei impendi posse docet Joannes Morinus, quem

Benedictus XIV. loc. cit. vocat *celebrem auctorem*, & ejus pro hac opinione argumentum exhibet, quod antea christiana, & pia frequentatio Sacramentorum sit testimonium fortius, quàm attestatio super antea declarato desiderio confitendi. Cum eam opinionem laudatus Papa non reprobet, & multi eam ex charitate proximi docendo, & reipsa exercendo sequantur, potest haberi pro normâ practicâ securâ Parochorum, quidquid sit de effectu, super quo nulla potest esse certitudo.

Tertio. Quid practicandum sit, si moribundus Catholicus spretis spiritualibus remediis prævæ consuetudini alicujus peccati mortalis notoriè usque ad apoplexiam inhæserit, non potest eadem benignitate resolvi; negant Morinus & ejus sequaces teste Benedicto Papâ, & merito, quis enim Catholicam fidem concubinario notorio, indifferentistæ sufficere dicat sine ullo pœnitentiæ signo, ut Parochus eum absolvere debeat, quantumlibet intervallum actibus peccaminosis & morti intercedat? Quis de tali prudenter præsumit eum antea per pœnitentiam se ad mortem bonam præparasse, quamvis Catholicus mansisse dicatur? Sacramenta instituta sunt ad salutem animarum supposito usu rationis debitè dispositarum, & dum dispositio præsumi non potest, non arcetur plene formalis irreverentia per appositionem conditionis, tutius ergo erit talem non absolvere. Sed quid:

Quarto. Si aliquis in duello, aut adulterio confossus aut suâ manu lethaliter ex desperatione

ne vulneratus, aut inito certamine, quis potu vini adusti prævaleat, per liquoris copiam cum morte jam instante luctetur, talis moribundus etsi Catholicus caret, uti supponitur, dispositione necessariâ ad recipiendam absolutionem, & sanctitas Sacramentorum pœnitentiæ, & unctionis postulat, ut ei negentur, cum nihil esse possit, quod sacrilegii labem abstergat. Si vulneratus vel per duellum, vel in flagranti delicto, vel per autocheiriam lentâ morte moriatur, & interim à Confessario Deo miserante moveatur ad pœnitentiam taliter, ut à censurâ & peccatis mereatur absolvi, absolvendus est, etsi pœnis justitiæ vindictivæ manere obnoxius, & Ecclesiasticâ sepulturâ destitui possit.

Quinto. Si Confessarius de apoplectico, qui Christiane vixit, & sufficiens pœnitentiæ signum dedit, vel dedisse præsumitur, dubitet, annon jam obierit, adhuc eum absolvere debet sub conditione, tum quia sic animæ saluti, & Sacramenti reverentiæ consulitur, tum etiam, quia non raro contingit, revera adhuc eum vivere qui jam obiisse censetur.

Sexto. In dubio, an peregrinus viator, qui sensibus plane destitutus & morti proximus est, nec signum aliquod pœnitentiæ nec usum rationis ostendit, sit Catholicus vel hæreticus, vel judæus, ita ut hujus veritas haberi nequeat ex Rosario, aut Scapulari, alióve indicio, juxta parabolam evangelicam Samaritani tanquam proximus ex charitate juvandus est quoad corpus, ut viribus quadantenus recuperatis interrogari possit,

fit, & juvari quoad spiritualia. Deo, qui illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, per preces commendandus est, ut de eius animo & corpori vires ad salutem congruas. Si moriatur in eo statu, sepeliatur in loco, qui est cæmeterio benedicto proximus, in quo infantes non baptizati tumulantur. Si verò constet talem moribundum esse hæreticum, apostatam, & per valerudinem nulla instructio possit applicari, nihil etiam proponi, ut voluntas mutetur, providentiæ divinæ commendetur, corpori autem medicamenta applicentur, ut viribus eatenus restitutis instructio, & exhortatio applicari possint: aliter agendum cum apostata, aliter cum hæretico nationali; apostata, quia à verâ fide agnitâ defecit suâ perversâ voluntate, reum se fecit peccati in Spiritum Sanctum per agnitæ veritatis impugnationem, moveatur charitativè, ut animadvertat prope esse illud terribile iudicium, esse adhuc tempus revertendi per pœnitentiam, suppositis supponendis id est sincerâ detestatione hæreseos, & scandali, & aliorum gravissimorum peccatorum, absolvatur à censuris & peccatis cum vero proposito, si plenariè convalescit, faciendi omnia, quæ facere tenebitur quoad integritatem confessionis, & satisfactionem. Si autem sit hæreticus nationalis, sicut sunt, qui ab hæreticis parentibus nati, & educati sunt, doceatur, quod juxta S. Scripturam sicut unus Dominus, ita una sit fides salvifica, quod velit, si Deus sanitatem reddat, libenter instrui, quid teneamur credere, nunc autem ex animo declarer, se velle in eâ fide, quæ sola vera est, mori, ostendatur virtus seu efficacia Sacramentalis absolutionis &c.

CAPUT

C A P U T XXXIII.

QUÆNAM OBSERVANDA CIRCA COMMUNIONEM INFIRMIS DISTRIBUENDAM.

Primo. **C**onstituti in periculo mortis sub gravi peccato obligantur ad sumendum viaticum Eucharisticum, ut communis est Theologorum doctrina, quare infirmi inducendi, ut mature huic obligationi satisfaciant, præsertim quia per illud gratia bene vivendi & moriendi petitur & accipitur, imo anima Sacro hoc cibo mirum in modum confortatur.

Secundo. Siquis mane celebraverit, aut ex devotione sacram Synaxim sumpserit, & eodem die in periculum mortis incidat, tenetur is juxta aliquos eodem die iterum sumere viaticum, juxta aliquos nec potest, nec tenetur, & juxta alios potest, licet non teneatur, in tantâ Doctorum discrepantiâ Benedictus XIV. Tr. de Synodo l. 7. c. II. *integrum erit Parocho eam opinionem amplecti, quæ sibi magis arriserit*, quare in praxi id fiat, quod devotio, necessitas, aut aliæ circumstantiæ suadent.

Tertio. Illi tamen, qui post integrum diem, vel post plures dies à communione, quâ sanus refectus fuit, in mortis periculum incidit, viaticum omnino dandum est, ut *in fortitudine cibi illius transeat ad montem Dei*, roborerur contra hostes vehementius in mortis periculo insurgentes, & gratiam beatè moriendi securius obtineat.

fi forsan illa corporis infirmitas erit Deo jubente postrema : etiam ad vitandum scandalum cavere tenentur dilationem suscipiendi viatici & extremæ unctionis, qui in loco honoratiore sunt constituti, ut Sacerdotes, patres familias, iudices &c horum religio etiam debet per sollicitudinem de domesticis elucescere, dum periculosè eorum quispiam infirmatur.

Quarto. Si infirmus non possit refici Sacro viatico jejunos, illo muniendus est etiam non jejunos. Si impotentia observandi jejunium in diuturno lethali morbo continua permaneat, non ideo abstinendum est post viatici sumptionem à S. Communionem, sed sæpius refici deinceps poterit observato tamen paucorum dierum intervallo, ut de impotentiae duratione judicari possit, nam aliàs ob solam devotionem in ægritudine sacram Communionem petentibus juxta Rituale Pauli V. danda est Eucharistia ante omnem cibum & potum, adeo ut nequidem per modum medicinæ aliquid sumere liceat, etsi corpori molestum sit refocillationem retardari. Impotentiae durationem conscientiosi medici judicio probatam non evacuat, quod immediatè post 12mam nocturnam S. Communio administrari possit, nam sic hoc Spirituali solatio carendum foret omnibus præter Monasteria virorum, qui mediâ nocte horas Canonicas persolvunt.

Quinto. Stomachus multorum ægrotantium adeo debilis est, ut omnia per modum cibi & medicinæ sumpta ejiciat, aut saltem dubium sit, dum viaticum petitur, annon Sacras species sit rejectu-

jecturus, quo in casu primum danda est particula quædam non consecrata in liquore aliquo, hanc si retineat, eodem modo danda est particula consecrata; si vero non consecratam eiecerit, nullo modo detur consecrata, sed communicandi desiderium cum humili obedientia Deo jam ita volenti offerat, quod est Spiritualiter communicare; offerat etiam denuo anteriores suas communionem Sacramentales, pro quâ Dei miseratione forsan millies, aut multo sæpius repetitâ gratias agat; cogitet etiam, quod multa Sanctorum & Sanctarum millia sine Sacramentali viatico ad cælum iverint cum lætitiâ acquiescendo piis desideriis.

Sexto. Sacerdos infirmo communicare non valenti sacram Eucharistiam nullo modo eum in finem deferat, ut infirmus eam ex devotione adorare, aut osculari possit, Ritual. Roman, hoc prohibet hisce verbis : *Sed alicui ad adorandum solum, seu devotionis, seu cujusvis rei prætextu ad ostendendum non deferatur.* Quare si infirmus ob aliquod corporis incommodum sacram Eucharistiam sumere non possit, moneatur, ut Spiritualiter accipiat, voto Panem illum Sanctum vivum & vivificum edens, ac fide per dilectionem operante.

Septimo. Si infirmus Sacras species evomuit, & hæc purgari ac sumi non possint, immittantur aquæ in vase mundo, & in eo relinquantur, usque dum dissolutæ desierint esse species panis; aqua illa in Sacrarium mittatur. Pariter si quis statim post communionem evomeret, & species non

apparerent, comburatur, cineres in Sacrarium mittantur.

Octavo. Viaticum in Galliâ totâ denegatur reis ad supplicium ducendis, utcunque desiderantibus, in Germaniâ, & alibi piè conceditur. Prægnantibus partui periculoso proximis, omnibus quoque adituris proximum vel probabile mortis periculum, in quo postea dari non posse prævidetur, cum hi omnes sub gravi obligatione ad illud teneantur; si quis etiam post sumptum viaticum durante eodem mortis periculo in peccatum grave relabatur, ad communionem quidem denuo sumendam non obligatur, cum præcepto satisfecerit, valde tamen suadeatur, ut rursus communice. Sacrilega communione præcepto isti non satisfieri notum est.

Nono. Viaticum dandum est Catholico adulto, de quo dubitatur, an per morbi vehementiam usu rationis sit privatus, modo hi, qui aliquamdiu cum eo conversati sunt, dicant, se nihil observâsse, unde periculum irreverentiæ metuatur. Si dicatur peccasse mortaliter, & mox usum rationis amisisse, tanquam indisposito denegetur viaticum, usque dum positivo pœnitentiæ signo ostenderit aliquale desiderium, paulatim perficiendum patientiâ & industriâ parochi.

Decimo. Dandum etiam est viaticum semifatuo, sicut & danda communio Paschalis; debilitas animi non infert incapacitatem hujus utilissimi Sacramenti dati ad vitam æternam. Phrenetico, modo alligatus alios cibos admittere soleat, & immunis

munis à peccato mortali esse judicetur, pro praxi tamen ad capiendum experimentum prius danda erit hostia non consecrata, & si hanc reverenter sumpserit, detur consecrata, magna interim hic requiritur prudentia Confessarii, quæ attentis circumstantiis dictabit, quid agendum, aut omittendum fuerit.

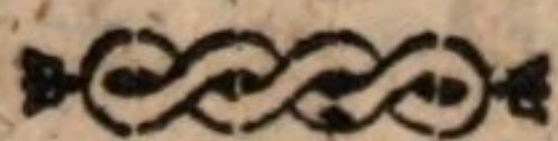
Undecimo. Si adultus moribundus à nativitate surdus & mutus per signa sufficienter didicerit à consueta corporis refectioe discernere hoc, quod jam manducandum præbetur, viaticum, ipsi administrandum est; si verò (qui casus est otiosæ speculationis) simul à nativitate cæcus foret, viaticum illi nullatenus dari debet, hic enim æquiparandus est perpetuo amenti, cui Eucharistia non ministratur.

Duodecimo. Pueris adeo periculose infirmis, ut mox decessuri videantur, ad S. Communionem nondum à Parocho antea admissis dandum est sacrum viaticum, modo illum usum rationis habeant, ut *cibum illum cælestem à communi materiali discernant.* Ita docet Benedictus l. 7. de Syn. cap. 12. tales præcepti divini, & peccati mortalis capaces censentur, ideo multi eorum egent effectu Eucharistici Sacramenti in agone, qui per sanctam innocentiam hoc præservativo non egent, æterno gaudio accidentali hujus manducationis, cujus capaces facti sunt, privari non debent. Jura funeralia ob anticipatam intuitu mortis instantis administrationem Eucharistiæ in sepultura puerorum minimè augenda sunt, sicut quæ à professis regularibus solvuntur, solvi

non debent pro his, qui mortis intuitu piè anticipant professionem, ne turpis lucri gratiâ Parochus ætatem antevertisse censeatur, aut præmaturata professio suspecta sit.

Decimo tertio. Ante viatici administrationem ordinariè infirmus, etsi confessus fuerit alii Confessario, interrogandus est, an cupiat confiteri, conscientiam seu ante, seu tunc per absolutionem Sacramentalem expiatâ detur generalis absolutio SS. Indulgentiis donata pro articulo mortis, postea excitetur desiderium suscipiendi Christum fontem salutis, quæ ad animam, & quæ ad corpus pertinet, illam per hoc Sacramentum absolute, hanc verò conditionatè esse desiderandam, doceatur paucis verbis: fiant actus Theologicarum virtutum relativè ad divinum medicum præsentem; hisce peractis viaticum administretur, quo ministrato dirigatur infirmus, ut gratias agat per breves affectus, antequam ad Sacramentalem unctionem procedatur, si eodem tempore illud Sacramentum administrabitur. Intra hanc Archidicecesin Rubricæ libri Pastoralis Dicecesani, seu agenda Colonienfis anno 1720. publicatæ quoad formam, & modum dandi viatici bene observentur, ne per irreverentiam infirmo, & circumstantibus offendiculo sit Minister, qui consecratus est *dispensator mysteriorum Dei.*

CAPUT XXXIV.

QUID OBSERVANDUM SIT, DUM
EXTREMA UNCTIO INFIRMIS
EST DANDA.

Primo. **I**nfirmitas periculosè decumbenti non occultetur periculum, sed moneatur ad vigilantiam in Evangelio variis parabolis commendatam, ne Dominus imparatum inveniat sine *veste nuptiali*, sine *oleo*, non *præcinctum* ad iter, dicat, prudentiam dictare, quod in arduis periculosis negotiis præferenda sit securitas, quod abundantior cautela nunquam noceat, dicat peritissimos medicos quandoque falli circa statum morbi, solere omnibus spem facere, sed quod ad christianam prudentiam pertineat, judicare, quod medici possint falli, & cogitare, quod multi in æternum deplorent se nimis facilè medicis credidisse: ostendatur singulare beneficium à Christo infirmis periclitantibus præparatum per Sacramentum unctionis, cujus effectus est, quod in isto statu amaritudinis pleno dulcedinem gratiæ conferat, animam à peccatorum reliquiis nempe languore, habituali propensione purget, contra tentationes impatientiæ, vitiosi affectûs ad res mundanas, tristiæ robores, ad recuperandam etiam corporis sanitatem conducat, si profutura sit ad salutem animæ. Recuperatâ sanitate corporis ingens accessio ad merita ex piè suscepto hoc Sacramento, & spiritualis lætitia animæ remaneat, eâ autem non recuperatâ iter ad æternitatem fiat expeditius, si divinum hoc medicamentum ex opere operato seu Christi vo-
lun.

luntate efficaciam habens etiam opere operantis id est suscipientis devotione sanctificetur.

Secundo. Si infirmus forsan deprehendat tum vi morbi, tum medici iudicio non esse spem sanitatis recuperandæ, spem ad superna attollat; si verò erroneè sibi persuadeat spem reconvescentiæ per hujus Sacramenti susceptionem imminui, moneatur, ut corrigat perniciosum hunc errorem, & potiùs è contrà unctionem differentibus, aut etiam negligentibus à Deo in pœnam denegari, quod devotâ ejus susceptione fuissent impetraturi.

Tertio. Catechismus Romanus docet eos gravissimè peccare, qui tempus ægrotis hoc Sacramentum conferendi illud extremum observare solent, cum vitâ & sensibus carere incipiunt, quia ad uberiores gratias percipiendam plurimum valet ægroti fides, & religiosa voluntas, doceatur itaque dum ratio viget, illud petere, & sub ipsâ inunctione se occupare sequentibus piis affectibus : *Jesu fili Dei vivi miserere mei ! propitius esto mihi peccatori ! sana me, & sanabor, salva me, & salvus ero &c.* Deinde peracta inunctione æger in fiduciam erigatur, & in spem, si expediat, recuperandi corporis sanitatem, ante omnia tamen ad perfectam resignationem anime-tur, sicut orabat Christus ad Patrem : *non sicut ego volo, sed sicut Tu.*

Quarto. Extrema unctio illis tantum danda, qui ex infirmitate, aut corporis debilitate in pericu-

riculo mortis versantur, quare & puerpera tunc dum periculosè infirma est, inungi debet, & senex, dum notabilis quædam mutatio periculum propinquum annuntiat, etsi certa morbi alicujus species non appareat. Reus capitali supplicio afficiendus non est inungendus, nec iturus in prælium aut periculosam navigationem, nec ille, cui pes aut brachium abscindetur, quia tales non sunt infirmi, si tamen post abscissionem pedis aut fortuitam vulnerationem lethalem quis in periculum mortis incidat, extremæ unctionis capax est, quia tunc pro periculosè infirmo habetur.

Quinto. Existente eodem morbo, & mortis periculo Sacramentum hoc reiterari non debet, si vero morbus mutetur, & periculum desinat & diu postdenuo appareat, reiterari poterit, quando infirmus novo mortis discrimini objici à peritis censetur. Adultus amens, seu phreneticus unguendus non est, nisi interdum habeat usum rationis, & tunc pii animi significationem daret, peteretque; nec pueri, qui nulla peccata admittunt, quorum reliquias sanare opus sit, ait Catechismus Romanus.

Sexto. Sacramentum hoc valide quidem omnis Sacerdos, aut extra casum necessitatis licite non nisi Parochus, aut alius Sacerdos, de ejus, vel ordinarii licentia conferre potest, in collatione illius per se seorsim inungenda sunt organa quinque sensuum, aut pars propinqua, si unum aut alterum organum deficiat, & adhibenda pro singulis sensibus peculiaris forma sensum exprimens,

mens, observanda sunt, quæ docet Liber pastoralis, seu Agenda ut supra.

Septimo. Si periculum sit in mora, ut in contagione, aut extremo agone & quinque sensus inungi securè non possint, inungi debet frons aut unum aliquod membrum magis obvium vel quod agenda securius censer, si fieri possit, brevissimo motu attingantur omnia organa sensuum, unius oculi, auris, labii, naris, manus sub formâ hâc; per istas S. unctiones indulgeat tibi Deus, quidquid deliquisti per visum, auditum, odoratum, gustum & tactum in N. P. & F. & S. S. Amen. In dubio, an adhuc vivat, ungatur sub hac expressa conditione *si vivis, per istas Sanctas unctiones &c.*

Octavo. Extrema unctio Sacramentum vivorum est, ideo sicut viaticum suscipi debet in statu gratiæ saltem bona fide existimato; *nihil magis ei Sacramento adversatur, quàm alicujus peccati mortiferi conscientia* ait catech. Rom. si quod mortale fuerit inculpabili oblivione ignoratum, remitti facit dolor universalis cum hoc Sacramento, sicut & venialia, quod significant hæc verba S. Jacobi: *Si in peccatis sit, dimittentur ei.* Ut anima certiùs sit in statu gratiæ, servanda est (ait laudatus Catech.) perpetua Ecclesiæ Catholiciæ consuetudo, ut ante Extr. unctionem Pœnitentiæ, & Eucharistiæ Sacramentum administretur. Materia necessaria est oleum olivarum ab Episcopo Benedictum. Lex Ecclesiæ graviter obligat, ut singulis annis renoveretur; si ei quantitas deficiat, addatur parum de oleo non Bene-

Benedicto. Si per errorem chrisma seu oleum Catechumenorum pro oleo infirmorum esset adhibitum, inunctio, si sine scandalo. & gravi perturbatione fieri possit, juxta Synodum Mediol. sub S. Carolo Borromæo quoad materiam & formam erit iteranda.

Nono. Manus Sacerdotum non interius, sed exterius sunt inungendæ juxta Agendam. Præter oculos, aures, nares, labia & manus ungenda superior pars pectoris collo proxima dicendo: *quidquid peccasti per cogitationem & pedes dicendo: quidquid peccasti per incesum.*

Decimo. Catechismus Rom. monet Parochos, ut cum Eccl 7. dicatur: *in omnibus operibus tuis memorare novissima tua, & in æternum non peccabis*, memoria autem mortis per extremæ unctiois cognitionem efficaciter suscitetur, sæpe diligenterque explicent, quid fides Catholica de hoc Sacramento doceat. Utile erit generatim hortari, ut dum infirmo danda sunt Sacramenta, ad horum reverentiam locus præparetur, & vicino pauperi succurratur præbendo lin-teum mundum charitativâ commodatione ad illum sacrum usum.

CAPUT XXXV.

QUIS SIT RITUS ABSOLUTIONIS
GENERALIS PRO MORTIS ARTI-
CULO, ET QUALITER A SA-
CRAMENTALI DIFFERAT.

Primo. **U**t intelligatur utriusque differentia
reflectendum est ad institutionem,
& requisita, Absolutionem Sacramentalem præce-
dit confessio absolutè necessaria lapsis in mortale
clavibus nondum rite subiectum; hæc insupple-
bilis est per quamcunque etiam non Sacramen-
talem. 2do: Sacramentalis absolutio fit hoc mo-
do; Post confessionem ait Sacerdos: *Misereatur*
tui omnipotens Deus, & dimissis peccatis tuis per-
ducat te ad vitam æternam Amen. Dein manu
dextera versus pœnitentem aliquammodo elevata
pergit Confessarius: *indulgentiam, absolutionem,*
& remissionem peccatorum tuorum tribuat tibi
omnipotens & misericors Dominus Amen. Do-
minus noster Iesus Christus te absolvat, & ego
authoritate ipsius te absolvo ab omni vinculo ex-
communicationis, suspensionis (Ly suspensionis
omittitur, si pœnitens sit Laicus) & interdicti,
in quantum possum & tu indiges, deinde ego te
absolvo à peccatis tuis (hæc format crucem manu
dextera) in nomine Patris, & Filii, & Spiritus
Sancti. Amen. Passio Domini nostri Iesu Christi,
merita beatæ Virginis Mariæ, & omnium Sanc-
torum, quidquid boni feceris, vel mali sustinueris,
sit tibi in remissionem peccatorum, augmentum
gratiæ, & præmium vitæ æternæ. Amen.

Secur-

Secundo. Quamvis speculative doceatur, notionem essentialem hujus formæ determinari per hæc verba : *absolvo te*, tamen sub gravi obligatione addi debet : *à peccatis tuis in N. P. & F. & S. S. Amen.* Quæ à S. Synodo Trid. obscure denotantur per additionem : *& cætera, ne, aut explicitè omnia exprimendo vim anterioribus (ego te absolvo) æqualem esse definirer, aut penitus omittendo precibus (Misereatur &c. & Indulgentiam &c.) æquipararet.* Ideo urgente necessitate extremâ hæ duæ preces aliaque verba rectè omittuntur, nunquam tamen Sacerdos hoc Sacramentum administrans acquiescet his duabus vocibus : *absolvo te vel absolvo vos.*

Tertio. Forma hæc absolutè proferatur necesse est, & quidem absque conditione suspensivâ e. g. *si inimico condonaveris, odium deposueris, aut aliena restitueris*, quia suspensive prolata nulla est, cum ab omnibus catholicis Theologis agnoscatur, certam esse traditionem, quod ministris suis Christus potestatem non dederit suspendendi valorem hujus Sacramenti suppositâ confessione vel factâ, vel legitimâ præsumptâ. Absolutio sub conditione de præsentī non suspendit virtutem, seu efficaciam hujus à Christo præparati remedii.

Quarto. Sensus formæ supra datæ est sequens : *ego auctoritate mihi à Deo data, & hac mea judiciali sententia, quantum in me est, remitto tibi peccata tua, vel confero tibi gratiam de se remissivam peccatorum à te commissorum, ac proinde verificatur forma ista, etsi quis præ-*

vie per contritionem perfectam fuisset iustificatus, aut tantum confessus peccata, à quibus ante modo directè fuerat absolutus. Ratio est, quia lex divina peccatores etiam perfectissimâ contritione detestantes peccata mortalia post Baptismum commissa jubet subire iudicium Sacramentale Sacerdotis, si ullatenus poterunt, & damnatæ sunt Bajanæ, docentes *ministerium Sacerdotum absolventium liberare tantum à reatu pænæ.*

Quinto. Absolutionem in eadem confessione super eadem peccata repetens graviter delinquit, nisi à mortali excuset perturbatio, aut perplexitas Confessarii, dubitantis, an dormitando formam omiserit. Repetitionem absolutionis quandoque exigat peccatum aliquod mortale, vel circumstantia necessario exprimenda, cujus accusatio fuit omissa; prævio examine, an culpabiliter vel sine culpâ ex oblivione omiserit, si primum, confessio fuit sacrilega, eritque absolutio suppositis supponendis ad novum hoc mortale, & peccata, quæ ante confessus fuit, extendenda; si verò secundum, speciali pœnitentiâ injunctâ pro peccato omisso absolvendus est.

Sexto. Bene hîc advertendum, quod Clemens VIII. sequentem damnaverit propositionem: *Licet absenti Sacerdoti per litteras, seu internuntium peccata Sacramentaliter confiteri, & ab eodem absente absolutionem obtinere*, qui & præcepit sub pœnâ excommunicationis, ne unquam tanquam aliquo modo probabilis defendatur, aut ad praxin quovis modo deducatur,

ex quo fluit, ne in extremâ quidem necessitate practicandam aut validam esse; quia aliàs Papa non prohiberet pro omni casu exercere iudicium Sacramentale super absente reo. At verò si quis æger timeat Parochum non venturum ob præsumptionem scrupulosæ anxietatis, scribat certum aliquod mortale, ut moveat ad transitum difficilem, ac venienti dicat: de eo, quod scripsi, doleo, & peto absolvi, non erit casus Decreti Clementis VIII. cum amisso interim usu rationis de eo esset absolvendus.

Septimo. Cum juxta formam supra propositam facienda sit ante absolutionem à peccatis absolutio à censuris, si forte est moræ periculum, Confessarius omissis aliis dicat: *absolvo te à censuris, & peccatis tuis &c.* hoc interim certum, quod Confessarius à mortali excusari non possit, si sciat pœnitentem subiacere excommunicationi, & tamen illum à peccatis absolvat prius, quam absolutus fuerit ab illa censura, quia per hanc privatur pœnitens usu Sacramenti, ad cujus gratiam obtinendam per absolutionem à censuris prius habilis reddi debet.

Octavo. Antequam Confessarius pœnitentem confessum absolvit, formet sibi iudicium moraliter certum, seu expers rationabilis dubii, quod iste sit rite dispositus ad absolutionem, dum evidens periculum moræ advertit, norma practica tuta est: melius est dare absolutionem forsan profuturam, quàm ideo negare, quia forsan non erit profutura.

Nono. Forma absolutionis authoritative, non deprecatorie est proferenda, quia Sacramentum pœnitentiæ à Christo institutum est per modum iudicii, & absolutio Sacramentalis per modum sententiæ judicialis, ut certa traditione constat innixâ Christi verbis Joan. 20. *Quorum remiseritis. . . quorum retinueritis. . .* Ex his liquet compendiarie notitia absolutionis Sacramentalis, agendum nunc paucis de absolutione generali.

Decimo. Benedictus XIV. anno 1753. Archiepiscopo nostro Clementi Augusto facultatem dedit per Presbyteros sæculares, aut regulares ab Archiepiscopo deputandos, eorumve subdelegatos impertiendi benedictionem Apostolicam Pontificis pro tempore existentis cum plenariâ omnium peccatorum Indulgentiâ in articulo mortis.

Undecimo. Concessa est hæc gratia pro omnibus Civitatis, & Archidiececesis Colon. ægrotis morti proximis verè pœnitentibus & confessis & S. Communione reffectis, si id facere nequiverint, saltem contritis nomen Jesu invocantibus, si ore non possint, devoto corde; & mortem alacriter ac patienter de manu Domini tanquam stipendium peccati suscipientibus.

Duodecimo. Archiepiscopus per suum Vicarium generalem deputavit Parochos, Confessarios Monialium, & qui eorum vice funguntur in curâ animarum.

Decimo tertio. Formam S. Pontifex præscripsit sequentem: Adjutorium nostrum in nomine Domini. R. Qui fecit cœlum, & terram. Ne
remi-

reminiscaris Domine delicta famuli tui (ancillæ
 tuæ) neque vindictam sumas de peccatis ejus,
 Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison.
 Pater noster. Et ne nos inducas &c. Sed libera.
 Salvum fac servum tuum (ancillam tuam.)
 R. Deus meus sperantem in te. Domine exau-
 di orationem meam. R. Et clamor meus ad te
 veniat. Dominus vobiscum. Et cum spiritu
 tuo. *Oremus.* Clementissime Deus Pater mi-
 sericordiarum, & Deus totius consolationis, qui
 neminem vis perire in Te credentem atque spe-
 rantem, secundum multitudinem miserationum
 tuarum respice propitius famulum tuum N.
 quem tibi vera fides, & spes Christiana com-
 mendant, visita eum in salutari tuo, & per uni-
 geniti tui Passionem & mortem omnium delicto-
 rum suorum ei remissionem & veniam clemen-
 ter indulge, ut ejus anima in hora exitus sui Te
 judicem propitiatum inveniat, & in Sanguine
 ejusdem Filii tui ab omni macula abluta transire
 ad vitam mereatur perpetuam. Per eundem
 Christum Dominum nostrum. Dicto ab uno ex
 astantibus: *Confiteor*: Sacerdos subjungat: *Mise-
 rentur* &c. Deinde: Dominus noster Jesus Chri-
 stus Filius Dei vivi, qui B. Petro Apostolo suo
 dedit claves ligandi, atque solvendi, per suam
 piissimam misericordiam recipiat confessionem
 tuam, & restituat tibi Stolam primam, quam in
 baptismo recepisti, & ego facultate mihi ab
 Apostolicâ sede attributâ Indulgentiam plenari-
 am, & remissionem omnium peccatorum tibi
 concedo; in nomine Patris &c. per Sacrosancta
 humanæ reparationis mysteria remittat tibi om-
 nipotens Deus omnes præsentis, & futuræ vitæ
 S 4 poenas.

pœnas, paradisi portas aperiat, & ad gaudia sempiterna perducatur. Amen. Benedicat te omnipotens Deus Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus. Amen.

Decimo quarto. Patet ex his, quantum hæc absolutio à Sacramentali differat, cum absolutio hæc in articulo mortis præsupponat culpæ lethalis remissionem per Sacramentum, & sicut aliæ omnes Indulgentiæ spectet pœnas temporales peccatorum mortalium, falluntur ergo, qui hæc contenti se sine confessione & absolutione Sacramentali credunt salvari posse.

Decimo quinto. Parochi omnes monentur, ut sæpius de Cathedrâ vim & utilitatem, & modum hujus absolutionis doceant subditos suos, ut dum sani sunt, tempestivâ Sacramentorum confessionis & viatici susceptione ad incomparabilis hujus thesauri participationem se disponant.

C A P U T XXXVI.

DE SIGILLO SACRAMENTALI.

Primo. **C**onfessarius officio suo debitè perfunctus fructum bonum sui ministerii totum Deo, non suo ingenio attribuat, sæpe oratione devotâ suos pœnitentes Deo commendet, cogitetque se cum illis aliquando coram judice Christo staturum. Cum ipsis imposterum agat, ac si peccata eorum prorsus ignoraret, quia illa non scivisset, nisi fuissent manifestata propter Christum, tum quia immundus

us habendus non est, quem Christus suo sanguine purificavit. Quod vivens & moriens à suo Confessario expectat, hoc ipse præstet aliis.

Secundo. Strictissime fervetur sigillum Sacramentale, nequidem in genere de auditis in confessione unquam loqui præsumat, Siquod consilium sibi necessarium judicet, summa opus est prudentia, ut tale consilium non nisi à pio. & satis exercitato petatur; caveat insimul, ne indirecte quidem prodatur peccatum poenitentis, & coram sæcularibus de his, quæ ad confitendi modum varium rudibus usitatum pertinent, omnino taceat, quamvis enim non violetur sigillum, tamen sæculares hæc audientes merito suspicantur, Confessarios memoria retinere peccata audita, & forsan in suo confitendi modo aliquid simili crisi perstringi, & sic confessio odiosa fieri posset.

Tertio. Maxime ab obligatione celandi audita in confessione & ab obligatione reverentiæ erga hoc Sacramentum recedunt illi, qui usque adeo in conviviis, aut symposiis non verentur risum causare narrando, quæ in confessionibus audierunt, aut modum, quo delicta quidam confessi sunt; sciant sancta sanctè esse tractanda, pejus erit, si præsentibus nota fuerit praxis ridicula, quæ narratur, aut addendo locum, & diem, quo ista peccata perceperunt, possit occasio conjecturis dari.

Quarto. Obligationem sigilli Sacramentalis inducit omnis & sola confessio Sacramentalis, in

qua à pœnitente peccata aperiuntur coram Confessario, ut absolutionem obtineat, etsi nolit restituere alienum, deponere odium; idcoque absolutio tanquam indisposito denegari debeat, si autem confessio fiat cum expressâ declaratione intentionis contrariæ, quod scilicet non veniat ad Sacramentaliter confitendum, sed ut ad peccatum sollicitet Confessarium, aut secretè alloqui occasionem habeat, obligatio sigilli non resultat propter defectum confessionis Sacramentalis. Si quis putato Sacerdoti bonâ fide confiteatur, talis secreto naturali strictissimè obligatur, cujus violatio æquiparatur violationi sigilli & quoad culpam, & quoad pœnam propter intentionem confitentis.

Quinto. Omnia peccata sive præterita, sive præsentia, sive illa, quæ ad confessionem rite instituentem diriguntur, & in dicta confessione audita fuerunt, sicut & pœnitentis defectus sub sigillum cadunt, mortalia quidem in genere & in specie, venialia autem saltem in specie, adeo ut sigillum non frangat, qui dicit Titium confessum fuisse peccatum aliquod veniale, frangit autem qui dicit, quod Titius plura venialia sit confessus.

Sexto. Obligatio sigilli deducitur ex jure naturali, & divino, sicut enim Christus strictè obligavit fideles ad integram omnium peccatorum etiam interiorum confessionem, ita pariter ex parte Confessarii voluit perpetuam, & strictissimam sigilli obligationem, adeo, ut pro nullo unquàm casu sigillum hoc infringere liceat.

Septi-

Septimo. Revelans aliquid ex confessione five directe, five indirecte, semper peccat tripliciter, contra Religionem propter irreverentiam illatam Sacramento, contra fidelitatem ob tacitam promissionem secreti servandi, contra justitiam ob injustam diffamationem; secunda & tertia malitia potest esse venialis ex parvitate materiae, non prima religioni opposita; quia per minimi etiam peccati manifestationem Sacramentum fit odiosum, quæ est irreverentia gravissima.

Octavo. Pro majori sigilli custodia Confessarius apud alios mentionem non faciat de virtutibus & dotibus determinati pœnitentis, in aliqua limitatâ communitate, ita ut audientibus detur occasio judicii comparativi e. g. si Parocho rurali plures scabini confiteri soleant, & unus solus distinguatur elogio justitiæ emphatico, de cæteris taceatur. Otiosa recordatio peccatorum in confessione auditorum, maxime quæ concernunt materiam veneream, dissipetur pio recursum ad Deum, ne laqueum tentationis sibimetipsi injiciat, Nunquam de peccatis accusatis loquatur cum pœnitente, nisi ex causa ipsum pœnitentem concernente expressam illius obtinuerit licentiam. Denique

Nono. Confessarius nunquam utatur scientiæ ex confessione accepta si ex usu talis scientiæ confessio possit fieri odiosa, id enim illicitum esse declarat damnatio sequentis propositionis facta ab Inquisitione Romanâ anni 1682. quæ sic sonat: *Scientia ex confessione acquisita uti licet, modo fiat sine directâ, aut indirectâ revelatione,*

tionem, aut gravamine pœnitentis, nisi aliud multo majus ex non usu sequatur id est, quod liceat tunc cum gravamine pœnitentis, quando Confessarius hunc multo magis gravaret non utendo illâ scientiâ. Certè non foret omnimoda securitas pœnitentibus, si penes Confessarios staret judicium comparativum inter gravamen ex usu & gravamen ex non usu talis notitiæ. Omnino igitur omne gravamen abesse debet, sicut certè abest, si Confessarius eâ notitiâ utatur ad studendum materiæ peccatorum acculatorum e. g. usuræ, Simonia, luxuriæ, & ad orandum pro salute alicujus pœnitentis.

C A P U T XXXVII.

IN QUO PROPONUNTUR REMEDIA CONTRA PECCATA CAPITALIA.

Ad præcavenda peccata capitalia, per sectiones sequentes salutaria media præscribuntur, quæ Neo Confessario utilia & necessaria erunt. Quare sit.

§bus Primus.

REMEDIA CONTRA SUPERBIAM ADHIBENDA

Primo. Media propria, quæ Confessarius superbiæ contraponat, sunt speciales considerationes, quibus frequenter homo miseram suam conditionem, & vilem statum debet agnoscere, quia superbia inordinatus est appetitus propriæ excellentiæ, nempe dum homo
vel

vel sibi attribuit, quæ Deus dedit, & omni momento tollere potest, & propterea se aliis præfert; vel appetit reputari, quod habeat, quæ non habet.

Secundo. Confessarius superbo exponat, quod cum aliis hominibus, quibus se præfert, communem habeat conditionem, quantum ad corporis, vilem materiam multis miseriis ac tandem morti subjectam, & à vermibus consumendam; & quantum ad animæ, ignorantiam, propensionem in vetita, concupiscentiam, & debilitatem, & quanquam impiorum facinorum, quæ à multis aliis patrantur, non sit reus, sicut ille, qui dixit: *Non sum sicut cæteri, velut etiam hic publicanus*, sordibus tamen divino conspectui manifestis forsan mereatur à Deo justè reprobari potiùs, quàm illi propter Evangelicam sententiam terribilem: *Cui multum datum est, multum requiretur ab eo.*

Tertio. Ostendatur, quàm stolidum sit se supra alios extollere propter natales, propter talenta ingenii, memoriæ, & bona, quæ fortunæ vulgo appellantur, propter officium àliquod honorificum, favores potentum hujus mundi, si perpenditur illud: *quid habes, quod non accepisti, si autem acceperis, quid gloriaris?* esto hæc jam habeas, sed usquequo? *vidi impium*, inquit David, *exaltatum ut cedrum libani, transivi, & ecce non erat.* Antiochus exemplo sit prosperitate subito abruptâ decidit in lectum præ tristitiâ, quia non accidit ei, sicut cogitabat, & periit in terrâ alienâ, 1. Machab. c. 6.

Quarto.

Quarto. Proponatur, quàm luculentis exemplis Deus humilibus det gratiam, id quod hymnus *Magnificat* Beatæ Virginis Mariæ demonstrat, verbis sancti Evangelii docemur, eum qui se exaltat, esse humiliandum; contra, qui se humiliat, exaltandum.

Quinto. Reflectendum est curatori animarum, variè peccari per superbiam in omni genere mortalium. Apostolus dicit i. Tim. 6. Si quis non acquiescit sanis sermonibus Domini nostri Jesu Christi, & ei quæ secundum pietatem est doctrinæ, superbus est, nihil sciens, sed languens circa quæstiones & pugnas verborum, ex quibus oriuntur invidiæ, contentiones. Item: divitibus hujus sæculi non superbe sapere, neque sperare in incerto divitiarum, sed in Deo vivo. Item: nolite prudentes esse apud vosmetipsos. Non igitur hic morbus eos solos afficit, quos scientia inflat, & quos copia bonorum terrenorum collidit per æmulationem invidiosam, sed & ruricolos, & opifices, imo & mendicos, dum amore proprio infatuati spernunt consilia pacifica, & mandata superiorum, dum cibo, potu, vestitu suæ conditionis limites à Deo constitutos tentant transilire; quin & ipsos actus virtutum, & Sanctos labores potest hic morbus inficere.

Sexto. Maxime ad superbiam reprimendam conducunt humilitatis exempla, quæ in Sanctis, & præsertim in Christo Domino elucescunt. Paucis annis virtutem hanc per sermonem Salvator noster nos docuit, sed exemplo constanter à primo suæ Conceptionis momento usque ad mor-

mortem crucis ut sapientiam sapientum hujus mundi confunderet. Ad humilitatis exercitium tota ejus vita mortalis nos invitavit, sicut dixit: *Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde.* Corde inquit, ne juxta hujus sæculi damnatam prudentiam fuco externæ mansuetudinis, & humilitatis acquiescamus,

Septimo. Superbus Deo se facit turpi sua ingratitude exosum, quia initium omnis peccati est superbia, & mater vitiorum est omnium, ideo inter peccata capitalia primum; neque Deo tantum se facit superbus exosum, sed ipsis etiam superbis, quanquam enim similis simili gaudere dicatur, odit tamen superbus superbum, utpote suo appetitui contrarium, alia multa vitia societate foveantur, ut patet in ebriosis, luxuriosis, furibus, religionis contemptoribus &c.

§pbus Secundus.

REMEDIA CONTRA AVARITIAM.

Primo. Confessarius ut ex animo pœnitentis avari evellat avaritiæ radices, turpitudinem ejus ostendat ex verbis Christi, qui docuit neminem posse simul Deo & Mammoni servire, ideo Apostolum avaritiam idolorum servituti comparare; sicut gulosis ventrem Deum esse dixit, ita avaris divitias esse instar idoli, quia ad acquirendum res terrenas non corporis tantum sanitas, sed æterna etiam salus animæ quasi immolatur, & ad conservandum res acquisitas à debitis operibus misericordiæ abstinetur.

Secun-

Secundo. Si eò usque urgeat auri fames, ut turpis lucri gratiâ quidlibet temerè tentetur, mortaliter peccatur. Plures propositiones damnatæ de stipendiis Missarum & Constitutiones papales ostendunt S. Sedis vigilantiam contra hoc vitium, Benedictus XIV. de Syn. l. 5. c. 9. ait: *Quis non crederet tot salubres Constitutiones Sacerdotum avaritiam refrænasse, nihilominus scimus sufficientes haud fuisse ad eam cobibendam.* Præter turpe mercimonium quorundam, qui Missarum eleemosynas, ubi liberalius constitutæ sunt, quæritant, & alibi, ubi minor in usu est, Missas celebrari faciunt, notat pravam avaritiæ speciem, quâ Confessarius eleemosynas Missarum sibi à pœnitentibus erogari curat, & profert S. Caroli Borromæi instructionem: *Cum pro pœnitentiâ Missas injunxerit, sibi, aut Ecclesiæ suæ, aut Monasterio dicendas, non addicat, Ritualis Romani, & sacræ Inquisitionis ordinationibus probat, Ecclesiam à qualibet hujusmodi avaritiâ abhorrevit, eamque velle, ut Sacerdotes Sacramentorum ministri ab omni illius suspicione sint immunes.*

Tertio. Cum prætextus parsimonix, & modestiæ clericalis ac tenuitatis reddituum opponatur ad avertendam notam avaritiæ, ostendendum erit, quod intentio finis non sufficiat, sed media etiam debeant esse congrua honestati, seu Clericus seu Laicus sit, pro conditione suâ rationabile medium debeat tenere inter prodigalitatem, & avaritiam. *Qui volunt divites fieri* (ait Apostolus 1. Tim. 6.) *incidunt in tentationem, & in laqueum diaboli, & desideria multa inutilia, & nociva; quæ mergunt homines in interitum, radix enim*

enim omnium malorum est cupiditas. Tu autem o homo Dei hæc fuge. Avaritiæ damnum demonstrat infelix Judæ exitus, & Simonis magi lapsus, & apostasia docentium, quæ non oportet, turpis lucri gratiâ, pseudo Apostolorum, primorumque hæreticorum.

Quarto. Notandum est, sæpe temerè ex frugali mensâ, modesto amictu quorundam opulentorum judicari, quod avaritiæ sint rei, licet præter justitiam officia charitatis, ac misericordiæ promptâ cum voluntate exequantur; ad avaritiæ sordes fugiendas minimè opus est luxu, & vanitate, sed justitiâ, & charitate, *divitibus bujus sæculi præcipe, facile tribuere, communicare, thesaurizare sibi fundamentum bonum in futurum* scribit Paulus Timotheo. Hæc qui facit, avarus dici non potest. S. Jacobus illos divites iubet *ululantes plorare, quorum divitiæ, quibus indigentes pascere poterant, putrescunt, & vestimenta à tineis comeduntur.*

Quinto. Ne corda divitum divitiis, quas possident, affixa teneantur, non solum pietate & misericordiâ sed insuper aliarum quarundam virtutum moralium, quas S. Thomas prolixè explicat, exercitiis avaritiæ tentatio vincitur, & amor pecuniæ prudenter temperatur, tales virtutes sunt, magnificentia, liberalitas, magnanimitas, eutrapelia, monet tamen, personarum, temporis, loci, & modi circumspectam considerationem habendam esse, cum non omnibus divitibus omnia per se licita æqualiter congruant & sumptus pares in uno laudem, in alio æquè

Neo - Conf.

T

opu-

opulento vituperium mereantur per unum honestè facti, per alium vitiosè.

Sexto. Maxime à vitio isto absterrebit memoria mortis certæ, & horæ illius incertæ, cogitetur evangelica sententia : *Stulte hâc nocte repetent animam tuam à te, & quæ parasti, cujus erunt ?* bonis copiosis sine labore potitus hæres forsan prodigè fruetur. Per Salomonem, & Syraciden Spiritus Sanctus hanc avari stultitiam pluribus sententiis expressit, & tamen inde usque nunc per annorum millia stultorum talium infinitus est, eritque numerus.

Septimo. Denique, qui curatoris animarum scopus esse debet, cor avari per amorem pecuniæ depressum ad inæstimabilia, ac incorruptibilia bona in æternum duratura erigere conetur, ut Deo adjuvante dicere possit cum S. Gregorio : *Si consideremus, quæ & quanta sunt nobis promissa in cælis, vilescunt animo omnia, quæ habentur in terris.* Cur insanâ cupiditate homo per avaritiam se torqueat, dum juxta Christi promissionem fideliter *quærenti Regnum Dei adjicienda sunt cætera.* Verè David dixit : *juvenis fui, etenim senui, & non vidi justum derelictum, nec semen ejus quærens panem.*

§phus tertius.

DE REMEDIIS CONTRA INVIDIAM.

Primo. Confessarius pœnitentes illos de invidiæ peccato examinet, quos superbiæ reos esse animadvertit ; sicut enim Dæmon

non omnium maxime superbia intumescit, ita summe lividus est, cujus invidiâ (Sap. 2.) *Mors introivit in orbem terrarum*; ac proinde, quos ad superbiam incitat, eosdem pariter invidos facit, dum sibi, aut affectatæ supra unum, aut plures præcellentiæ metuunt per ejus, aut eorum prosperitatem, patrocinia, æstimationem, lucra, quæ ab opulentis conductoribus operarum sibi comparant, unde etiam fit, quod, sicut prosperis eorum, quibus invident, eventibus turbantur, ita adversis eorum casibus lætentur, & quidem tanto vehementiùs gaudeant, quanto eisdem illi casus sunt damnosiores.

Secundo. Optimum erit, si Confessarius invidis præter nocumentum supernaturale invidiæ naturalia damna ostendat, quibus torquetur & corpus, & anima solius invidentis, non autem ejus, cui invidetur, sicut vermis intra lignum natus ipsum lignum, unde productus est, consumit. Siquid prosperitatis obtingat proximo, nec prodes favendo, nec nocet invidendo, sed, si faves, Deum habes testem benevolæ charitatis, si autem invides, testem tuæ malevolentiae, sic tibi & quidem soli prodes, aut nocet. Si meritis non erat, providentiam Dei adora, cujus judicia semper justa. Æmulari alterius opificis, aut mercatoris industriam, ut similiter emptores allicias, non est invidia. Non favere certæ personæ v.g. alicui Cardinali Papatum, Principi Episcopatum, Regi victoriam non est invidia, si alterius felicitas apprehendatur suæ spei adversa, sive sit pro suâ persona, sive pro suâ fami-

T 2

familiâ, suo ordine, suo patrono, cum tunc reflectatur ad existimati proprii commodi imminutionem.

§phus quartus.

DE REMEDIIS CONTRA LUXURIAM.

Primo. **H**omini christiano sufficere posset pro antidoto contra turpissimum hunc animæ morbum revelata in scripturis Sanctis ultio divina per diluvium, aliasque punitiones particulares Pentapolitarum, Sichemitarum, Benjaminiticæ tribûs &c. imò si (seclusâ revelatione sola ratio attendatur) innatus homini pudor validum censeretur posset repagulum contra carnis nequitiam, sed quia prima inter luxuriæ filias est cæcitas mentis, quæ facit videntes non videre, quod per lumen revelationis, & humanæ rationis ostenditur, & infernali caligine Samsones, Davides, ac Salomones obtenebrat, indicanda sunt media particularia divinitus tradita, aut à sapientibus excogitata, quæ sanctus Ecclesiæ Doctor Bonaventura in fine Libri de profectu Religiosorum piè doctèque congeffit. Ea sunt septem *1um*: Sedula vitatio confortii sceminarum Ecclesiastici 42. à vestimento procedit tineam, & à muliere iniquitas viri, *hilitus* diaboli facit prunas ardere Job 4. carbones conjuncti ambo incenduntur, carbo solus extinguatur. *2dum* Remedium à S. Bonaventurâ assignatum est cauta locietatis, & contubernii libidinosorum vitatio. Prov. 19, *Qui se jungit fornicariis, erit nequam, & amicus stultorum efficitur*

citur similis illis. Exemplo, & persuasione illicietur ad libidinem, quia proni sunt sensus hominis in malum, inde in proverbium transit: *nos- citur ex socio, qui non cognoscitur ex se.* 3^{tium} docet esse repressionem corporis à delicatâ nutritione, *castigo corpus meum* (scribit Apostolus Corinthiis 1. c. 9.) *& in servitutem redigo, ne, cum aliis prædicavero, ipse reprobus efficiar.* Salomon ait Prov. 19. *Qui delicatè nutrit servum suum in juventute, postea sentiet eum contumacem.* Ezech. 16. *iniquitas Sodomæ saturitas panis.* Inde notus versus Terentii: *sine Baccho & Cerere friget Venus.* 4^{tum} dicit esse fugam otii. Eccl. 34. *Multam malitiam docuit otiositas.* S. Bernardus ait: omnium tentationum & malarum cogitationum sentina est iners otium. 5^{tum} assignat idem S. Doctor assiduam sensuum ab illicitis custodiam. Eò refert verba Jeremiæ 9. *Ascendit mors per fenestras vestras, nempe mors peccati per organa sensuum, dum audiuntur, leguntur obscena, picturæ scandalosæ spectantur.* Item Thren. c. 3. *Oculus meus depredatus est animam meam in cunctis filiabus urbis meæ.* Sicut expertus est David videndo Uriæ uxorem, Judices senes videndo Susannam, Holofernes Juditham, & ante hos mulier ægyptia castum Joseph. Sancti Gregorii salubre est monitum: non expedit intueri, quod non licet concupiscere. Avertendi oculi, ne videant vanitatem. 6^{tum} remedium S. Doctoris est interior pravarum cogitationum & carnalium affectionum repressio. Eò spectat sententia Christi: *de corde exeunt cogitationes prave, adulteria, homicidia, fornicationes, furta, falsa testimonia, blasphemiae,*

hec sunt, quæ coinquinant hominem. Si intra urbem sint proditores, exteriora munimenta urbem non liberant. Salomon ideo monet: Omni custodia serva cor tuum, quoniam ex ipso vita procedit. Etiam Deus per Isaïam: auferte malum cogitationum vestrarum ab oculis meis. Denique 7^{timum} à S. Bonaventurâ assignatum est devotio animæ, & frequens oratio: scivi (ait Salomon) quia aliter non possum esse continens, nisi Deus det. Ideo rogandus semper est Dominus, ut faciat medium fornacis quasi ventum roris flantem, sicut fecit in fornace Babylonis. Deus impossibilia non jubet, neque finit tentari suprâ, quàm possumus, sed humiles preces exigit, his Dei gratia, & per gratiam victoria obtinetur certissima.

Secundo. Orationi corporis afflictio jungatur per jejunia, aliamve mortificationem, ut caro crucifigatur cum concupiscentiis suis, quia hoc genus Dæmoniorum non ejicitur, nisi in oratione & jejunio; & quia, si desinit anima carni servire, ad sanctam fervitatem Dei, ad opem divinam impetrandam magis disponitur.

Tertio. Valet ad vim libidinis opprimendam maxime frequens confessionis & Eucharistiæ usus, est enim confessio salutaris piscina, ad cujus aquam moram miseri peccatores curantur, à quacunque detineantur infirmitate, & Eucharistia frumentum electorum est, ac vinum germinans virgines. Gustata suavitate superni Spiritus amara est omnis dulcedo, quam carnis concupiscentia propinat. Apostolus Galatas docet cap. 5. Spiritu ambulate, & desideria carnis non perficietis, quo
Spi-

Spiritu ipse repletus omnia arbitrabatur ut fercora, ut Christum lucrifaceret.

Quarto. Curatores animarum cautè discernant affectum erga fœminas rationalem, sensualem, & carnalem. Rationalis certè est, aut qui à spirituali intentione salutem animæ impertiendi, promovendi procedit, talis erat conversatio Christi cum fœminis Luc. 8. *Mulieres aliquæ, quæ erant curatæ à spiritibus malignis, & infirmitatibus Maria Magdalene, Joanna uxor procuratoris Herodis, & Susanna, & aliæ multæ, quæ ministrabant Christo de facultatibus suis, erant cum illo, & duodecim discipulis; nobiles illas divitesque mulieres Christus non repulit, Christum in hoc imitatos esse Apostolos constat ex c. 9. ad Gal. ubi ait Apostolus: Nunquid non habemus potestatem, mulierem sororem (id est fide conjunctam) circumducendi, sicut & cæteri Apostoli, & fratres Domini, & Cephas? aut ego solus, & Barnabas non habemus potestatem hoc operandi?* Sic S. Hieronymus cum sanctis nobilissimis mulieribus piè conversatus rationalem affectum monstravit, sed constanter castus timor Domini obstare debet, ne paulatim affectus rationalis ad sensualem carnali propinquum deflectat, & conscientia intus convicta exprobret, quod Galatis Paulus: *Sic stulti estis, ut, cum Spiritu cœperitis, carne consummemini?* id est: post pulchra initia turpiter continuetis mente mutatâ.

Quinto. Attendere discant, & doceant Ecclesiæ ministri ad ea, quæ S. Jacobus de linguâ loquitur cap. 3. *Lingua ignis est, universitas*

iniquitatis, id est facilè ad libidinem, iram incendit, multorumque peccatorum causa est. *Linguam nullus hominum domare potest*: S. Augustinus bene infert: ergo confugiamus ad Dominum, qui domat linguam nostram. Apostolus Paulus ad Ephes. 5. Speciatim præcipit: fornicatio, & omnis immunditia, aut avaritia nec nominetur in vobis, sicut *decet Sanctos* (id est Baptizatos) *aut turpitudine, aut stultiloquium, aut scurrilitas, quæ ad rem non pertinet*. Generatim docet: *corrumpunt bonos mores colloquia prava*; inde religionis, & honestatis contemptus, ac depravatio.

Sexto. Luxuriosus sæpius cum timore Domini cogitet præsentiam Dei omnia intuentis. Cogitet, quam debilis sit fides eorum, qui, quod coram quocunque honorato homine non audent, attentant temerè coram Deo, quem sciunt esse præsentem, & quia Deus est, non posse non punire hanc temeritatem, cum, si quis suo Regi in faciem illudat, iustitia vindicativa pœnam inferre debeat reo læsæ Majestatis. Accedit, quod cum Ethnici verum Deum non agnoscentes vitii huius sceditatem solo pulchræ honestatis impulsu detestati sint, eò illud sit detestabilius Christianis.

Septimo. Tandem ad castitatem debet impellere sententia Christi: *beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt* Matth. 5. & felicitatis futuræ prodroma serenitas mentis, & pax, quæ exsuperat omnem sensum; oriturque ex conscientiae testi-

testimonio, & ex contemplatione pulcherrimæ illius virtutis. His omnibus prævalere debet, quod anima christiana, quæ vilissimo carnis oblectamento delectatur, amando, quod Deus vetuit amari, incapacem se faciat implendi *primum & maximum mandatum: diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex totâ anima tuâ, & ex omnibus viribus tuis.* Dum vult amorem carnis à Deo infinitè amabili vetitum conciliare cum amore Dei; qualem iussit, & summo suo jure exspectat.

Octavo. Si hæc omnia frustra sint, & peccator suis sceditatibus inforDESCAT, relinquendus est divinæ providentiæ cum spe emendationis securæ, *quis scit, annon postea convertatur*, etsi tunc, dum verè pertinax est, absolutionis capax non sit; igitur suspendat Confessarius absolutionem, & si nihil aliud obftet, suadeat, ut talis matrimonium inear, cum sit *melius nubere quàm uri.*

Spbus quintus.

DE REMEDIIS CONTRA GULAM.

Primo. **V**itium gulæ si Confessarius deprehendat in pœnitente, ostendat mala, quæ ex hoc peccato sunt orta; gula Evæ generi humano ruinam attulit, Loth vir alioquin justus per ebrietatem ad geminum incestum prolapsus est, exempla Israelitarum in deserto, dum *sedit populus manducare, & bibere*, Salomonis, aliorumque per ebrietatem ad idololatriam, aliaque peccata lapsorum; ostendat incommoda

moda per vitium gulæ atque ebrietatis causata, & usque ad finem mundi causanda.

Secundo. Proponatur, quod celeriter voluptas hujus peccati transeat, & vix duret, quamdiu editur & bibitur. Memoria perceptæ per gulam voluptatis eo debet esse molestior, quo plus exinde corpus affligitur per infirmitates à gula causatas. Huc pertinet non incongruè sententia : *quantum in deliciis fuit, tantum date illi tormenti & luctus.* Infirmitatibus specialibus Deus hoc vitium punit, tales sunt : *suffusio oculorum* Prov. 23. *hydrops, podagra, febres, præsertim in opificibus, rusticis, & quibuscunque ad conjugem, & prolem nutriendam obligatis, qui per ebriositatem se faciunt ad alimenta iis procuranda invalidos, & tunc culpa hujus peccati aggravatur, estque circumstantia speciem mutans, cum addat distinctam specie malitiam.* Idem dicendum de his, quibus officia periculosa obtingunt e. g. pastoris, belliducis, medici, receptoris pecuniarum &c.

Tertio. Confessarius admoneat ebriosos, & gulosos, *quorum Deus venter est, ut attendant ad verba Salomonis Prov. 23. Noli esse in conviviis potatorum, nec in commensationibus eorum, qui carnes ad vescendum conferunt.* Cui væ, cui rixæ, cui foveæ? nonne his, qui commorantur in vino, & qui student calicibus epotandis. Ne intuearis vinum, cum splenduerit in vitro color ejus; ingreditur blandè, sed in novissimo mordebit ut coluber.

Quar-

Quarto. Pœnitens etiam examinari poterit circa quinque gulæ species, quas adsignat B. Gregorius, inter illas prima est, excedere nimio cibo & potu, quod familiare Sodomitis erat. Secunda, præceps in accipiendo cibo aviditas, qualis fuit illa Esavi in lentis edulio. Tertia, dum sumptuosior & magis delicatus cibus exquiritur, ut factum est ab Israëlitis, qui, dum manna nauseabant, importune carnes Ægypticas poscebant. Quarta, dum cibus vel potus capitur obstante lege, voto, aut juramento, ut Jonathan mel comedebat. Quinta, nimia sollicitudo in comparando, & condiendo cibo, etiam ab ethnicis prudentibus vehementer improbata, qualis fuit Sacerdotum filiorum Heli, & *splendide quotidie epulantis* divitis evangelici. Adversus has species prædicta remedia utiliter adhibentur.

Denique quinto. Advertendum est ebriosi, quod se inebrians non tantum se *comparet jumentis insipientibus, & similis fiat illis*, sed & vilior fiat, cum in brutis observetur, quod naturali instinctu equus, canis, aves sumpto cibo, & potu sufficiente renuant cibum potumque ulteriorem.

§phus sextus.

DE REMEDIIS CONTRA IRAM.

Primo. **I**ra prout est animi affectio movens ad corripiendum, arguendum cum imperio, ad puniendum, dum ratio exigit, bona est, imo peccaretur ejus omissione, cum patientia feminet vitia, negligentiam nutriat, &
non

non solum malos, sed etiam bonos invitet ad malum ut ait S. Chrysost. apud S. Thomam. Sic Christus irascebatur exercentibus mercatum in loco sancto. S. Petrus Simoni mago, S. Paulus Elymæ S. Joannes Cerintho, Psa. 4. legitur: *irascimini, & nolite peccare*, talis congruit superioribus, dum subditos, & communiter parentibus, dum liberos inobedientes, nec benigno hortatu emendabiles experiuntur; ejus omissione Heli periit, & multi superiores, ac parentes perierunt, & peribunt.

Secundo. Ira per judicium rationis non temperata semper est mala, peior si justa causa deficiat. *Vos Patres* (ait Apostolus ad Ephes. 6.) *Nolite ad iracundiam provocare filios vestros, sed educate illos in disciplinâ, & correptione Domini.* Salomon Eccles. 7. monet, ut vitetur motus subitus iræ, *ne sis vclox*, inquit, *ad irascendum, ira enim in sinu stulti requiescit*; id est non regulata per prudentiam. Neque sit pertinax, quod lex charitatis non permittit. Propterea monet Apostolus Ephes. 4. *Sol non occidat super iracundiam vestram.* Magistri sui doctrinæ conformiter: *Vade prius reconciliari fratri tuo.*

Tertio. Advertendum est, quod accusans se fuisse iratum interrogandus sit, an cogitatione tantum, an etiam verbo, cum extra prorumpens ira præter scandalum per hoc, quod alter laceratus fuerit, vel ira ejus aucta fuerit, causet contumeliam, percussiones, læsiones in bonis, aliquando etiam imprecationes, blasphemias, permanens odium, & aversionem.

Quarto.

Quarto. Pœnitens, qui odium inimici, à quo graviter se læsum dicit, accusans vindictam & satisfactionem judicalem desiderat, docendus est, quod Christus non poposcerit vindictam à Patre, sed veniam rogaverit in cruce, possit tamen salvâ charitate urgeri, ut reparetur damnum, satisfiat honori, si autem salus publica exigat à Judice punitionem publicam, læsus permissivè se habeat vindictam positivè non urgendo, nec de eâ gaudendo. Ostendatur iræ assuetis, quod maledicentiæ, contumeliæ, exprobrationes, imprecationes hominum se invicem ex irâ & odio mordentium sint signa prænuntia miserrimi statûs damnatorum in inferno, *ubi sempiternus horror inhabitat*, contra verò quod reciproca benevolentia, pax, charitas, & amabilis conjunctio sinceræ amicitiae sint signa prognostica supernæ felicissimæ civitatis domesticorum Dei, qui perpetuò delectabuntur in multitudine pacis; beatos ideo Christus vocat *mites*, quoniam ipsi possidebunt terram, terram viventium, ad quam non pervenitur, nisi evangelico Christi præcepto obediatur: *Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde, & invenietis requiem animabus vestris.* Stolidè errat, quisquis putat per contentiones, & pugnas verborum posse inveniri mentis tranquillitatem. Semper miser est rixator, seu vincat, seu vincatur

Spsbus septimus.

DE REMEDIIS CONTRA ACEDIAM.

Primo. **A**cedia est nauseabunda mentis affectio circa divina debitumque Deo obsequi-

sequium, tædium bene operandi quarumcunque virtutum actus est commune, non autem speciale peccatum, sed quatenus opponitur gaudio de servitio Dei, est distinctum peccatum, de quo Apocal. 3. *Quia neque calidus es, neque frigidus incipiam te evomere es ore meo.* Tales frigidi sunt, qui quidem Deo serviunt ponendo actus præceptos, sed cum molestiâ, & sine ullâ spirituali curâ fervoris & gaudii.

Secundo. Homini valde nocivum est vitium istud, cum causet ingratitude, & contemptum divini favoris & faciat opera virtutum sterilia, & ad merendum inepta: *bilarem datorem diligit Dominus*, talis ille non est, qui cum tepiditate & negligentia manum quidem ad *aratrum applicat, sed continuo respicit retrò*, non curans, quomodo Deo debitum opus perficiat, talem reciprocè nauseat Dominus, ideoque uti placuit metaphorâ vomentis, seu *incipientis evomere*. Quis herus non fastidiat servum, à quo spretis suis favoribus liberalissimè quotidie præstitis fastidiose sibi servitur?

Tertio. Pro scrupulosorum directione advertendum est, quod per defectum gaudii de servitio divino non semper peccetur peccato acediae, sed tunc si consensus rationis accedat, id est, si homo teporem suum animadvertens non curet resistantiam, etiam Sanctissimi talem experiuntur varietatem, qualem S. Paulus, qui aliquando dixit: *superabundo gaudio*, aliquando *eum tædavit vivere*. Piæ animæ sufficiat sincerum desiderium *sanctificandi nomen Dei* cum petitione

traa-

tranquillâ : *fiat voluntas tua*. Deus pro præmio virtutis promisit gaudium in cælo , liberaliter concedit hîc illius prægustationem, quando & cui vult. Conari contra tædium pertinet ad militiam spiritualem , quæ ad mortem usque durabit. Motus acediæ (ait S. Thomas de acediâ) quandoque in solâ sensualitate est propter repugnantiam carnis ad Spiritum, & tunc est peccatum veniale.

Quarto. Parum prodest generatim quoad omnia officia vitæ Christianæ hortari animas ad vitandum torporem, speciatim ad præcipua reflectendum est, ut in Sacramento Eucharistiæ suscipiendo tepor fugiatur, remotis per accuratam confessionem impedimentis & nunquam frigidâ mente SS. Sacrificium offeratur. Christus Dominus, *qui ignem venit mittere in terram*, eumque voluit in cordibus nostris incendi, dixit: non omnis qui dicit Domine, Domine, *intrabit in Regnum cælorum*, sed qui facit voluntatem Patris æterni, non facit autem, qui perinde habet, quomodo faciat.

Quinto. Ad laborem pro Deo læta mente suscipiendum quemlibet excitare debet invitatio suavissima Christi : *Venite ad me omnes, qui laboratis, ego reficiam vos, jugum enim meum suave est, & onus meum leve*, perpendatur refectionis æternitas. Consideretur labor indefessus illorum, qui propter honores, opes, & voluptates cito transeuntes nulli labori parcunt, nullum metuunt periculum, • Apostolus monebat Romanos à vanitate mundi, & idololatriâ conversos : *Sicut exhibuistis membra vestra servire immunditiæ,*

•

Et iniquitati ad iniquitatem, ita nunc exhibete membra vestra servire justitiæ in sanctificationem. Rom. 15.

§phus octavus.

*INSTRUCTIONES QUÆDAM PRO
PRÆDICTORUM REMEDIORUM
ASSIGNATIONE.*

Primo. **D**icta remedia Confessarius pœnitentibus pro qualitate delictorum & personarum ad emendationem obtinendam præscribat ad usum salutarem & circumstantiis congruum.

Secundo. Si pœnitens materiam occurrentem intelligere præsumatur, magis verò si ipse munere Confessarii fungatur, utile erit eum accusatione Sacramentali se reum declarantem hortari, ut ipsemet illa remedia amplectatur, quæ alteri in æquali casu, & iisdem circumstantiis præscriberet. dicat deinde, eum pro sua prudentia hoc suasurum, quod tunc proponere incipiet. Hi, de quibus ea intelligentia non præsumitur, opportunè interrogandi sunt.

Tertio. Multa & diversa remedia, super peccatis capitalibus assignata cum non congruant omnibus indiscriminatim, quæ ex his proponi expediat, Confessarii prudentia, divino Spiritu suggerente dijudicabit, sed in progressu confessionis, quantum fieri potest, per Confessarii interlocutiones interrumpendæ, peccatorum natura, & circumstantiæ diligenter attendantur, con-

confessione peractâ fiat indagatio pro necessariâ informatione, & breviter agatur de remediis.

Quarto. Ut per quandam præparationem pœnitens ad supernaturalem dolorem de turpibus peccatis manuducatur, potest naturalis pudor excitari e, g. quid, si Deo permittente ad notitiam publicam hæc impudicitia, hoc furtum pervenisset? subjungatur, quod ideo dolere nullius apud Deum sit momenti ad gratiam per Sacramentum obtinendam; erigatur ad turpitudinis supernaturalis cognitionem, quod pulchritudinem ex infinitis Christi meritis in baptismo collatam sponte perdiderit per unum peccatum mortale, & statim potuerit à Deo mitti ad infernum, alius per fidem in cœlum, alius per fidem in infernum transeat, ut pro opportunitate seu spes, seu timor supernaturalis moveat peccatorem. Sed doceatur inde ad optimi maximi Dei sanctitatem & amabilitatem omnia, quæ per ipsum, & ex ipso amabilia sunt, infinitè transcendentem ascendere, ut aliquatenus discat, quid sit Deum esse summum bonum, omnis boni, quod vel est, vel cogitari potest, authorem, & quid sit talem tantumque offendisse.

Quinto. Ut Confessarius se faciat expeditum ad opportuna unicuique pœnitenti media proponenda, lectioni librorum Spiritualium assuescat, in quibus remedia superius indicata & plura alia memoriæ suæ imprimenda copiosè occurrent, sic pro discrimine pœnitentium sciet ordinare medicamenta, sicut medici extra tempus contagionis providè se præparant studendo,
Neo-Conf. U do,

do, quid tunc oporteat fieri, dum talem miseriam immittit populo Dominus.

Sexto. Ad extirpanda peccata pœnitentis Confessarius scelerum radicem sedulo investiget, hanc si invenerit, præscribat media, quæ profutura esse rationabiliter sperat, sicut medicus corporalis statum morbi ignorans utilem medicinam præscribere non potest, ita nec medicus spiritualis.

Septimo. Si pœnitens congrua media necessario præscribenda acceptare, aut adhibere recuset, velut indispositus sine absolutione est dimittendus, quia in illo deficit animus emendationis, cum intendens efficaciter finem etiam debeat velle media necessaria ad eundem obtinendum.

Octavo. Si quidam semel tantum in anno circa tempus paschale brevem in magno pœnitentium concursu confessionem faciant, gravibus peccatis per maiorem, aut certè notabilem anni partem irretiti, fundatam faciunt suspicionem defectûs necessariæ integritatis per voces: *ferè, circiter, dubito.* Confessarius dicat satis non esse, quod legi annuæ confessionis utcunque obediatur, sed prædictum defectum timendum esse homini de salute suâ debitè sollicito, cum examen conscientiae sit difficilius propter temporis diuturnitatem, si autem pœnitens asseveret, diligenter se latebras conscientiae discussisse, interrogandus, an in anterioribus annis semel tantum confiteri sit solitus, & an assueverit peccatis propo-

propositis in confessione e g. impuditiæ, furti, sicut tenetur respondere super consuetudine semel annuatim confitendi, ita tenetur super consuetudine tale peccatum committendi, & dum fatetur se remedia à Confessariis anterioribus præscripta non adhibuisse, sine absolutione dimittatur cum salutari opportuna instructione, ad quid teneatur, cum nulla sit spes emendationis, nisi se melius præparaverit. Si pœnitens reponat, schedulam communionis paschalis postulandam esse posttridiè, cum tunc sit ultima dies temporis paschalis, Confessarius, si proprius pastor est, prolonget tempus ad solemnitatem Ascensionis, vel Pentecostes, vel Corporis Christi, prout expedire judicaverit; si autem non est Pastor, pœnitens à Parocho suo petat dilationem per suum ordinarium Confessarium limitandam prætexendo negotium, aut forsan instituendum breve iter, ut præscriptis & adhibitis remediis signum emendationis sperarum ostendi possit, quia omnino necessarium est providere, ut Sacramentum hoc licite & valide administretur, & per invalidam confessionem nullatenus satisfieri potest præcepto annuæ confessionis.

Nono. Tandem Confessarii non sint nimis rigidi, nec nimis benigni; Sciant cum Apostolo *compati infirmitatibus & ut omnes*, qui se eorum Sacramentali judicio submittunt, *lucrificent, bis omnibus discant omnia fieri*; cervicosos cum imperio arguere, pusillanimes erigere, patienter informare ignorantes, normam practicam Theologiæ constanter sequi. Sicut in rigore ita in benignitate excessus facile committi possunt, uter-

que scopulus vitabitur, si cum timore Domini, & fiducia in ejus auxilio sequantur normam practicam sanctorum Caroli Borromæi, & Francisci Salesii ac approbatorum Theologorum, qui suadent magis ad benignitatem quàm ad rigorosam austeritatem esse inclinandum. Si fefellerit bonam Confessarii intentionem fraus, & mendax hypocrisis pœnitentium, *ipsi quidem peribunt, veruntamen Confessarius salvabit animam suam*, ut de pastoribus loquitur propheta. Sufficit Confessario tunc testimonium conscientiae suae, quod sic benignitatem non suae prudentiae in-nixus, sed bonam regulam secutus ad honorem Dei, & animarum salutem converterit, nec volens nimia facilitate disciplinam christianam relaxare, nec excessivo rigore pœnitentes propellere ad desperationem. *Transferendi non sunt termini, quos Prov. 22. posuerunt Patres nostri sanctissimi, & doctissimi practici. Væ autem canibus mutis non valentibus latrare. Væ consuentibus pulvillos sub omni cubitu manûs. Væ alligantibus onera gravia, quæ portari non possunt.* Hæc sunt, quæ pro instructione Neo-Confessarii congeffi, tum ut muneri suo satisfaciat, tum ut fidelium saluti intentus in omnibus quærat honorem Dei, qui est ultimus laboris nostri finis.

CAPUT

C A P U T XXXVIII.

IN QUO TRADITUR INSTRUCTIO PRO OBTINENDIS LITERIS DISPENSA- TIONUM SACRÆ POENI- TENTIARIÆ.

Primo. **P**œnitentem, qui Papæ dispensatione, aut absolutione indiget, Confessarius explicatâ delicti gravitate hortetur, ut interim, dum à sacra Pœnitentia facultas opportuna expectatur, per frequentes contritionis actus, piasque preces ad dignè recipiendam absolutionem, seu dispensationem sese præparet.

Secundo. Si verò ex Sacramentali confessione Confessarius deprehendat, pœnitentem indigere dispensatione, ut in matrimoniali societate quoad habitationem & thorum permaneat, Confessarius illum impedimenti non conscium in bona fide relinquat ob periculum incontinentiæ moneatque solum, ut congruo tempore redeat, dum ipse interim necessariam dispensationem est procuraturus.

Tertio. Notet Confessarius summum Pontificem super omnibus impedimentis juris Ecclesiastici de plenitudine potestatis dispensare posse, sed certos limites autoritate Papali fixos esse S. pœnitentia omnino strictè observandos, qui ex constitutionibus, & praxi curiæ Romanæ innotescunt; quæ autem sit praxis curiæ, ex Canonistis & Theologis secure colligitur. Com-

muniter hi sentiunt à S. Pœnitentiaria non dispensari in impedimentis consanguinitatis, & affinitatis provenientiibus ex copula licita, & cognationis spiritualis, etiamsi causa sit occulta. In impedimentis autem affinitatis ex copula illicita occultâ provenientiibus dispensari, tam pro contracto, quam pro contrahendo matrimonio, etiam ab eâ dispensari in impedimento superveniente, ad effectum petendi debitum conjugale; quod impedimentum tamen Episcopus etiam tollere potest. Quoad impedimentum consanguinitatis occultum matrimonio jam contracto (excepto primo, & secundo gradu) dispensat, item si super impedimento consanguinitatis in tertio, aut quarto gradu dispensatio per Datariam obtenta sit, sed postquam ejusdem vigore matrimonium initum est, deprehendatur ejus nullitas propter subreptionem, vel obreptionem occultam; nullitas autem inde orta manserit occulta, S. Pœnitentiaria dispensat, ut matrimonium possit revalidari. Si fuerit falso narratum præcessisse copulam, quæ reipsa non præcessit, Si copula ante dispensationem habita sit notoria, debet exprimi in Dataria, etsi non agatur de præjudicio alicujus e. g. deferendo imprægnatam.

Quarto. Si dispensatio Apostolica super quodam gradu prohibito obtenta fuerit, non expressa copula inter sponsosecuta, & occulta, aut præstito falso juramento, quod non fuerit habita copula ex intentione facilius impetrandi dispensationem, debet sincerè manifestari in supplicâ, ut pœnitentiaria dispense, seu pro matrimonio contracto, seu pro contrahendo. Ne
sup-

supplicans in damnum æternum animæ suæ mentiatur, debet non obstante confusione sincerè aperire veritatem, quando omissum fuit, quod dici debebat. Ille, ad quem dirigitur commissio, debet diligenter, hoc est circumspectè quoad circumstantias se informare, quantum fieri potest sine prostitutione reorum ad scandalum evitandum.

Quinto. In supplica pro dispensatione à Dataria, aut Cancellaria obtinendâ exprimuntur nomina, & conditio, quâ attentâ decernitur, an in formâ pauperum, an erga taxam pecuniæ ad causas pias à summo Pontificè applicandæ expediendæ sint literæ Pontificiæ. In pœnitentia-riâ autem exprimuntur nomina ficta, sed, ut sciatur, quorsum dispensatio mittenda sit, nomen ejus, cui mittenda dispensatio, & locus debet verè exprimi. In eâ expeditiones fiunt gratis, ideò nihil dicitur de conditione supplicantis, sed dici debet qualitas actûs, super quo petitur dispensatio, & quod non devenerit ad notitiam publicam, neque sit periculum divulgationis impedimenti.

Sexto. In impedimento criminis S. Pœnitentia-ria dispensat, si intervenit fides, & promissio de matrimonio contrahendo, cum adulterio, neuter autem machinatus fuerit. Supponitur, quod casus debeat esse occultus, & quod non valeat pro foro externo, tam pro contrahendo, quam pro contracto matrimonio. Papa ex plenitudine potestatis nonnunquam occurrente gravi quadam causa dispensat etiam si uterque, aut

alteruter machinatus fuerit omnino occultè, sed pro foro interno tantùm. Omnino suadendum, ut statuta Synodalia, & Agenda nova Colonienfis legantur à Parochis quoad dispensationes matrimoniales, & formulas supplicationum tum Coloniae, tum Romæ faciendarum, ubi attestatum Reverendissimi Domini Vicarii Generalis ad fidem Parochorum supplicationibus faciendam necessarium est.

Septimo. Dispensat etiam S. Pœnitentia ab irregularitate quacunque ex delicto, quod infamiam inducit. Si verò sit ex delicto occulto (præter homicidium voluntarium) dispensare potest Episcopus; non autem, si occultum sit in uno loco, notorium in alio. Si dubia sit irregularitas, relaxare potest Episcopus, sicut in casu dubii voti, impedimenti matrimonialis, censuræ. Item dum ex longâ dilatione per recursum ad curiam Romanam grave scandalum sequeretur, ut fieret in Parocho, aut Clerico exemplariter emendato.

Octavo. Modus, quo dispensationes obtinentur, iste est. Supplex libellus ad Eminentissimum Cardinalem Majorem Pœnitentiarium mittitur in forma Epistolæ, latino, ut fieri solet, idiomate distinctè exponens factum cum omnibus circumstantiis necessariis, & præsertim quod casus sit occultus; cum S. Pœnitentia non dispense nisi in casibus occultis, & pro foro conscientiae tantùm. Suppressis pronomibus petitur dispensatio, seu absolutio; prout casus exigit, per modum exempli sint sequentia formularia:

*EMINENTISSIME**ET**REVERENDISSIME DOMINE.*

N. Mulier emisit votum simplex perpetuæ castitatis, & manet in periculo incontinentiæ, nisi nubat, supplicat sibi votum commutari ad effectum matrimonii.

*EMINENTISS. ET REVERENTISS.
DOMINE.*

N. Vir cum N. cujus antea sororem carnaliter cognoverat bonâ fide & ignorans impedimentum vel ex fragilitate carnis, & cognito impedimento, quod adhuc est occultum, contraxit matrimonium in facie Ecclesiæ, ideo humillimè supplicat pro absolutione & dispensationis remedio Apostolicâ Authoritate misericorditer concedendo, vel prout in Agenda Colon. cui etiam se conformet petendo responsorias exprimendo quorsum petitiæ gratiæ documentum mitti cupiat.

A tergo vero epistolæ obsignatæ, in qua continetur prædictus supplex libellus:

*EMINENTISS. ET REVERENDISS. DD.
COLENDISS. D. CARDINALI MAJORI
POENITENTIARIO ROMÆ.*

In supplicationibus, quæ ad Datariam diriguntur, pro casibus publicis inscriptio fit summo Pontifici, nempe: Sanctissimo in Christo Patri ac Domino Pio VI. divinâ providentiâ Ecclesiam

universalem feliciter gubernanti : & intus ; beatissime Pater. Responsione ultra tempus solitum dilatâ repetatur petitio , quia cum certissime in S. Pœnitentiariâ respondeatur , signum est literas fuisse deperditas.

Nono. Accepta responsio statim accuratè est exequenda per ipsum , cui data est commissio sine arbitrariâ interpretatione e. g. si ad Juris can. aut Theologiæ Doctorem directâ sit , debet is , ad quem literæ pervenerunt , eam præsentare Confessario dicta qualitate insignito , licet alius esset ibidem doctior , sed non pollens tali titulo academico.

Decimo. Executor tenetur examinare diligenter , num vera sint exposita , & conditiones , sub quibus fuit concessa dispensatio. seu absolutio , nam debitè omnes impleri necesse est.

Undecimo. Dispensatio , seu absolutio non potest concedi , nisi in actu Sacramentalis confessionis ; cum non profit , nisi fiat modo præscripto & pro foro tantum conscientiæ. Casus occultus erit , si non fuerit notorius , vel ad forum contentiosum deductus , etiamsi aliqui de eo notitiam habuerint , e. g. duo aut tres vel etiam aliquanto plures , dummodo prudenter judicari possit de consciis , quod ex irâ , malevolentia non sint divulgaturi ; si verò contrarium foret moraliter certum , abstineri debet ab executione.

Duodecimo. Si postea quoquo modo detegeretur impedimentum , conjuges deberent separari,

rari, donec à Dataria obtineretur dispensatio: interea tamen clam, & citra scandalum actus conjugales exercendo non peccarent, cum pro foro interno sint dispensati.

Decimo tertio. Si contracto matrimonio ambo conjuges impedimenti fuerint conscii, atque dispensatio petita sit; monendi sunt à Confessario conjuges, ut secreta fiat revalidatio præstando novum consensum. Si verò alteruter tantum ejusdem impedimenti sit conscius, si absit periculum scandalosi discessus in damnum prolis, quæ propter bonam fidem unius reputatur legitima, informetur altera pars de nullitate matrimonii, sed ita caute, ut delictum non pandatur. Atque ad hoc maximè Confessarius attendat, ut pœnitenti modum suggerat, quo is cum altero conjugē se se gerere debeat, ut sine manifestatione, aut suspitione delicti novum ab eo consensum ad revalidationem matrimonii omnino necessarium facilius & securius obtineat. Huncque in finem circumstantias personarum diligenter considerabit, & Dei auxilium implorabit, ut rectum consilium, quo scandalorum pericula submoveantur, subministret. Cum certa regula universaliter dari non possit.

CAPUT XXXIX.

IN QUO TRADITUR INSTRUCTIO OB-
TENTAS LITERAS DISPENSATIO-
NUM SACRÆ POENITENTIA-
RIÆ EXEQUENDI.

Notantur hic aliqui casus, ex quibus norma pro cæteris quoque desumi potest. *Primo.* In executione literarum super dispensatione, seu relaxatione obligationis ad votum perpetuæ castitatis Confessarius imprimis diligenter examinet, an verè subsistat causa expressa, & si compererit fidem adhibendam esse asserenti frequentes lapsus per incontinentiam, audiat confessionem ipsius pœnitentis; dum agitur de voto simplici religionis ob contractum matrimonium violato, pœnitentem moneat, quod mortuo conjuge novum matrimonium contrahere non possit, & stante matrimonio ad castitatem conjugalem teneatur, si voverit castitatem, quia ad castitatis virtutem se Deo obligavit, ita Benedictus XIV. Instit. 87. Pœnitentia salutaris, uti in hujusmodi rescriptis præcipitur, est imponenda, eaque non tamen valdè onerosa, sed ad longius tempus, ut fructuosa sit & ad finem intentum accommodata personæ. Imposita etiam pœnitentiâ pro peccatis in confessione explicatis, absolutionem in forma consueta impertiatur, eaque finita subjungat: *Insuper auctoritate Apostolica mihi specialiter delegata Te non obstante voto religionis, quod alias emisisti, in matrimonio remanere, & debitum conjugale*
ex-

exigere, & reddere posse declaro. In nomine Patris. Si votum sit castitatis, variatur formula, dicendo: *non obstante voto castitatis.* Pœnitentia vero injungatur, quæ, quantum fieri potest, voto respondeat; quod in omnibus votorum dispensationibus in alia pia opera commutantibus observandum est. Moneri hic quoque pœnitens debet, quod mortuo conjuge votum castitatis servare teneatur, cum dispensatio solum id operetur, ut in præsentī matrimonio licite permanere possit.

Secundo. In exequendis literis sacræ Pœnitentiariæ quoad matrimonialia, curet Confessarius, ut primum removeatur, si adsit, occasio peccandi, dein vero imponat pœnitentiam, opportunâ monitione adhibitâ, ne fiat ille, cui gratia dispensationis est præstita, ingratus Deo, & Ecclesiæ, à cujus lege fuit misericorditer exemptus, eoque ferventius opera pœnitentiæ peragat, orationem, aut jejunium feria Sextâ, aut Sabbato per aliquot menses, frequentationem Sacramentorum, eleemosynam, & excitetur, ut vitam christianam juxta sui statûs conditionem sollicitè imposterum & dignos fructus pœnitentiæ peragat. Matrimonio malâ fide attentato, moneatur pœnitens, ut nec petat, nec reddat debitum, antequam mediante dispensatione, & conjugii revalidatione sit permissum, quia ob malam fidem supponitur certitudo, quod nec vir sit maritus, nec fœmina sit uxor. De dubitante aliud dicendum, quod nempe stante probabilitate ex unâ tantum parte, altera pars nequeat sine gravi incommodo privari suo jure, dum aperiri nequit dubi-

dubium, erit ergo tunc minus malum exponere se periculo fornicationis, seu incestûs, quàm privare conjugem justè petentem. Revalidatio non requirit (supposito quod coram Parocho & testibus contraxerint, & impedimentum irritans manserit occultum) denuo præsentiam eorum, non requirit etiam manifestationem criminis, aut causæ infamantis, dicitur enim in literis pœnitentiariæ : *ita cautè, ut latoris delictum nunquam detegatur*. Sed per se loquendo, id est, nisi scandalosa desertio aut prolis damnum timeatur, informanda est altera pars, seu *certioranda* de prioris consensus nullitate, quod fieri potest dicendo se putare, quod non consenserit debitè, & ad hanc inquietudinem ex reverentiâ erga Sacramentum tollendam cito animi scrupulos fugari renovando consensum, ut gratia Sacramentalis obtineatur.

F O R M U L Æ

autem dispensationum in impedimentis matrimonii usitatæ sunt sequentes, impertinendæ in actu Sacramentalis confessionis, postquam pronuntiata est absolutio à peccatis.

Pro eo, qui cognovit carnaliter sororem ejus, quam vult ducere uxorem.

Item auctoritate &c. *dispenso tecum super impedimento ex copula illicita à te habita cum sorore*

rore mulieris, cum qua contrahere intendis, ut præfato impedimento non obstante matrimonium cum dicta muliere, servata forma Sac. Concilii Tridentini contrahere, consummare, & in eo remanere licite possis, & valeas. In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, Amen. Insuper eadem auctoritate prolem, quam ex dicto matrimonio susceperis, legitimam fore pronuntio & declaro. In nomine Patris &c.

Pro eo, qui contraxit cum ea, cujusfororem carnaliter cognoverat;

Misereatur tui &c. Indulgentiam &c.

Dominus noster Jesus Christus te absolvat, & ego auctoritate ipsius absolvo te ab omni vinculo excommunicationis, & interdicti, dein absolvo te à peccatis tuis. In nomine Patris &c. Item auctoritate ut supra &c.

Pro eo, qui cognovit consanguineam, five affinem intra quartum gradum, & obtinuit dispensationem à Dataria super impedimento consanguinitatis, five affinitatis, copula non expressa.

Post absolutionem à censuris, & peccatis, ut supra;

Insuper auctoritate &c. dispense tecum super impedimento ex incestuosa copula, quam cum tua consanguinea (vel affine) habuisti, ut præfato impedimento non obstante matrimonium cum illa ad formam literarum dispensationis, quam à sede Apostolica obtinuisti, contrahere licite possis, & valeas. In nomine Patris &c.

Et pariter eadem auctoritate prolem, siquam suscepisti, ac susceperis, legitimam fore decerno. In nomine Patris &c.

Pro

Pro iis, qui præcedente adulterio, & data fide contrahere volunt inter se matrimonium.

Præmissa absolutione in forma solita dicatur.

Insuper auctoritate Apostolica mihi specialiter delegata tecum dispenso super impedimento criminis ex adulterio, & fide data proveniente, ut illo non obstante matrimonium cum muliere còmplice, servata forma sacri Concilii Tridentini, contrahere & consummare licite possis, & valeas. In nomine Patris &c.

Insuper eadem auctoritate prolem susceptam, non tamen ex adulterio, & suscipiendam, legitimam esse declaro. In nomine Patris &c.

Prædictæ formulæ mutatis mutandis fervient pro exequendis dispensationibus in aliis impedimentis matrimonialibus.

Tertio. Cum sacra Pœnitentiaria absolvar à censuris, dispensetque in irregularitate pro rehabilitatione ad beneficium aliud ab eo, quod Simoniace comparatum fuit, & condonatione fructuum beneficialium male perceptorum, si beneficiatus vel horas Canonicas omiserit, vel Simoniam juris Ecclesiastici commiserit per se vel per alium, modo casus permanferit occultus, si ejusmodi literæ exequendæ obveniant, diligentem curam adhibeat Confessarius in investiganda veritate causæ sacre Pœnitentiariæ expositæ, ac cæteris conditionibus in eisdem literis contentis, ne actum irritum faciat cum propria, & pœnitentis animæ jactura.

Formula autem adhibenda in absolutione à
censuris hæc est:

*Dominus noster Iesus Christus te absolvat, &
ego auctoritate ipsius, auctoritate Apostolica mihi
specialiter delegata, absolvo te in primis ab ex-
communicationis sententia, quam incurristi ob
manus violentas injectas in clericum, sive &c.
& ab omni alio vinculo excommunicationis, &
interdicti, in quantum possum, & tu indiges &c.*

Formula adhibenda pro absolutione ab
irregularitate.

*Et pariter eadem auctoritate Apostolica tecum
dispenso super irregularitate, quam ex homicidio
contraxisti, ut illa non obstante clericali charactere
insigniri, ac ordines etiam Sacros & Presbyteratus
suscipere, & postquam susceperis, in illis etiam in
altaris ministerio ministrare licite possis, & valeas.
In nomine Patris &c.*

Quodsi pœnitens sit jam promotus ad ordi-
nes, dicatur. *Ut illa non obstante in sacris ordi-
nibus, etiam in altaris ministerio ministrare pos-
sis, & valeas. In nomine Patris &c.*

S. Pœnitentiaria concedit facultatem absolvendi
Simoniacum occultum cum ratihabilitatione tali-
ter: audita prius Sacramentali confessione, dum-
modo cum effectu beneficium Simoniacè obten-
tum dimiserit, cum obligatione restituendi fructus
perceptos salutari pœnitentiâ injunctâ eundem
auctoritate Apostolica specialiter delegata absol-
vat ab irregularitate & quocunque Canonico im-
pedimento per hoc peccatum contracto, &
ut in S. ordinibus ministrare, beneficia Ca-
nonicè collata recipere & retinere licitè va-

Neo-Conf.

X

leat,

leat, misericorditer in foro conscientiae dispense-
 ret. Aliquando indulgetur retentio beneficii sed
 cum obligatione omnes redditus perceptos &
 percipiendos ad causas pias expendendi. Ali-
 quando conceditur retentio, si fidem faciat,
 quod Simoniaca promissio vel pactio realis à
 tertio fuerit facta, & ante institutionem Cano-
 nicam, ac possessionem nullatenus devenerit in
 ejus facti notitiam: ut testatur prosper Lam-
 bertinus postea Benedictus XIV. in Instit. Ec-
 cles. 13.

Formula est sequens:

*Et insuper eadem auctoritate Apostolica tecum
 dispenso super irregularitate, quam ex Simonia,
 & ex violatione postea contraxisti, ut illa non ob-
 stante in tuis ordinibus, etiam in altaris ministerio
 ministrare, ac beneficia, siquæ alias tibi Canonice
 conferentur non tamen beneficium, quod Simo-
 niace obtinuisti & dimisisti, recipere, & retinere
 licite possis, & valeas. In nomine Patris &c.*

Formula pro condonatione fructuum male
 perceptorum, ob omissas horas Canonicas, quæ
 condonatio fieri regulariter non debet, nisi im-
 posita priùs pœnitentia eleëmofynæ à Confessa-
 rio juxta qualitatem pœnitentis taxandæ, & fa-
 ciendæ vel pauperibus, vel Ecclesiæ, vel ca-
 pellæ beneficii.

Post absolutionem à censuris, & peccatis.

*Et insuper auctoritate Apostolica mihi specialiter
 delegata fructus, quos ex tpo beneficio male perce-
 pisti ob non recitatas horas Canonicas, mediante
 eleëmo-*

*eleëmosyna tibi impositâ , gratiose tibi remitto ,
& condono. In nomine Patris &c.*

Hæ formulæ mutatis mutandis poterunt aliis casibus dispensationum, & absolutionum applicari. Episcopi dispensare possunt in casibus S. Pontifici reservatis, si matrimonium sit publicè bonâ fide contractum, & consummatum, impedimentum verò occultum, super quo Papa dispensare solet, & dum impartialium judicio grave scandalum timetur, inopia autem & distantia, & corporis vires obstant recursui ad curiam Romanam. Sed temerè fingi non debet impedimentum, cum in formâ pauperum facilè subveniatur, si bona sit dispositio. Quoad officium Breviarii potest ordinarius proprius dispensare ex gravi causâ ob nimiam debilitatem visûs, ob studia adolescentis beneficiati. Generatim discerni debent, quæ Episcopus possit autoritate delegatâ, quæ ordinariâ; in dubio rectè ambo tituli junguntur exprimendo: *ordinariâ, vel delegatâ*. Quoad conjugatos ab hæresi conversos dispensant Episcopi in omni gradu, si non attingitur primus & proles ex tali matrimonio tempore hæresis natus declarant legitimas.

Repetendum est denuo, statuta, & praxin Archidiceceſeos Parochis & Confessariis esse attentè observanda, ut intentio S. Sedis Apostolicæ debitâ cum obedientiâ impleatur ad gloriam Dei, & Domini nostri Jesu Christi, cui honor, & laus, & gratiarum actio in sæcula sæculorum Amen.

R E G U L Æ

QUÆDAM A CONFESSARIIS
MONIALIUM OBSERVANDÆ.

Quisquis Monialium director, seu Confessarius vel propriâ liberæ voluntatis electione, vel superioris jussu fieri vult, roget Dominum, à quo recta consilia, & justa sunt opera, ut doceat, quis scopus intendi debeat, & quomodo ad meriti incrementum laborioso hoc munere fungi oporteat. In omnibus ducatur zelo verum Dei honorem, & animarum salutem promovendi; prudenti judicio, & æquanimitate discretâ, & patientiâ utatur, & animas modo ad earum varietatem accommodo ita regere semper conetur, ut æmulari studeant charismata meliora, & aliæ aliarum exemplo incitentur ad fugandum teporem, & religiosis obsequiis ferventer insistendum. Per capita subsequencia ostendetur, quid his moderatoribus congruat, quid curare teneantur, ut Moniales in sua vocatione confirmant, tum ut eas ad perfectam votorum, & regularum observantiam securius perducant, tum ut errantes salutariter reducant, juxta monitum Apostoli: *Argue, obsecra, increpa, in omni patientiâ, & doctrinâ, per quo fit.*

CAPUT

CAPUT I.

EXAMINANTUR EA, QUÆ IN MONIALIUM CONFESSARIO SPECIALITER REQUIRUNTUR.

Commune hoc habet uterque sexus ex infirmitate naturæ per peccatum primi parentis vulneratæ, quod quanquam statum profiteantur, seu clericatûs sæcularis, seu monasticæ religionis per speciales regulas dirigentes ad perfectionem, non tamen careat imperfectionibus; ideoque transgrediendo præcepta errare possunt clerici sæculares, & regulares. Ductore spirituali opus est viris, magis autem fœminis ob maiorem sexûs fœminei imbecillitatem, cui non convenit in Ecclesiâ docere, sed discere. B. Bernardinus Feltrensis Monialium regimine sibi per superiorem commisso dicebat: *Periculosum quidem est, sed meritorium; tædiosum, sed salutare, & compatiendum est misellis sororibus in carcere pereuntibus absque ductore, nostroque aliquali incommodo debet salus procurari proximarum.*

Præter ea quæ in quolibet Confessario requisita sunt, primo exactam Regulæ, statutorum & consuetudinum approbatarum notitiam sibi comparet, quibus in casibus leges, decreta, & præcepta data à superioribus obligent sub mortali vel veniali tantum, diligenter inquirat, ut peccati qualitatem in transgredientibus & confitentibus cognoscat; & Moniales ad observantiam Regularem fructuosè excitare possit, sine hac enim notitia cæco modo procedet, imprimis verò præter auxilii divini petitionem præbeat exem-

plum bonorum operum, ut potens sit exhortari in doctrinâ sanâ.

Secundo. Dum, ut loquitur S. Gregor. & præcipue Monialibus *non una eademque exhortatio cunctis congruit, quia non cunctos par morum qualitas adstringit*, in hoc maxime laborandum illarum moderatori, ut semper paratus sit ad suppeditandum vel opportunum remedium, vel salutare solatium pro diversitate geniorum, & hunc in finem attenta mente pervolvat libros asceticos, ut ad imbuendum devotum fœmineum sexum ipse instruatur, & opportunâ spiritali eloquentiâ omnes principi pastorum Christo lucrifaciat.

Tertio. Moniales non tantum tenentur strictè regulam, quam professæ sunt, observare, sed & statuta sui ordinis seu religiosæ communitatis, cui se devoverunt, & ex quâ transibunt judicandæ ad Christi tribunal juxta legem, cui per votum in possessione factum se voluntarie subjecerunt. Cum locus, vestitus, contubernium, Sacramentorum frequens susceptio, & quotidiana sacra lectio, & meditatio totidem sint excitamenta ad perfectioris vitæ observantiam, irreligiosum est sigillatim de functionibus, quæ exiguntur, dicere. Ad hoc non obligor sub gravi peccato; evangelica Consilia liberum erat vovere, sed felix postea necessitas est inducta per professionem.

Quarto. Quamvis observatio multorum statutorum in aliquibus Religionibus graviter non obliget, si tamen ex contemptu quodam formali

mali vitæ religiosæ, aut monasticarum observantiarum non obediatur statutis, Moniales illo modo transgredientes peccant mortaliter cum spreto monitorum Confessarii, consuetudini scandalosæ inhærere, indicat, quod inobedientia specialis & formalis intercedat.

Quinto. Excusari tamen illas judico à delicto gravi, quæ ex fragilitate quâdam in malam consuetudinem inducuntur aliquid committendi vel omittendi contra statuta non obligantia sub reatu culpæ, cum universim exinde non possit inferri scandalosa dissipatio disciplinæ regularis, aut aliud quidquam, propter quod transgressionibus istæ censeantur pœnam æternam mereri.

Sexto. Veruntamen dissimulandum non est, quod consuetudines istæ facillime disponant ad contemptum formalem, sicut peccata venialia sæpius repetita disponere solent ad mortalia, idcirco Moniales sub mortali tenentur consuetudinem istam tollere, si advertant, quod per illam exponantur periculo incidendi in contemptum formalem, vel quod consuetudo ista inducat votorum transgressionibus, vel denique si per illam occludatur via ad perfectionem Religiosam necessaria. Confessarius conetur ejusmodi consuetudinibus repagulum arguendo, obsecrando, suadendo opponere, dum eas animadvertit vergere ad corruptelam.

Septimo. Substantialia Religionis vota si considerentur, necesse est, ut Moniales fervent Regulam in omnibus. Quamvis variæ contra irrepse-

X 4

rint

rint consuetudines, per has enim non deobligantur; quia votorum substantialium obligatio est ex jure divino, contra quod nulla consuetudo prævalere potest, & hoc bene notandum Confessariis in illis Monasteriis, ubi illis etiam actionibus, quæ contra naturam statûs Religiosi attentantur, illinitur fucus consuetudinis, & prætexitur, secundum eam se professas esse.

Octavo. In aliis tamen, quæ communiter accidentalialia nominare consuevimus, excusari possunt Moniales ob consuetudinem, non servantes aliqua ex præscriptis in Regula aut Constitutionibus, quia ob locorum diversorum circumstantiam, aut ex alia causa potest esse consuetudo fundata & rationabilis, cui statuta non præjudicant, sic in omnibus Clarissarum nostrarum Conventibus non est idem observantiæ rigor, si considerentur observatio jejuniorum, persolutio horarum Canonicarum certa noctis hora, sicut & vestimentorum quædam differentia, quorum mutatio nec Regulæ quoad substantialia, nec disciplinæ regulari obstat.

Nono. Moniales in nostro Ordine profitentes Regulam S. Claræ ab Urbano IV. illis concessam Urbanistæ seu Clarissæ nominantur, quæ communibus tribus votis substantialibus superaddunt quartum votum clausuræ perpetuæ, prout in Regula continetur; profitentes vero tertiam Regulam S. Francisci Tertiariæ audiunt, quæ quidem tribus votis substantialibus se ligant, cum verè participent privilegia Religionis approbatæ à S. Sede, sed non in omnibus earum

earum Monasteriis clausura perpetua observatur, neque stricta, neutra tamen seu Urbanistarum, seu tertiariarum Regula præter vota & quæ immediate cum iis connectuntur, obligat sub peccato, suppositis supponendis.

Decimo. Non est dubium, quin Moniales vi professionis & ob excellentiam status teneantur tendere ad perfectionem religiosam, & quidem sub obligatione gravi, cum in hoc consistat substantia statûs Religiosi, sive jam obligatio illa sit eadem, sive distincta ab obligatione servandi vota, & observantias regulares, quæ quæstio in praxi inutilis omnino censetur.

Undecimo. Non tamen requiritur, ut vi dictæ obligationis omnino sint actu perfectæ Moniales, cum status Religiosus sit de perfectione acquirenda. Nec etiam requiritur, ut omnes prorsus inordinatas passionés superaverint, sed sufficit, ut illas gratiæ divinæ auxiliis cooperando superare contentur, ad exemplum S. Pauli Apost. qui Christum Dominum in se tanquam mundo crucifixus exprimere volens, in membris suis sentiebat legem repugnantem legi mentis, quam tamen destruxit gratia Dei adjutus.

Duodecimo. Via hic ad perfectionem ducens est exacta Regulæ atque statutorum observatio; frequens reminiscentiæ præsentiae Dei; & prompta exercitiorum spiritualium secundum normam in Monasterio usitatam executio, ac præcipue amor Dei super omnia, cui in professione se,

totamque vitam suam consecravit Monialis, ut impedimentis submotis eum securius quærat, & in ejus tranquilliore servitio delicietur.

Decimo tertio. Confessarius corrigere debet errorem illarum Monialium, quæ judicant viam perfectionis inquirendam esse per omnia opera consiliorum, aut supererogatoria, ut vocantur, in quo aliquæ solent esse immoderatæ, quia ad tale studium perfectionis sese non obligârunt, sed hoc tantum præter illa, quæ christiana Religio omnibus fidelibus commendat, speciatim intendisse censentur, dum se sacro instituto devoverunt, & hoc Monasterium seu strictum, seu papaliter mitigatum elegerunt, speciatim inquam censentur intendisse, ut piis ibi Deo fervientium exemplis, & regularum observatione sibi felicius comparare possent objectum Spei christianæ; comparatur autem, si exercitia in Regula & Statutis præscripta sedulo observent.

Decimo quarto. Sequitur ex jam dictis obligatio Superiorissarum, quæ hæc sub mortali tenentur procurare, promovere, & conservare regularem observantiam, & disciplinam religiosam, quia tanquam Matres tenentur quærere progressum spirituales aliarum, pro quibus rationem reddituræ sunt Christo sponso Virginum. Illis incumbit fervare Religionis integritatem, & puritatem, & quidem prout Regula & Constitutiones illam exigunt; quæ in munere si defides fuerint, si permittant regularem observantiam relaxari, si dissimulent frequentes Moniali-

nialium transgressiones cum notabili disciplinæ monasticæ detrimento, graviter delinquunt, cum in re magni momenti officio suo defint, quo super, si necesse fuerit, opportune & discrete à Confessariis admoneantur. Ulterius

Decimo quinto. Obligantur Conventuum superiorissæ, ut etiam in occultas Monialium transgressiones inquirant, in hoc enim si negligentes fuerint, Monialibus dabitur ansa Regulam impune transgrediendi, quia facile media inquirant, & cavebunt, ne ejusmodi transgressiones in conspectu Superiorissarum fiant. saltem ejus generis inquisitio transgressionum frequentiam imminuet, & absterrebit paulatim ab illo abusu libertatis. Prudenti tamen, & discretâ moderatione sollicitudo temperetur; ut ex zelo officii, non ex inordinata passione, ad promovendum bonum communitalis illam sollicitudinem procedere ipsæmet reæ intelligant. Si levi credulitate cuilibet denuntiationi fides statim adhibeatur, facile sequetur discordia per suspiciones, judicia temeraria, detractiones, & rixas.

Decimo sexto. Confessarius (etiam Regularis vel generaliter, vel pro aliquo districtu seu loco, intra quem sunt monasteria Monialium) potest exercere suam facultatem curæ subsidiariæ de præscitu & venia Parochi quoad parochianos, non tamen potest licentiam obtinere à Confessario Monialium quoad illas, nisi specialiter extensa sit ad eas approbatio, quia pro excipiendis confessionibus Monialium (etiam quoad privilegium in S. Synodo Trid. expressum bis
aut

aut ter per annum petendi Confessarium extraordinarium) requiritur approbatio Episcopi, Trid. Sess. 25. de Regul. c. 10. Barbosa in annot. ad dictum Concilium. Innocentius XIII. in Constit. per Benedictum XIV. innovatâ mandavit ut Superior Regularis etiam exemptis sui ordinis Monialibus pro extraordinario Sacerdotem sæcularem vel ex alio ordine Regularem concedere debeat, & quatenus nolit, vel negligat, ad Episcopum auctoritate delegatâ Apostolicâ pertinere deputationem ut suprâ. Non tantum quæ sunt sub Episcopi jurisdictione, sed etiam quæcunque Regularium Prælatorum gubernio subsunt explicitis terminis Constitutionum Gregorii XV. & Clementis 10mi, de quibus Benedictus XIV. in Tract. de Syn. l. 9. c. 15. n. 10. Jurisdictionem obtinere debet ab Episcopo. Bullam, *Inscrutabili*, Gregorianam satis hîc esse promulgatam, probat Synodus Maximiliani Henrici, quæ fuit anno 1662..

Decimo septimo. Si Moniales degant extra Monasterium legitimâ ex causâ ac permissione per aliquot hebdomadas, & nullus pro Monialibus approbatus in eo loco existat, Parochus loci ab Ordinario restrictam specialem pro illis approbationem facile impetrabit, quia tanto tempore Ecclesia non vult illas destitui Sacramentis cum damno animarum ex statûs sui conditione ad perfectionem tendentium. Si Confessariis extraordinariis, qui intra claustra excipiunt Monialium confessiones, opus est auctoritate delegata Papali Episcopis datâ, ita opus erit in tali casu, qui per Ecclesiæ leges debet esse infrequens,

Deci-

Decimo octavo. Si quæritur, quid de Monialibus, quæ infirmis ministrant, & quidem in Civitate, in qua earum cænobia sita sunt, ut Coloniae fieri solet? *Resp.* Illis facillimum esse huic legi obedire, cum aditus apertus sit ad suum Confessarium ordinarium, aliumve approbatum.

Decimo nono. Qui ad asserendam Confessariis Monialium ex ordine Minorum S. Francisci independentiam ab authoritate Episcopi etiam facta promulgatione præfatæ Bullæ se fundant cum recenti quodam Theologo in silentio summi Pontificis, quod ad supplicam Ordinis FF. Minorum pro impedienda illius Bullæ executione statim in principio publicationis Pontifex non responderit, & justissima epykia in illo ordine observantiam hujus Bullæ dissimulasse censeatur, ejusdem ponderis ratiocinium est, quale faciebant ultrajectini anticonstitutionistæ, dum ad supplicam pro confirmatione electionis Archiepiscopi à se attentatæ responso non accepto tacitè Papam ad votum concessisse gloriabantur.

Vigesimo. Neque rectè egit quidam Confessarius ex ordine Fratrum Minorum, quod scio esse practicatum, qui insistens erroneo illi themati cum specialem approbationem pro Monialibus non haberet à suo superiore missus officium Confessarii extraordinarii præstitit excipiendo Confessiones Monialium exemptarum S. Bernardi; obstitit juxta superius dicta de Confessario extraordinario, quod pro Monialibus non fuerit

fuerit approbatus ideo, à Prælato proprio Monialium, seu harum ordinario Confessario assumi non poterat ad hanc functionem.

Vigesimo secundo. Superiorissæ Monialium non possunt autoritate sui officii concedere facultatem Religiosis subditis suis, ut confiteantur alteri, quàm Confessario ordinario. Si præter duas trêsvē vices, aut etiam in quatuor temporibus concedatur extraordinarius, & aliquoties una aut altera insuper petat specialem licentiam ab Episcopo, Benedictus XIV. suadet, ut facilem se præbeat, consequenter idem suadendum Confessario ordinario, nisi obstat gravis causa, hoc concedendo periculosus animæ status nonnunquam emendatur. Superiorissæ in hoc foro nullâ prorsus gaudent Jurisdictione, adeoque nullam Confessario possunt concedere facultatem, consequenter solâ Abbatisæ concessione nixi invalide absolvunt ob defectum Jurisdictionis, *juris enim communis est*, inquit Sylvius, *quod nullus Sacerdos, sive Regularis, sive Sæcularis possit audire confessiones Religiosorum, ac Religiosarum, nisi à Prælatis ipsorum jurisdictionem accipiat.*

Vigesimo tertio. Moniales Ordini nostro adscriptæ & subjectæ invalidè confitentur extraneis Confessariis etiam alias pro Monialibus approbatis, si habeatur copia Confessarii ex Ordine nostro, ut clare indicant *Constit. in Cap. VII. Reg. Tit. 2. n. 4.* extra casum extraordinarii, ut suprâ.

CAPUT II.

DE VOTO OBEDIENTIAE ET HUIUS OBLIGATIONE.

Primo. **I**Nter vota essentialia primum locum merito obtinet obedientia, voti enim nobilitas ex eo commensuratur, quod majus seu dignius Deo, cui vota nuncupantur, offeratur, ac proinde cum per votum paupertatis Deo offerantur terrena hujus mundi bona, per castitatem caro & corpus, ac animi inclinationes, per obedientiam vero ipsa voluntas Deo destinetur, & superiori loco ipsius Dei subiecta declaretur, & tradatur irrevocabiliter, obedientiam aliis votis præeminere colligitur, unde Joan. XXII. extravag. *quorundam* de verborum significationibus circa finem: *magna quidem paupertas, sed major integritas, bonum est obedientia maximum;* hæc si illæsa fervetur, & alia vota intacta & integra perseverant. Vovere obedientiam sub regulâ S. Benedicti satis adstringit Benedictinos ad paupertatem & castitatem, etsi de his nihil in professione expresserint.

Secundo. Votum religiosæ obedientiæ est promissio feræ, qua propria voluntas abnegatur, & superiori propter Deum subjicitur in omnibus, quæ intra limites virtutis obedientiæ continentur, quare votum istud se tantum extendit ad illa, quæ nulli legi divinæ, neque Ecclesiæ præcepto contraria sunt.

Tertio.

Tertio. Si certum fuerit, rem præceptam esse illicitam & inhonestam, vel contra Regulam, aut præceptum superioris majoris, Monialis nullatenus obedire tenetur, cum tantum se obligaverit ad id, quod est materia voti, adeoque ad licita & honesta, ut de se patet, & quamvis obedientia communiter dicatur esse cæca, peccati tamen causa esse non debet, *Deo enim magis obediendum quàm hominibus.* S. Petrus in act. Apost.

Quarto. Insurgente dubio, an res præcepta licita sit, justa, aut utilis, Monialis dubium deponere, & superiori præcipienti obedire tenetur, præsumptio enim est pro autoritate superioris, exigente id bono communi. Nota quædam superbiæ est & inordinati amoris erga se, si ad obediendum obligata prius instituere velit examen motivorum superioris jubentis, eoque magis, si suis consodalibus rationes dubitandi à se conceptas aperiat. Licet forte præcipiens erret, tamen obediens non carebit merito, quo super vid. Theologia de conscientia dubia. Omnes murmurantes in Monasteriis inobedientiæ suæ hunc fucum illiniunt, quod vel non rationabile vel non discretum sit, quod præcipitur.

Quinto. Quando præcipitur res merè spectans ad utilitatem temporalem subditi, e. g. si Monialis reconvalescens contra judicium medici censentis esse certum, quod noceat recitatio Horarum, abstinentia, judicet medicum, Superioris-
sam, Confessarium errare, vel humiliter mutet suum sentimentum, vel cum Sanctis pueris captivitatis Babylonicæ roget, ut sibi per aliquod
tempus

tempus permittatur vesci cibo juxta ordinis, aut temporis observantiam. Si autem quasi cogere-
tur egredi ad curationem e.g. Aquensem, po-
test rationes in contrarium opponere, sed sem-
per modestiâ opus est; ob talis itineris incom-
moda, clausuræ utilitatem certissimam, & cura-
tionis foris quærendæ incertitudinem conveni-
ens erit mutari jussionem ejusmodi. S. Bernard.
diserte scribit: *Prælati jussio, vel prohibitio non
prætereat terminos professionis, nec ultra extendi
potest, nec contrahi citra; nihil mihi Prælatus
prohibeat horum, quæ promisi, nec plus exigat,
quam promisi;* discreta itaque sit præcipientis
voluntas, & prompta erit obedientis executio,
ubi potissimum spectentur illa, quæ ad Regu-
lam spectant, & regulari observantiæ utilia
existunt.

Sexto. Sicut subditi sequi non tenentur, nisi
voluntas præcipientium sit manifestata, ita nec
Moniales ex voto obedientiæ tenentur exequi
illud, quod sciunt velle superiorem, si volun-
tas illius nullatenus sit manifestata; voluntas
enim sola mente retenta nihil operatur, quam-
diu hæc vel ore, vel scripto, vel alio modo
non est intimata.

Septimo. Moniales Ordini nostro subjectæ ex
voto obedientiæ parere tenentur inprimis sum-
mo Pontifici legitime electo tanquam Capiti su-
premo non tantum Ecclesiæ, sed & omnium Re-
gularium Congregationum, deinde Ministris
Generali & Provinciali, sicut & Capitulo five
generali five provinciali, demum Abbatislæ, aut

Neo-Conf.

Y

legi-

legitimae superiorissae, his enim cum competat jure ordinario facultas praecipendi, necessum est, ut in subditis sit obligatio sequendi.

Octavo. Minister Provincialis aut alius Praelatus regularis habens Moniales sibi subjectas potest imponere alia praecepta spiritualia etiam circa illa, quae non sunt in Regula, dummodo ad hujus, aut regularis observantiae conservationem possint conducere, talis enim superior cum polleat potestate spirituali, praecipere potest illa, quae ad bonum spirituale Monialium conducere valent.

Nono. Dicta tamen ita praecipendi potestas denegatur Abbatisae etiam Clarissarum, quamvis haec in manus ejusdem vota emittant, ut tradit *Cajet. de Alex. c. 6. §. 1. de nat. vot. obed. q. 8.* ac proinde illa praecipere non valet in virtute obedientiae nisi ea, quae in Regula aut statutis continentur, ac pro aliis ad legitimum superiorem recurrere tenetur, ut iste statuatur, quod magis prodesse videbitur.

Decimo. Praeceptum superioris an inducat obligationem sub culpa, determinandum est ex verbis, & modo praecipendi, quare, siquid praecipatur in virtute S. obedientiae, vel sub formali obedientia, graviter culpabilis erit inobedientia, stante materiae gravitate, quae si levis fuerit, levis & erit transgressio, quod pariformiter inferendum, siquid stricte jubeatur, aut absolute prohibeatur, quia verba ista indifferentia sunt ad obligandum sub mortali vel sub veniali, adeoque decisio
petat.

petatur ex gravitate vel levitate materiæ præceptæ, aut ex aliis circumstantiis & fine præceptum dantis; ideo, dum ex frequentatione levium culparum animadvertitur scandalosa relaxatio disciplinæ, & quod debitus conatus tendendi ad perfectionem à S. Fundatore intentus negligatur, per instigationes, ut in quibusdam per se parvi momenti observantiis non obediatur Superiorissæ vel super modicis defectibus molestæ murmurationes fiant, peccatur mortaliter ob grave damnum, quod Monasterio infertur.

Undecimo. Generaliter tenentur Moniales obedire in omnibus illis, quæ præcipiendi facultatem habet superiorissa, quia correlativa sunt præcipiendi auctoritas, & parendi necessitas
Vid. Theol. de Legibus.

C A P U T III.

DE PAUPERTATE RELIGIOSA, EJUSQUE OBLIGATIONE.

Primo. **P**aupertas religiosa est votum, quo Monialis professa in perpetuum à se abdicavit proprietatem, & usum à licentia Superioris independentem bonorum temporali-um undecunque provenientium. Fit itaque per hoc votum incapax acquirendi sibi, potest tamen acquirere Monasterio, seu velit, seu nolit cum nequeat efficaciter renuntiare post professionem in Monasterio capace successionis in bonis.

Secundo. Monialis vi hujus voti nequit sine consensu superioris rem quampiam temporalem pretio æstimabilem recipere, detinere, donare, vendere, aut emere, neque circa illam contractum instituere, aut de ea pro libitu disponere, hæc enim fluunt ex dominio, & proprietatem indicant, cujus incapax est Monialis professa, imo votum istud transgrediens damnatur ob culpam gravem pœnâ gravissimâ *Cap. cum ad Monast. de statu Monachorum: quod si proprietas apud quenquam inventa fuerit in morte, ipsa cum eo, scil: proprietario, in signum perditionis extra Monasterium in Sterquilinio subterretur.* Barbosa ad hoc Cap. notat æquitatem suadere, ut tantum pars pecuniæ sepeliatur, ne tota pereat, & quod quidem aliquorum sit sententia debere triginta nummos sepeliri in memoriam Judæ, sed hujus opinionis nullum in jure existare fundamentum.

Tertio. Ne juxta exemplum Ananiæ & Sapphi-
ræ contra obligationem spontè susceptam amor pecuniæ pervertat, moneat Confessarius, ut Monialis volens aliquid notabile alienare Superioris consensum expressum petat, qui verbo, scripto aut alio signo externo liberè detur, non autem extorqueatur. Consensus virtualis tunc sufficit, dum Moniali legitimè data est licentia, ut per aliquod temporis spatium extra Monasterium degat valetudinis curandæ causâ, per totum tempus absentiae accipiendi & dandi licentia censetur se extendere, prout honestum & decorum ac statui, quem p̄ofitetur, congruum judicaverit: cupiditatis, & vanitatis nota caveatur.

Quarto.

Quarto. Consensus tacitus est tolerantia Superioris non contradicentis, dum videt à suis subditis quidquam acceptari, expendi, aut consumi. Consensum hunc sufficere in rebus levioris momenti, & in illis, quæ crebro occurrunt, ac à timoratis praticari cernuntur, suadet axioma juris : *Taciti & expressi idem est judicium;* & nimis molestum foret temporis dispendium frequenter interpellari super consensu expresso in ejusmodi, supponitur, quod facultas loquendi & contradicendi in superiore sit libera; si enim superioris blandimentis fatigetur, & videns contradicere non audeat frequenter varia alienanti, & superioris peccat per conniventiam, & Monialis per excessum contra votum pro qualitate materiæ, & pro ratione unionis moralis inter actus frequentatos.

Quinto. Consensus præsumptus est, qui ex dictamine prudentiali judicatur jam dandus, si superior coram esset, & rogaretur, aut per ratihabitionem secuturam approbandus, si Superioris infirma reconvaluerit. Si agatur de re magni momenti, dilatione opus est; in ordinariis verò & obviis ex consensu præsumpto fieri potest resolutio, si differri nequeat. Ad declinandam obligationem humiliter petendi licentiam leviter sibi figurare consensum præsumptum, aut interpretativum non licet; caveatur hic, ne iniquitas mentiatur sibi. Confessarius ex dispositione pœnitentis dijudicare potest, quid in particulari sit practicè judicandum pro directione spiritali.

Sexto. Statuta ubi contraria non fuerint, consuevit peculium dependens à voluntate superioris asservari in usum particularem certæ personæ Regularis consistens in pensione annuâ prætaxatâ & per hypothecam asscuratâ ex benignâ tolerantia concedi etiam Monialibus, non in illis tantum Monasteriis, in quibus ob tenuitatem bonorum, seu proventuum vita communis tam accuratè, sicut S. Mater Ecclesia per Sacros Canones præscripsit, commodè observari nequit, nec subministrari possunt illa, quæ senibus, & valetudinariis sunt necessaria, sed & illis in Monasteriis, quæ locupletes habent redditus, & attentâ mitigatione libertatem concedunt peculii majoris, minorisve pro diversitate conditionis. Non quidem defunt omnino exempla boni usûs talium peculiorum, sed abusus est in mitigatis Monasteriis non infrequens, dum aliæ indigent, aliæ abundant, & cibo, potu, vestitu, supellectile ita inter se nonnunquam differunt, ut non sit species vitæ communis & religiosæ paupertatis. Van Espen non infundatè notat, in talibus infirmariis, seu valetudinaria minùs curari, quam in pauperrimis ordinibus, quia ex peculiiis sibi ægrotantes solatium quærunt, antea ex quâdam œconomica providentiâ sibi pecuniam coacervant mendicando apud propinquos, laborando, lucrum quomodolibet quærendo, quæ certè multum abscedunt à Scopo per sanctos Fundatores intento.

Septimo. Moniales ordinis nostri reatum peccati mortalis non effugiunt, si peculium penes se retineant, & pecuniâ istâ pro libitu utantur
seu

seu sciat & permittat superioriffa, seu nesciat, quia retentio ista est casus proprietatis per statuta ordinis reservatus, quare superiores non consentur alio modo permittere peculium, quàm ut illud deponatur superioriffæ ad custodiam, aut alteri Moniali ad hoc officium specialiter deputatæ. Notandum est, quod materialis illa depositio minimè sufficiat, si Religiosa quasi continuo sit suspiciosa, an peculium minuatur extra suos usus proprios & de depositariâ dicat, se judicare, quod ad alios usus pecuniam depositam convertat. Satis non erat, Israëlitas vesci in deserto pane cœlitus dato; oportebat insuper ei pani acquiescere cum fiduciâ, & gratiarum actione.

Octavo. Signum superbiæ est, si Monialis gloriatur de mediis parentum, cum per hoc moveatur ad contemptum aliarum. Signum animi non contenti est, si dolet, quod renuntiaverit, quamvis absque affectu vel desiderio quidpiam habendi, vel usurpandi independenter à voluntate superiorum, quia ejusmodi complacentiæ in temporalibus animum detrahunt à spiritualibus, ut emphaticè scribit *Thomas Kemp. L. 3. c. 9.* nomine Dei loquens: *Qui autem extra me voluerit gloriari, vel in aliquo bono privato delectari, non stabilietur in vero gaudio, neque in corde suo dilatabitur, sed multipliciter impediatur, & angustabitur.*

Nono. Contra votum paupertatis agit, & pro qualitate materiæ peccat Monialis, si rem quampiam ab aliis acceptam abscondat eo animo, ne

à superioriffa inveniatur, aut auferatur, intendit enim disponere de re illa sine licentia superioris, quod sapit proprietatem, & si Monialis sciens rem illam ita acceptam revelare detrectet Ministro Provinciali nostro petenti, & in sacra visitatione existenti, casum incurrit in Constitutionibus ordinis reservatum.

Decimo. Corrigendus est abusus, qui apud quasdam Moniales invaluit, dum esculenta, & poculenta colligunt undequaque, aut furripiunt eo fine, ut sustentare quasi possint certas mulierculas, quæ commissiones earundem occultas superiori exequuntur; præter hoc enim, quod multæ exinde sequantur inconvenientiæ, rationabiliter invitæ sunt superiorissæ etiam quoad substantiam propter damnum Conventui sæpe emergens, ac proinde similes graviter delinquant, si ejusmodi elargitiones sæpius repetantur. Considerent verba 1. Tim. 6. *Nihil intulimus in hunc mundum habentes alimenta & quibus tegamur, his contenti sumus.* De superfluis cibis providebitur per eas, ad quas pertinet id curare. Damnum, quod inferunt, vel ex peculio, vel labore extraordinario compensare tenentur.

Undecimo. Quantum ad materiæ gravitatem in illis, quæ vel Moniales acceptant, vel à Monasteriis auferunt vel aliis elargiuntur, recolligenda veniunt, quæ in Theologia traduntur de Furtis filiorum familias, sunt enim Superiores subditis suis Parentum instar, sive corporalia, sive spiritualia consideremus, ac proinde respectu suorum in his invita sunt censendi, ferè
ficut

sicut Parentes respectu filiorum, & ordinariè juxta proportionem injuriæ, magis, vel minùs inviti sunt superiores. Religionis tamen intuitu multò enormior est fœditas, quod Deo à piis fidelibus oblata & piè ab anterioribus conservata illicitè contra votum usurpentur ab illis, quæ ad perfectionem tendere se velle promiserant.

Duodecimo. S. Synodus Trid. Sess. 25. de Reg. c. 2. disponit: *Mobilium usum ita superiores permittant, ut supellex statui paupertatis, quem professi sunt, conveniat, nihilque superflui in eâ sit, nihil etiam, quod sit necessarium, eis denegetur. Reos jubet puniri juxta Regulæ, & ordinis Constitutiones.* Barbosa notat ad hunc textum: habendam esse rationem personæ, officii, Regularis statûs, paupertatis, & aliarum qualitatuum. Si contra Regulam (sciente etiam, & consentiente superioris) Monialis retineat pro cellæ ornatu res omnino superfluas & pretiosas, votum paupertatis transgreditur, quia hæc mundanam vanitatem sapiunt inimicam paupertati religiosæ. Inter superflua quid reputetur respectivè, discreto arbitrio Superiorum præfiniri debet.

C A P U T IV.

DE VOTO CASTITATIS, ET EJUS OBLIGATIONE.

Primo. **T**ertium inter vota substantialia est votum perpetuæ castitatis, quod voluntarie in sacra professione Monialis nuncupat Deo altissimo, serio promittens, quod imposte-
rum

rum tempore vitæ suæ velit esse *Sancta corpore & Spiritu*, adeo ut non solum vi hujus voti teneatur abstinere à conjugio, & actu conjugali, sed etiam à cogitatione & desiderio venereo, ac omni illo, quod virtuti castitatis adversatur.

Secundo. Monialis professa sive mortaliter, sive venialiter contra hoc votum peccans, duplex committit specie distinctum peccatum, & primo quidem contra castitatem, deinde contra proprium votum, vi cuius superadditur malitia sacrilegii, cum votum istud à Deo acceptatum obliget ex virtute Religionis. Neque hic curandum, quod quidam castitatem perhorrescentes votum istud tanquam abominabile malitiose traducant; carnalis enim homo non cognoscit illa, quæ sunt spiritûs Sancti, alia sane illorum hac in re esset opinio, si sine præjudicio legerent cap. 7. epist. primæ Pauli Apostoli ad Corinth.

Tertio. Votum istud transgredi potest Monialis cogitatione, verbo, & opere, quia votum hoc emittens promisit, se non tantum sensus externos, sed & internos ab omni contra rationem & legem divinam pugnante oblectamento esse coërcituram, ut casto Dei amore plenius oblectetur agnoscens factam se esse in professione sponsam Christi, cujus cor & caro intacta maneant necesse est, si sponso per omnia fidelis esse desideret, & frui Sancto divini amoris delicio.

Quarto. Cum Spiritus fornicationis castis mentibus non statim ad apertam libidinem incitando, sed per actus externâ specie honestos insidietur, debet

debet anima, quæ Deo castitatem promisit, sollicitè hoc medium castitatem conservandi amplecti, quod ethicæ christianæ Magistri maximè congruum esse censent, nempe sensuum custodiam. Caveat Sanctimonialis de salute sollicita, ne capiatur per irrationabiles corporis passiones; sensui tactûs invigilet, nec tangere, nec tangi desideret ad significandam cum viro amicitiam; hæc non sensualis, multo minùs carnalis sit, sed rationalis S. Ambros. l. de officiis c. 3. ait: *Citulum colligit amnis exundans, alliga sensum tuum, non sit remissus, habet suas habenas mentis sobrietas, quibus regitur.* Esto abesse affectum libidinosum, sed periculum non abest, videte (ait Apost.) *ne, si Spiritu cæperitis, carne consummemini.*

Quinto. Eodem modo, si Monialis se accuset de aspectu hominis unius, aut plurium sexûs masculini, Confessarius interroget, quare se desuper accuset, cum aspicere non sit peccatum, & Ssma Virgo viros aspexerit; forsan apparebit statim, an accusatio sit ex mera scrupulositate, an aspectus fuerit merè sensualis ob physionomiam, an carnalis e.g. si optaverit, ut eum pro marito haberet. Confessarius fugiat curiositatem, & asperitatem, curiositatem fugiet erigendo cor ad Dominum, ut fructuosum faciat ministerium; asperitatem fugere debet, ne pernicioso pudore vitietur confessio. Doceatur per intellectum operationes sensuum, præsertim visûs cohibere, seu juxta exemplum Jobi *pacisci fædus cum oculis*, ne fixo obtutu curioso suscitetur cogitatio perniciofa; doceatur ejusdem Jobi exem-

exemplo præsentem Deum cogitare? *Nonne ipse* (de Deo ait Job c. 31.) *considerat vias meas, & cunctos gressus meos dinumerat?*

Sexto. Indecens valdè est, si Monialis turpia loquatur, aut cantet, vel delectetur auditu, dum ab aliis hæc proferri audit ex joco, vel ob artificium musicum, vel ob subtilitatem poeticam, quia in hisce ordinarie intervenit periculum consensûs venerei, cum per vulnera concupiscentiæ, & infirmitatis, & naturæ per peccatum inductâ corruptione sensus nostri in malum inclinent & scandalum sæcularibus talia audientibus causetur. Ab omni propterea discursu etiam æquivoco virgines Religiosæ abstineant, ne justo Dei judicio priventur auxiliis gratiæ, & aliis suspectas se faciant internæ perversitatis, cum ex abundantia cordis os loqui censeatur.

Septimo. Oscula inter Religiosas (etsi frequentius, ubi mos obtinet) cum timore, & amore Dei data, & admissa ad fovendam charitatem & benevolentiam culpâ carent, nisi ad specialis amicitiae contesserationem aliis ab eo nexu exclusis consorioribus significandam fiant, nam tunc sine malo vitiantur. Utilis enim imo necessaria est in Monasteriis conjunctio amoris ad singulas se porrigens, si quæ Monialis advertat periculum aliquod consensûs in motus carnales, inde forsan orituros, ab osculis omnino abstineat, cum ab aliis indifferentibus simili ex causâ teneatur abstinere.

Octavo. Ordinarie propter periculum scandali in conscientia Monialibus præfertim nobilibus mos est Patrem, Fratrem, aut 2do gradu conjunctum post longam absentiam in primâ salutatione, & in discessu honorare per osculum, ubi verò ille mos non obtinet, item, etsi obtineat, non est eadem propinquitas, periculum est scandali.

Nono. Etiam propter scandalum Confessarius nullatenus permittat Monialibus commercium literarum, quibus per jocos, otiosam scriptitationem, & benevolentiae captationem nituntur amicitiae nexum fortius complicare, ut frequentius saluentur, talis perniciofa corruptela facit voti immemores quærere, *quomodo placeant viris, & amorem habere divisum*, Virgo Deo consecrata non debet se turpiter profanare, sed *cogitare, quæ Domini sunt, ut sit sancta & corpore & Spiritu, & amorem habeat indivisum*: præter Deum non admittat nec quærat alium amatorem.

Decimo. Monialis sciens se turpiter amari ab aliquo, graviter delinquit, si ab illo munera recipiat, si familiarem accessum pergat ei concedere, à quo inhonestè se amari credit, quia per illam congressionem quasi quotidianam fovetur prava voluntas, & inordinatus affectus illius, qui munera tradit, aut mittit, *munuscula* plerumque ait *S. Hieronymus*, & sudoriola, & vestes oblatae, ac degustatos cibos . . . sanctus amor non habet.

Unde-

Undecimo. Tolerari non debet abusus in laxioribus religiosâ disciplinâ destitutis Monialium conventibus illicitè receptus, dum in investituris & professionibus choreæ intra claustrum instituuntur cum sæcularibus, quasi reperiri non posset modus religiosæ recreationis, nisi ejusmodi choreæ in Clementina de *statu Monach.* c. 2. proscriptæ concedantur. Scandalosa illa tripudia non permittantur, ne naufragium faciat disciplina religiosa, & castitatis nitor pereat.

Duodecimo. Multum nocent caste vivere volentibus frequentia sæcularium utriusque sexus alloquia, & conversationes frequentes etiam cum Clericis & Religiosis; in his enim dum charitas & amicitia prætexitur, sæpissime carnalitas prævalet. In ejusmodi congressionibus potatur, cantatur, ridetur, jocosus, detractorii, aut alia labe infecti sermones miscentur inordinatis actionibus puritati Religiosæ maxime adversis, ut prô dolor docuit, & docet experientia, quare similes conversationes à Superiorissis merito sunt quoad tempus & modum cautè restringendæ. *Quoties inter homines fui, minor homo redii* Thomas Kemp. l. 1. c. 20.

Decimo tertio. Evitandum pariter pro servanda castitate otium, omnium malorum origo, David Rex otiendo turpiter cecidit; quare Moniales exactam habeant temporis distributionem, otiosæ non inveniantur, ut monet Thomas Kemp. l. 1. c. 19. hâc sanctâ eloquii simplicitate : *Nunquam sis ex tpto otiosus, sed aut legens, aut scribens, aut orans, aut meditans, aut ali-*

aliquid utilitatis pro communi laborans. Beatus servus, quem, cum venerit Dominus, invenerit vigilantem, amen dico vobis, super omnia bona sua constituet eum.

*Decimo quarto. Denique ad conservandum puritatis nitorem vel maxime conducit præter sensuum custodiam corporis mortificatio ut abnegantes sæcularia desideria sobriè, justè, & piè vivant contenturque imitari exempla sanctarum Virginum post cænobiticas austeritates ad delicias æternas elevatarum. Illa animæ ad Deum à vanitatibus reversæ pia verba cogitentur: *Risum reputavi errorem, gaudio dixi, quid frustra deciperis?* Prodest denique quam plurimum ad tuendam castitatem mortis & inferni jugis recordatio, carnis maceratio, librorum Spiritualium lectio, assidua passionis, & vulnerum Domini Jesu Christi memoria, unde dicebat D. Augustinus: *Cum me pulsat aliqua turpis cogitatio, recurro ad vulnera Christi, cum me premit caro mea, recordatione vulnerum Domini mei resurgo.**

C A P U T V.

DE CLAUSURA MONASTERIORUM ET EJUS OBLIGATIONE.

Primo. **M**oniales omnes verè Religiosæ ex præcepto Ecclesiæ ad perpetuam clausuram obligantur, ut deducitur ex Cap. *periculo* de statu Regulari in 6. ubi illam præcipit *Bonifacius VIII*, cujus præceptum approbârunt,
&

& innovârunt non solum *Pius V.* & *Gregorius XIII.*, sed & ipsummet *Concilium Trident* Sess. 25. cap. 5. de *Regularibus* tam quoad egressum Monialium, quam quoad ingressum aliorum in illarum Monasteria his verbis: *Bonifacii octavi constitutionem, quæ incipit, periculoso, renovans sancta Synodus, universis Episcopis sub obtestatione divini judicii, & interminatione maledictionis æternæ, præcipit, ut in omnibus Monasteriis sibi subjectis ordinariâ, in aliis vero, Sedis Apostolicæ auctoritate, clausuram Sanctimonialium, ubi violata fuerit, diligenter restitui, & ubi inviolata est, conservari maxime procurent.*

Secundo. Præceptum istud ubique fuisse receptum, inde manifestum est, quod clausuram illam omnes fere Episcopi aut Prælati Regulares introduxerint, etiam apud illas, quæ nec ex voto, nec ex consuetudine, nec ex Regula ad illam tenebantur.

Tertio. Sanctimonialium, Monialium, seu Religiosarum nomine intelliguntur illæ, quæ tria vota Solennia juxta aliquam Regulam à Sede Apostolica approbatam emiserunt, & hæ ex præcepto *S. C. Tridentini* ad clausuram obligantur, nisi ex fundatione ad inserviendum ægrotis intra domicilia, quæ inhabitant, obligentur; tunc enim ad Clausuram adstringi nequeunt, manente ista fundatione aut contractu, quia ad clausuram quæ ex præcepto Ecclesiæ est, ideoque juris tantum Ecclesiastici cum tanto boni politici damno Papa & Episcopi Germaniæ, ac Belgii nolunt obligare.

Quarto.

Quarto. Multis certè inconvenientiis obviaretur, si ad clausuram adstringerentur omnes Moniales, illis solis exceptis, quæ ex instituto sororum Cellitarum adhibentur extra sua cœnobia ægrotantium servitiis, præter Moniales deputatas nulla extra claustrum vagandi aut ancillarum instar serviendi licentiam habeat. Pro servitio virorum infirmorum exponantur fratres cellitæ, quos hic Coloniae Alexianos ab Ecclesiæ eorundem Patrono vocamus.

Quinto. Conscientiam gravant, & enormiter delinquant dictarum Sororum superiorissæ, quæ quibusdam abusibus tollendis impares negligunt recurrere ad Superiorem, qui per se vel per Commissarium efficaciter emendare sciet suppositâ informatione. Nunquam cum infirmis, aut cum earundem amicis iter faciant extra Civitatem sine expressa licentia illius, cujus interest; hæc licentia ut concedatur, cautissimè circumspiciantur circumstantiæ, ne postea sine fructu pœniteat.

Sexto. Moniales à clausuræ legibus utpote juris Ecclesiastici possunt, supposito, quod absit scandalum, & periculum, vel ex toto, vel ex parte excusari per contrariam consuetudinem, aut quia receptæ non sunt. Moniales ordinis nostri, quæ Clarissæ mitigatæ à S. Sede nuncupantur, ob fortius voti vinculum, quo sese obligarunt ad Clausuram juxta præscriptum regulæ servandam, tenentur perpetuo manere intra ambitum murorum, qui interius conventûs Claustrum circumdant.

Septimo. Leges clausuræ sunt 1. Ne egrediantur septa claustrī. 2. Ne extraneas personas intra ea septa ingredi concedant. Juxta Constitutionem Pii V. quæ incipit : *decori*. Monialis emissio voto Clausuræ, aut alias professa sub præcepto ad illam obligata sine licentia in scriptis obtenta clausuram egrediens, sicut & Superior sine justa causa licentiam illam concedens, & omnes, qui dicto modo egressam scienter recipiunt, aut comitantur, incurrunt excommunicationem majorem Pontifici reservatam ipso facto sine ulteriori declaratione; superior insuper sine causa egressum permittens fit inhabilis ad omnes dignitates, & officia, aliisque quibuscunque habitis privatur. Bullam hanc in Germaniâ & Belgio publicatam non esse, & censuras dictis ex causis non incurri, communiter sentiunt Canonistæ & Theologi, sæpe tamen repetitis Constitutionibus egressus Monialium etiam per Archiepiscopos nostros est severissimè vetitus.

Octavo. Causæ, propter quas Moniales exire queunt, à *S. Pio quinto* assignantur sequentes, scilicet periculosum incendium, pestis, epidemia, lepra, aut similis morbus contagiosus, vel alia causa æque gravis aut gravior, qualis est inundatio, incursus hostium sive catholicorum, sive hæreticorum, aut infidelium, ubi prudenter prævidemus, honorem Monialium, & forte vitam ipsam periclitari.

Nono. Hisce adjiciunt aliqui pro causâ exeundi sufficiente morbum, aut vulnus, à quo in Monasterio vel nullo modo, vel non nisi maxima

xima cum difficultate curari potest, dum accedit testimonium conscientiosi Medici, quod extra Monasterium spes curationis adsit; dicunt, qui ita sentiunt: conservatio & defensio sui ipsius contra morbum periculosum est juris naturalis. Item: lex humana non obligat cum periculo vitæ: obstat, quod spes incerta commodi corporalis comparetur malè cum periculo certiore damni spiritualis. Item, quod certum sit commodum animæ, si Moniales non egrediantur, nimis autem incerta foris curatio. In Monasteriis laxioribus frequentissimi sunt casus, in quibus etiam per faventium Medicorum testimonia probatam necessitatem afferri constat, in strictioribus autem vix aliquando de remediis extra Monasterium quærendis cogitatur.

Decimo. Clarissarum Regula etiam permittit exitum Moniali tunc, quando necessarium est, ut illa suscipiat regimen alterius ejusdem ordinis Monasterii ad instituendam correctionem, reformationem, aut ædificationem, vel etiam, si totus Conventus mutet habitationem. Hæ causæ etiam sunt justæ in strictissimis ordinibus Carmelitarum Discalceatarum, & Clarissarum, cum tunc quæratur non relaxatio, sed propagatio ordinis, aut disciplinæ vigor.

Undecimo. Incorrigibilitas alicujus Monialis non est causa egrediendi, quia pro correctione potius est custodienda in Monasterio, nec justa causa est, si Monialis intendat visitare parentes infirmos. Excusatio, quæ à multis capta-
 tur ex more seu consuetudine legitimè intro-
 ductâ,

ductâ, sine fundamento à quibusdam prætenditur, speciatim à Clarissis aliquibus, quia dum hæ voto Clausuræ se obligant ad eandem, ut in Regula continetur, servandam, animadvertendum illis est, quod ejusmodi casus non excipiantur in Regulâ.

Duodecimo. Quod si Moniali ad Clausuram strictè non obligatæ concedatur licentia, ut visitet Parentes infirmos, non permittatur, ut illis tempore morbi sit à servitiis, quia productâ in longum tempus infirmitate sperare videbitur longiorem moram extra Monasterium; & redibit animo turbulento, cum distractiones diuturnæ impediunt, quo minus obligationi Monasticæ satisfaciat; in simili casu non sine dispendio disciplinæ Monasticæ ab aliis simile liberioris vitæ oblectamentum expectabitur.

Decimo tertio. Ex *Trid. Sess. 25. c. 5. de Regularibus*, & ex *Constit. Pii V. cura Pastoralis* certum est, quod quælibet persona cujuscunque sexûs, aut conditionis ingrediens Clausuram conventûs Monialium sine licentia legitimi Superioris, non ex necessitate, sed ex pravâ intentione, incurrat excommunicationem ipso facto, sicut & privationem ab officiis acquisitis, & inhabilitatem ad illa, aut alia in posterum obtinenda. Transgressio illa intrantis Clausuram admittit parvitatem materiæ, ut si quis per spatium duorum triumve pedum ingrederetur hortum, aut ambitum.

Decimo.

Decimo quarto. Prohibitio hæc *Tridentini* de non ingrediendo Clausuram afficit præcipuè personas usum rationis sufficientem habentes, pueri & puellæ sub hac prohibitione continentur, etsi eo usu rationis non polleant, ut præcepta quæque Ecclesiastica agnoscant, possunt tamen, eos, easve videndo, tangendo, suscitari noxia phantasmata, præterea circumcurfitando causant distractiones importunas; sicubi tamen duorum, trium, quatuorve annorum puer aut puella intret, non est reatus peccati. Amentes penitus non admittantur, quia ad peccata movere possunt, corporaliter possunt nocere, turbare tranquillitatem ad meditationes, aliasque functiones necessariam.

Decimo quinto. Dum *Tridentinum* in casibus necessariis ingressum in Clausuram permittit, non quælibet utilitas, sed necessitas ipsius Monasterii requiritur, sic ingrediuntur opifices necessarii pro reparando, aut construendo ædificio, pro fodienda terra, aperiendo sepulchro, & aliis laboribus peragendis, quæ à Monialibus perfici nequeunt.

Decimo sexto. Confessarius ingredi potest, ut infirmis tum in administratione Sacramentorum, tum in morte assistat, idque toties, quoties ingressum illius requireret alicujus infirmæ devotio, aut ejusdem indispositio; ingredi quoque poterunt, qui necessarii sunt ad portandum alicujus defunctæ funus, & ad eam sepeliendam, prout in praxi absque dispendio disciplinæ regularis observatur. Similiter ingredi potest Visitator cum suis assistentibus, ut muneri suo satisfaciat.

Decimo septimo. Permittitur & ingressus Medicis, Chirurgis, & omnibus illis, qui requiruntur ad debitam personarum Regularium conservationem, & gubernationem tum corporalem, tum spirituales, & quidem si casus sint ordinarii, de licentia Abbatis, si vero extraordinarii fuerint, de licentia legitimi Superioris in scriptis obtenta, qualis respectu subjectarum Episcopo est ipse Episcopus auctoritate ordinaria, & respectu Monialium exemptarum Episcopus auctoritate delegata quoad Clausuram, si desuper ad eum deferatur querela. Superior Regularis, ubi est observantia, concedit pro exemptis Monasteriis licentiam intrandi.

Decimo octavo. Finita causa ingressus statim exeundum est, sicut finita causa egressus statim est redeundum, & si quis traheret moram longiorem, posset peccare graviter, non tamen incurreret censuram, quæ cadit super ingressum, & egressum sine licentia, & necessitate.

CAPUT VI.

QUID OBSERVANDUM CIRCA MONIALES SCRUPULOSAS, ET MERAS IMPERFECTIONES CONFITENTES.

Præter illa, quæ supra de scrupulosis attulimus, observanda hic sunt sequentia:

Primo. **D**um animadvertitur, Monialem esse scrupulosam super præcedentibus confessionibus per anxietatem, an habuerit verum

rum dolorem, aut eum nunc habeat, instruatur, dolorem esse internam mentis tristitiam, nec ad illum requiri sensibilibiter perceptibilem cordis teneritudinem, aut lachrymas physicè defluentes, *cor enim contritum* per meditationem intellectus, Deum sanctum, & suam animam sordidam cogitantis, ex hac confusione *humiliatum non despicit* benignus Dominus, illi autem scrupulosi, (qui contra monitum Apostoli innituntur prudentiæ suæ) non habent cor *humiliatum usquequaque*, dum Confessariis non obsequuntur, sed quasi *prudentes apud semetipsos* juxta phantasticas suas regulas, quas quotidie pro norma suæ pietatis sibi præfigunt, pergunt. Si Monialis hoc morbo spirituali infecta cœperit fortiter contra hanc occultam superbiam pugnare, cito intelliget, dolorem se habere sufficientem ad petendam Absolutionem.

Secundo. Anxia Monialis de sufficientia propositi, eo quod præviderit, aut prævideat relapsum, doceatur, quod possit consistere prævisio relapsus in peccatum, seu vehemens conjectura, se denuo tentationi succubituram cum firmo proposito non peccandi, quia prævisio illa, seu potius conjectura est actus intellectus, propositum verò illud ad voluntatem pertinet; si ergo pœnitens, quando confitetur & absolvi-
tur, in se sentiat veram à peccatis aversionem, & non cum simulatione, aut merè verbaliter sed ex animo velit illa imposterum non amplius committere, & in auxilio divino confidat, potest cum filiali affectu anxietatem excutere.

Tertio. Solent Moniales scrupulosæ reverti ad Confessarium statim post confessionem, & ante communionem, rationem dant, quia verentur, ne quid lateat, quod angorem induxerit, an tutæ in conscientia & satis sint dispositæ: his dicat, si iterum iterumque redeatur, Confessarius fatigatur, crescet anxietas, quare dehortetur illas à frequente illo accessu, si benigno hortatu non vincantur, *arguat, increpet*, sed cum *patientia* doceat, quod anxia illa sollicitudo sit versutia Diaboli tentatoris, qui suggerit frequentem reditum, ut distrahat animum à devotione, & sub prætextu majoris munditiæ & dispositionis surripiat tempus illud, quod ad præparationem tanti Sacramenti deberet impendi, & certissimè impenderetur, si nubes illa mentis serenitatem non tolleret.

Quarto. Quæ cum tristitiâ dicunt, innumeris se peccatis venialibus esse obstrictas & tanquam *nec calidas* amore Dei, *nec frigidas* per mortalia, *evomendas* tamen esse tanquam tepidas per venialia, doceantur, quod, ut omni veneratione dignissimum Sacramentum fructuosè suscipiant, sufficiat certitudo moralis de præsentī statu gratiæ, & quod tanta diligentia mundationi conscientiæ fuerit adhibita, quantam quis adhibuisset operi, ex quo maximum lucrum speraret; majorem enim ab homine dispositionem benignus Deus non exigit, qui sciens infirmitatem nostram nihilominus præcipit, ut panem hunc Angelicum degustemus Joan. 5. dicens: *Nisi manducaveritis carnem filii hominis. . . non habebitis vitam in vobis.*

Quinto.

Quinto. Si Monialis queratur, se destitutam dulcedine spirituali in operibus devotionalibus, & propterea dubitare incipiat de salute sua, fortiter est animanda, & illi proponendum, quod dulcedo illa spiritualis & devotio sensibilis non sit signum infallibile charitatis, quia personæ sanctissimæ haud raro ad longum etiam tempus eadem caruerunt, & in ariditate hæserunt, permitte id Deo, cujus iudicium hoc sapientissimum non tantum, sed & nobis saluberrimum est, ne has delicias tanquam mercedem exspectemus, dum visio Dei, & ejus perpetua fruitio sint multo dignius objectum spei nostræ, quæ vult, ut sursum corda habeamus ad Dominum, sicut Apostolus etsi sæpe *superabundaverit gaudio*, aliquando tamen mœrore tanto fuit afflictus, ut *tæderet eum vivere, ac dissolvi cuperet*. Imo gravior est Deo sæpe anima in tali desolatione constituta, quàm si magna & sensibili devotione affluat. Sancta Ancilla Dei Theresia in ista pressura non erat Domino vilior, quàm dum cum eo deliciabatur. In humilitate tanquam fundamento omnium virtutum securior permanet anima, quàm dum sensibili devotione, & devotâ dulcedine quasi inebriatur. Ingeminabit inter internas tribulationes cum Propheta Regio: *utinam dirigantur viæ meæ ad custodiendas justificationes tuas.*

Sexto. Dum impertinentia, & sacro tribunali incongrua adferunt Religiosæ Sorores, paternè corripiantur, & moneantur, sola peccata propria, vel aliena, per quandam participationem culpæ appropriata, esse materiam ad sacrum hoc confessionis tribunal pertinentem, ac proinde

de peccatis commissis, & non de impertinentibus instituendam esse confessionem. Cogitetur aut talibus reprehensio, quâ S. Petrum Christus arguebat: *Quid ad te? Tu me sequere*, id est: tibi intende, ut non damneris.

Septimo. Imperfectio strictè est actio vel omisio consiliis, vel inspirationibus divinis, aut etiam superiorum voluntati ad peccatum non obliganti adversans, reprehendenda quidem est ejusmodi imperfectio, utpote Deo & hominibus displicens, non semper tamen propriè peccatum, aut culpa etiam venialis dici potest.

Octavo. Ad imperfectionem pertinet, si quis contentus sit virtute vulgari; si non pareat Deo vocanti ad sublimius vitæ genus, si illa magni faciat, ac multum amet, quæ mundus impensè diligit; si solatia honesta, atque commoditates licitas in victu, aut vestitu quærat, aut optet; si quis perfunctoriè agat, quæ agenda sunt, si dicat, aut faciat illa, quæ adversantur civilitati aut politiae, sic indecorum est multiloquium, garrire more rusticano verba otiosa.

Nono. Imperfectio pariter est inspirationibus divinis non obedire cum lætitiâ cordis, finem bonum actionibus indifferentibus non præfigere, modestiam, mansuetudinem in omnibus accuratè non observare, substantialiter sufficientem quidem, sed aliquatenus acceleratam præparationem adferre ad confessionem, aut communionem, non commoveri infelici eventu rerum ad proximos pertinendum, opera mortificationis

tionis declinare, cum aliquâ delectatione sensuali comedere & bibere, curiosè aliqua sciscitari, quæ nullius momenti sunt.

Decimo. Sunt hic quoque & aliæ imperfectio-
nes, quarum cognitio ad statum Monialium me-
lius investigandum, & ad faciliorem vitæ Reli-
giosæ observantiam conducunt, quales sunt:
transgressio Regularum sub nullo peccato obli-
gantium, omissio quorundam exercitiorum spi-
ritualium, amor sensualis & proprius ob existi-
matam in aliquibus externis præcellentiam super
cæteras, particularis duarum triumve amicitia
aut familiaritas cum exclusione aliarum, has im-
perfectiones omnino exprimendas esse suadent
multi, rectè docentes, quod transgressio Regulæ
sine peccato accidere non possit, si deliberatè
sine ullo conatu spiritualiter proficiendi agatur
contra Regulam, quoties offertur occasio; quia
membrum cujusque communitalis obligatur eti-
am in conscientia ad conformitatem partis cum
suo toto in servandis statutis suæ communita-
tis. Saltem

Undecimo. Reprehensione digni non sunt illi
Monialium Confessarii, qui permittunt quascun-
que imperfectiones aperiri in Sede confessionalis,
modo caveatur impertinens eloquentia, & ad
licitè dandam absolutionem advertatur, an ma-
teria sit sufficiens, & an sufficientis materiæ
fiat conveniens accusatio cum Spiritu pœniten-
tiae, an vero quasi ex consuetudine. Acce-
dit, quod quædam pro merâ imperfectione nul-
lam peccati rationem habente à laxioribus repu-
ten-

tentur, ut juxta damnatas, *comedere, bibere ob solam voluptatem*, etsi non excedatur moderatio debita ultra, sed *usque ad satietatem*; ideo severitas Christianæ ethices non concedit, facile deesse materiam sufficientem, si doceantur fideles, quàm facile à recto tramite aberretur, & quàm necessarium sit petere, ut dimittat Dominus noxas quotidianas. Eriam devoto fœmineo sexui interdum danda patiens auscultatio, ut congruâ informatione ad tranquillitatem interiorem perducantur.

Duodecimo. Ne tamen, dum tales charitatem & patientiam à Confessario desiderant, ipsæmet verbosâ fermocinatione tempus consumendo, aliis confiteri volentibus molestiam inferant, ex charitate intendant brevitati: assuefient paulatim verbis paucis & distinctis peccata sua manifestare, confessiones enim solito prolixiores sæpe aliud non sunt, quàm ex vano suû amore proveniens muliebris loquacitas, quæ forsan, quod Deus avertat, Sacramentum effectû pro eâ vice destituet, ut melior non exeat, quàm intravit.

Decimo tertio. Dum nihil præter imperfectiones profertur, expedit aliquando, ut peccatum certum ex anteriori vita aperiatur, ut vitetur defectus materiæ & Sacramenti nullitas, quo super consulatur Theologia Eximii Authoris *Tract. de pœnitentia*. Cumque sæpius confiteri soleant Moniales devotæ peccata venialia reiterata plerumque aperientes, maximè laborandum, ut verum de illis dolorem concipiant, & firmum faciant propositum illa evitandi. e. g. Contra fractionem

tionem frequentem silentii explicetur, quantopere sancti Fundatores, & Fundatrices commendatum voluerint silentium, contra distractiones frequentes ostendatur, ex curiositate audiendi novitates phantasmam impleri variis repræsentationibus præsertim inter cultum Dei, contra frequentes omissiones partium officii Canonici, aliarumve precum explicetur, quare accidia peccatis capitalibus accenseatur, contra libidinem proponat imprudentiam non fugientium pericula, quæ leviores excessus comitantur, ut jocos verbales, curiosas mentis speculationes : sic ex confessione se offeret occasio excitandi dolorem supernaturalem super venialibus. Addetur utiliter sententia Evangelica : cui multum datum est, multum requiretur ab eo, strictius judicandas esse Regulares, quàm rurículas &c.

C A P U T VII.

QUID OBSERVANDUM CONFESSARIO CIRCA MONIALES PECCATA ETIAM GRAVIORA ADFERENTES.

Primo. **Q**uamvis Moniales ad Dei cultum se pro totâ vitâ suâ devoverint, nihil humani tamen à se alienum esse sciant; nempe ad meritorum augmentum obnoxie sunt humanis infirmitatibus, nullis Cancellis arceri potest tentator Diabolus ab ingressu Clausuræ : sicut Christum in solitudine orantem & jejunantem accessit, ut sanctis etiam Scripturæ
verbis

verbis ad gravissima peccata seduceret, ita fideles Christi famulae non mirentur, si ad gravia delicta se tentari animadvertant, sed per Christi in deserto victoriam animentur ad fortiter certandum. Si qua infeliciter succumbat, medium poenitentiae à Christo praeparatum amplectatur, sed curato vulnere timeat certaminis instaurationem, sicut Matth. 12. malignus Spiritus inveni-
ens domum scopis mundatam & ornatam, vadit & assumit septem alios Spiritus nequiores se. Si qua delicti gravioris se accuset, Confessarius sit mente, ita & voce ostendat, quam benignè & cupidè salutem animae afflictæ desideret, ut ante curationem vulnus sincerè detegatur, ac deinde tanto utilius medeatur periclitanti.

Secundo. Dum grave quoddam peccatum reprehensionem meretur ob ejus frequentem repetitionem, aut modum, Confessarius reprehensionem congruam ad finem usque completæ confessionis differat, ne turbatae obliviscantur aliorum, aut perterritæ ex verecundiâ aliquod eorum, aut circumstantias forsan speciem mutantes omittant.

Tertio. Si Monialis confiteatur, quod pacem in communitate perturbaverit seminando dissidia inter Sorores, præter culpam gravem, quam contraxit, manet obligata ad inquirenda media, ut dissidia illa tollat, & pacem turbatam reducat etiam cum aliquâ suâ ipsius confusione e.g. Si per mendacium suscitaverit dissidium, quia tanquam membrum unionem communitatis promovere tenetur; ad emendationem procuran-
 dam,

dam proponat Confessarius damna & mala, quæ ex Zizaniis hujusmodi nascuntur, cum sine pace Monasteria non sint dilecta tabernacula Jacob, sed potius Latebræ inferni, ostendat, quid Deus per S. Scripturam declaraverit de eo, qui *seminat inter fratres discordias.*

Quarto. Monialis peccata venerea confitens serio & paterne est reprehendenda, & si Confessarius advertat, quod peccata illa reiterentur ex nimia familiaritate, & conventiculis cum personis alterius sexûs, proponat obligationem gravem evitandi proximam peccandi occasionem, ostendat eo spectare parabolam de eruendo oculo, amputanda manu scandalizante, ut doceamur, quoquo modo rumpendam esse societatem, quæ animas ducit ad interitum. Attentis circumstantiis procedat eo modo, qui supra adductus est, ubi agitur de occasione peccandi.

Quinto. Si Monialis confiteatur, quod verba contumeliosa protruserit in Superiorissam, peccavit mortaliter, si circumstantiæ sint tales, ut propter obedientiam ei exhibendam Monastica ejus gubernatio fiat infructuosa, & religiosa perfectio valde imminuatur. Virtus observantiæ superioribus debitæ in omni communitate vigere debet, maximè autem in communitate religiosâ. *Abscondunt odium labia mendacia, qui profert contumeliam, insipiens est.* Prov. 10. Cap.

Sexto. Si Moniales sese invicem contumeliis afficiant in materia levi, & scemineâ ex verbositate, aut ex subitâ irâ prorumpant in verba con-

contumeliosa, peccant solum venialiter, quia qualitas contumeliæ pensanda est tum ex ipsa materia, ex genio, educatione, consuetudine, intentione; si graviter deliquisse comperiantur, prout ordinariè in hac materia delinquant, incentrices factionum, & debitæ subordinationis turbatrices, obligentur ad reparationem honoris.

Septimo. Reparatio honoris per contumeliam ablati fieri potest vel per extraordinariæ benevolentiae ostensionem, aut honorificam salutationem, ut si superior inferiorem læsit; aut per officiosæ reverentiæ exhibitionem, si par parem, vel per veniæ petitionem, si inferior superiorem læsit, prudens Confessarius considerato genio, qualitate injuriæ arbitretur, quid justum, aut æquum sit, inordinatus amor proprius, mens ad suspiciones prona, nimium credula cito irascitur ex causis minus providè libratis, & tenax est irarum, quæ Confessarius Monialium eo diligentius à Monasterio debet arcere, quo majora ibi exinde damna proveniunt.

Octavo. Confessarius advertens, quod Monialis ab alia consorore injuriam passa nolit idcirco illam salutare, aut salutantem resalutare, eam adhortetur, ut si gravis momenti sit injuria, sibi satisfieri quærat apud Superiorem, sed eâ præstitâ non abstineat à signis communibus charitatis, cum omissio salutationis, & resalutationis indicia sint odii aut contemptûs, & per longam moram hoc malum invalescat, & aliæ per partium studia attrahantur ab alterutrâ dissidentium.

Nono. Superioriffa à subdita publicè injuriata potest aliquo tempore ad correctionem necessario communia illa signa omittere, tum in poenam delinquentis, tum in exemplum aliarum, ut hæ à simili exorbitantiâ magis deterreantur, subdita si emendata fuerit, aut delicti veniam humiliter exposcat, tanquam filia à pia Matre suscipiatur. Caveat hæc scandalum, ne suo exemplo aliæ se paulatim conforment, retardando reconciliationem.

Decimo. Si Monialis scripserit Literas anonymas contra aliquam ex Confororibus, & in illis manifestaverit delicta gravia occulta, etsi vera, haud dubiè peccavit mortaliter, cum animi sui vehementem ab illâ aversionem ostendat, & bonæ famæ sui monasterii valdè noceat. Quæ autem obligatio ad restitutionem nascatur, satis in Tract. de Restit. docent Authores, Siqua ad Monasterii superiorem literas tales dederit, supposito quod sciens falsa scripserit, debet manifestare superiori calumniam. Si vera scripserit, etsi ex motivo iræ, vindictæ, non tenetur revocare denuntiationem, cum non contra justitiam, sed tantùm contra charitatem peccaverit. Si ipse superior contra verè ream excedat in modo, est ejus solius culpa, quia denuntiatio, etsi occasionem dederit, nullatenus influit moraliter in illum excessum.

CAPUT VIII.

QUID CIRCA ABSOLUTIONEM MONIALIUM à RESERVATIS?

Primo. **S**icut S. Synodus Trid. censuit *mag-nopere ad christiani populi disciplinam pertinere, quod atrociora quædam & graviora crimina non à quibuscvis, sed à summis duntaxat Sacerdotibus (Papâ, aut Episcopis) absolvi possint, quâ reservatione intendit S. Mater Ecclesia, ut fideles ab iis efficacius deterrcantur, ita & Religiosorum Ordinum superioribus potestatem dedit quædam delicta sibi reservandi, ut scandala caveantur, & Religiosa disciplina certius conservetur, sed cum quidam superiores hâc facultate abuterentur, nimis multiplicando numerum, infirmitati humanæ paternâ providentiâ consuluit Clemens VIII, & pro Regularibus peccata reservata limitavit, non quod hæc omnia, quæ expressit, in omnibus ordinibus Regularibus reservanda essent, sed ex iisdem expressis plura, aut pauciora, prout in Capitulis Generalibus aut provincialibus visum fuerit expedire.*

Secundo. Constitutiones Ordinis nostri Seraphici in Cap. 7. Reg. Titulo I. sic referunt: *cum satis re ipsa compertum sit juxta Clementis VIII. Constitutiones, quod reservatio facultatis absolvendi Religiosos pœnitentes à peccatis quibusdam gravioribus, nisi Superiores admodum prudenter, ac moderate illa utantur, nonnullos infirmiores, qui*

qui interdum Superiori suo conscientiae maculas detegere formidant, adducere posset in aeternae damnationis periculum, & spiritualis remedii desperationem, ideo, ut huic malo opportunè prospiceretur, praefatus Pontifex decrevit, ut nemo ex Regularium superioribus peccatorum absolutionem sibi reservet, exceptis his, quae sequuntur, aut omnibus, aut eorum aliquot, prout subditorum utilitati magis conferre prudenter in Domino judicaverint.

Tertio. Casus expressi sunt sequentes: 1. *Veneficia, Incantationes, Sortilegia.* 2. *Apostasia à Religione sive habitu dimisso, sive retento,* quando eo pervenerit, ut extra septa Monasterii seu Conventus fiat egressio. 3. *Nocturna, ac furtiva à Monasterio, seu Conventu egressio,* etiam non animo apostatandi facta. 4. *Proprietas contra votum paupertatis,* quae sit peccatum mortale. 5. *Juramentum falsum in judicio regulari seu legitimo.* 6. *Procuratio, auxilium, seu consilium ad abortum faciendum post animatum foetum, etiam effectu non secuto.* 7. *Falsificatio manûs, aut Sigilli officialium Monasterii seu Conventus.* 8. *Furtum de rebus Monasterii in ea quantitate, quae sit peccatum mortale.* 9. *Lapsus carnis voluntarius opere consummatus.* 10. *Occisio, aut vulneratio, seu gravis percussio cujuscunque personae.* 11. *Malitiosum impedimentum, aut retardatio, aut aperitio literarum à Superioribus ad inferiores, & ab inferioribus ad superiores.* Si quod tamen aliud peccatum grave pro Religionis conservatione, aut pro conscientiae puritate reservandum videbitur,

A a 2

id

id non aliter fiat, quam generalis Capituli in toto Ordine, aut Provincialis in Provincia matura discussione & consensu. Ex his patet

Quarto. Quod non teneantur Prælati omnes istos casus reservare, sed possint vel omnes undecim à Clemente VIII. expressos, vel eorum aliquos, non autem alios ibi non expressos nisi per generale Capitulum pro toto Ordine, aut Provinciale, pro provinciâ. In nostra Religione omnes sunt reservati, prout videre est ex Constitutionibus citatis, & hisce casibus etiam subiacere Moniales Ordinis nostri verior est sententia, quamvis enim in Capitulis generalibus, aut etiam in statutis Ordinis, in quibus reservati sunt casus, nulla Monialium fiat mentio, cum tamen sint pars ejusdem Ordinis, & æque subjiciantur Ministro Generali & Provinciali ac cæteri Ordinis nostri Religiosi, ad eas reservatio se extendit, sicut pro sæcularibus non fit in puncto reservationis sexuum diversitas.

Quinto. Dum aliquis à Patre Provinciali instituitur ordinarius Monialium Confessarius, conceditur ipsi facultas absolvendi à casibus in Ordine reservatis, quia expedit rigorem illum benignitate S. Matris Ecclesiæ temperari; ne transitus Superiorum ad Monasteria Monialium multiplicati causent judicia temeraria; Eadem illa facultas etiam extenditur ad Confessarium extraordinarium, & quidem ex causâ urgentiore, quàm quoad ordinarium Confessarium.

Sexto.

Sexto. Non tamen dicta facultas extenditur ad casus Pontifici reservados, nisi id specialiter exprimatur, aut aliunde facultas illa habeatur, quare si casus hujusmodi occurrant, recurrendum est ad legitimum Superiorem pro obtinenda speciali ejus licentia.

Septimo. Quando Monialis ordini nostro subiecta habet casum in Ordine reservatum, & ex causa rationabili confiteri recusat Confessario ordinario, petens alium pro Monialibus tamen approbatum, potest ab illo absolvi, etiam negata facultate à Superiore, id enim præfatus Pontifex sufficienter declaravit his verbis: *Ut, si hujusmodi regularium Confessariis casus alicujus reservati facultatem petentibus superior dare noluerit, possint nihilominus Confessarii illa vice pœnitentes regulares etiam non obtenta à Superiore facultate absolvere.*

Octavo. Tanta in foro pœnitentiæ est Regularium Prælatorum majorum facultas respectu Religiosorum sibi subiectorum, quanta pollent Episcopi respectu Diœcesanorum, ac proinde authoritate ordinaria potest Minister Generalis noster in toto Ordine, & Provincialis in tota Provincia respectu Fratrum & Monialium sibi subditarum absolvere ab omnibus casibus, à quibus suos Diœcesanos de jure absolvunt Episcopi, quia in suos habent Jurisdictionem quasi Episcopalem, quæ in foro pœnitentiæ, ubi res pacifice & secreto peraguntur, sine ulla Episcopi Diœcesani, aut Diœcesis perturbatione exercetur, facultatem istam Pius, V. Rom. Pontifex

concessit Dominicanis, habent hanc consequenter alii cum iis in privilegiorum participatione communicantes; dixi : *respectu Religiosorum sibi Subjectorum*. S. Congregatio Concilii consultata ab Archiep. Colon. Clem. Aug. respondit, extra mortis periculum sæculares à Confessario regulari absolvi non posse à casibus Ordinario reservatis.

Nono. Quoad casus superiori Regulari reservatos possunt Superiores regulares ordinis exempti, vel non exempti absolvere sibi subjectos utriusque sexûs. Novitios, siue investitio sit facta, siue juxta ordinis morem dilata, posset superior Regularis ac etiam Sacerdos sæcularis validè absolvere à reservatis Episcopo, Groten Spec. Relig. p. 4. Sp. 20. Possunt etiam absolvere ab omnibus casibus Pontifici reservatis & occultis, quia eandem facultatem Episcopis respectu Diocesananorum tribuit Trid. Sess. 24. c. 6. de reform. dicens : *Liceat Episcopis. . . in quibuscunque casibus occultis etiam Sedi Apostolicæ reservatis, delinquentes quoscunque sibi subditos, in Diœcesi sua per se ipsos, aut Vicarium ad id specialiter deputandum, in foro conscientie gratis absolvere, imposita pœnitentia salutari.*

Decimo. S. Congr. in causis Episcoporum & Regularium A. 1628. 17. Nov. declaravit validè absolvere nullatenus posse Regulares quoscunque à casibus in Bulla cœnæ contentis, aut ordinario loci reservatis. Privilegium datum Regularibus datum censetur cum limitatione, quàm S. Sedes voluit. Regulares cum licentiâ
itine.

itinerantes seu Fratres, seu Moniales possunt à Regulari alterius ordinis etiam tantum pro suo Conventu à suo superiore approbato absolvi etiam à reservatis ob defectum Confessarii habentis facultatem, sed tunc postea habens occasionem domi reservata confitendi tenebitur repetere. Ita Benedictus XIV Brevi Apostolico Signato 1742. 30, Mart. Cuilibet eorum (Regularium) dum extra claustra moratur cum bona venià Superiorum, & in loco, ubi non alius quispiam ejusdem Ordinis reperiatur, facultatem concessimus confitendi, & absolutionem recipiendæ à quocunque Sacerdote, qui vel Sæcularis à suo ordinario, vel Regularis à suo superiore ad confessiones audiendas sit approbatus; quam facultatem extendimus ad casus juxta Constitutionem ordinis reservatos, & ad censuras, in quas inciderint, addita tamen obligatione (ubi primum potuerint) coram Superiore sese sistendi, & novam ab illis casibus, & censuris absolutionem impetrandi.

C A P U T IX.

DE OBLIGATIONE SERVANDI SIGILLUM SACRAMENTALE.

Primo. **E**ò attentius Monialium Confessarius figillum Sacramentale custodire debet, quò facilius propter familiarem, & quotidianam inter se ipsas consuetudinem perspecto genio & moribus altera ex alterius potest nutu, gestu,

gestu, sermone peccata ab aliis in confessione manifestata deprehendere, ne inde suspiciones aut formari, aut formatas roborari faciat Confessarius, caveat, ne dicto vel facto ostendat aliquid, ex quo oriri possit sigilli violatio. Pro ulteriori noticia

Secundo. Frangit sigillum Confessarius dicens, quod audiverit in Monasterio peccatum mortale, quamvis Monialem confessam non nominet, sicut & si dicat, quod sæpe ad Superiorem recurrere debeat ad obtinendam facultatem absolvendi à peccatis reservatis, quod non absolverit Monialem aliquam, nihil addendo, imò etiamsi addat, quod non absolverit ob confessionem nondum perfectam superveniente impedimento, huiusmodi enim sermones apud Moniales prolati statim offendunt harum, & aliorum audientium aures, malam solent ingerere opinionem de statu Monialis, nisi alioquin sciatur, illam probatæ ac perfectæ esse virtutis, & conscientiae.

Tertio. Frangit sigillum si dicat: non absolvi Monialem à peccato illis noto, cum quibus loquitur, quia custodia sigilli per se obligat, scientia vero aliarum est per accidens, quod pariter tenet, si addat: non absolvi Monialem à peccato publico & notorio, quia scandalo publico non satisfecit, peccatum enim licet sit publicum, quod tamen accesserit ad confessionem sine vera pœnitentia, cujus defectum indicat negata absolutio, aliis non innotescit.

Quarto.

Quarto. Quando Confessarius excepit confessionem alicujus Monialis beneficio absolutionis indignæ, adeoque sine hac dimissæ, & interrogatur ab alia Sacristiæ inserviente, num præparare debeat, quæ ad administrandam sacram Communionem sunt necessaria, respondendum est, quod interrogare debeat pœnitentem, an communicari desideret, sæpe enim Moniales confitentur, quin ad sacram Synaxin accedant.

Quinto. Violat figillum si Confessarius dicat, hanc Monialem in sede confessionalis non adferre nisi impertinentia, vel hanc esse scrupulosam, Simplicem, sine resolutione, salutaribus consiliis obstinatè resistere, quando hujusmodi defectus ex sola confessione sunt noti, quia hæc Confessarii manifestatio ordinarie displicet Moniali, & huic obesse potest, ne ad officia Monasterii promoveatur, quare & confessio odiosa redditur.

Sexto. Per omissionem etiam sæpe frangitur figillum, & præsertim in casu, dum Confessarius interrogatus, an Monialem certam criminofam absolverit, non respondet, aut, an Monialis aliqua sit honestæ vitæ, adeoque digna, quæ in Superiorissam eligatur, & ad interrogationem factam tacet, quia ex taciturnitate Confessarii arguunt cæteræ in primo casu, quod illam non absolverit, ac proin modo quodam confuso datur intelligi status illius Monialis, in secundo vero ingeritur gravis suspicio.

Septimo. Confessarius delinquit contra figillum, si omittat consueta humanitatis & chari-

tatis officia erga Monialem quæ confessa est, quod contra Confessarii actionem, & gesta murmuraverit, aut si ideo duriores se, & asperiores erga illam exhibeat, quia scientia ex confessione Sacramentali hausta est nescientia, & ex eo sequitur confusio, & vera displicentia pœnitenti, quæ similia oriri ex confessione facta facile advertet, ac proin Sacramentum hoc fit odiosum.

Octavo. Confessarius non potest uti scientia ex confessione acquisita, quamvis bonum sibi præfigat finem, si sit periculum revelandi peccatum directe vel indirecte, quare monere nequit Prælatum, aut Superiorissimam, ut mutet consuetas claves, muros attollat, fenestras certas claudat, aut ad crates invigilet, licet hoc cederet in bonum pœnitentis, cui ex clavium mutatione, & muri elevatione tolleretur occasio ruinæ spiritualis; illicitum quoque est suggere concionatori, ut in dictionibus vitium aliquod in particulari reprehendat, aut colloquium institueret cum Confessario extraordinario de peccatis alicujus Monialis, quæ ex confessione cognovit, quamvis colloquium istud ordinaretur ad regimen spirituale talis Monialis, quia ex ejusmodi locutionibus satis colligitur, Confessarium uti notitia confessionis, quod est contra sigillum.

Nono. Non violatur sigillum, si Confessarius speciali humanitate, & sollicitudine adjuvet Monialem, quam ex scientia in confessione acquisita novit tacuisse peccatum aut obscurius verbis ambiguis explicasse in præteritis confessionibus
prop.

propter verecundiam aut pusillanimitatem, quia figillum confessionis ex eo fine introductum est, ne Sacramentum hoc odiosum, difficilius, aut gravius fiat pœnitenți, quod hic accidere non potest, eo quod Monialis ægre ferre non valeat, sed potius lætari debeat de modo charitativo Confessarii.

Decimo. Moniales quædam proprios defectus silentio obtegere non valentes de confessionibus peractis & injunctis pœnitențiis otiosè aliquando inter se coram Confessario colloquuntur, non ex intentione suam conscientiam informandi, sed ad ostentationem ingenii, aut ex curiositate, qualiter salvo sigillo se expedire possit; verum est quidem, quod nemo quoad propria peccata sigilli obligatione teneatur, sed à talibus otiosis colloquiis abstinendum est, cum Confessarius non possit super eo, quod pœnitentiam injunctam, aut examen pœnitentis, aut severiorem reprehensionem concernit, se defendere. Etiam nonnullæ extra confessionale Confessario varias quæstiones proponere amant, Confessarius cum severitate temperata per prudentiam discursus in aliquo consortio, seu à pœnitente, seu aliis suscitatos de confessione interpellat & abrumpat; interrogationes istas incongruas esse ostendat.

C A P U T X.

DE CONFESSARIO EXTRAORDINARIO.

Primo. **N**on quemlibet ab Ordinario pro Monialibus approbatum esse illarum Con-

Confessarium extraordinarium, sed & hunc de licentia illorum, quorum interest, specialiter ad hoc officium esse deputandum nōrunt Theologi, tenentur tamen superiores constituere Monialibus Confessarium extraordinarium ad minimum bis aut ter in anno, prout præscribitur in *Trident.* Sess. 25. cap. 10. ut supra notatum est: *Bis aut ter in anno offeratur, qui omnium confessiones audire debeat*, hæc S. Concilii dispositio est præceptiva, quoad vocem: *offeratur*, non tamen, quod singulæ totius conventūs teneantur confiteri toties tali extraordinario; sed

Secundo. Ex relatis verbis tenetur Confessarius extraordinarius omnes audire, si confiteri voluerint, & tenentur omnes, quotquot confiteri tunc nolunt, extraordinario se præsentare benedictionem ab ipso petendo, ne aut ordinario Confessario per hoc assentari velle, aut de aliis suspicionem causare videantur; ideo quæ sine intentione confitendi intrârunt confessionale, hoc debent aliis occultare.

Tertio. Superiorissa potest ex præsumptâ facultate superioris pluribus vicibus, quam ter in anno Confessarium extraordinarium Monialibus concedere, imo toties, quoties id rationabiliter petitur, id enim concessum esse videtur, quod expresse prohibitum esse non reperitur, potissimum si agitur de re animæ favorabili.

Quarto. Quando una pars communitatis discordantis ordinario Confessario confiteri nolens extraordinarium petit, superior perquisita diligenter

genter causa perhorrescentiæ discretè concedat, aut neget extraordinarium, qui si mittatur, studeat omni modo componere animos dissidentes, contingit enim humanitus nonnunquam, quod Religiosæ aliquæ Confessarium ordinarium perhorrescant, ut liberiùs foveant sensa animi à Confessario ordinario improbata.

Quinto. Confessarius non in alio loco, quam ad confessiones excipiendas destinato Moniales audiat, ne sub specie boni operis præstandi decipiat, potest tamen Monasterium ingredi pro confessione infirmarum, si ad Sedem confessionalem accedere nequiverint, cum infirmæ non sint deterioris conditionis, quam aliæ, etiam illis Confessarius extraordinarius concedi debet pro libertate conscientiæ, & pro spirituali Monialium consolatione, quâ potius indigent infirmæ, quàm sanæ.

Sexto. Non facile fidem adhibeat extraordinarius querelis Monialium contra ordinarium depositis, sed citra verborum contentionem illius partes tueatur contra querulantes, varia enim contra ordinarium ratione muneris quandam animorum aversionem excitare possunt, ut Confessarii vigilantia, reprehensio propter defectus, indecoræ ac perniciosæ libertatis restrictio, frequentium alloquiorum negatio, compotatio. religiosæ paupertati adversæ vanitates, singularitates deviantes à semita disciplinæ regularis magnam in quibusdam Monialibus ad libertatem & commoditates proclivioribus causam indignationis, querelarum, & oblocutionum præbere consueve-

sueverunt, adeo ut non tantum dicta & facta Confessarii solertius investigent, sed & ipsa bona opera in partem sinistram interpretentur, sequentes perversum exemplum Mariæ sororis Moyfis, verum ne in lepra contracta contabescant, Confessarii ordinarii fidem & auctoritatem pro viribus defendat extraordinarius. Et

Septimo. Si necessarium judicaverit, acriter reprehendat Moniales curiosius minima etiam Confessarii facta investigantes, in animo, præocupato plus ad contemptum faciunt leves quædam culpæ, quàm ad venerationem & observantiam præstantes virtutes; hortetur animas hoc morbo affectas, ut paci interiori studeant, cujus ad conservationem imprimis expedit, ut de iis, quibus regimen spirituale commissum est, curiosa non fiat indagatio, ut de superioribus, Superiorissimis nunquam temerarium forment judicium, cum plurima in humanis actionibus prima fronte damnanda videantur, quæ, si accuratiore mente, deposito inordinato affectu, inspiciantur, probanda sæpius erunt, aut saltem mitiore censura notabuntur, *noli judicare, & non judicaberis.* Qui pacem Christi desiderat, sæpe cogitet: *Quid ad te, tu me sequere,* quo dicto Christus Petri curiositatem repressit.

Octavo. Cum proni sint genii quarundam ad comminiscendum gravamina, præsertim extraordinarius conqueri audiet otiosas de præceptis superiorum, aut Statutis libertatem arctantibus; his ostendat, quod juxta monitum Apostoli sub-

ditis

ditis imposita sit obligatio orandi pro præpositis tanquam ad vigilandum, & rationem Christo iudici reddendam obstrictis, à quibus si per dissimulationem negligatur disciplina, ipsæ sibi damnationem acquirant. Ostendat multo facilius esse bene obedire quàm bene regere; fumosum honorem prælationis cito evanescere, sed mali regiminis pœnas esse diuturnas; ideo potius iis opem ferri per preces oportere, ut quoad spiritualia imprimis, tum & quoad temporalia præfint utiliter, & ea quæ videntur excusari non posse, corrigat. Ostendat, quod Deus imposuerit homines super capita nostra, & quoties præfidentium imperfectiones cogitantur, cito ad proprias sit reflectendum.

Nono. Si Monialis in quibusdam quid agendum, aut omittendum sit, Consilium ab Extraordinario petat, interrogetur, annon rem illam Confessario ordinario proposuerit, an & quale Consilium ab illo acceperit, illud opportunâ paraphrasi interpretetur Extraordinarius, & proponat, quod Consilium à viro prudente acceptum tuto sequi possit pœnitens; si vero res ista ordinario proposita non fuerit, prudens Consilium suppeditet Extraordinarius.

Decimo. Quando confessiones excipiuntur, non alia tractanda sunt, quam quæ necessaria sunt ad illas cum fructu perficiendas, evitetur digressio ad impertinentia etsi alias non mala, est enim Confessarius dispensator mysteriorum Dei, tanquam fidelem servum & prudentem bene constitutum super familiam suam probabit Episcopus

animarum nostrarum Christus, si juxta scientiam & conscientiam suam peragat hoc ministerium coram Domino omnia vidente.

Undecimo. Post confessionem peractam, si Monialis adhuc quædam adferat, pro illius consolatione eam audire non detrectet Confessarius. Si expedire judicaverit, confessiones antea actæ vitæ generales admittat, consideratis circumstantiis hanc aliquando dissuadere, aliquando suadere oportet. Ut major in conscientia pœnitentis nascatur tranquillitas, & fructus speratus obtineatur, nunquam impatientia, aut tædio aliquo affectum se ostendat Confessarius, ne suam potius commoditatem quærere & onus illud declinare videatur.

CAPUT XI. ET ULTIMUM

DE CONVERSATIONE EXTERNA CONFESSARII CUM MONIALIBUS.

Primo. **V**ix dabitur Confessarius Monialium, qui omnibus simul & indifferenter placet, cum pluribus placere difficile, omnibus sit impossibile, ut autem auctoritatem, reverentiam, & æstimationem apud illas retineat, conversatio illius cum Monialibus sit moderata, & irreprehensibilis, nimia enim familiaritas parit contemptum. Dein

Secundo. Confessarius Monialium ad illa solum dirigenda, & judicanda destinatur, quæ ad forum internum conscientia, & ad regimen animarum
spi-

spirituale pertinent, quare se rebus domesticis non immisceat, nec regimen aliquod externum aucupetur, ne odiosus reddatur, &, dum unum ædificare intendit, alterum penitus destruat. Praxis quidem in aliquibus Monasteriis est contraria, sed minime laudanda, nemo potest duobus Dominis servire.

Tertio. Non sibi arroget authoritatem, quæ convenit Commissariis, aut visitatoribus, circa correctiones externas & publicas, neque curet minutissimas quasque Monialium imperfectiones, hæc enim melius Superiorissarum judicio relinquuntur, ne turbet ordinem inter Religiosas, & Superiorissæ apud illas deroget authoritati, aut necessariam impediat confidentiam; sorores enim istæ Religiosæ utpote suspiciosæ facile apprehendent, & timebunt, ne ex illis, quæ confessæ fuerint, aliquid exterius statuatur, & quidem aliter, ac optant, quæ omnia non evenient, si Confessarius suo munere perfungens à regimine externo abstineat, *nemo militans Deo implicat se negotiis sæcularibus*, poterit tamen quandoque interrogatus opportunum etiam circa externa subministrare Consilium.

Quarto. Indiscretus est zelus Confessarii, qui ad novas plerumque procedit ordinationes, dum advertit similes ordinationes esse contra voluntatem Superiorissæ, aut potioris partis communitatis, quia mulieres laudant & contemnunt ordinationem aliquam ideo, quia placet, aut displicet, raro sequuntur rationem, sæpius meram inclinationem, & licet aliquando illis exponatur vera ordinationis ratio, hanc tamen vix capient, dum adeo tenaciter contraria eis inhæret impressio, ac proinde, dum aliquid non est contra animam aut Regulam, Confessarius id relinquat earum potius voluntati, quam proprio suo iudicio quamvis saniori, expedit enim, ut quandoque dissimulet & patiatur, quam ut patiantur illæ, quæ passiones suas nesciunt moderari; non tamen permittat ab ipsis novas fieri ordinationes, dum, v. g. intendunt contra antiquam & receptam consuetudinem ad aliam formam reducere habitum religiosum, quia tales vestium mutationes sæpe mores mutant, & disciplinam corrumpunt.

Quinto. Si Confessarius in autoritate & æstimatione apud Moniales existere, si multa absurda præcavere desideret, alloquia Monialium nullatenus admittat, si id charitatis officium pro
solatio

solatio & tranquillitate earum conscientiae non postulat, ex frequenti enim colloquio crescit consuetudo, ex consuetudine familiaritas, ex familiaritate libertas, & qui prius ad Monialis vocem quasi erubescibat, nunc pudore seposito etiam intueri & arridere non reformidat, & ad liberiora verba, risum, ac jocos provocare assolet.

Sexto. Maxime offendit Confessarius, & animam scandali praebet, si uni Moniali praeceteris majori & peculiari affectu externe adhæreat, quia ejusmodi necessitudines cæterarum Monialium animos à Confessario avertunt, murmurationibus causam praebent, Monasterium suspicionibus replent, diffidentiam generant, disciplinam maxime relaxant, aliisque absurditatibus viam non raro aperire consueverunt, quare omnes æquali charitate prosequatur, ut ab omnibus æqualiter, & honeste diligatur.

Septimo In conversatione, quam rationabilis causa facit irreprehensibilem, Confessarius semper gravitatem ostendat, ut ab illis qua Pater spiritualis timeatur, amor enim trahet subditas

ad obediendum , timor vero earum corda cohibebit , ne amor rationabilis in sensualem degeneret ; cum certum sit , quod seposito illo timore inducatur familiaritas , & ex hac regiminis , ac officii turbatio.

Octavo. Si necessitas non urgeat , abstinendum omnino est à commercio literarum , licet id petant Moniales , grande enim malum , inquit S. Aug. , est furtiva literarum missio , & acceptio , quare S. Joannes à Capistrano id suis inhibuit Fratribus dicens : *Nullus Fratrum meæ curæ commissorum audeat vel præsumat literas aliquas destinare Moniali , vel aliquas sibi destinatas recipere , nisi prius legantur à Superiore præsentibus duobus* , gravis sed justa hæc est prohibitio , scivit nempe præfatus Sanctus , quod liberius commercium literarum ejuscemodi non fiat ad ædificationem spiritualem , sed potius ad destructionem , cum Spiritum pietatis extinguat , narrat S. Hieron. de Sabiniano Diacono , quod ejus literis tentata quædam Monialis è Monasterio fugerit.

Nono. Oblatio muneris, juxta Cassianum, est tineae regiminis, quare privata Monialium dona non acceptet Confessarius, quia, dum hæc accipiuntur, tanquam falce præscinduntur disciplinæ nervi, intepescit rigor, & correctionis succiduntur germina, succedit simulatio, dum offendere non vult illam, cujus beneficiis ligatur, aut à qua majora sperat, perit insuper in monendo, consulendo & corripiendo maxima pars libertatis, quam Monialis credit donorum pretio emisse, putans quod Confessarius illam venderit, ad hæc veretur ipse, ne monitione sua, aut correctione alias summe necessaria elanguescat manus benefica, & exarescat donorum fons monitis velut æstu repressus, & quid tandem? propter illum offendendi timorem, & placendi studium non raro improbanda probantur, & probanda respuuntur, vitia, si non laudantur, saltem extenuantur.

Decimo. Quando Confessarius videt frequentes accessus extraneorum ad Moniales, & ex fundatis indiciis colligit, quod Monialium familiaritatem affectent, vel per se, vel per Superiorissam, aut per superiores majores, talem impro-

bum abusum impedire sedulo studeat, si enim parentibus dixit Spiritus sanctus per Syraciden: *Filiæ tibi sunt, serva corpus illarum*, multo magis Patres spirituales debent animas filiarum servare, ne ad amicitias distrahantur, quæ propter otium non possunt non esse noxiæ per colloquia, Symposia, joca, absentiam à choro, *non hic agitur*, inquit S. Chrysost. *de mariti*, vel Patris terreni, *sed Christi neglectu & contemptu*, qui super hoc negotio zelator erit juxta Apost. *æmulor vos Dei æmulatione*, despondi enim vos uni viro, virginem castam exhibere Christo. Quomodo igitur Virgines illæ Religiosæ uni Christo adhærebunt? si ejusmodi procorum alloquio & familiaritate illaqueentur. Verbo: frequens ejusmodi extraneorum five Sæcularium, five Clericorum, five Religiosorum accessus est Monialium temporalis sæpe, & æterna ruina.

Undecimo. Quod si Confessarius viderit, Moniales aliquas ex infirmitate muliebri trepidare, dum conscientias suas exponere volunt, aut si cernat earum animos per aversionem aliquam esse abalienatos, non sit difficilis in permittendo aliis, ut suppleant pro arbitrio, sed hoc arbitrium sit circumspectè, ac providè regulatum,
ut

ut paulatim ad sanio rem mentem reducantur, quæ ex animi infirmitate à communi observantiâ abscefferunt. Singularizatio importunè petita superbiæ quandam suspicionem causat; vel superior, vel ille, qui à superiore facultatem acceperit, hortetur talem Monialem, ut se conformet sororibus.

Duodecimo. Regulares seu viri, seu sceminae nullo exemptionis privilegio eximuntur à correctione Ordinarii, si extra Monasterium peccent taliter, ut populo scandalum præbeant, ita tamen, ut superior Regularis facto delicti indicio teneatur punire, & Ordinarium informare, an & qualiter puniverit intra tempus ab ordinario præfinitum; si Regularis superior monitus id non faciat, ordinarius potest statim ipse punire. Ita post Conc. Trid. Sess. 6. c. 3. & Sess. 25. de Reg. & Mon. c. 14. Clemens VIII. in Bullâ : *Suscepti muneris*. fugitivis potest ordinarius Brachium sæculare adhibere, ut reducat ad Monasterium. Siquam Confessarius animadvertat obstinatam occulte incorrigibilem per monita, obsecrationes, tentatis frustra his remediis, ad orationem confugiat, Deum continuo totis præcordiis oret (ait Archiep. noster

noster Max. Henricus ult. de Regul.) ut *portam æream* cordis obdurati *conterat*, & *vectem* rebellis voluntatis *confringat*. Pro coronide omnes Confessarii admonentur his Apostoli verbis:
De Cætero Fratres, quæcunque sunt vera, quæcunque pudica, quæcunque justa, quæcunque sancta, quæcunque amabilia, quæcunque bonæ famæ, si qua virtus, si qua laus disciplinæ, hæc cogitate, hæc agite, & Deus pacis erit vobiscum, & impleat omne desiderium vestrum, cui gloria in sæcula sæculorum.

Amen.

INSTRUCTIO

BREVIS, ET PRACTICA ASSISTENDI
INFIRMIS

ET

SACRAMENTA ILLIS ADMINISTRANDI.

Confessarius, si infirmi cubiculum ingres-
sus fuerit, breviter dicat: pax huic
domui, & omnibus habitantibus in ea,
mox infirmum, & cubiculum aspergat aqua be-
nedicta dicens: Asperges me Domine hyssopo
& mundabor, lavabis me, & super nivem de-
albabor, Kyrie eleyson, Christe eleyson, Ky-
rie eleyson, Pater noster &c.

Y. Salvum fac Domine servum tuum, vel an-
cillam tuam.

R. Deus meus sperantem in te.

Y. Mitte ei Domine auxilium de sancto.

R. Et de Sion tuere eum vel eam.

Y. Domine exaudi orationem meam.

R. Et clamor meus ad te veniat.

Y. Dominus vobiscum.

R. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

Deus, cui proprium est misereri semper &
parcere, suscipe deprecationem nostram,
ut nos, & hunc famulum, vel hanc famulam
ruam, quos delictorum catena constringit, mi-
seratio tuæ pietatis clementer absolvat, Per
Christum Dominum nostrum, Amen.

Ad excipiendam infirmi confessionem vocatus eum adhortetur, juxta circumstantias ætatis, & vitæ anterioris, & vires tum animi, tum corporis, ac statum e.g. si mortem horreat ob ætatem, & opulentiam, aut quia habet multam prolem, pensanda proponantur verba Christi: *Vigilate, nescitis quando &c. Quærite primùm regnum Dei, & cætera adjicientur vobis.* Doceatur infirmus abundantem cautelam non nocere in temporalibus, magis hoc curandum in negotio, à quo tota pender æternitas. Præeat flexis genibus, dum opportunum est, in verba actuum oblationis & virtutum Theologicarum,

Gebeth.

O barmherziger Gott! dir danke ich von Herzen für alle mir verliehene Gnaden, und sonderbar für die unschätzbare Güte, daß du mir Zeit gestattest, Buß wirken zu können; weil du nicht willst den Tod des Sünders, sondern daß er sich bekehre und lebe, hast du das H. Sacrament der Buße eingesetzt zu Vergebung der Missethaten, ich weiß, durch deine göttliche Einsprechung, daß du auch meine Seel verlangest, darum will ich durch das H. Sacrament der Buße mich dir verbinden, wie du es verordnet hast, damit mein Leiden und alle meine Werke mir nutzbar seynd zum ewigen Lohn, den du versprochen hast. O Vater des Lichtes! erleuchte gnädigst mein Herz, damit ich meine Sünden recht erkenne, dieselbige mit wahrer Reu beichte, solche Buß wirke

te, wie ich wegen meinem sündigen Leben schuldig bin, durch Jesum Christum unseren Herrn Amen.

Glaub.

D wahrhaftiger Gott! ich glaube alles, was du befohlen hast zu glauben, daß du alles erschaffen hast, alles regierest, alle Engelen und Menschen richten werdest, das Gute zu belohnen, und das Böse zu strafen, auch glaube ich daß die menschliche Seele unsterblich, und deine Gnade dem Menschen nothwendig sey die Seligkeit zu verdienen, fürnehmlich glaube ich die allerheiligste Geheimnisse deiner H. Dreyfaltigkeit und der Menschwerdung deines Sohns, daß du einfach bist in der Natur, dreyfach in Personen, Gott Vater Sohn und heiliger Geist, daß die zweite Person für uns Mensch worden, am Kreuz gestorben, und das H. Sacrament der Buß zu meinem Heil eingesetzt hat, daß im hochwürdigen Sacrament des Altars Christus Jesus zugegen sey wesentlich mit Leib und Seele, mit Fleisch und Blut, mit Gottheit und Menschheit, ich glaube und bekenne diese und alle Glaubens-Wahrheiten, wie solche uns lehret die heilige römischkatholische Kirch, weil du o ewige unfehlbare Wahrheit! sie geoffenbahret hast! stärke mich o Brunnen aller Wahrheit! damit ich in diesem Glauben lebe, und christlich sterbe. Amen.

Hofnung.

D barmherziger Gott und Herr! ich hoffe durch deine unendliche Barmherzigkeit, durch die Verdienste deines Sohns unseres Erlösers

lösers Jesu Christi, Nachlaßung meiner Sünden, deine Gnade, und das ewige Leben, weil du o Gott! mir dieses versprochen hast, wann ich dir diene und gehorsame. Wegen deiner Allmacht kannst du dein Versprechen halten, du willst es auch gern halten, weil du unendlich getreu, und gütig bist, gib mir Gnade dir beständig zu gehorsamen, alsdann werd ich sicher nicht zu schanden werden in Ewigkeit.

Liebe.

Allerschönster, liebwürdigster Gott! nichts ist im Himmel, und auf Erden schön, und lieblich, als von dir, und durch dich allein, darum ist dir nichts an Lieblichkeit zu vergleichen o ewige allervollkommenste Schönheit! aus ganzem Herzen, aus ganzer Seele und allen Kräften meiner Vernunft, und meines schwachen Willen liebe ich dich darum o unbegreiflich schöner Gott! aus dir allein bist du der würdigste, über alles geschätzt, geehret, und geliebet zu werden, in dieser deiner Liebe begehre ich zu leben, und zu sterben. Aus Liebe gegen dich liebe ich auch herzlich meinen Nächsten, auch meine Feinde, ich bin auch bereit, alle deine Gebothe zu halten, dir zu lieb zu sterben, dich zu lieben in alle Ewigkeit.

Reu und Vorsatz.

Aus dieser Liebe zu dir, o Gott! bereue ich von Herzen alle meine Sünden, weil ich dich das höchste unendliche Gut erzürnet, und beleidiget hab, deswegen bereue ich alle meine Sün-

Sünden, und bitte dich o himmlischer Vater! durch die Verdiensten Jesu Christi deines göttlichen Sohnes, verzeihe mir gütigst alle meine Missethaten, ich nehme mir ganz festiglich vor nimmermehr zu sündigen, auch alle böse Gewohnheiten und Sündgefahren zu meiden, o Gott, stärke mich durch deine Gnade, Amen.

Hisce peractis, & dicto: Dominus sit in corde tuo, & in labiis tuis, ut debite & competenter confitearis peccata tua, in nomine Patris, & Filii &c, ab infirmo instituitur confessio, quo super videantur illa, quæ in Neo - Confessario de confessione infirmi dicta sunt, & injuncta quadam pœnitentia circumstantiis proportionata, communi forma absoluitur pœnitens, ut tamen sciantur absolutiones generales agonizantibus impertiendæ, hic illas subjicio.

Forma absolutionis generalis, quæ dari solet in articulo mortis post Sacramenta pœnitentiæ, Eucharistiæ, & Extremæ unctionis, à Ss. D. N. Benedicto XIV. p. m, approbata est sequens:

Y. Adjutorium nostrum in nomine Domini.

R. Qui fecit cælum & terram.

Ant. Ne reminiscaris Domine delicta famuli tui, vel ancillæ tuæ, neque vindictam sumas de peccatis ejus.

Kyrie eleyson &c. Pater noster &c.

Y. Et ne nos inducas in tentationem.

R. Sed libera nos à malo.

Y. Salvum fac servum tuum (ancillam tuam,
& sic deinceps)

R. Deus meus sperantem in te.

Y. Domine exaudi orationem meam.

R. Et clamor meus ad te veniat.

Y. Dominus vobiscum.

R. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

Clementissime Deus, Pater misericordiarum,
& Deus totius consolationis, qui neminem
vis perire in te credentem, atque sperantem,
secundum multitudinem miserationum tuarum
respice propitius famulum tuum N. quem tibi
vera fides, & spes Christiana commendant, vi-
sita eum in salutari tuo, & per unigeniti Filii tui
passionem, & mortem omnium ei delictorum
suorum remissionem & veniam clementer in-
dulge, ut ejus anima in hora exitus sui te judi-
cem propitiatum inveniat, & in sanguine ejus-
dem Filii tui ab omni macula abluta transire ad
vitam mereatur perpetuam. Per eundem Chri-
stum Dominum nostrum. Amen.

Dein dicto à Ministro *Confiteor Deo onnipoten-
tenti &c.* Sacerdos dicit: *Misereatur tui &c.*
Indulgentiam&c. & subjungit.

Dominus noster Jesus Christus, Filius Dei
vivi, qui beato Petro Apostolo suo dedit po-
testatem ligandi, atque solvendi, per suam pi-
issimam misericordiam recipiat confessionem tu-
am, & restituat tibi stolam primam, quam in
baptismo recepisti, & ego facultate mihi ab
Aposto-

Apostolica Sede tributa, indulgentiam plenariam, & remissionem omnium peccatorum tibi concedo in nomine Patris † &c.

Per sacrosancta humanæ redemptionis Myseria, remittat tibi omnipotens Deus omnes præsentis, & futuræ vitæ pœnas, Paradisi portas aperiat, & ad gaudia sempiterna te perducatur. Amen.

Benedicat te omnipotens Deus, Pater, & Filius † & Spiritus sanctus. Amen.

Si infirmus sit adeo morti proximus, ut neque confessionis generalis faciendæ (id est dicendi confiteor) neque præmissarum precum recitandarum tempus suppetat, statim ei Sacerdos benedictionem impertiatur, dicendo: Dominus noster &c. vel ego facultate mihi ab apostolica Sede &c.

Forma absolutionis generalis Religiosis nostris, Tertiariis etiam sæcularibus, & Cordigeris in extremis constitutis vigore Privilegiorum concedendæ:

Dicto à Ministro Confiteor &c. & à Sacerdote Misereatur &c. & indulgentiam &c. subjungitur:

Dominus noster Jesus Christus per merita suæ sacratissimæ passionis te absolvat, & gratiam suam tibi infundat, & ego autoritate ipsius, ac beatorum Apostolorum Petri & Pauli, & summorum Pontificum, mihi in hac parte commissa, & tibi concessa, absolvo te ab omni vinculo excommunicationis majoris vel minoris, si quod

incurristi, & restituo te unioni, & participationi fidelium, nec non sanctis Sacramentis Ecclesiæ. Item eadem authoritate, quatenus ad præsens forum spectat, ego te absolvo ab omnibus peccatis tuis, tibi que relaxo omnes pœnas purgatorii, quas pro peccatis commissis meruisti, concedens tibi remissionem, & indulgentiam plenariam omnium peccatorum tuorum, & restituo te illi statui innocentiae, in quo eras, quando baptizatus fuisti, in nomine Patris, & Filii, & Spiritûs sancti. Amen.

Quod si hac vice non discesseris, reservo tibi gratiam usque ad extremum mortis tuæ articulum.

Subjungi potest, si tempus patiatur, pro majori spirituali solatio sequens deprecatio:

Dominus noster Jesus Christus, Filius Dei vivi, qui beato Petro Apostolo suo dedit potestatem ligandi, atque solvendi, per suam piissimam misericordiam recipiat confessionem tuam, & remittat tibi omnia peccata, quaecunque, & quomodocunque in toto vitæ decursu commisisti, de quibus corde contritus, & ore confessus es, restituens tibi stolam primam, quam in baptismo recepisti; & per indulgentiam plenariam à summis Pontificibus, nostratibus in articulo mortis constitutis concessam, liberet te à præsentis, ac futuræ vitæ pœnis, dignetur purgatorii cruciatus remittere, portas inferi claudere, Paradisi januam aperire, teque ad gaudia sempiterna perducere per sacratissima suæ vitæ, passionis, & glorificationis mysteria, qui cum Patre,
&

& Spiritu sancto Deus unus vivit & regnat in
sæcula sæculorum. Amen.

Forma impertiendi generalem absolutionem
moribundis Confratribus & Sororibus Ss. Sca-
pularis B. V. Mariæ de monte Carmelo.

*Solent hic permittente tempore præmitti Lita-
niæ B. V. Mariæ Lauretanæ, post quas antiph. sub
tuum præsidium &c. cum V. Ora pro nobis
sancta Dei genitrix. R. Ut dignus efficiatur
promissionibus Christi, & collecta:*

Protege Domine hunc famulum tuum subsidiis
pacis, & Beatæ Mariæ semper Virginis patroci-
niis confidentem à cunctis hostibus redde secu-
rum. Per Christum D. N.

*His absolutis surgit Sacerdos, & dicto de more
Confiteor, Misereatur, Indulgentiam &c. dat hanc
absolutionem generalem.*

Dominus noster Jesus Christus, Filius Dei
vivi, qui beato Petro Apostolo suo dedit
potestatem ligandi atque solvendi, per suam pi-
issimam misericordiam recipiat confessionem tu-
am, & remittat tibi omnia peccata, quomodo-
cunque per totum vitæ decursum à te commissa;
& ego autoritate illius, & beatorum Apostolo-
rum Petri & Pauli, per indulgentiam plenariam à
Sede Apostolica confratribus Beatæ Mariæ de
monte Carmelo in mortis articulo constitutis
concessam, remitto tibi omnem pœnam, pro
universis delictis tuis in purgatorio tibi debitam;

restituo te illi puritati, quam in baptismo accepisti, & in quantum possum & debeo, declaro te plenariam consequi indulgentiam, & remissionem omnium peccatorum tuorum; si tamen hac vice è vita migraveris, alias eandem tibi reservo pro vero mortis articulo, & sint tibi decedenti ab hoc sæculo clausæ pœnarum portæ, & apertæ januæ Paradisi, in nomine Patris, & Filii † &c.

Dein extendens manum super infirmum banc addit orationem:

Dominus Jesus Christus apud te sit, ut te defendat, intra te sit, ut te respiciat, circa te sit, ut te conservet, ante te sit, ut te deducat, post te sit, ut te custodiat, super te sit, ut te bene † dicat, qui in Trinitate perfecta vivit, & regnat in sæcula sæculorum. Amen.

Statim subjungit, infirmum aqua lustrali aspergens:

Benedictio Dei omnipotentis Patris, & † Filii, & Spiritûs sancti descendat super te, & maneat semper. Amen.

Cum non ubique possint fideles in mortis periculum redacti Sacerdotem ex iis Religiosis ordinibus, quibus per Ecclesiam saluberrima facultas est concessa, præsentem habere, à quo Indulgentias pro articulo mortis petant, Parochis, & qui eorum vice funguntur, Capellanis, aliisve Sacerdotibus per summum Pontificem (ut suprâ) dedit S. Mater Ecclesia illam potestatem, ne in luctâ extremâ hoc solatio spirituali destituantur.

Data

Data infirmo absolutione, & persolutâ cum ipso pœnitentiâ (quæ etsi ob debilitatem brevis esse debeat, molestius tamen & difficilius persolveretur ab infirmo, si solus orare deberet) sequentem gratiarum actionem Sacerdote in verba præeunte infirmus subjicit:

Danksagung nach der Beicht.

Barmherziger Gott! ich danke dir, daß du mich durch dieses Sacrament der Buß von meinen Sünden jek, und vor diesem so oft befreuet hast, verzeihe mir gnädigst alle jemahl begangene Fehler, zur Genugthuung opfere ich dir alle von mir verdiente Strafen in Vereinigung mit den unendlichen Verdiensten Jesu Christi, und, wann ich jek sterben soll, mit seinem Tod. Ich bitte dich durch die Kräfftige Fürbitt der Mutter Jesu, deiner heiligen Engelen und Gerechten, die dein schönstes Angesicht jek im Himmel mit Freude sehen, verleihe mir, daß ich in deiner Gnade von dieser Welt abscheide, Amen.

Gute Meynung.

Mein Gott! o Anfang, und Ende aller Dinge! für jek, und alle Zeiten, opfere ich dir auf alle meine Gedanken, Wort, und Werk zu größerer Glory deiner allerheiligsten Dreyfaltigkeit, der H. Menschheit Christi, seines vollkommensten Lebens, Leidens, und Todes, zu ehren seiner jungfräulichen Mutter Mariâ, meines H. Schutzengels, und Patronen, aus freywilliger Gütigkeit hast du mich erschaffen, erlös

erlöset, geheiliget, willst auch mir geben den schönen Himmel zum Erbtheil. Gib mir Gnade o mein Gott! dich als das höchste Gut zu lieben über alles, und meinen Nächsten wie mich selbst. Stärke mich in den Versuchungen, damit ich in keine Sünd falle Amen.

Hierauf bette: Das Vater unser, den englischen Gruß, den Glauben. Ehr sey dem Vater, u. s. w.

Sacerdos matutino tempore infirmum visitans ad pia desideria illum excitet sequenti modo:

Heilsame Morgens = Gedanken.

1. **G**ott weiß alles, Gott höret alles, Gott siehet alles: so will ich mich dann hüten vor allen bösen Gedanken, Worten und Werken.
2. Gott straffet das Böse, und belohnet das Gute; so will ich ihn fürchten, und lieben.
3. Den rechten Weeg zum Himmel hat Christus am Kreuz gezeigt: so will ich in allem geduldig sein.
4. Vielleicht ist dieser Tag der letzte meines Lebens: so will ich also leben, als wann ich noch heut vor dem göttlichen Richter erscheinen sollte, mein Urtheil für die ganze Ewigkeit anzuhören. O Ewigkeit! O Ewigkeit! ach Gott! sey mir armen Sünder gnädig, und barmherzig. Herr! erhöre mein Gebeth, und meine Seuffer laß zu dir kommen.

Reumüthige Seufzer.

D mein allerliebster Herr! ich bette dich an mit der Vernunft, so du mir gegeben hast, ich sehe dich nur durch das dunkle Licht des Glaubens, doch erkenne ich schon deine Herrlichkeit, o du Allerschönster! erleuchte immerfort meine Dunkelheit, damit kein falsches Licht mich verblende, und auf Irrwege verleite. O wie oft hat meine unsterbliche Seele, so du nach deinem Ebenbild erschaffen hast, durch den sterblichen Körper sich lassen verführen. Gegen besseres Wissen hab ich oft geliebt, was du unendlich haßest, dennoch unterstunde ich mich dir zu sagen, daß ich dich über alles liebte. Ich wollte dich lieben, aber zugleich deine Feinde, dir gehorsamen, aber auch meinen bösen Begierden. Schaffe in mir ein reines Herz, erneuere in mir einen aufrichtigen Geist, damit in Wahrheit sage, und denke: über alles liebe ich dich.

Mit zerknirschem reumüthigem Herzen komme ich wiederum zu dir o Gott! bitte dich um Verzeihung wegen der Schmach, so ich durch Ungehorsam, durch unerlaubten Gebrauch der Freyheit dir zugefüget hab. Erbarme dich meiner o Vater der Erbarmungen! nimm mich wiederum zu deiner Gnade auf, du o Gott! Kannst wohl ohne mich sein, ich aber nicht ohne dich.

So seye, und bleibe auf ewig beschlossen, daß ich nicht mehr mit einer Sünde freywillig dich beleidigen wolle, entferne mich von aller
Gele:

Gelegenheit zu sündigen durch die Kraft deiner Gnade, damit ich den gemachten Vorsatz mit standhaftiger Treu erfülle.

Gute Meynung und Befehlung

Die dem Kranken kann vorgelesen, oder mit ihm kann gemacht werden.

D mein Gott! dir schenke ich alle meine Gedanken, Wort, und Werk, Kreuz und Leiden, Leben, und Tod, zu deiner größeren Ehr, und schuldigster Anbethung deiner göttlichen allerhöchsten Majestät.

Ich vereinige alles mit den Verdiensten meines Erlösers Jesu Christi, und opfere dir meinem Gott alles auf zur beständiger Danksagung für alle mir jemal verliehene Gnaden, und erzeigte Wohlthaten, mein Verstand, Will, Gedächtniß, und alle Kräfte meiner Seele sollen dir zu Dienste sein, damit ich Nachlassung all meiner Sünden, und der dadurch verdienten Strafen erlange, durch die Gnade Gottes befestiget werde, nach glückseliger Sterbstund dich o heiligste Dreyfaltigkeit sehe in Ewigkeit.

Heilig, heilig, heilig bist du, o Herr, Gott der Heerscharen, die ganze Welt ist mit deiner Herrlichkeit erfüllet, Ehr sey dem Vater, Ehr dem Sohn, Ehr dem heiligen Geist, gelobt sey die allerheiligste Dreyfaltigkeit, und unzerteilte Einigkeit, gepriesen sey das allerheiligste
Gott

Sacrament des Altars, gebenedeyet sey Jesus, Maria, Joseph, und alle liebe Heiligen Gottes; so oft ich einen Schmerzen empfinde, will ich mich abermahl der Ursachen erinnern, warum du o heiligster Gott! solches mir nach meinen Verdiensten zuschickest, und was ich dir schuldig bin. Dein Will geschehe, gib, daß ich es aufrichtig von Herzen also verlange.

Alle Kräfte meiner Seelen, und meines Leibs empfehle ich in die heilige fünf Bunden, und in das Herz Jesu Christi, in die Fürbitt, und in den mächtigen Schutz Maria, und Joseph, meines Schutzengels, und aller Heiligen, deren Fürbitt mein schwaches Vermögen erhebe. Amen.

O Jesu! ich nimm diese meine Krankheit an als ein besonderes Kennzeichen deiner Liebe, ich nimm sie an als ein Tröpflein deines bitteren Kelchs, zum Andenken an deinen blütigen Todsschweiß, als einen Streich deiner schmerzlichsten Heilung, als ein Spiglein deiner dörneren Kron, und als einen Theil deines bittersten Leidens, und Sterbens, ich nimm sie an zur Genugthuung für alle meine Sünden, stärke mein Herz, damit ich in allen Schmerzen geduldig seye.

Gebeth

Zum S. Anton von Padua.

Mildreichster Jesu! der du deinen Diener den heiligen Anton von Padua mit wunderbarlichem Glanz der Tugenden gezieret hast, ver-

verleyhe gnädiglich, daß wir durch dessen Für-
bitt erhalten, was wir durch seine Verdienste
als deine treue Diener begehren. Der du lebst,
und regierest in Ewigkeit. Amen.

*Sententiæ quædam notatu dignæ, quæ infirmo
utiliter proponi possunt.*

” Wachet, und bethet, denn ihr wisset we-
” der den Tag, noch die Stund, wann der
” Herr kommen wird. Matth. 25.

” Ihr seyd es, die ihr mit mir verharret
” seyd in meinen Anfechtungen, und ich berei-
” te euch das Reich, wie mir es mein Vater
” bereitet hat, spricht Christus der Herr,
” Luc. 22.

” Wir sind Kinder der Heiligen, und war-
” ten auf das Leben, so Gott denjenigen ge-
” ben wird, die ihren Glauben nimmer von
” ihm abwenden. Tob. 2.

” Christus hat für uns gelitten, und hat
” euch ein Beyspiel hinterlassen, daß ihr seinen
” Fußstapfen nachfolget. 1. Pet. 2.

” Mein Kind! verwirf die Züchtigung des
” Herrn nicht, und laß den Muth nicht sin-
” ken, wenn du von ihm gestrafet wirst, denn
” welchen der Herr lieb hat, den strafet er,
” und hat ein Wohlgefallen an ihm, wie ein
” Vater an seinem Kind. Prov. 3.

” Frage,

” Trage, was dir Gott zu tragen aufleget,
” vereinige dich mit Gott, und sey geduldig,
” damit dein Leben im letzten zunehme, nimm
” alles an, was dir zugefügt wird, und trage
” es in Schmerzen, und habe Geduld in deiner
” Demuth, denn Gold und Silber wird im
” Feuer bewehrt, aber die Menschen, welche
” angenehm sind, im Ofen der Trübsal. Eccl. 2.

” Unsere jetzige Trübsal, die zeitlich, und
” leicht ist, schaffet ein ewige, und über alle
” Maß wichtige Herrlichkeit in uns, die wir da
” nicht aufsehen auf das Sichtbare, sondern
” auf das Unsichtbare, denn was sichtbar ist,
” das ist zeitlich, was aber unsichtbar ist, das
” ist ewig. 2. Cor. 4.

” Derowegen suchet am ersten das Reich Got-
” tes, und seine Gerechtigkeit, so wird euch
” das übrige zugeworfen werden. Matth. 6.

” Wahrlich, wahrlich sag ich euch, daß der,
” so mein Wort höret, und dem glaubt, der
” mich gesandt hat, das ewige Leben habe, und
” daß er nicht in das Gericht komme, sondern
” von dem Tod zu dem Leben übergehe. Joan. 5.

” Laßt uns ablegen alles, was uns drucket,
” und die anflebende Sünd, und durch Geduld
” laufen zum Kampfe, der uns auferlegt ist; und
” laßt uns sehen, auf den Anfänger, und Vol-
” lender des Glaubens Jesum, welcher, da
” ihm Freude vorgelegt war, das Kreuz erlitten
” hat. Hebr. 12.

b

” Haben

" Haben wir das Gute empfangen von der
 " Hand Gottes, warum sollten wir denn nicht
 " auch das Böse annehmen? Job. 2. Gewiß
 " und sicher ist die Erwartung der versprochenen
 " Seligkeit, wenn man Theil nimmt vom Lei-
 " den des Herrn. S. Leo ferm. 9. de Quadrag.

" Heut lebt der Mensch, und morgen ist er
 " schon verschwunden, und wenn er aus den
 " Augen ist, da ist er bald aus dem Sinn, mor-
 " gen ist ein ungewisser Tag, und was weist du,
 " ob du ihn erleben wirst, . . . Selig ist derje-
 " nige, der die Stund seines Todes allzeit vor
 " Augen hat, und sich täglich zum Sterben rü-
 " stet; thue nun selbst, was du kannst, weil du
 " ja nicht weißt, wenn du sterben wirst, oder
 " was nach deinem Tod vor dich Gutes gesche-
 " hen wird. Thomas Kemp. L. 1. C. 23.

" Was quälest du dich mit eitlem Kummer,
 " und mattest dich ab mit überflüssigen Sorgen?
 " seye allzeit bereitet mir (Christo) nach mei-
 " nem Wohlgefallen in allem zu dienen, so wirst
 " du keinen Schaden leiden. Idem cit. L. 3. c. 27.

Zu dem heiligen Schutzengel.

D mein heiliger Engel, mein getreuester
 Freund, und sorgfältigster Führer! ich sa-
 ge dir von ganzem Herzen Dank für alle
 Wohlthaten, die du mir die Zeit meines Le-
 bens bis auf diese Stunde erwiesen hast, ich
 befehle mich auch diesen Tag in deinen Schutz,
 treibe von mir alle Versuchung des bösen
 Feinds,

Feinds, wende ab all Unheil des Leibs und der Seele, stehe mir bey im letzten Streit, und führe mich zur glückseligen Ewigkeit. Amen.

Der Nahme des Herrn Jesu Christi sey von mir und allen gebenedeyet in Ewigkeit.

Sacerdos tempore pomeridiano, aut Vespertino visitans infirmum, curet, ut per pias preces ægrotus se præparet ad futuram noctem hoc modo:

Erstens danke deinem Gott.

D Vater der Barmherzigkeit, o Gott alles Trostes, und Erbarmniß! ich werfe mich vor dir nieder, ich danke dir herzlich für alle Gnaden, so du mir erwiesen hast, gebenedeyet sey deine göttliche Allmacht, die mich aus nichts erschaffen hat, gebenedeyt sey deine Liebe, die mir die übernatürliche Wahrheiten durch die Gab des Glaubens geoffenbaret, gebenedeyt sey die Vorsicht, die mich alle Tage meines Lebens, bis anheut in der H. katholischen Kirchen erhalten, und aus vielen Sünd-Gefahren errettet hat. Zur Danksagung opfere ich dir auf die Verdiensten meines Heilands Jesu, sonderbar sein heiliges Blut, welches er am H. Kreuz aus seinen heiligen Wunden zu Erlösung der ganzen Welt vergossen hat. Amen.

Zweitens begehre Gnad, dieses Tages Sünden zu erkennen.

D Gott du wahres Licht aller Herzen, die ihre angebohrne Blindheit mit Demuth erkennen, du willst gern erleuchten alle Menschen,
b 2 die

die Begierd haben erleuchtet zu werden, derowegen sende deinen Geist, der mich aus der Finsterniß errette, erleuchte meinen Verstand, damit ich erkenne, wie ich über meine begangene Sünden aufrichtig urtheilen solle, wie ich mich darüber anzuklagen habe, um das herrliche Gnaden-Licht mir nützlich zu machen. O Jesu! du göttlicher Arzt der kranken Seelen, dir sind alle meine Schwachheiten bewußt, besser als ich sie weiß, du siehst alle verborgenste Unordnung meines Herzens klarer, als ich, zeige mir an was dir misfalle, damit ich aus Hofarth, und falscher Liebe meiner selbst keine Entschuldigung mache über meine Uebertretungen uund Versaumungen, Amen.

Drittens erforsche dein Gewissen.

Viertens erwecke Glaub, Hofnung und Lieb, Reu und Leid wie oben.

Abends: Gebeth

Zur heiligsten Dreyfaltigkeit.

Bleib bey mir o himmlischer Vater! mit deiner Gnade, indem der Tag sich neiget, bewahre mich als dein angenommenes Kind, damit ich nicht im Tod entschlase, und aus deiner Freundschaft falle; Christe Jesu! in deine heilige Wunden befehle ich mich, alles was heut durch die ganze Welt Gutes verrichtet worden, wünsche ich zu deiner Ehr tausendmal zu vermehren; dir mache ich o Jesu! dir schlase ich, dir lebe ich, dir sterbe ich. Allerheiligster Geist! nimm mich in deinen Schutz, damit die List des Satans an

an mir nichts vermöge, und ich in dir als meines Herzens: Sitz sicherlich ruhen möge. Amen.

Gebeth zur H. Mutter Gottes.

Sey gegrüßet o Keuscheste ohne Makel empfangene Jungfrau, und wunderbarliche Gottes-Gebährerin Maria! unter deinen gebenedeyten Schutz und Schirm fliehe ich, in dein mütterliches Herz befehle ich mich diese Nacht, sonderlich aber in der Stund meines Absterbens: ich vertraue, und übergebe mich in den Schoos deiner Barmherzigkeit, dir sey anbefohlen meine arme Seele. O Maria unbefleckte Mutter! verschaffe durch deine Fürbitt, daß mein Herz und Seele in meinem Tod unbefleckt gefunden werden. Amen.

Hic addi possunt Litaniae Lauretanæ.

Kyrie eleison, Christe eleison, Kyrie eleison.
Christe höre uns, Christe erhöre uns.

Gott Vater von den Himmelen, erbarme dich unser.

Gott Sohn Erlöser der Welt, erbarme dich unser.

Gott heiliger Geist, erbarme dich unser.

Heilige Dreyfaltigkeit ein einiger Gott, erbarme dich unser.

Heilige Maria, bitt für uns.

H. Gottes-Gebährerin,

H. Jungfrau aller Jungfrauen,

Mutter Christi,

Mutter der göttlichen Gnaden,

Du allerreineste Mutter,

Du allerkeuscheste Mutter,

Bitt für uns.

Du ungeschwächte Mutter,
 Du unbefleckte Mutter,
 Du liebliche Mutter,
 Du wunderbarliche Mutter,
 Du Mutter des Schöpfers,
 Du Mutter des Erlösers,
 Du allerweiseste Jungfrau,
 Du ehrwürdige Jungfrau,
 Du lobwürdige Jungfrau,
 Du mächtige Jungfrau,
 Du gnädige Jungfrau,
 Du getreue Jungfrau,
 Du Spiegel der Gerechtigkeit,
 Du Sitz der Weisheit,
 Du Ursach unserer Fröhlichkeit,
 Du geistliches Gefäß,
 Du ehrwürdiges Gefäß,
 Du vortreffliches Gefäß der Andacht,
 Du geistliche Rose,
 Du Thurn Davids,
 Du helfenbeinerer Thurn,
 Du goldenes Haus,
 Du Arch des Bundes,
 Du Pfort des Himmels,
 Du Morgenstern,
 Du Heil der Kranken,
 Du Zuflucht der Sünder,
 Du Trösterinn der Betrübten,
 Du Helferinn der Christen,
 Du Königin der Engeln,
 Du Königin der Patriarchen,
 Du Königin der Propheten,
 Du Königin der Apostel,
 Du Königin der Martyrer,

Bitt für uns.

Du

Du Königin der Beichtiger,
Du Königin der Jungfrauen,
Du Königin aller Heiligen,
O du Lamm Gottes, welches du hinnimmst die
Sünd der Welt! verschone unser o Herr.
O du Lamm Gottes, welches du hinnimmst die
Sünd der Welt, erhöre uns O Herr.
O du Lamm Gottes, welches du hinnimmst die
Sünd der Welt, erbarme dich unser o Herr.
Christe höre uns, Christe erhöre uns.
Vater unser. Ave Maria.

Unter deinen Schutz und Schirm fliehen wir,
o H. Gebährerin Gottes! verschmähe nicht
unser Gebeth in unsern Nothen, sondern erlöse
uns jederzeit von allen Gefährlichkeiten, o du
glorwürdige und gebenedeute Jungfrau, unsere
Gebietherin, unsere Mittlerin, unsere Fürspre-
cherin: versöhne uns deinem Sohn, befehle
uns deinem Sohn, stelle uns vor deinem Sohn.

V. Bitt für uns o H. Gottes Gebährerin.

R. Auf daß wir würdig werden der Ver-
heißungen Christi.

Gebeth.

Wir bitten dich, o Herr! giesse deine Gnad in
unsere Herzen ein, auf daß, wie wir durch
die Verkündigung des Engels die Menschwer-
dung deines Sohns erkannt haben, also auch
durch sein Leiden, und Kreuz zur Glorie der Auf-
erstehung mögen geführt werden, durch Jesum
Christum unsern Herrn, Amen.

V. Bitt für uns o allerseligster Joseph.

R. Auf das wir würdig werden der Verheißungen Christi.

Gebeth.

Wir bitten dich, o Herr! daß uns durch die Verdiensten des Bräutigams & einer allerheiligsten Gebährerin geholfen werde, damit, was unser Vermögen nicht erhalten kann, uns daselbige durch seine Fürbitt geschenkt werde, der du lebest, und regierest in alle Ewigkeit, Amen.

Zu den heiligen Patronen

Gebeth.

D meine liebe heilige Patronen, die ihr in Ewigkeit euch erfreuet, ich grüße euch samt allen Auserwählten durch das süßeste Herz Jesu, und bitte euch demüthig, ihr wollet in dieser Nacht an statt meiner den höchsten Gott loben, preisen, und ihm singen: Heilig, heilig, heilig ist der Herr Gott Sabaoth, auch bitte ich, ihr wollet mich durch euere Fürbitt bey Gott stärken wider alle sichtbare und unsichtbare Feinde, und mir endlich beystehen in der Stund meines Todes, damit ich möge eingehen den Weeg der Gerechten, um mich nach dieser Zeitlichkeit ewig zu erfreuen mit Gott dem Vater, dem Sohne, und heiligen Geist. Amen.

Jesus, Maria, Joseph, in eure Hände befehle ich meinen Geist.

Nach

Nach Umständen der Krankheit kann ein sorgfältiger Beichtvater, oder Seelsorger mehreres beyfügen zu Befreyung der im Fegfeur leidenden Seelen.

Ad præparandum infirmum, ut fructuosè sacra Communionem reficiatur, sequentia prælegi possunt.

Vor der H. Communion.

O Christe Jesu, vermenschter Gott! ich glaube an dich, und was du durch deine heilige römisch-katholische Kirch zu glauben fürstellst. Darum bekenne ich mit Herz und Mund deine Gegenwart im Altars-Geheimniß; weil du die ewige Weisheit, unfehlbare, unbetrüglige Wahrheit bist, aus Antrieb dieses Glaubens be-
the ich dich als meinen Gott, und Herrn an, und verlange dich mein Jesu mit solcher Andacht zu empfangen, wie du befohlen hast. Erhalte, und vermehre meinen Glauben.

O Jesu Heil der Kranken, die auf dich hoffen, durch deine unendliche Verdiensten gib mir Verzeihung meiner Sünden, und deine Gnade, damit ich mit dem nothwendigen Hochzeit-Kleid gezieret an deinem heiligsten Tisch dein Fleisch und Blut zur Labung meiner Seelen empfangen, weil du mich, samt allen mit Sünden-Last beladenen Menschen eingeladen hast mit diesen Worten: Kommet, ich will euch erquicken, der dieses Brod isst, wird ewig leben. O Jesu! wegen deiner Allmacht, und deiner Barmherzigkeit kann ich nicht an deiner Einladung zweifeln; komme dann Herr Jesu.

O mein Erlöser und Seligmacher! dich liebe ich von Herzen über alles, o schönster aller Menschen Kinderen, o liebwürdigster Jesu! weil alles, was im Himmel und auf Erden schönes ist, durch dich o ewiges Wort! seine Schönheit hat. O Jesu! o Schönster! ich liebe dich, weil du bist das einzige, unendlich vollkommene Gut. Stärcke meine Liebe durch diese H. Communion, damit sie daure in Ewigkeit.

Ich bereue darum, und verfluche alle meine Sünden, weil ich dadurch dich mein höchstes Gut, meinen Gott, und Herrn beleidiget hab, o hätte ich niemals gesündigt! so lang du mich noch wirst leben lassen, will ich alle Sünden meiden, nach deinem Willen, in deiner Liebe leben, stärke diesen meinen Willen zur aufrichtiger Erfüllung deines Willens.

Schaffe in mir ein reines Herz, erneuere in mir einen starkmüthigen, zum Gehorsam allzeit abgerichteten Geist, damit du in mir eine dir angenehme Wohnung findest, komme Herr Jesu!

Gebeth.

Mein Herr und mein Gott, o allersüßester Jesu! ich Elender, vertraue auf deine Barmherzigkeit, darum darf ich in Erkenntnuß meiner Unwürdigkeit kommen zum Tisch, den deine Lieb mir bereitet hat. Bin ich schon nicht würdig, daß du unter mein Dach eingehest, komme ich jedoch zu dir, wie ein Kranker zum Arzten, heile o Herr! die Wunden meiner Seelen, was in meinen Begierden unordentlich ist, richte auf dich, damit mir begreiflicher vorkomme, wie gering alles ist, was die Welt mir geben kann.

Modus

Modus administrandi S. Communionem
aut Viaticum.

Sacerdos superpelliceo, & stola indutus ad infirmum perveniens dicit: Pax huic domui, & omnibus habitantibus in ea. Dein sine data infirmo benedictione Sacramentum deponit super præparata mensa supposito corporali, & genuflectens adorat, moxque infirmum, & adstantes aqua benedicta aspergens dicit:

Asperges me Domine hyssopo & mundabor,
lavabis me, & super nivem dealbabor.

Y. Saluum fac servum tuum (salvam fac ancillam tuam)

R. Deus meus sperantem in te.

Y. Mitte ei auxilium de sancto.

R. Et de Sion tuere eum (eam)

Y. Nihil proficiat inimicus in eo (ea)

R. Et filius iniquitatis non apponat nocere ei.

Y. Esto ei Domine turris fortitudinis.

R. à facie inimici.

Y. Domine exaudi orationem meam.

R. Et clamor meus ad te veniat.

Y. Dominus vobiscum.

R. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

DEus, infirmitatis humanæ præsidium, auxilii tui super infirmum famulum tuum (infirmam famulam tuam) ostende virtutem, ut ope misericordiæ tuæ adjutus (adjuta) Ecclesiæ tuæ sanctæ incolumis repræsentari mereatur. Per Christum Dominum, nostrum, Amen.

Dein

Dein tempore & circumstantiis id ferentibus animum infirmi præparet brevissimâ commonitione ad adorandum Deum præsentem, & desiderandum cibum hunc divinum ex infinito amore præparatum.

Si autem infirmo non adfuerit (prout contingit in apoplexiâ, casuali periculosâ læsione corporis) interrogetur infirmus, an quidquam habeat, quod confiteri desideret. Si nihil, moneatur, ut mente renovet dolorem, & Ss Sacramenti desiderium; tunc pergat:

Misereatur tui omnipotens Deus &c.
Indulgentiam, absolutionem &c.

Oremus.

Dominus noster Jesus Christus, qui dixit Discipulis suis, quæcunque ligaveritis super terram, erunt ligata & in cælo, & quæcunque solveritis super terram, erunt soluta & in cælo, de quorum numero quamvis nos indignos esse voluit, ipse te absolvat per ministerium nostrum ab omnibus peccatis tuis, quæ quovis modo, cogitatione, locutione, & operatione negligenter egisti, atque à peccatorum nexibus absolutum (absolutam) perducere dignetur ad Regna cælorum, qui vivit, & regnat in sæcula sæculorum. Amen.

Ecce Agnus Dei &c.

Domine non sum dignus &c.

Quibus verbis tertio repetitis, Sacerdos sacram Communionem infirmo porrigit dicens.

Accipe

Accipe Frater (vel Soror) viaticum Corporis Domini Nostri Jesu Christi, qui te custodiat ab hoste maligno, & perducatur in vitam æternam. Amen.

Si verò Communio non detur per modum viatici, sacra Hostia porrigitur hoc modo:

Corpus Domini Nostri Jesu Christi custodiat animam tuam in vitam æternam. Amen.

Pyxide in mensa reposita, vino digitos abluit, illudque infirmo sumendum præbet, quo finito genuflexus ante Ss. Sacramentum hanc orationem subjicit:

O sacrum convivium, in quo Christus sumitur, recolitur memoria passionis ejus, mens impletur gratia, & futuræ gloriæ pignus datur.

V. Panem cæli dedit illis.

R. Panem Angelorum manducavit homo.

Oremus.

DEus, qui nobis sub Sacramento mirabili passionis tuæ memoriam reliquisti, tribue quæsumus, ita nos corporis & sanguinis tui sacra Mysteria venerari, ut redemptionis tuæ fructum jugiter in nobis sentiamus. Qui vivis & regnas Deus in sæcula sæculorum. Amen.

His peractis Sacerdos infirmum hortetur, ut Domino Deo grates referat pro beneficiis acceptis, sumptaque pyxide infirmo, & adstantibus cælestem benedictionem impertitur his verbis.

Bene-

Benedictio Dei omnipotentis Patris, & Filii, & Spiritus sancti descendat super vos, & maneat semper, Amen.

Data hac Benedictione ad Ecclesiam revertitur, petens preces pro infirmo, & iterum populo benedicit.

Gebeth nach der Communion.

Die Seele Christi heilige mich.
 Der Leib Christi erhalte mich.
 Das Blut Christi tränke mich.
 Das Wasser der Seite Christi wasche mich.
 Das Leiden Christi stärke mich.
 O gütigster Jesu! erhöre mich.
 In deine Wunden verberge mich.
 In Sünd-Gefahr verlaß nimmer mich.
 Gegen Satbans List beschütze mich.
 In der Stund meines Todes rufe mich.
 Zu dir zu kommen lade mich.
 Mit deinen Heiligen zu loben dich.
 Hier zeitlich, demnach ewiglich. Amen.

O Jesu! dir sey ewiger Dank, daß du dich erbarmet hast über meine Seel, die du jetzt mit deinem heiligen Fleisch und Blut gelabet hast. Dein Leib und Seel ist bey mir o Wort des ewigen Vaters! seye begrüßet mein einzige Zuflucht, mein wahrer Trost, ich bethe dich an, o unbegreifliche Gottheit, o Jesu! nach dir hab ich verlangt, nun hab ich gefunden, den meine Seele lieb hat, o was große Gnad, daß mein Erlöser, der König des Himmels mein Herz
 nicht

nicht verschmähet hat. Mit Freud voller Bewunderung sagte Elisabeth: woher kommt mir, daß die Mutter meines Herrn zu mir kommt. Ach! mögte ich mich eben so im Geist jeh erfreuen können, und sagen: Gebenedeyet sey Jesus der Sohn Maria.

Lob sey dir in Ewigkeit, o himmlischer Vater! für diese unendliche Wohlthat, daß du mir deinen eingebornen Sohn gegeben hast. Gib, daß ich mit dir, und deinem Sohn durch die Kraft des heiligen Geistes vereinigt bleibe in alle Ewigkeit. Amen.

Dir o heiliger Geist! sage ich Dank wie dem Vater und dem Sohn, wegen der unvergleichlichen Gnad, so mir durch dieses hochheiliges Sacrament wiederfahren ist. Du bist der Brunn aller göttlicher Gnaden mit dem Vater, und dem Sohn, auch dir o heiliger Geist! sey deswegen Dank in Ewigkeit, und setze annoch diese Gnad dazu, daß ich durch die Stärke dieses göttlichen Brods auf den Berg des Herrn aufsteige, wie vormahl Elias auf den Berg Horeb durch das göttliche Brod.

O Maria seligste Jungfrau, du Zuflucht der Sünder! ich bitte dich durch dein mütterliches Herz, erhalte mich gütigst in der Gnade, Gunst, und Freundschaft deines allerliebsten Sohnes, damit ich in selbiger bis ans Ende meines Lebens verharren möge.

O du mein lieber Schutz-Engel! o ihr meine heilige Patronen! in eueren Schutz befehle ich
ich,

ist, und allzeit meinen Leib, und meine Seele, stehet mir bey, sonderbar in der Stund des Todes, damit ich zur glückseligen Ewigkeit komme.

Von dir o Jesu! begehre ich deinen göttlichen Segen, wie Jacob zu dem Engel sagte: Ich lasse dich nicht gehen, bis du mich gesegnet hast. Segne mich an Leib und Seele, damit ich zu deiner ewigen Anschauung im Himmel gelange.

Etliche liebevolle Uebungen.

O höchster Gott! du bist unendlich, weil deine Gottheit noch Anfang, noch Ende haben kann, du bist aber der Anfang, und das Ende aller Dingen; alles, was lieblich ist, hat seine Lieblichkeit von dir, und wegen dir. Keiner Abänderung bist du unterworfen, denn alle verflossene und zukünftige Dinge sind dir gegenwärtig, du bist allzeit eben vollkommen von Ewigkeit bis in Ewigkeit, und darum liebe ich dich.

O höchster Gott! in dem unendlichen Umkreis deiner herrlichen Gewalt bin ich samt allen anderen Creaturen einbegriffen, aus diesem unerschöpflichen Meere deiner göttlichen Allmacht kommet alles, was du willst, das kommen soll, und bleibet, so lang du willst, daß es bleiben soll. Und darum schätze ich dich hoch über alles, was im Himmel und auf Erden kann schätzbar seyn, oder erdacht werden.

O höchster Gott! du bist mit ganzer Gottheit gegenwärtig im Himmel, in der Welt, und in allen Dingen; dir ist nichts verborgen; du bist
ein

ein unendlich weiser heiliger Gott, nichts Böses kann von dir gemacht werden, nichts kannst du anordnen, daß der vollkommenster Weisheit unanständig ist. Alle deine Werke sind schön, und ganz heilig. Niemand kann dich betrügen. Mir, und allen anderen Creaturen hast du verschiedene Gestalt und Natur gebildet, den Thieren ihre besondere Eigenschaften gegeben, mich aber noch über die vortreffliche Gaben der menschlichen Natur durch deine vielfältige Gnade zur ewigen Glückseligkeit, und alormwürdigen Anschauung berufen, und darum liebe ich dich von Herzen.

O höchster Gott! niemand kann deine unendliche Barmherzigkeit erschöpfen, denn sie übertrifft unendlich unsere Bosheit, du willst nicht den Tod des Sünders, sondern daß er sich bekehre und lebe; du bist aber auch ein unendlich gerechter Gott, deine Gerechtigkeit kann niemand verfälschen, denn du siehest nicht an die Person des Menschen, sondern belohnest nach Verdiensten das Gute, und strafest das Böse, und darum liebe ich dich.

O höchster, unendlicher, unbegreiflicher Gott! ich empfinde eine unaussprechliche Freude in Betrachtung aller deiner unendlichen Vollkommenheiten, welche du ohnabänderlich besitzest, alle Lobsprüche der Engelen, und der Gerechten im Himmel können dich nicht fürtrefflicher machen als du von Ewigkeit warest; keine abscheuliche Gotteslästerungen der Verdammten in der Höllen können dich nicht vergeringern, du allein hast die unbehinderliche Macht, zu geben, und zu nehmen.

c

Wegen

Wegen deiner selbst liebe ich dich aus ganzer meiner Seele, aus allen meinen Kräften, wann ich keinen Lohn von dir zu hoffen, oder keine Strafe zu befürchten hätte, wäre ich doch schuldig dich zu lieben, und zu ehren.

Du mein Gott! hast mich von Ewigkeit geliebet, damit ich dich auch lieben solle, du hast mich in der Zeit nach deinem Ebenbilde erschaffen, mit deiner Gnade geheiligt, zu diesem Stand berufen, bis auf diese Stunde von vielen Gefahren Leibs, und der Seele erhalten; und ich soll dich nicht lieben? Die Menschwerdung deines Sohnes ist nicht den Engelen, so nur einmal gesündigt, zugewendet, sondern mir armen Sünder nach so vielen Missethaten; und ich soll dich nicht lieben? Du hast mich so geliebet, o Jesu mein Erlöser! daß du dein heiligstes Blut, und Leben gegeben hast, und ich soll dich nicht lieben?

Du o Herr großer Gott! bist unendlich Liebvoll, ich kann dir aber nur eine endliche, und geringe Liebe geben, damit ich nun meine Schwachheit erhebe, und dir meine Liebe gefällig mache, so vereinige ich dieselbe mit deiner unendlichen Liebe deiner göttlichen Mutter, aller Engel, und Auserwählten, und liebe dich, wie sie dich ohnaufhörlich lieben und anbethen.

Aus Liebe gegen dich o Gott! liebe ich auch meinen Nebenmenschen, Freunde, und Feinde, weil du es befohlen hast, und ich in ihm dein göttliches Ebenbild erkenne; ich verzeihe aus Liebe gegen dich allen, so mich beleidiget haben, und bin bereit die

zu Liebe deine heilige Gebothe zu halten, dir zu Liebe zu sterben, ich verlange auch, und hoffe dich zu lieben in Ewigkeit.

Ritus administrandi Sacramentum extremæ
Unctionis, conformiter Agendæ-Colon.
per Archiepiscopum Josephum
Clementem publicatæ.

Quando ad infirmum inungendum Sacerdos vocatur, superpelliceo & stolâ se vestiat, nemini tamen in templo præsentî etiam in genua procumbenti, nec infirmo, aut ejus domesticis vasculo sacri olei benedicat, ne his cæremoniis inducta plebs imperita, latræ cultum soli Deo debitum materiæ hujus Sacramenti exhibeat. In cubiculo ægroti parata sit mensa mundo linteo strata cum imagine crucifixi, candelâ accensâ, aquâ, Sale, lino, aut stuppa. Pauperes à vicino petent sibi commodari, quod ad exhibendam Sacramento reverentiam deest. Sacerdos, dum ingreditur, dicat:

℣. Pax huic Domui.

℞. Et omnibus habitantibus in ea.

Psalmus.

*Ecce quàm bonum, & quam jucundum habitare
Fratres in unum.*

*Sicut unguentum in capite, quod descendit in
barbam, barbam Aaron.*

*Quod descendit in oram vestimenti ejus, sicut
ros Hermon, qui descendit in montem Sion.*

*Quoniam illic mandavit Dominus benedictionem,
& vitam usque in sæculum.*

Gloria Patri & Filio &c.

Benedictio.

Benedic Domine domum istam, & omnes habitantes in ea, quia tu Domine dixisti, pax huic domui; benedic Domine timentes te, puillos cum maioribus, benedicti Vos à Domino, qui fecit cælum & terram.

Dein posito super mensam S. oleo, crucem infirmo pie osculandam præbet, & aqua benedicta illum & adstantes aspergit dicens:

Antiph. Asperges me Domine hyssopo & mundabor, lavabis me, & super nivem dealbabor.

Ÿ. Miserere mei Deus secundùm magnam misericordiam tuam.

Et secundùm multitudinem miserationum tuarum, dele iniquitatem meam.

Amplius lava me ab iniquitate mea, & à peccato meo munda me.

Quoniam iniquitatem meam ego cognosco. & peccatum meum contra me est semper.

Gloria Patri & Filio &c.

Repetitur. Asperges me &c. ut supra.

Oremus.

EXaudi nos Domine, sancte Pater omnipotens, æterne Deus, & mittere digneris sanctum Angelum tuum de cælis, qui custodiat, protegat, foveat, visitet & defendat hunc infirmum (hanc infirmam) & omnes habitantes in habitaculo. Per Christum Dominum nostrum, Amen.

Oremus

Oremus.

A Desto Domine supplicationibus nostris, & hanc domum serenis oculis tuæ pietatis illustra, descendat super infirmum hunc (infirmam hanc) & omnes inhabitantes in ea gratiæ tuæ larga bene + dictio, ut in his manufactis habitantes cum salubritate manentes, ipsi tuum sint semper habitaculum. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Mox infirmum salutans, si circumstantiæ id ferant, & infirmus sit mentis & auditûs compos, exhortationem proponat brevem, & ægrotanti opportunam, nempe si ex notâ morum dissolutione, ebriositate &c. suspicetur hoc Sacramentum sperni, aut ob metum mortis superstitionosè horreri, aut compererit, quod credens nondum eò processisse morbum, ut periclitetur, dilationem petat, discursus fiat accommodus. Si hoc Sacramentum piè fuerit desideratum, breviter commendanda erit fiducia in Christum ejus institutorem, ut fructuosior sit perceptio accedente opere operantis ad opus operatum. Qui verè vult Principi pastorum Christo gratum suum ministerium exhibere, & infirmum terribili tribunali propinquum amat amore sancto, facilè verba reperiet apta seu docto, seu rudi, seu seni, seu juveni &c. Expedit interrogare: *Es ist ja euer Will, und Begehren das H. Sacrament der letzten Oelung wohl zu empfangen?* Laudetur christiana prudentia amplectentis, quod tutius; explicatâ paucis

c 3

cis verbis Christi voluntate & hujus Sacramenti efficaciam, pergat ferè hoc modo:
 Zeiget deswegen eine wahre Andacht zu diesem H. Sacrament, und bittet den lieben Gott, daß er euch die Gnade verleihe, dasselbige würdig zu empfangen, und sprecht in euerem Herzen mit mir:

Gebeth vor der letzten Delung.

Dallergütigster Herr Jesu Christe! der du dem H. Sacrament der Buß aus überflüssiger Barmherzigkeit das H. Sacrament der letzten Delung zum Trost der Kranken zugesetzt hast, damit durch dieses übernatürliche Mittel die Seele nach erhaltener Verzeihung von den überbleibenden Neigungen, und Strafen befreiet, gegen stärkere am End zudringende Versuchung gestärket werde, siehe ich armer Sünder nehme meine Zuflucht zu dieser himmlischen Arznei und will dieses H. Sacrament in wahrer Andacht empfangen, der Hoffnung lebend, du werdest mir durch die Kraft desselbigen deine göttliche Gnade erzeigen, und mich an Leib und Seele stärken, damit ich von allen Sünden gereiniget, nach diesem meinem kurzen Leben den gerechten Seelen im Himmel möge beygesellet werden. Amen.

Quædam Ritualia præscribunt, ut Sacerdos genuflexus cum adstantibus respondentibus dicat sequentes Litanias, & si consuetudo in aliquibus locis id habeat, eas in lingua vernacula hic subjicio.

Litaney

Litaney.

Herr erbarme dich unser,
Christe erbarme dich unser,
Herr erbarme dich unser,
Christe höre uns,
Christe erhöre uns.

Gott Vater von den Himmelen. Erbarme dich
seiner (ihrer).

Gott Sohn Erlöser der Welt,
Gott heiliger Geist,
Heilige Dreyfaltigkeit ein einiger Gott,
Heilige Maria. Bitt für ihn (sie).

Heilige Gottes Gebährerin,

Heiliger Michael,

Heiliger Gabriel,

Heiliger Raphael,

Alle heilige Engel und Erz-Engel, bittet 2c.

Alle Chör der seligen Geisteren, bittet 2c.

Heiliger Johannes der Tauffer,

Heiliger Joseph,

Alle heilige Patriarchen und Propheten, bittet.

Heilige drey Königen, bittet.

H. Petrus,

H. Paulus,

H. Andreas,

Alle heilige Apostel und Evangelisten, bittet.

H. Stephanus, bitt für ihn (sie).

H. Laurentius,

H. Gereon mit deinen Gefellen, bittet.

Alle heilige Martyrer, bittet.

H. Severinus,

H. Martinus,

Alle heilige Bischöf und Beichtiger, bittet.

Alle heilige Mönchen und Einsiedler, bittet.

H. Barbara,

H. Maria Magdalena,

H. Ursula mit deinen Gesellinnen, bittet.

Alle heilige Jungfrauen und Wittfrauen. bittet.

Alle heilige Gottes, bittet.

Sei ihm (ihr) gnädig. Verschone ihm o Herr.

Sei ihm gnädig. Erhöre ihn o Herr.

Von seinen (ihren) Sünden. Erlöse ihn (sie)
o Herr.

Von deinem Zorn, erlöse.

Von allem Uebel,

Von Nachstellungen des bösen Feindes,

Vom Geist des Hochmuths,

Von aller Kleinmüthigkeit,

Von allem Mißtrauen,

Von aller Ungedult.

Von Zorn, Haß, und allem bösen Willen ge-
gen andere,

Vom ewigen Tod,

Durch deine heilige Menschwerdung,

Durch deine Geburt,

Durch dein Fasten,

Durch deine Versuchung,

Durch dein Kreuz und Leiden,

Durch deinen heiligsten Tod,

Durch deine herrliche Auferstehung,

Durch deine wunderbarliche Himmelfahrt,

Durch die Sendung des heiligen Geistes,

In der Stund des Todes und Gerichts,

Am Tag des jüngsten Gerichts, erlöse zc.

Wir Sünder. Wir bitten dich erhöre uns.

Daß du diesen Kranken trösten wollest. Wir zc.

Daß du ihm innerliche Zufriedenheit verleihest,

Daß

Daß du ihm Zeit zur Buß schenkest,
Daß du von ihm alle böse Gedanken hinwegneh-
mest,
Daß du sein Herz mit der Gnade des heiligen
Geistes erfreuest,
Daß du ihm die Gesundheit des Leibs widerge-
best, oder Gedult im Leiden,
Daß du ihm die Gab der Beharrlichkeit verleihest,
Daß du ihn in die ewige Freuden führest.
Daß du uns erhören wollest,
Du Sohn Gottes. Wir bitten dich, erhöre uns.
O du Lamm Gottes, welches du hinnimmst die
Sünden der Welt. Verschone ihn o Herr.
O du Lamm ꝛc. Erlöse ihn o Herr.
O du Lamm ꝛc. Gib ihm den Frieden.

*Juxta Rituale Coloniense, si infirmus nihil ha-
beat confessioni subjiciendum, quo super interroga-
tio fieri debet, Sacerdos manum infirmo imponit,
& devote precatur.*

Oremus.

Domine Deus, qui per Apostolum locu-
tus es, *infirmatur quis in vobis? inducat
Presbyteros Ecclesiae, & orent super eum, ungen-
tes eum oleo in Nomine Domini, & oratio fidei
salvabit infirmum, & alleviabit eum Dominus, &
si in peccatis sit, dimittentur ei: cunctos, quæ-
sumus, Redemptor noster gratia Spiritûs sancti
languores istius infirmi (infirmæ) cura, & om-
nia sana vulnera, ac dimitte peccata, atque do-
lores cunctos cordis, ac corporis ab eo, (ea)
repelle, plenamque ei interius, exteriusque sa-*
c 5 nita-

nitatem misericorditer redde, ut ope misericordiae tuae restitutus & sanatus (restituta & sanata) ad pristina pietatis tuae reparetur officia. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Prædicta tamen, si tempus non patiatur ob periculum morbi, omittuntur, & dicto Confiteor &c. Sacerdos dicit: Misereatur tui &c. Indulgentiam &c. & statim manus lavet, linum vel stuppam duobus extremis digitis, indici scilicet, & medio dexteræ manûs circumvolvat, & oret:

In Nomine Patris †, & Filii †, & Spiritus † sancti extinguatur in te omnis virtus diaboli per impositionem manuum nostrarum, & per invocationem omnium Sanctorum Angelorum, Archangelorum, Patriarcharum, Prophetarum, Apostolorum, Martyrum, Confessorum, Virginum, atque omnium simul Sanctorum, Amen.

Deinde sinistrâ vasculum olei tenens, pollicem dextrum sacro oleo intingit, eoque designatas corporis partes, verba formæ Sacramentalis simul proferendo, in modum crucis inungit, & statim unamquamque partem inunctam lino vel stuppa abstergit dicens:

Ad oculos, primo dexterum, deinde sinistrum:

Per istam † Sanctam unctionem, & per suam piissimam misericordiam iudulgeat tibi Dominus, quidquid peccasti per visum, Amen.

Ad aures primo dexteram, tum sinistram:

Per istam † S. unctionem, & per suam piissimam
mam

mam misericordiam indulgeat tibi Dominus, quidquid peccasti per auditum Amen.

Ad Nares, contingendo utriusque extremitatem:

Per istam † S. unctionem, & per suam piissimam misericordiam, indulgeat tibi Dominus, quidquid peccasti per odoratum Amen.

Ad labia.

Per istam † S. unctionem, & per suam piissimam misericordiam indulgeat tibi Dominus, quidquid peccasti per gustum, & illicitum sermonem, Amen.

Ad pectus.

Per istam † S. unctionem, & per suam piissimam misericordiam indulgeat tibi Dominus, quidquid peccasti per cogitationem, Amen.

Ad manuum palmas.

Per istam † S. unctionem, & per suam piissimam misericordiam indulgeat tibi Dominus, quidquid peccasti per tactum, Amen.

Sacerdotum manus non interius, sed exterius inunguntur.

Ad pedes

Per istam † S. unctionem, & per suam piissimam misericordiam indulgeat tibi Dominus, quidquid peccasti per incesum, Amen.

Notandum, quod tempore maximi periculi, aut urgentis necessitatis, ut in contagione summa, & extremo ægroti agone satis sit inungi frontem, aut aliud membrum ad unctionem magis obvium, aut, quod

quod securius est, unico brevissimo motu attingantur quinque organa sensuum, sub hac forma:

Per istas Ss. Unctiones indulgeat tibi Dominus, quidquid peccasti per visum, auditum, odoratum, gustum, & tactum, in Nomine Patris, & Filii, & Spiritus + sancti Amen.

Si unicum membrum tantum inungi possit, sequens adhibetur forma:

Per istam + S. Unctionem, & per suam piissimam misericordiam indulgeat tibi Dominus, quidquid peccasti per visum, auditum, gustum, odoratum, & tactum. In Nomine Patris, & Filii, & Spiritus + sancti, Amen.

Dein signum crucis super infirmum formans dicit:

In Nomine Patris +, & Filii, & Spiritus S. fit tibi hæc unctio olei sanctificati ad purificationem mentis & Corporis, & ad omnium absolutionem culparum, ad munimen & defensionem contra jacula immundorum Spirituum, custodiatque te Jesus, & perducatur te ad vitam æternam. Amen.

His peractis Sacerdos linum aut stuppam comburit, & modico sale in vola sinistræ manus posito pollicem dextrum defricat, & supra pelvim abluit, aquam vero ablutionis in ignem fundit, & sequentes, si tempus adsit, orationes super infirmum legit:

Oremus.

Oremus.

EXaudi quæsumus Domine preces nostras, & confitentium parce peccatis, ut quem (quam) conscientiae reatus accusat, indulgentia tuæ miserationis absolvat. Per Christum Dominum nostrum Amen.

Oremus.

Adesto, quæsumus, Domine humilitatis nostræ obsequiis, eisque benignus cooperator assiste, ut qui ad executionem mandatorum tuorum huic ægro (ægræ) manus imponentes olei sacri unctionem exhibemus, hujusmodi servituti nostræ te interesse sentiamus, quatenus Spiritûs S. gratia nostræ actionis officium comitante ab hoc famulo tuo (hac famula tua) omnis languor, & debilitas abcedat, totiusque vigoris & sospitatis plenitudo succedat, relictoque infirmitatis grabato, ad te supernum Medicum vultum & mentem erigat, & pro sospitatis restitutione laudes Nomini tuo competenter in æternum persolvat. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Oremus.

Libera Domine, sancte Pater, omnipotens sempiterne Deus, à peccatis omnibus, & infirmitatibus hunc famulum tuum (hanc famulam tuam) supplicantem; ut in tua sancta conversatione vivens, nullis per tuam gratiam afficiatur Periculis, per Christum Dominum nostrum.

Bene-

Bene + dicat te Deus Pater , sanet te Deus Dei Filius , illuminet te Spiritus sanctus , corpus tuum custodiat , animam tuam conseruet , & quando de hoc corpore evocaverit , ad supernam vitam perducere dignetur. Amen.

*Potest hic addi Evangelium S. Joannis,
in cujus fine dicitur:*

Per ista Evangelica dicta indulgeat nobis Dominus noster Jesus Christus universa nostra delicta.

Post hæc data pia admonitione infirmus Deo commendetur ; morte imminente pergat Sacerdos assistere morienti , ut præstet ea , de quibus inferius. Si autem abundum sit , vicinos , & domesticos hortetur , ut devotâ prece juvent morientem.

Gebeth

Nach empfangener letzten Oelung.

Dallergütigster Jesu! nun hab ich dieses heilige Sacrament empfangen, wie ich herzlich verlangt hab, du hast mich gegen alle Anläuf des bösen Feinds gestärket; dir danke ich von Herzen, daß du mir mein sterbliches Leben so lang gefristet hast. Gütigster Jesu! mir geschehe nach deinem Wort wie du versprochen hast, daß dieses priesterliches Gebeth dem Kranken werde helfen, und ihm seine Sünden durch die Salbung des H. Oels sollen verziehen werden; ach! laß das Gebeth des Glaubens mir helfen, durch die Verdiensten deines heiligsten Leidens, wovon das Oel die heilsame Kraft bekommen hat. Gib mir meine
ne

ne vorige Gesundheit, wenn es meiner Seelen nützlich ist; verzeih mir meine Sünden, so ich nicht erkenne, oder vergessen bin; vertilge die Begierden, wodurch ich oft wiederum gefallen bin. Stärke mich endlich wider die Anfechtungen des bösen Feinds, und bewahre mich, gütigster Heyland! vor dem Tod der Seelen, und der ewigen Verdammniß. Amen.

Methodus practice assistendi agonizantibus.

Quantum solatium homo Christianus moribundus capiat ex assistentia Confessarii, Parochi aut alterius Sacerdotis, experientia docet, quare Parochus non sit contentus, quod infirmo Ss. Sacramenta administraverit, sed infirmum sive pauperem, sive divitem, quia inter hos apud Deum non est distinctio (nisi forsan, quod pauperes, & qui labore manuum se sustentant, instructione magis indigeant, quàm divites, quibus occasio non defuit addiscendi) si diu morbus duret, sæpius visitet, ut eum piis affectibus muniat, præcipue in agone. Ut talis assistentia faciliteretur, sequentia subjungo;

Gebenedeyet sey die allerheiligste Dreyfaltigkeit, und unzertheilte Einigkeit, ich will sie loben, und preisen, denn sie hat sich mir barmherzig erzeigt.

O allerheiligste Dreyfaltigkeit! erbarme dich meiner, sonderbar in meiner Sterbstund, und im Gericht.

Die Allmacht Gottes des Vaters †, die Weisheit, und überflüssige Erlösung Gottes des † Sohns,

+ Sohns, die Kraft und Gnade Gottes des heiligen + Geistes führe meine Seele zum ewigen Leben.

O mein Gott! ich glaube und bekenne, daß du bist das höchste, ewige, und vollkommenste Gut, der Anfang, und das Ziel aller Dingen.

Ich glaube und bekenne, daß du bist ein Belohner des Guten, und ein Bestrafer des Bösen.

Ich glaube und bekenne in tiefester Anbethung, daß du ein Gott in der Wesenheit, und dreyfach in Personen bist, nämlich Gott Vater, Gott Sohn, Gott heiliger Geist.

Ich glaube und bekenne, daß Gott der Sohn für uns seye Mensch worden, und er mein lieber Jesus Christus durch sein Leben, Leiden, und Sterben uns erlöset habe, auch bekenne ich, daß dieser mein Heyland glorreich lebe, und einstens kommen werde zu richten alle Lebendige, und Todte.

Ich glaube und bekenne, daß deine Gnade o Gott! nothwendig seye um selig zu werden. Deswegen begehre ich sie für jeß, und forthin bis in den Tod.

Dieses ist der wahre, allein seligmachende, und allerheiligste Glaub, welchen Jesus Christus, mein Herr und Seligmacher mich gelehret hat durch seine römischkatholische Kirch. In diesem Glauben will ich leben und sterben, stärke in mir diesen heiligen Glauben, auf daß er mich selig mache.

O mein Gott! auf dich, und auf dein große, und unendliche Barmherzigkeit setze ich all meine Hoffnung.

Deine Allmacht, o himmlischer Vater! kann mich ewig selig machen; deine unendliche Güte willt es auch.

Ich hoffe mit innerstem Zutrauen, auf dein allerheiligstes Leiden und Sterben: auf deine unendliche Verdienste o Jesu! darum soll mein Herz auch in dem Tod nicht verzagen.

Ich hoffe auf deine Güte, o heiliger Geist! weil du mich in dem heiligen Tauf geheiligt hast zum ewigen Leben.

O Gott! wenn ich auch der ganzen Welt Sünden begangen hätte, wolte ich dennoch auf dich hoffen, weil du unendlich barmherzig bist, ja größer ist deine Güte, als meine Bosheit, denn deine Erbarmniß ist über alle deine Werke.

O Gott! von dir hoffe ich Verzeihung all meiner Sünden, deine Gnade, und die ewige Seligkeit, diese Gutthaten hoffe ich von dir, weil du selbst mir sie versprochen hast, der du allmächtig, und unendlich getreu bist in Erfüllung deines Versprechen.

O Gott meiner Hoffnung! erbarme dich meiner, und zeige, daß ich in der That erlange, was ich hoffe.

O mein Gott und mein Herr! du allein bist das ewige, unendliche, und höchste Gut, alle Heiligkeit, alle Glückseligkeit, und der Ursprung alles Guten, darum bist du das einzige Ziel, und End aller Begierden meines Herzens.

O dann mein allerliebster Gott! ich liebe dich von ganzem Herzen, aus ganzer Seele, aus allen

len meinen Kräften, mehr als mich selbst, ja mehr als alles, o daß ich dich also lieben könnte, wie dich geliebt, annoch lieben, und in Ewigkeit lieben werden alle heilige Engel, und Auserwählte im Himmel.

O mein Gott! aus Liebe zu dir will ich gerne nach deinem Willen leiden, und will sterben, ja ich liebe dich wirklich nicht darum allein, daß ich in den Himmel komme, sondern wegen deiner, weil du mein Gott, und das höchste Gut bist.

Aus dieser Liebe verfluche ich alle Sünden, weil ich dadurch dich erzürnet hab, ich will lieber sterben, als dich freywillig beleidigen, besonders durch eine Todsfund.

O allerheiligste Dreyfaltigkeit, ein Gott in drey Personen, dich bethe ich an.

O Jesu! auch dich bethe ich an als meinen Gott und Herrn, als meinen Erlöser und Seligmacher, und als meinen Richter, in deinem Namen, o Jesu! sollen sich biegen alle Knie im Himmel, auf Erden, und unter der Erden.

Ich bethe dich an im Sacrament des Altars, und rufe mit Mund und Herzen, gelobt sey das allerheiligste Sacrament des Altars, gelobt sey Jesus Christus in Ewigkeit.

O himmlischer Vater! dein Will geschehe mit mir im Leben, im Sterben, und in der Ewigkeit, wilst du daß ich gesund werde, so will ich auch, wilst du daß ich leide, so will ich auch, wilst du daß ich mein Leben endige und sterbe, so will ich auch, hier brenne, hier schneide nach deinem Belieben, verschone mir nur in Ewigkeit.

O gekreuzigster Jesu! dich grüße, dich küße ich mit möglicher Andacht, ich bitte dich durch
deine

deine heiligste fünf Wunden, so dir zwar zur Pein, und zum Schimpf sind zugefügt, nun aber deinen H. Leib mit schönstem Glanz verherrlichen, erbarme dich meiner, dann du bist mein Erlöser.

O barmherzigster Jesu! sehe als guter Hirte meine Seele als ein irrendes Schäflein an, und halte es bey deiner Herde, für welche du kein Bedenken getragen dich in die Hände der Sünder zum Schlachtopfer zu übergeben, und die grausame Marter des Kreuzes auszustehen.

O himmlischer Vater! mit Jesu meinem Erlöser, und durch Jesum meinen Seligmacher befehle ich meinen Geist in deine Hände, meine letzte Gedanken sollen sein, Jesus Maria Joseph stehet mir bey im Leben, und im Tod.

Hic si opportunum judicetur, prælegi possunt Litaniæ de Ss. Nomine Jesu, de passione Domini, aut piæ meditationes. Interim semper videndum, num infirmus ex dictis prælectionibus solatium capiat, dum corpus nullam ferè potest refocillationem admittere, & ejus vires ad mortem usque debilitata sunt, nimis molestum, & importunum est vociferationibus continuis fatigari. Caveat Sacerdos, ne clamando capteret vanam gloriam apud circumstantes; unice intendat animæ tunc periclitanti; intervalla allocutionis observentur; corporalia obsequia curari jubeat; modestâ non clamorâ voce fiat excitatio ad Deum præsentem; ostendatur, dulce esse pati Deo vidente, à quo retributio dabitur, sicut militi dulce, quod, dum pugnat, à Duce observetur.

Reumüthige Seufzer.

Deine göttliche Majestät sehe ich aus dem Abgrund meiner Nichtigkeit und bethe dich an o mein Gott, o einziger Herr über Himmel und Erde! ich schäme mich, daß ich dir jemahl ungehorsam gewesen bin. O Gott! dir habe ich gesündigt, deinetwegen ist es mir leid, weil du o heiligster Gott! unendlich die Sünd haßest. Dich lieben, zugleich die Sünd nicht haßen ist unmöglich.

O großer Gott! wie kann ich gnug loben die gütige Erbarmung, die du an mir erwiesen hast, nachdem ich mich nicht gescheuet vor deinem heiligsten Angesicht und Gegenwart zu sündigen; wie hab ich mich also vergehen können? Meinem Herrn und Gott hab ich den schuldigen Gehorsam entzogen, meinem Vater die geziemende Liebe verweigert, dieses bereue ich anjeko von ganzen meinem Herzen.

Mit aufrichtiger Bereuung kehre ich wiederum zu dir o Gott, bethe dich um Verzeihung wegen dir zugefügter Schmach und Unbild, nimm mich wiederum zu deiner Gnade auf, welche mir zur Seligkeit nothwendig ist.

O Herr! gedenke nicht an die Missethaten, und Unwissenheit meiner Jugend, sondern erbarme dich meiner nach der Größe deiner Barmherzigkeit, und sey gnädig mir armen Sünder; meine Seele verlanget zu dir, o Gott, und von dem Körper aufgelöset zu werden, damit dieselbe in dir ewig leben möge.

Uebung der Geduld.

Sieh auf mich o Herr! sey mir gnädig, Mangeln und Schmerzen haben mich umgeben, hilf mein Gott in diesen Nothen, daß ich meine Seele in Geduld besitze.

O himmlischer Vater! wider deine Züchtigung kann ich mich nicht beklagen, weil ich sie viel tausendmal verschuldet habe, gerecht bist du, gerecht ist dein Urtheil, ein mehreres hätte ich wegen meinen Sünden verdienet, ich erkenne deine väterlich strafende Hand, aber erkenne auch du, gütigster Vater! dein schwaches Geschöpf, wie viel es ertragen könne, damit ich nicht unterliege.

O Vater! gleichwie du deinen Sohn auf dem Oelberg durch den Engel im Todeskampfe gestärket hast, also gib mir Kraft, daß ich die Todes Schmerzen in Geduld übertrage, alles Leiden dieser Welt ist für nichts zu rechnen in Ansehung der künftigen Herrlichkeit, so in uns wird offenbar werden. Gedenke an die kräftige Hülff, die du vielen tausenden heiligen Martyrern in den grausamsten Tormenten erzeiget hast, durch deren Fürbitt gib mir Trost in der schmerzlicher Krankheit, damit ich durch keine Ungeduld dich erzürne.

O Herr! dein Will geschehe, Vater ist es möglich, so gehe dieser Kelch meines Leidens und Schmerzens von mir, doch nicht wie ich will, sondern wie du wilst, schenke mir nur wahre Geduld.

Mein Herz ist bereit, wie es dem Herrn gefallet, also geschehe es; der Name des Herrn sey gebenedeyet; Herr! laße mich deinen barmherzigen Beystand empfinden; wann ich diesen erhalte,
d 3 handle

handle mit mir wie du wilt. Von dir will ich nicht weichen im Leben und im Tod, du bist mein Gott, und in deinen Händen ist mein ewiges Glück, deswegen o Herr! verlange ich aufgelöst zu werden, und bey Christo meinem Heyland zu wohnen. Wie lieblich sind deine Tabernakel o Herr der Heerscharen! meine Seel hat Verlangen, und wird kraftlos nach den Vorhöfen des Herrn, mein Herz, und mein Fleisch frolocket in dem lebendigen Gott. Pf. 83.

Anrufung Gottes.

Aus der Tiefe rufe ich, o Herr! zu dir, Herr! erhöre meine Stimme.

Die Todes-Nöthen haben mich umgeben, hilf mir mein Gott und Heiland.

O Herr sey mir gnädig, denn ich bin schwach, strafe mich nicht in deinem Grimme, und züchtige mich nicht in deinem Zorn.

Meine Seel ist betrübet bis in den Tod, du o Herr! hilf mir, mache mich selig um Deines Namens willen.

Meine Kräfte sind verdorret wie ein Scherben, meine Zunge klebet an meinem Gaume, aber du O Herr! bist meine Stärke.

Schrecken und Zittern ist über mich gekommen, die Finsterniß hat mich umgeben, du aber o Herr! erleuchte die Augen meiner Seelen, damit ich niemals in dem ewigen Tode entschlasse, du bist mein Licht, mein Heil, vor wem soll ich mich fürchten?

Im Namen unseres Herrn Jesu Christi trete ich an den letzten Streit, himmlischer Vater!

ter! wenn du also wilt. Erkenne in mir dein göttliches Ebenbild, verstoß mich nicht von deinem göttlichen Angesichte.

O Jesu Erlöser der Welt! dein bin ich, laße dein heiligstes Blut, so du für mich vergossen hast, an mir nicht verlohren gehen.

O heiliger Geist! dein bin ich, der du meine Seele in der H. Tauf, und demnach durch andere Sacramenten, auch durch heilige Einsprechungen geheiligt hast, erleuchte ist meinen Verstand, entzünde in mir die göttliche Liebe, heilige mich, laß mich dem bösen Geiste nicht zu Theil werden.

O Maria Mutter der Barmherzigkeit! dich rufe ich an, unter deinen Schutz und Schirm fliehe ich, verschmähe nicht mein Gebeth in meinen Nöthen, sondern erlöse mich von aller Gefahr.

O Maria! durch deine wunderbarliche Jungfrauschaft, und unbefleckte Empfängniß bewahre mein Herz von allen bösen Anmüthungen, und erhalte es durch die Gnad Jesu deines Sohnes im Guten.

O Maria! du Heil der Kranken, bitt für mich, daß ich die übrige Zeit meines Lebens mit Jesu vereinigt zubringe, und glücklich endige, zeige mir endlich nach diesem Elend Jesum die gebenedeyte Frucht deines Leibs, damit ich mit dir mich erfreue in Ewigkeit.

Heilig, heilig, heilig bist du o Herr, Gott der Heerscharen! die ganze Welt ist von deiner Herrlichkeit erfüllet, Ehr sey dem Vater, der mich erschaffen hat, Ehr dem Sohn, der mich erlöset, Ehr dem heiligen Geist, der mich gea

heiliget hat, Ehr sey der allerheiligster Dreyfaltigkeit einem Gott in Ewigkeit.

Seufzer zu dem heiligen Joseph.

O heiliger Joseph, getreuer Schutz- und Nährvater Jesu Christi, Bräutigam Mariä der Jungfrau! stehe mir bey im Leben und im Tod, bitte für mich, daß ich zu meinem Jesus gelange, welcher hat wollen dein Sohn genennet werden.

O heiliger Joseph! ein Vater der Barmherzigkeit, erwerbe mir besondere Gnad, in dem letzten Augenblick des Gebrauchs meiner Vernunft, damit ich in deiner Gnade sterbe, bewahre meine Seele von aller sträflicher Einwilligung, absonderlich da in der Stund meines Hinscheidens der böse Feind mir nachstellen wird; hilffst du mir, so fürchte ich ihn nicht.

O heiliger Joseph! steh mir bey mit Jesu und Maria in der Stund meines Todes, in euere heiligen Hände, Jesus, Maria und Joseph befehle ich meinen Geist, o Jesu, Maria, und Joseph euch befehle ich meine Seele, euch lebe und sterbe ich, euch will ich tod und lebendig seyn.

Præmissos affectus nunquam expedit simul omnes, aut eorum multos ad instar concionantis verbosè sine interpolatione proponere infirmo; si ordinariè, certè magis in gravi morbo veritas apparet illius sententiæ Spiritûs sancti Sap. 9. Corpus, quod corrumpitur, aggravat animam, & terrena habitatio mentem opprimat multa cogitantem. Sacerdotis assistentis pru-

prudentiæ relinquitur, quomodo præsentiam suam faciat infirmo non molestam, sed gratam simul & utilem; nec de lucri, nec de vanæ laudis cupiditate suspectam. Imaginem crucifixi deosculari sæpius faciat Sacerdos assistens, præsertim dum infirmus videtur inquietari per phantasmata, item si appareat usum rationis deficere, & agoniam appropinquare. Suggesti tunc poterunt sequentia:

Sieh das geheiligte Holz des Kreuzes, an welchem das Heil der Welt ist angeheftet worden. Erhebe dich o Seele, bethe es an als ein Zeichen des Heils, gedenke o Seel an den Tod des am Kreuz sterbenden Jesus.

Im Geist der Demuth, und mit herzlichster Vereuung bethe ich dich an, Jesu mein Heiland, du hast die ganze Welt erlöst durch dein Kreuz; sey dann auch mir gnädig, da ich mein ganzes Zutrauen auf dich als meinen Erlöser setze. Mit ausgestreckten Händen rufest du: Kommet alle zu mir, die ihr mit Mühe und Arbeit beladen seyd, ich will euch erquicken.

Gott ewiger Vater! sehe auf die Geduld deines am Kreuz hangenden Sohns Jesus, welcher dir bis in den Tod ist gehorsam gewesen. verberge mich in seine heilige Wunden, höre ihn bethen am Kreuz: Himmlischer Vater! verzeihe ihnen, denn sie wissen nicht, was sie thuen.

Betrachte meine Seele! deinen Werth, du hast so gar einem vermenschten Gott, Jesu Christo das Leben gekostet, schaue an die Wunden seines zerrissenen Leibs, betrachte das heis-

lige Blut, welches überall herunter ströhmeth, siehe das so schmerzlich verwundete Herz; und erinnere dich, daß dich also geliebet habe Christus Jesus dein Heiland.

Ich küße demüthig deine heiligen Füße, o Jesu, welche so beschwerliche Wege gethan, das menschliche Geschlecht zu erlösen.

Ich küße deine wohlthätige Hände Jesu Christe! welche du ausstreckst um alle Sünder auf, und anzunehmen, in diese deine Hände befehle ich meinen Geist.

O unendlicher Liebe würdiges Herz Jesu Christi, sey der Orth meiner Ruhe, geheiligtes Herz, ich bethe dich an, mit schuldigstem Dank für alles, was du meinethwegen ausgestanden, sey mein Trost und Stärke in meinen Nöthen.

Jesu gekreuzigter Heiland, durch deine Barmherzigkeit führe mich zu einer glückseliger Ewigkeit, o Jesu! sey mein Jesus im Leben, im Leiden, im Sterben, und in der Ewigkeit, getreuer Hirt, nehme mich auf deine Schultern, und übertrage mich in das himmlische Paradies.

Dum candela benedicta porrigitur, Sacerdos dicit:

Nehmet diese geweihte Kerz, um, wie die weisen Jungfrauen, dem Bräutigam mit brennendem Licht entgegen zu gehen. Sprechet mit demüthiger Nachsinnung:

Dallersüßester Herr Jesu Christe! du wahres lebendiges Licht, erleuchte meinen Verstand, und entzünde meinen Willen, damit ich im rechten Glauben, festen Vertrauen, und inbrünstiger Liebe verharre.

O Jesu! du wahres Licht, das erleuchtet alle Menschen, so in diese Welt kommen, erleuchte meine Augen, damit ich nicht entschlase in einem bösen Tod.

O Jesu! du Glanz des himmlischen Vaters, halte ab von mir den Fürsten der höllischen Finsterniß.

O Jesu! du Sonn der Gerechtigkeit, gehe mir nun auf zur ewigen Seligkeit.

O Jesu! laße meine Seele im Frieden fahren, und nimm meinen Geist in deine Hände auf.

Jesus, Maria, Joseph, kommet mir zu Hülff in meinen Aengsten und Schmerzen.

Jesus, Maria, Joseph, eilet mir zu helfen, verlasset mich nicht in meinem letzten Streit. Heiligste Namen, Jesus, Maria, Joseph, zu euch sollen meine letzte Gedanken sein, um von euch Trost zu empfinden, da die ganze Welt mir nicht helfen kann.

O süßester Jesu! o gnadenreichste Jungfrau Maria, o jungfräulicher Gespons heiliger Joseph, erbarmet euch meiner, stehet mir bey in meinem End, und letzten Streit, verlasset mich nicht in letzter Noth. End gut, alles gut. Kein Schmerz ist mir zu hart, wenn ich von euch gestärket werde.

Aspergatur sæpius agonizans aquâ benedictâ.

Dicatur sequens Benedictio:

Der Segen Gott Vaters †, der Segen Jesu Christi †, der Segen des heiligen Geistes † sey mit dir. Die Kraft des heiligen Kreuzes † beschirme dich, die Waffen des bitteren

teren Leidens beschützen dich, die Bitterkeit des Todes Christi erquickte dich, sein heiliges Blut erfrische dich, damit du gegen die Gewalt des bösen Feinds befestiget sicher eingehen mögest in die glückliche Ewigkeit.

Alia Benedictio.

Der Herr segne, und behüte dich, der Herr zeige sein Angesicht über dich, und sey dir gnädig, der Herr wende seine Augen zu dir, und gebe dir den Frieden; dich segne Gott der Vater + der im Anfang alle Dinge aus nichts erschaffen, dir auch Leib, und eine unsterbliche Seele gegeben hat; dich segne Gott der Sohn + dein Herr und Heiland, der deinetwillen vom Himmel in diese Welt gekommen, und für dich am Kreuz gestorben ist; dich segne Gott der heilige Geist + welcher in Gestalt der Tauben auf Christo am Jordan geruhet hat, und im heiligen Tauf auch auf dich ist ausgegossen worden.

Segen des H. Antonius.

Sehet das Kreuz + des Herrn! fliehet ihr feindliche Rotten! es hat überwunden der Löw vom Stamme Juda, die Wurzel Davids. Amen.

Dum infirmus adhuc manet in agone, præcipue si nullum det signum alicujus advertentiæ, ore Sacerdos sequenti modo:

Dgütigster Herr Jesu! Du Sohn des lebendigen Gottes, verlaß die Seele dieses Kranken nicht in ihren äuffersten Nöthen, da sie von allen Geschöpfen verlassen wird, du hast

hast sie mit deinem theuren Blut erkaufte, sie ist dein Eigenthum, laß dein bitteres Leiden und Sterben an ihr nicht verlohren seyn; handle mit ihr nach deiner grundlosen Barmherzigkeit, und sprich zu ihr: Seit wirst du bey mir seyn im Paradeis.

O Jesu! unser Heiland und Erlöser! hilf diesem Kranken durch die heilsame Kraft deines unschuldigen Leidens, und bitteren Todes; laße ihm in diesen Nothen Gnade, Trost und Barmherzigkeit widerfahren, erlöse seine Seele aus allen Nengsten, und stärke sie durch deine Hände, die du mit Nägel ans Kreuz hast heften lassen.

Wir befehlen dir o Jesu! die Seele dieses Kranken, wie du deine eigene Seele deinem himmlischen Vater befohlen hast, wir bitten dich durch die Angst, Noth, und Schmerzen, mit welchen dein gebenedeyte Seele vor ihrem Hinscheiden überfallen worden, du wollest gnädigst diese Seele aus aller Angst und Noth erlösen, und sie aus diesem Elend zum ewigen Leben führen.

Quando manifesta sunt signa externa delirii per febris malignæ, aut dolorum vehementiam causati, & verbis, aut factis aliquid fit Religioni contrarium e. g. projectio crucifixi, moneat Sacerdos præsentem, ne exinde suscipiatur impenitentiam. Dum ex febre delirium timetur, moneat infirmum, ut eò magis urgeat administrationem Sacramentorum, cum tantò magis sint meritoria, quanto magis desiderata; etiam moneat, ut antea protestetur contra ea, quæ in delirio possent Deo, aut proxi-

proximis displicere, Deoque offerat, quid
quid postea patietur sine ullâ cognitione.

*Quando in agone sui exitus anxiatur anima,
repeti possunt quidam prædicti affectus, aut sequens
à Sacerdote persolvi poterit oratio:*

Fahre hin du christliche Seele von dieser Welt
im Namen Gottes, der dich erschaffen hat,
im Namen Jesu Christi der für dich gelitten
hat, im Namen des heiligen Geistes, der dir
im heiligen Tauf ist eingegossen worden, heut
seye dein Orth im Frieden, und deine Wohn-
nung in dem heiligen Sion, durch Jesum
Christum unsern Herrn. Amen.

O barmherziger Gott! der du nach der Men-
ge deiner Erbarmnissen die Sünden der Büßens-
den auslöschest, und die Schulden der began-
genen Lasten durch ein gnädige Verzeihung
austilgest, sehe gnädig an diesen deinen Die-
ner (Dienerinn) und weil er (sie) mit ganzer
Bekänntniß des Herzens Verzeihung aller Sün-
den begehret, so wollest du dich erbitten lassen,
und ihn (sie) erhören. Herstelle in guter Ordo-
nung, allergütigster Vater! was immer durch
menschliche Gebrechlichkeit verwirret worden,
auch was die List des Satans verwüstet hat.
Erbarme dich o Herr! über alle innerliche
Seufzer, und weil keine andere Hofnung übrig,
als allein auf deine Barmherzigkeit, so nimm
ihn (sie) auf zur Gnade, und Versöhnung,
durch Christum unsern Herrn. Amen.

Dem allmächtigen Gott übergib ich dich,
damit, wenn du deine menschliche Schuld durch
den Tod wirst bezahlet haben, zu deinem Uhr-
heber

heber wieder kehrest. Scheidet deine Seele von dem Leib, so kommen dir entgegen die Engeln Gottes, mit der allerseligsten Jungfrau Maria, deine Wohnung soll nicht seyn in den Finsternissen, und in den Flammen der Hölle, es weiche fern von dir der Satan mit seinen Gefellen, Gott zerstreue die bösen Anschläge jener Feinden; es befreue dich von aller Pein Christus Jesus, der für dich gekreuziget worden, dich bewahre vom ewigen Tod Christus Jesus, der für dich gestorben; Christus der Sohn des lebendigen Gottes bringe dich in sein freudenvolles Paradeis, als der wahre Hirt zähle er dich unter seine erwählte Schaaf, damit du eingehest in das Himmelreich. Amen.

Interea dum Sacerdos agit cum agonizante, recitari poterit à circumstantibus Corona B. V. Mariæ aut etiam dici poterunt sequentes Litanie.

Herr erbarme dich unser,	
Christe erbarme dich unser,	
Herr erbarme dich unser,	
Heilige Maria, Bitt für ihn (sie und also fort)	
Alle heilige Engel und Erzengel,	bittet 2c.
Heiliger Abel,	bitt.
Der ganze Chor der Gerechten,	bitt.
Heiliger Abraham,	bitt.
Heiliger Johannes der Tauffer,	bitt.
Heiliger Joseph,	bitt.
Alle heilige Patriarchen und Propheten,	bittet.
Heiliger Petrus,	bitt.
Heiliger Paulus,	bitt.
Heiliger Andreas,	bitt.
Heiliger Johannes Evangelist,	bitt.
	Alle

Alle heilige Apostel und Evangelisten,	bittet.
Alle heilige Jünger des Herrn,	bittet.
Alle heilige unschuldige Kinder,	bittet.
Heiliger Stephanus,	bitt.
Heiliger Laurentius,	bitt.
Alle heilige Martyrer,	bittet.
Heiliger Sylvester,	bitt.
Heiliger Augustinus,	bitt.
Alle heilige Päpste, und Bischöfe,	bittet.
Heiliger Benedictus,	bitt.
Heiliger Franciscus,	bitt.
Alle heilige Mönche, und Einsiedler.	bittet.
Heilige Mutter Anna,	bitt.
Heilige Maria Magdalena,	bitt.
Heilige Barbara,	bitt.
Heilige Ursula, und Gefellinnen,	bittet.
Alle heilige Jungfrauen,	bittet.
Alle liebe Auserwählte Gottes,	bittet.
Sey ihm (ihr) gnädig, Verschone ihm (ihr)	
o Herr!	

Sey ihm gnädig, Erlöse ihn o Herr!

Von deinem Zorn, Erlöse zc.

Von Einwilligung zum Bösen, Erlöse, zc.

Vom bösen Tod, Erlöse, zc.

Von der höllischen Pein, Erlöse, zc.

Von allem Uebel, Erlöse, zc.

Von der Gewalt des bösen Feindes, Erlöse, zc.

Durch deine Geburt, Erlöse ihn, o Herr!

Durch dein Kreuz und Leiden, Erlöse, zc.

Durch deinen Tod und Begräbnis, Erlöse, zc.

Durch deine herrliche Auferstehung, Erlöse zc.

Durch deine wunderbarliche Himmelfahrt, Erl.

Durch den gnadenreichen Trost des H. Geistes,

An dem Tage des Gerichtes,

Wir

Wir Sünder, wir bitten dich erhöre uns.
Daß du ihm (ihr) verschonest, Wir bitten, 2c.
Herr erbarme dich über ihn (sie).
Herr erbarme dich über ihn.
Herr erbarme dich über ihn.

Gebeth.

Erhöre o Herr! unser Bitten, und führe die
Seel deines Dieners (deiner Dienerinn) in
die ewige Freuden, und gleichwie du ihn (sie)
an Kindesstatt aufgenommen, also mache ihn
(sie) auch theilhaftig deiner Erbschaft. Durch
Christum unsern Herrn. Amen.

*Agonizanti etiam Sacerdos suggerere poterit
sequentia.*

Jesu mein Erlöser! in deine Hände befehle
ich meinen Geist.

Herr Jesu Christe! nimm auf meine betrangte
Seel.

Heilige Maria bitt für mich.

Maria Mutter der Gnaden, beschütze mich vor
dem Feind, und nimm mich auf in der Stund
des Todes.

Jesus, Maria, Joseph, stehet mir bey in mei-
nen letzten Nöthen.

Jesu dir lebe ich, Jesu dir sterbe ich, Jesu dein
bin ich im Leben, und im Tod.

Jesu mein Gott! sey gnädig meiner armen Seele.

O Jesu! du Lamm Gottes, welches du hin-
nimmst die Sünden der Welt, erbarme dich
meiner jeß, und in der Stund meines Todes.

Animā de corpore egressā subjungatur sequens

Responsorium:

Subvenire sancti Dei, occurrere Angeli Domini
fufci-

suscipientes animam ejus, offerentes eam in conspectu altissimi. *V.* Suscipiat te Christus qui vocavit te, & in sinum Abrahamæ Angeli deducant te. *R.* Suscipientes animam ejus, offerentes eam in conspectu altissimi.

V. Requiem æternam dona eis Domine, & Lux perpetua luceat ei.

R. Offerentes eam in conspectu altissimi.

Oremus.

Tibi Domine commendamus animam famuli tui (famulæ tuæ) ut defunctus (defuncta) sæculo tibi vivat, & quæ per fragilitatem humanæ conversationis peccata commisit, tu venia misericordissimæ pietatis absterge. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Defunctus aqua benedicta interdum aspergi poterit.

Loco prædicti Responsorii Sacerdos pro defuncto cum adstantibus etiam dicere potest quinque Pater & Ave in honorem quinque vulnerum D. N. Jesu Christi, cum sequenti oratione:

Gebeth.

D gütigster Jesu! nunmehr ist diese arme Seele von ihrem sterblichen Leib und schwerer Krankheit erlöst worden; entbinde sie auch von allem, was sie vielleicht annoch deiner strengen Gerechtigkeit schuldig geblieben ist, durch deine allerheiligste fünf Wunden, und durch dein bitteres Leiden und Sterben, durch das heilige Blut, so du für sie vergossen hast, erbarme dich ihrer. Ach! laß ihr Gnad zukommen, die sie zu dir in den Himmel überbringe. Amen.

V.

V. Der glaubigen Seelen ruhen durch die Barmherzigkeit Gottes im Frieden. Amen.

His finitis Sacerdos breviter exciter præsentes ad mortis considerationem; quod non omnibus concedatur tempus & occasio talis præparationis per Sacramenta, & preces, ideo vigilandum sit, ut felix sit finis, consoletur infirmus cognatos & amicos dicendo: hanc fuisse Dei voluntatem, cui nemo resistere potest, & quia laudabili conversatione bonum exemplum reliquit.

Benedictionis quædam formulæ adduntur, quarum usus ad removendam infirmitatem fieri potest.

Adjutorium nostrum in Nomine Dei.

Qui verbum Caro factum est, & habitavit in nobis, nascens ex Maria Virgine; ille per viscera misericordiæ suæ, in quibus visitavit nos oriens ex alto: & per merita, atque intercessionem ejusdem Beatissimæ Virginis Matris suæ, nec non & per gloriosa merita Sanctorum Apostolorum, Martyrum, Confessorum, Virginum, omniumque Sanctorum, te liberet à malo, confortet in bono, & perducatur ad vitam æternam, Amen.

Aspergatur aqua benedicta in modum Crucis.

Benedicat te Sancta & Individua Trinitas, Deus Pater †, qui te ex nihilo creavit. Benedicat te Deus Filius †, qui te redemit in cruce. Benedicat te Spiritus sanctus †, qui te sanctificavit in baptismo. Benedicat te benedicta in mulieribus Virgo Maria per benedictum fructum ventris sui Jesum †. Et ego Sacerdos Dei benedico te †, in nomine sanctæ Matris Ecclesiæ juxta potestatem ab eâ mihi traditam. Benedictio

dictio Domini sit, & permaneat in corpore tuo, & in anima tua, in vitâ & morte, ut maledictus ille Spiritus tentator fugiat procul à te, nec animæ noceat, nec corpori per Jesum Christum, qui cum Patre, & Spiritu sancto vivit.

Iterum aspergatur aqua benedicta &c.

Ÿ. Domine exaudi orationem meam.

R. Et clamor meus ad te veniet.

Ÿ. Dominus vobiscum.

R. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

DEus, qui Discipulis tuis dedisti potestatem super ægros manus imponendi, ut bene habeant; da quæsumus, ut, quod vita nostra non meremur, id nobis virtute ordinis Sacerdotalis, & meritis ac precibus beati N. omniumque Sanctorum concedatur, quo per impositionem manuum nostrarum hic famulus tuus ab omni infirmitate mentis, & corporis liberetur, & post hanc vitam gaudia sempiterna consequatur. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Oremus.

DEus humani generis benignissime conditor, & misericordissime Reformator, qui nos servos tuos non nostris meritis, sed sola dignatione misericordiæ tuæ, ad Sacerdotale officium vocare dignatus es, sicut olim filios Aaron ministros inter te & populum tuum fecisti mediatores, ad exhibendum tibi vota & supplicationes fidelium in tua bonitate confidentium, per preces, & merita beatorum Petri, & Pauli omniumque Sanctorum tuorum concede propitius, ut hic famulus tuus ab infirmitate corporis

poris per tuam Benedictionem †, manuumque
nostrarum impositionem liberetur, & pecca-
torum suorum remissione perceptâ, ad fervien-
dum tibi integra mentis, & corporis sanitate
lætetur. Per Christum Dominum nostrum.

Oremus.

DEus, qui in Filii tui humilitate jacentem
mundum erexisti, lapsos in peccata Sacer-
dotum ministerio mundari præcepisti & per
Apostolos, ac septuaginta discipulos mediante
manuum impositione animas, & corpora sa-
nâsti, exaudi preces nostras pro hoc famulo
tuo, & infirmitatem corporis ab hâc creatu-
râ tua, quæ in tuâ bonitate & miseratione
confidit, depelle propitius, & suffragantibus
meritis, & precibus gloriosissimi famuli tui
N. beati N. omniumque Sanctorum defundat su-
per eam cœlestis Benedictio †, gratiaque Spi-
ritus sancti, ut ab omnibus venenosis nocumen-
tis, universisque infirmitatibus, & periculis
animæ, & corporis liberetur. Per eundem Do-
minum nostrum.

Sanet te Deus noster Jesus Christus : inter-
cedat pro te Beatissima Virgo Maria, orent pro
te omnes beatorum Spirituum ordines : inter-
veniant pro te omnes Sancti, & sanctæ Dei, ut
plenam & perfectam sanitatem consequaris.
In Nomine Patris †.

Benedicat tibi Dominus, & custodiat te,
ostendat Dominus faciem suam tibi, & mise-
reatur tui : convertat Dominus vultum suum
ad te, & det tibi pacem.

Et Benedictio Dei omnipotentis Patris †,
& Filii †, & Spiritus sancti † descendat super
te, & maneat semper tecum, Amen.

Demum aspergat cum aqua benedicta.

Benedictio S. Antonii.

Ecce crucem Domini †, fugite partes adversæ;
vicit Leo de Tribu juda, radix David. Alle-
luja, alleluja.

Wahre Andacht

**Zu Jesu vor der Bildniß des S. Antonius
in einem besondern Anliegen des
Kranken.**

D gütigster Jesu, du Brunn der Gnade und
Barmherzigkeit! aus herzlichster Begierd deis-
nem treuen Diener dem S. Antonius nachzufol-
gen, in Verehrung der Schmerzen, die du in der
Kreuzigung gelitten hast, und wie er sein Begeh-
ren durch diese deine Schmerzen bekräftiget hat,
trage ich dir mein Anliegen vor; erhöre meine
Bitt. Da du in empfindlichsten Schmerzen am
Kreuze hiengest, und deiner allerliebsten Mutter
den heil. Johannes anbefahlest, gabest du deine
unbeschreibliche Liebe zu erkennen, wie gern du
Trost ertheilest denen, die dich lieben; komme mir
als ein barmherziger Vater, Herr, und Gott in
meinem Anliegen zu Hülfe. Auf dich allein ver-
traue, und hoffe ich. Amen.

Vater unser. Begrüßet.

D gütigster Jesu, liebwerthester Erlöser, und
Seligmacher! zu möglicher Nachfolge
der bestigsten Liebe, welche der heil. Antonius
jederzeit gegen dein ganzes Leiden getragen hat,
ver-

verehre ich dein allerheiligstes Blut, so du für uns vergossen hast, und bitte dich, erbarme dich meiner, wende deine barmherzige Augen auf mich armseligen Sünder, den du durch dein Kreuz, und Leiden von der Gefangenschaft des Satans befreiet hast, hilf mir in meinem Anliegen. Meine ganze Hoffnung hängt allein von dir ab. Amen.

Vater unser. Begrüßet.

D gütigster Jesu, du einzige Zuflucht meiner betrübten Seele! ich werfe mich zu deinen heiligsten Füßen, und bitte demütig durch die heftige Liebe, welche der heil. Antonius mein sonderbarer Patron jederzeit gezeigt hat dein Reich auf Erden zu erbreiten, und die Zahl der treuen Kinder deiner heiligen Kirche zu vermehren, und durch die Liebe, womit du dich gewürdiget hast ihn in der Gestalt eines Kindes heimzusuchen, und ihm zu lieblosen: hilf mir in meiner großen Noth und Betrübniß, und mache mich empfinden, wie viel bey dir deines Dieners Fürbitte vermöge.

Vater unser. Begrüßet.

Gebeth.

D liebreichster, und getreuester Patron H. Antonius! ich bitte dich durch das Herz unsers Herrn Jesu Christi, welches er aus Liebe gegen uns nach seinem Tod hat wollen eröffnen lassen: zeige mir, wie mächtig deine heilige Fürsprache vor dem Angesichte Gottes sey, damit ich getröstet, mit allen denen, die dich in ihren Nothen anru-

fen, könne fröhlich ausrufen: Wahrhaftig lebet, und regieret der in seinem getreuen Diener dem Heil Antonius wunderbare Gott jeß, und immer, und zu ewigen Zeiten. Amen.

Gebeth

Um ein tugendsames Leben, und beglücktes
End desselben.

D gloriwürdiger heiliger Antonius, du herrlicher Ob Sieger der Ungläubigen, der du die Bände derjenigen manchemahl zerbrochen hast, die unter der Tyrannei der Türken seufzeten! ich bitte dich, zerbrich die Bände der Sünden, und bösen Neigungen, die meine Seele gefäßelt halten. Ich beschwöre dich, o großer Heiliger, erhöere dieses demüthige Gebeth, welches ich bey deinem Altare verrichte. Erhalte mir durch deine Verdiensten ein geistliches Leben, wahre Erkenntniß meines Gottes, und meiner selbst, vollkommene Abtödtung meiner Sinne, und völligen Sieg über alle Anfechtungen. Entzünde in meinem Herzen das Feuer der göttlichen Liebe. Versage mir deinen Beistand nicht, o großer Heiliger, wann meine Seele sich von meinem Leibe trennen wird, in selbigem Augenblicke stärke mich wieder die Feinde meines Heiles. Komme mir zu Hülfe in diesen beschwerlichen Umständen, und versöhne mir meinen Gott, damit er mir meine Sünden verzeihe, und ich die heiligste Dreyfaltigkeit in der Gesellschaft der glückseligen Geister ewig preisen, und loben möge.

Komm, o heiliger Geist, erfülle mich mit deinen Tröstungen, damit meine Seele nicht in Schwachheit verfalle. Laß mich, o mein Gott,
vor

vor deinen Augen Gnade finden; deine Gnade komme mir vor, sie begleite mich unaufhörlich in Ausübung guter Werke, durch deinen Sohn Jesum Christum, der mit dir lebet, und regieret in Einigkeit des heiligen Geistes Gott von Ewigkeit zu Ewigkeit. Amen.

Ein anderes Gebeth.

Demüthigster Antonius, wohl gezierte Wohnung des heil. Geistes; den Glanz deiner trefflichen Tugenden hast du durch deine tiefe Demuth, und heilige Einfalt verborgen. Mache, daß ich allem, was in der Welt ist, absterbe, aus Liebe Gottes gern mich verborgen halte, und nicht trachte eitele Ehren zu erwerben. Mache, daß ich in Gott, nicht aber in den Eitelkeiten der Welt, mich vergnüge, und mein Herz in ihm seine Ruhe, Freude, und Zufriedenheit finde. Wenn ich schon den hohen Grad deiner Vollkommenheit wegen meiner schwachen Kräfte nicht erhalten kann: so will ich doch von ferne, durch aufrichtige Demuth, und beständige Vermeidung der zur Sünde anreizenden Eitelkeiten, mit kindlichem Vertrauen auf die göttliche Barmherzigkeit in deine Fußstapfen eintreten. O wie starke Bewegursachen mich in der Demuth zu halten gibt mir die große Unbeständigkeit, da ich zuweilen fromme Vorsätze mache, aber bald durch unbesonnene Ausschweifungen vereitele. O standhaftigster Obieger der Welt heiliger Antonius! erbitt mir Gnade, damit ich von den Raubvögeln den Saamen der göttlichen Einsprechungen nicht hinnehmen lasse, sondern derselbe durch den Zufluß der Gnade feste Wurzeln anseze, und zu gesegneten

ten Früchten aufwachse. Wende alle Dörner der eiteln Begierden ab, damit sie den Saamen der guten Vorsätze nicht ersticken. Dein herrlich vollbrachter Lebenslauf soll mich forthin zur Beständigkeit aufmuntern. Amen.

Sequuntur & aliæ orationes, quæ pro opportunitate Sacerdotis, & exigentia alicujus infirmi persolvi possunt.

I. Gebeth.

Herr erbarme dich unser. Christe erbarme dich unser. Herr erbarme dich unser. Vater unser. Begrüßet 2c.

Herr Jesu Christe! durch deine heilige Angst, und andächtigstes Gebeth, welches du auf dem Delberg verrichtet hast, da dein Schweis worden ist wie die zur Erden fallende Blutstropfen, bitte ich dich, opfere deinem himmlischen Vater diesen blütigen Schweis, welchen deine empfindlichste Tod = Angst, vielmehr aber deine unbegreifliche Menschen = Liebe ausgetrungen hat, um mir Verzeihung meiner Sünden, und für die Stunde meines Todes Befreiung von allen verdienten Mängsten und Strafen zu erhalten. Amen.

II. Gebeth.

Herr erbarme dich 2c. ut supra. Vater unser 2c.

Herr Jesu Christe! der du für das Heil der Welt am Kreuz hast sterben wollen, ich bitte dich, du wollest alle Bitterkeiten deines Leidens, so du für mich ausgestanden hast am Kreuz, besonders da deine allerheiligste Seele von deinem heiligsten Leib ist abgeschieden, Gott deinem himm-

schen

lischen Vater für das Heil meiner Seele aufopfern, und mich durch deine Verdiensten befreien in der Stund meines Tods von allen Peinen, welche ich durch meine Missethaten verdienet hab. Amen.

III. Gebeth.

Herr erbarme dich ꝛc. Vater unser ꝛc.

Herr Jesu Christe! der du durch den Mund des Propheten gesprochen hast: In ewiger Liebe hab ich dich geliebt, darum hab ich mich deiner erbarmet, und dich zu mir gezogen: ich bitte dich, du wollest gnädigst jene deine Liebe, so dich vom Himmel auf die Erden zur Uebertragung der Bitterkeiten alles deines Leidens herabgezogen, Gott dem allmächtigen Vater für meine Seele aufopfern; und mache dieselbe selig in der Stund meines Absterbens, eröfne mir die Pforten des Lebens, und verleihe, daß ich mit deinen Heiligen in der ewigen Herrlichkeit mich erfreue. Amen.

IV. Gebeth.

Herr erbarme dich ꝛc. Vater unser ꝛc.

S mildester Herr Jesu Christe! der du mich mit deinem kostbarsten Blut erlöset hast, erbarme dich über meine Seele, und führe sie ein in das durch alle Ewigkeit grünende, und blühende Paradies, auf daß sie dir lebe, in unzertrenlicher Liebe durch alle Ewigkeit verbleibe. Der du mit dem Vater, und heiligen Geist lebst, und regierst Gott von Ewigkeit, zu Ewigkeit. Amen.

V. Gebeth.

Gekreuzigter Herr Jesu Christe! durch jene deine inbrünstige Liebe, aus welcher du am Kreuz für das Heil der Menschen hast sterben wollen, klopfe ich bey dir an, und bitte fußfällig, daß du mir alle Sünden verzeihen, alle meine Nachlässigkeiten durch deinen unschuldigsten Lebens-Wandel, und durch die Verdiensten deines bittersten Leidens ersetzen wollest; laße mich in der That erfahren deine Erbarmungen; bereite mich zu einem heiligen Hintritt, gib mir einen nicht wankenden Glauben, eine feste Hoffnung, eine vollkommene Liebe, eine wahre Reue, eine gänzliche Ergebung in deinen göttlichen Willen, eine ächte, und beständige Geduld, auf daß ich mit dir vereinigt im Ruß des erwünschten Friedens glücklich hinscheide, und baldigst zu dir in die ewige Freuden aufgenommen werde, wie ein Hirsch eilet zu den Brunnen, also seufzet meine Seele zu dir o Gott! mein einziges Ziel und End. Amen.

Litaney

Von dem süßen Namen Jesu.

Herr! erbarme dich unser.

Christe! erbarme dich unser.

Herr! erbarme dich unser.

Christe! höre uns. Christe! erhöre uns.

Gott Vater von dem Himmel, Erbarme dich unser.

Gott Sohn Erlöser der Welt, Erbarme, 2c.

Gott heiliger Geist, Erbarme dich unser.

Heilige Dreyfaltigkeit ein einziger Gott,

Jesu

Jesu! du Sohn des lebendigen Gottes,
Jesu! du Glanz des Vaters,
Jesu! du Glanz des ewigen Lichtes,
Jesu! du König der Herrlichkeit,
Jesu! du Sonn der Gerechtigkeit,
Jesu! du Sohn der Jungfrauen Maria,
Du wunderbarlicher Jesu,
Jesu! du starker Gott,
Jesu! du Vater der künftigen Welt,
Jesu! du Engel des großen Rathes,
Du allmächtigster Jesu,
Du allgeduldigster Jesu,
Du allergehorsamster Jesu!
Du sanftmüthigster und von Herzen demü-
thigster Jesu,
Jesu! du Liebhaber der Keuschheit,
Jesu! unser getreuer Liebhaber,
Jesu! du Gott des Friedens,
Jesu! du Urheber des Lebens,
Jesu! du Vorbild der Tugenden,
Jesu! du Eiferer der Seelen,
Jesu! unser Gott,
Jesu! unsere Zuflucht,
Jesu! du Vater der Armen,
Jesu! du Schatz der Glaubigen,
Jesu! du guter Hirt,
Jesu! du wahres Licht,
Jesu! du ewige Weisheit,
Jesu! du unendliche Güte,
Jesu! unser Weeg, und Leben,
Jesu! du Freud der Engelen,
Jesu! du Meister der Apostel,
Jesu! du Lehrer der Evangelisten,
Jesu! du Stärke der Martyrer,

Erbarme dich unser.

Jesu

Gesu! du Licht der Reichtiger, Erbarme dich 2c.
 Gesu! du Reinigkeit der Jungfrauen,
 Gesu! du Kron aller Heiligen, Erbarme dich 2c.
 Sey uns gnädig, Verschone uns o Gesu!
 Sey uns gnädig, Erhöre uns o Gesu!

Von allem Uebel,
 Von aller Gefahr,
 Von deinem Zorn,
 Von den heimlichen Nachstellungen des Teu-
 fels,

Von Uebertrettung deiner Gebotten,
 Von dem Anlaufe aller Uebeln,

Durch deine Menschwerdung,

Durch deine Zukunft,

Durch deine Geburt,

Durch deine Schmerzen,

Durch deine Geißeln,

Durch deinen Tod,

Durch deine Auferstehung,

Durch deine Himmelfahrt,

Durch deine himmlische Glory,

Durch die allersüßeste Jungfrau deine Mut-
 ter,

Durch die Fürbitt aller deiner Heiligen,

O du Lamm Gottes, welches du hinnimmst die
 Sünd der Welt! Verschone uns o Gesu!

O du Lamm Gottes, 2c. Erhöre uns o Gesu!

O du Lamm Gottes, 2c. Erbarme dich unser o
 Gesu!

Gesu Christe! höre uns.

Gesu Christe! erhöre uns.

Vater unser, 2c. Begrüßet seyest du Maria, 2c.

V. Der Name des Herrn sey gebenedeyet.

R. Von nun an bis in Ewigkeit.

Gebeth

Erlöse uns, o Gesu!

Gebeth.

O Gott! der du den glormwürdigsten Namen unseres Herrn Jesu Christi deines eingebornen Sohnes den Glaubigen ganz lieblich, und anmüthig, den bösen Geistern aber ganz erschrocklich gemacht hast; verleihe gnädig, daß alle, die diesen Namen andächtig auf Erden verehren, die Süßigkeit deiner H. Tröstung in diesem Leben empfangen, und im künftigen die ewige Freude, und Seligkeit erlangen mögen. Durch denselben Jesum Christum unsern Herrn. Amen.

O allerliebster Herr Jesu! du Sohn des lebendigen Gottes, o allerbildseligster Jesu! du Sohn der Jungfrau Maria, o allergütigster Jesu! sey du mein Jesus mein Heiland, in deinem H. Namen Jesus steht alle meine Hoffnung, all mein Vertrauen, alle meine Hülff. Um deines H. Namens willen erbarme dich meiner nach deiner großen Barmherzigkeit. Ich bitte dich o allersüßester Jesu! um deines theuren Blutes willen, welches du zur Vergebung meiner Sünden an dem Kreuze vergossen hast, nimm meine Sünden von mir, verschmähe mich nicht wegen meiner Schwachheit, der ich dich demüthigst bitte, und deinen seligmachenden Namen Jesus andächtig anrufe: es soll ja ein jeglicher, der deinen H. Namen Jesus anrufet, selig werden. Erbarme dich dan meiner o Jesu! denn auf deinen H. Namen Jesus vertrauet meine Seele. Erbarme dich meiner, weil noch die Zeit der Erbarmung da ist, damit du mich nur in deinem Gerichte nicht verdamdest, denn o mein Jesu! mein Heiland! was hilfst es dir, so ich ewig verderbe? es werden dich

dich o Herr! nicht loben, die, so in die Hölle fahren, darum o barmherziger Jesu! der du bist unser Mittler bey dem Vater, so wir gesündigt haben, zu dir nehme ich meine Zuflucht, dein allerheiligstes Leiden, und Sterben opfere ich deinem himmlischen Vater auf für meine Sünden, die ich iht von Herzen bereue. O Jesu! zeige ihm deine allerheiligste fünf Wunden, so du an deinem Leibe hast behalten wollen, zum ewigen Zeugen, daß du mich geliebet, erlöset, und selig gemacht hast. O Jesu! laß mich kommen in die Zahl deiner Auserwählten, O Jesu du Heiland aller deren, die an dich glauben, auf dich hoffen, und dich lieben, erbarme dich meiner; o Jesu! sey mein Jesus im Leben, sey mein Jesus im Sterben. O Jesu! sey mein Jesus in der Zeit, sey mein Jesus in alle Ewigkeit. Amen.

M O N I T I O

REcorderetur quilibet jam posita & similia apud infirmos, maximè, quibus morbus infestior est, caput debile, & ratio non perinde lucida, haud temere & confestim, sed sensim, leniter & per intervalla esse ingerenda, ut ægrotis spatium detur, audita nonnihil ruminandi, & in usum suum cum fructu vertendi; nam & oleum copiosius ac cum impetu affusum lampadem non alit, sed exstinguit, & præceps imber arva subvertit, ast qui sensim decedit, terram subit, irrigat & fœcundat. Tu interim pie Lector? præscripta relegere & in solatium Infirmorum adhibere velis, ut & tibi, quod precor & opto, securam viam præpares ad felicem æternitatem.

F I N I S.

